kacak@leman.com.tr

KAÇAK YAYIN

Ekim 2003/Sayı: 06 - 2.000.000 TL. KDV Dahil

ISSN 1304-1037-0-6

9 771304 103704

Kıbrıs: 2.500.000 TL.

LeMan Dergi Grubu

OKULLAR AÇILIYOR!

KAÇAK YAYIN 'YAZINSAL VE DÜŞÜNSEL GELİŞTİRİCİLİK KURSLARI' DÜZENLİYOR

Derslikler

1A - KAÇAK- YAZAR OLUCAM
1B - KAÇAK- ŞAİR OLUCAM
1C - KAÇAK- FİLOZOF OLUCAM

Kaçak Yayın değerli ve deneyimli akademisyen, yazar eğitici kadrosuyla bu yıldan itibaren hizmetinizde.
Ünlü, yerli, yabancı konuk yazar ve düşünürlerden özel seminerler, work shoplar, geziler, kütüphane hizmeti, yayın desteği....

KURSLARA KATILIM KOŞULLARI

- Öğrenmenin yaşı yoktur ilkesine bağlı olarak yaş sınırı konulmamıştır.
- Eğitimin gerektirdiği disipline uymak.
- Geliştiricilik için eğitim kadrosu tarafından belirlenen asgari yazınsal yetenek/ düşünsel kavrayış (Başvuranlar arasında basit komposizyon yazma denemesi yapılacak, bu denemeyi geçenler kurslara katılacaktır)
  Denemenin konusu: (Kısa bir yaşam öyküsü içinde) **"Bir çocukluk düşü olarak yazmak."**
- Kurslar ücretsiz, herhangi bir katkı payı almaksızın gerçekleştirilecektir.
- Başvurular için 4 adet vesikalık fotoğraf, basit kimlik bilgileri (isim, soy isim, adres, yaş, cinsiyet, tel, varsa elektronik posta adresi) yeterlidir.
  Başvurular: 15 Eylül- 15 Ekim tarihleri arasında yapılacaktır.
  Sonuçlar 30 Kasım günü açıklanacaktır.
- Kurslar 5 Kasım- 1 Şubat ve 1 Mart- 1 Haziran dönemlerinde.
  Kurs eğitim programı gelecek sayımızda ilan edilecektir.

Başvurular için adres: Firuzağa Mah. Defterdar Yokuşu No: 47 Cihangir

>Kaçak Editör

Edward Said öldü.
Gerçekten acı bir kayıp.
O, bizim aydınlarımız için de önemli bir örnekti:
Bilgi-cesaret; bilgi-özveri; bilgi-sağduyu;
bilgi-inanç; bilgi-sıfırkompleks...
Bütün Doğu Akdeniz havzasının
başı sağolsun.
Bilgelik ve entellektüalizmi kendisinde
birleştiren bütün kişilikleri koruyalım.

Kanat Alıştıranlar başladı. Haydi iyi kalem alıştırmalar. Kaçak Yayın bu anlamlı isim için Cemal Süreya'ya teşekkür eder.

KAÇAK YAYIN

Sayı: 6 - Ekim 2003 / Ayda bir yayımlanır

Sahibi LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay AKGÜN

Yayın Yönetmeni Tuncay AKGÜN

Yayın Danışmanı Adnan ÖZER adnanozer57@hotmail.com

Editör Aslan ÖZDEMİR aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü Ayhan ERDOĞAN

Sanat Yönetmeni Tanzer ERCANPOLAT

Fotoğraflar Sinan GÖKSEL

Dizgi Zuhal HALICI, Zehra ARSLAN

Müessese Müdürü Ali YAVUZ

Satış Müdürü Cengiz KOCALI

Baskı Sorumlusu Üzeyir ATMACA

Abone-Reklam Sevinç SELVİ

Tel: 0212 - 292 94 50 - 292 95 51 (4 Hat) - **Fax:** 0212 - 292 44 91
Abonelik için Tel: 0212 - 292 94 50/119
Adres: Firuzağa Mahallesi, Defterdar Yokuşu No: 47 Beyoğlu / İstanbul
Baskı: LeMan Matbaası **Tel:** 0212 - 858 00 93 (Pbx)
Dağıtım: BBD Merkez

içindekiler

2- Şiir
Ahmet Telli
4- Evrensel kötülük ve felsefe - II
Oktay Taftalı
7- Anısız, insansız
Aslı Erdoğan
8- Edebiyat Lobiciliği
Kaçak Dosya
16- Cemal Süreya ile...
Necati Güngör
18- Yaşar
Kaçak Dergi Ziyareti
22- Kaçak Keşif
İbrahim Baştuğ
24- Simpsonlar bahane, felsefe şahane
Hasan Uygun
25- Yeni Alman pop edebiyatı
Björn Kern
26- Ciwan Haco ile söyleşi
Metin Aksoy
29- Düş Kurgusu
Atilla Birkiye
30- Mizahı nerede yitirmiştik?
İskender Pala
32- Latin Edebiyatı
Özlem Kumrular
34- Yaşam: Önü zülmet sonu zülmet" bir "gündüz"
Mehmet Ergün
37- Bir usta, bir dünya
Burcu Doğanay
38- Ziggurat'ın Gizemi
Kaan Polatlar
40- Harakiri Çocukları
küçük İskender
42- Almanya Haber
Gültekin Emre
44- Altay Öktem ile söyleşi
47- Yazar Olucam
Güray Süngü
48- Talaşlı zemine dikkat...
Çetin Şan
52- Kürtler'i Kürt yapan hikâyeler
Metin Aksoy
54- Tanja Dückers ile söyleşi
60- Tanıklıklar
Salih Bolat
62- Ege Haber
Savaş Ünlü
56- Kaçak Şair
Gülsün İlgün
64- Kaçak Bir Hayat, Bir Yazar
Kürşad Oğuz
68- Bahadır Boysal ile söyleşi
73- Belki de adı bende saklı
Nena Çalidis
76- Tersten Okumak
Yahya Kebir
79- Kaçak bayii görüşmeleri
80- Gibi Yaşamak
İbrahim Baştuğ

>Ahmet Telli'den iki şiir

BARBAR VE ŞEHLÂ / II

Uzun uzun susuyorsun bir gülü koklarken
Yüzün büsbütün gülistan oluyor ve bitti
Sandığımız yerde yeniden ürperen bu aşk
Hangi hâtıralarla kanadı hangisinde sustu
Biz hangi şehirde güller taşıdık odamıza
Hangisinde yaralarımızı saracak bir dost
Bir yoldaş aradık ölürcesine, yoktular

Zilsiyah hâtıralar edinmişti şehirler ve barbar
Zamanlardı bizim şehlâ sessizliğimizde

Nice yıkımlardan kurtardığın şeydi susmak
Adressiz yaşamalardan, mutsuzluklardan
Umutlardan geri kalandı ve yakıştırdın
Kendine, yüzünün biçimi buradan geliyor
İki şehir, iki Darbe arasında geçirdiğin yıllar
Sana bir onur gibi ekledi susmayı ki güller
Sessizliğin koynunda bulurlar renklerini

Ayrılıkların bir rengi vardır, sususların
Bekleyişlerin, yalnızlıkların da öyle
Şehrin görüntüsü unutmanın rengine benzer
İstasyonlarsa özleme dönüktür nedense.
Ve bir köşesinde mutlaka taşra kokusu
Kokunun rengi nasıl yayılır bilirsin
Güllerden, fesleğenlerden ve acılardan

Hiç konuşmayalım istersen susmak bir dil
Bir hatırlamak olsun yitirdiğimiz ne varsa
Hatırlamak deyince içimden bir rüzgâr
Işıkları söndürülmüş kasabalar geçiyor
Komşu bahçeden hoyratça kopardığım güller
Kendimi Pekos Bill yerine koyduğum
Günler düşüyor içime, kendime sığmıyorum

Hatırlamak deyince annemin öldüğü gün
İçimden bir mürekkep ırmağı akmıştı
Su ve ateş, hava ve toprak ve her şey
Nasıl da cıvalı bir kimyaya dönüşmüştü
Gül kurusu yolculuklara çıkışım bundandı
Yön duygumu galiba o zaman yitirdim
Hangi şehirde yoksan ben kayboluyorum orada

Zarif hatıralar edinmiştik sokağımızdan
Ve eğilip bakardı geçip giden bulutlar
Sen mektubundan önce gelirdin, kuruyan
Fesleğenler için yas tutardık yazsonları
Devrim bir ihtimâl olarak kaldı diyenlere
Sessizce itiraz etmeyi öğrendik o günlerde
Dokunsalar akasyalar gibi yaprak dökerdik

Şimdi ürperten, onaran bir şey var, sen bir gülü
Uzun uzun koklayarak anlatıyorsun bunu
Kalbimizse küllerin altında kalabilen iki köz
İki cehennem; imlâsı bozuk mektuplar gibiyiz
Çünkü imlâ evlilikle biten aşklara benziyor
Rüzgârını yitirmiş vadiye, bulutsuz
Yağmursuz bir gökyüzü de diyebilirsin

Uzun uzun susuyorsun bir gülü koklarken
Hatırlamak böyle bir şey olmalı diyorum
Unuttuğumuz ne varsa barbarlar sızıyor
Bizse şehlâ bir isyan oluyoruz şehrin
Zilsiyah hâtıralarından sıyrılarak
Sevmek böyle bir şey herhalde diyorum
Sen uzun uzun koklarken bir gülü

Ve yüzünün doğusu gül kokuyor çünkü doğu
Gülistandı dağın ve destanın bize anlattığı

TİNER VE TANGO

- Bunları niye soruyorsun abi
Kayda değer neyimiz var ki
Hayat ne kadar sarsaksa biz
de o kadar meczubuz işte

- Elbette çok korkuyorum
Korkmasam saldırır mıyım
Para verecekmiş gibi yapıp
Üstüme işeyen hergeleye

- Genelev kadınına anlattırır
Düzmece hikâyesini gariban
Hayatımı sorma bana abi
Fena gücenirim sana yoksa

- Gelme üstüme, bak şunun
Şurasında dövülmüş bir kedi
Gibi sıkışmışız işte, iyilik
Falan istemiyorum senden abi

- Hülya iyi şeydir abicim
Gündüz rüyası renklidir
Ben her yerde ve "yağmur
Nerde yağmazsa orda uyurum"

- Ferdi abime söz ettirmem
Ağzımdaki jilet seyriyor bak
Belli ki polisler ava çıkıyor
Bunaldım, siktir git burdan abi

Desenler: Onur Güçel

>Oktay Taftalı

Evrensel kötülük ve felsefe-II

Neocon'lar ve damardan Satanik kolpa

Günlerden beri aklımda çok güzel bir hikâye vardı, şöyle ballandırarak, tadını çıkartarak anlatmak üzere kaleme sarıldım, fakat arkadaş, ne mümkün. Kafa başka yerlerde, yoğunlaşmanın imkanı yok, dünyada, çevrende rezillik, pervasızlık, küstahlık ve en acımasızından ihanet almış yürümüş, sen de ballandırarak edebiyat yapmak derdindesin. Şerefsizim ne edebiyatın ne de şiirin tadı tuzu kalmadı artık. İnsanı ister kendi değerleri, istérse kutsal inanç değerleri açısından yükseltecek bütün bilgiler güme gitti, hep birlikte bir çamur deryasında debelenir olduk... Şimdi diyeceksin ki sana ne be adam, otur yerinde yaz ince ince güzellikler, bak keyfine. Hayır ince güzelliklere de karşı değilim ama... Neyse....

Bizde öyle sanatçılar, öyle fikir adamları olagelmiştir ki, akıllara zarar: Zamanında bu memleketin sokaklarında yıllarca kan gövdeyi götürürken, örneğin Kenterler, sanki Norveç'de sanat yapar gibi tiyatro oynamışlardı. 12 Eylül öncesinde İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nde bir yanda insanlar birbirini boğazlarken, bazıları da aynı fakültenin koridorlarında **Murat Belge**'nin doçentlik tezinin konusunu konuşurlar ve bir yandan da özenti bir hayranlıkla **James Joyce**'un ne zaman dilimize çevrilebileceğini tartışırlardı. Acaba hayatta bir İngilizin herhangi bir Türk yazarı hakkında böylesi bir merakı olmuş mudur? Aradan yıllar geçti ama bu memlekette gizil kötülüğün yöntem ve üslubunda zerre kadar değişiklik olmadı. Kötülük katsayısı geometrik olarak çoğalırken yöntem ve üslup da alabildiğince küstah ve kaba biçimlerde bizleri kuşatır oldu.

Valla, tam billboard yazarlarının yaygarasından **Orhan Pamuk**'undan, **Murathan**'ından, ayakkabının topuğundan, keserin sapından, zamanın adaleti sayesinde sıyırtmışken, alnımızın çatına birden bire **İsmet Özel** muhabbetini getirip vurdular. Arkadaş, birileri yemin etmiş kuran çarpsın, bu dünyada bize rahat huzur yok anlaşılan.

Vaay İsmet abim benim bee, vay Allahın Aslanı...durdun durdun da tezgahı yine öyle bir yere kurdun ki, nice alemlerin medya kurnazları iki dakkada hayatlarının kolpasını yediler. Arkadaş, adam islamcı medyanın ve o camiaların da ketenpere olduğunu anlayasıya kadar otuz sene geçmiş, şimdi kalkmış ben dehayım diyor, sevdiğim kadınla evlenemedim öfkeliyim diyor, artık gelsin seri röportajlar, uzman kişilere danışmalar, üçüncü şahısların beyanatları, yorumlar bilmem neler neler.

La, ha bu dünyada kaç kişi, hayallerinin kadınıyla veya erkeğiyle evlendi Allaasen. Sevdiği kadınla zamanında Samsun'da evlenemeyen klasik, bizim bildiğimiz **Orhan Gencebay** Abi'dir. O da bu işin hakkını Allah için damardan vermiştir yıllarca. Gerisi hikâyedir, hikâye...

Dünyada, sanatla, devlet ve toplum felsefesiyle, ideolojiyle, kısacası bir bütün olarak fikir hayatıyla ilgilenmenin, bu konularda yazıp, çizip görüş ve fikir beyan etmenin tarihten, tarihsel birikimden kaynaklanan kimi zorunlulukları vardır. Yukardaki konuları, konu olarak tarihe taşıyan, bu konuların isim ve başlıklarını koyan ana istasyonları pas geçerseniz, biyolojik yaşınız ne olursa olsun, fikir hayatında henüz hiç yolculuğa çıkmamış sayılırsınız.

Büyük devlet adamı **Perikles**, yazılı felsefenin öncüsü **Aristoteles**'in öğrencisidir. Aristoteles ise büyük devlet ve siyaset kuramcısı **Platon**'un öğrencisidir. Benzer ilişkiler bütün Hellenistik dönem devlet adamlarıyla filozoflar arasında bir gelenek oluşturur. Alman Birliği'nin kurucusu ve Prusya tipi kapitalist restorasyonun kafa adamı **Bismarck**, filozof **Hegel**'in öğrencisidir. **Sartre**'ın **Camus**'nün eleştirileri yaşadıkları dönemde bütün Fransız devlet adamlarının ayaklarını denk almalarını sağlamıştır. Cezayir'deki sömürgecilik kepazeliğini Fransız siyasetcilerine yalatan adamdır Camus. Helmut Kohl duvar yıkıldıktan sonra yeniden Alman Birliği'ni kurarken, Alman Devleti'nin resmi filozofu **Habermas** onun için mihenk taşıdır. Aynı dönemde Alman Cumhurbaşkanı olan Richard von Weiszecker'in ağabeyi yaşayan en önemli filiozoflardan birisidir. Kısacası Batı'da siyaset, fikir ve felsefe sarmal biçimde içiçe geçerek tarih boyunca toplumları bir yerden bir yerlere taşımıştır. Bizde de mesela mübarek devlet adamı Erbakan, büyük düşünür İsmet Özel' e yeterince ilgi göstermemiş, aha bu dert beni de iflah etmez, seni de... Fikir adamının çapı neyse, siyasetçisinin de çapı odur işte.

Pekiii, bugün bütün dünyanın başına ceberrut kesilen Amerikan **neocon**'ları, **Rumsfeld**'den karanlıklar prensi **Perle**'e, **Wolfowitz**'e kadar bilumum kasap çırakları kimin öğrencisidir? Bu adamlar siyasi bir gözü karalıkla dünyanın başına infaz mangası gibi dikilirken, ideolojik güçlerini nereden alıyorlar sanırsınız. Bunların da hocası, Musevi asıllı Chichago Üniversitesi profesörü sağ nihilist filozof **Leo Strauss**'dur. (Abi 1973'de vefat etmiştir.) Nihilizmin Batı düşünce sistemi içinde, sola kayan kesimi ideolojik olarak anarşizme ulaşırken, sağa kayan kesimi de günümüzde neocon (yeni muhafazakar) yıkıcılığa ulaşmıştır. Kendisini muhafaza eden, ama kendisi dışında hiçbir gerçekliği var saymayan, gıdasını kaos'da arayan, kendi istikrarını ve yaşam alanını başkasının; kendisinden aşağı gördüğü insanların yıkımıyla ters orantılı olarak tesis etmeyi amaçlayan bir düşüncedir bu. Sağ nihilistin, ahlaki olarak kendisini yerleştirdiği yüce ve üstün mevkinin dışında kalanlara karşı hiçbir sorumluluğu, kaygısı ve bağımlılığı yoktur. Sevgi ise aşağı canlıların, böceklerin

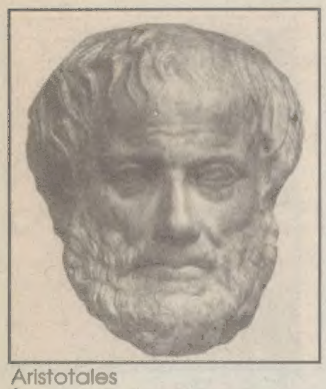
Aristotales

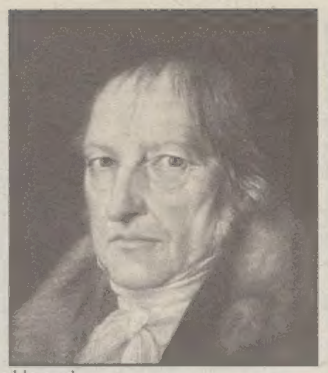
Hegel

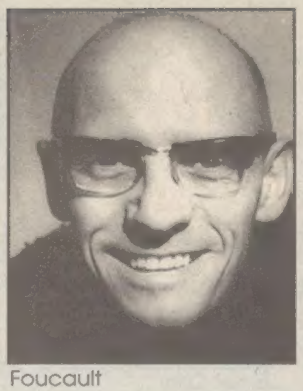
Foucault

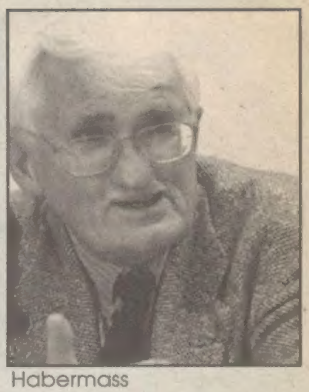
Habermass

kendi zavallılıkları içinde, birbirleriyle dayanışarak var olmalarını temin eden, yapışkan, yıvışık bir ilgidir. (Burada İsmet Abi'nin beyanatlarını anımsayalım.) Bu düşüncenin zekice ve eğlenceli ipuçlarını eski çağlarda İyonya felsefesinde **Empedokles** Abi'de görürüz. Gerçi yakın çağlarda **Nietzsche** nihilist felsefeyi doruklara taşımıştır ama, ölçüt kötülük olduğunda Nietzsche'nin sola (solculuğa değil) açılan kapısı daha geniştir. Ve tanrıtanımazlık ekseni bu kapıyı açık tutar. Yok eğer dini ve mistik inanca eğilimli bir insansanız, inanç çıkışınız ister Hıristiyanlık, isterse Müslümanlık olsun, sağ nihilizmin sizi pratikte götüreceği yer satanizm'dir. Bugün **George Bush** ve avanesi ne denli Hz. İsa' nın, Hz. Musa'nın adını zikretseler de uygulamaları Klu Klux Klancıdır, satanisttir. Klu Klux Klan'ın kurucusu **Albert Pike**'ın Bugün Washington DC de dikili olan heykeli, Amerikan devlet politikalarının derin kaynağına işaret eder. Aslında bunlar **Lüsifer** diye adlandırdıkları şeytanı Hz. İsa ile işlev açısından yer değiştirterek bir inanç sistemi geliştiriyorlar. Yani onlara göre **Hz. İsa** (Adonai) kötü, Lüsifer ise iyidir.

Klux Klan'ın kurucusu Albert Pike 4 Temmuz 1889 da İskoç mason locasının 32. derecesinde iken bakın neler demiş: "Biz kendisine, batıl itikatla ibadet edilmeyen bir Tanrıyı yüceltiriz. Masonların dini bizim hepimiz tarafından kutsanan Lüsifer öğretisinin arılığının en yüksek derecesine dek sürdürülmelidir. Eğer Lüsifer Tanrı olmasaydı Adonai'nin gaddarlığı, insandan nefreti ve bilimi reddedişi, Lüsiferin karalanmasına kanıt olurdu. Evet Lüsifer Tanrıdır ama ne yazık ki Adonai de Tanrıdır..." (Bkz. Geheime Gesellschaften, s. 68. Ewertverlag 1995)

Şimdi bizim mevzumuz okültist manyaklıkların tarihine ışık tutmak falan değil. Burada bir mantık var, iyi ile kötünün yer değiştirmesi, kötülüğün kendisini hakiki iyilik olarak tanıtması, dolayısıyla, kibirin, azametin, sıradan insan karşısında kendisini ayrıcalıklı kılmanın ve tüm bunları başkaları açısından da hoşgörülür, üzerinde tartışılabilir, meşru şeyler olarak sunmanın mantığı bu şekilde tezgahlanıyor. Bir yanda Amerika delirmiş, mazlumlara kan işetiyor, bütün dünya bunu öylesine politik bir fenomen olarak tv. lerde forumlarda makul makul tartışıyor. Öbür yanda bir başkası zincirlerini kırmış, insanlara beddua okuyor ve bunun meşruiyetini Kelam-ı Kadim'den alıntılar yaparak kanıtlamaya çalışıyor. Demezler mi, be adam, okuyacaksan insanlara: iyisine de kötüsüne de dua oku. İyisine oku, ihlas olsun, kötüsüne oku, iflah olsun. Hacı dedelerimiz bize böyle mi öğretti müslümanlığı. Ama yok, böylesi bir acayiplik, sözümona akıllı başlı insanlar tarafından tartışılıyor.....hımmm... Acaba üstat ne demek istedi? Ya, kardeşler, birileri kopardı da, hepiniz de mi koptunuz, görmüyor musunuz abi şekil olmuş, neocon olmuş... Yok arkadaş, gelmedi memlekete bir tane akıllı insan evladı, biz de koptuk zahir...

Demin yukarda filozofların toplum ve devlet hayatını etkileyen şahsiyetlerle bir ilişki içinde olduğuna kısaca değindik. Bu filozoflardan bazılarının da, düşünce hayatının ve tarihinin ana istasyonlarını oluşturduğunu söyledik. Şimdi bizde Batı tipi bir felsefe anlayışı pek yok, olmadı, olmamış, nedeni niçini ayrı mevzu. Ama diyelim ki, anlı şanlı edebiyatçılarımız var, yazar ve fikir adamlarımız, şairlerimiz var. Allah rızası için, medyatik alanın dışında kalan birkaç istisna kişilik hariç, bir düşünelim bakalım, yıllardan beri biz bu adamların yazdıklarından, çizdiklerinden okuduk da ne öğrendik? Ben kendi adıma yirmi sene Murat Belge okudum (artık bıraktım), iyi insan Tahsin Yücel okudum, rahmetli Ece Ayhan okudum, İsmet Özel okudum, okumakla kalmadım dinledim, karmakarışık bir kafa, birbiriyle ne yüzeyde, ne derinde bağlantısı olamayan cümleler, aksiyomsuz tezler, hiçbir sonuca ulaşmayan, saptamaymış gibi gözüken ama hiçbir şeyi saptayamayan önermeler, ne mantığa, ne de sezgi bilgisine hitab eden söylemler. Elli sayfa İsmet Özel okuduğumda duyduğum hiçlik duygusunu, dört satırlık bir Platon önermesiyle karşıladığımı görünce, vardığım sonuç: bu abilerin, düşünce tarihindeki ana istasyonları pas geçtikleri için, hiçbir şey öğrenemedikleri, bilemedikleri noktası oldu.

Bizim ülkemizde, çeviri yayınlar politikasına denk düşen modalar vardır, bir bakarsın **Roland Barthes** moda olur, herkes ondan söz eder, bir bakarsın Levi Strauss, bir bakarsın **Foucault**, bir bakarsın **Noam Comsky**, **Habermas**, adı kulağa hoş gelen, telaffuzu söylemesi rüzgâr yapan bir takım adamlar, **Derrida** mesela... herkes bunlardan yerli yersiz alıntılar yapar, bilumum edebiyat sanat ve düşünce adamları bu herifler üzerine ahkam keser, uzman kesilir. Bir Allahın kulu da çıkıp demez ki, la olm, bu adamlar gökten zembille mi indiler, hangi ana doğurdu bunları, bu heriflerin hocaları ilham kaynakları kimlerdir? Lenin sürgün yıllarını Aristoteles çalışarak geçirdi de Lenin oldu, Habermas hali hazırda hergün Kant, Hegel çalışır. Peki sen bu ana istasyonları pas geçip niye en son istasyondan trene binme kurnazlığı yapıyorsun?

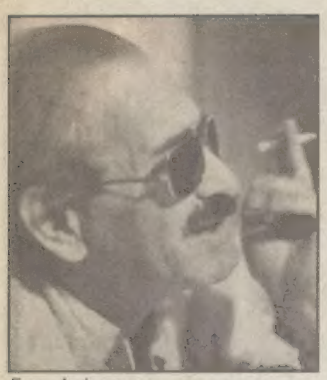
Ece Ayhan

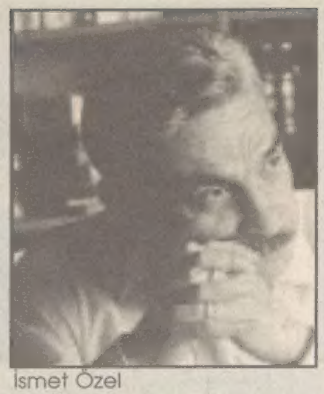
İsmet Özel

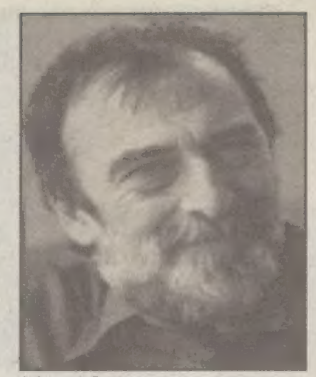
Murat Belge

Orhan Pamuk

Düşünce tarihinin ana istasyonlarını çalışarak okumayan deha fikir adamlarımız, önemli olduklarının ifadesi olarak, özellikle güncel ve moda mevzularda boy gösterirler ve acayip prim yaparlar.

Bu mevzuların örneğin en kaşarlısı "kimlik" olayıdır. Karambole gelmiş beyin yıllardan beri gına getirircesine bu kimlik olayını gündemde tutar, içimizi bayar. Bir bakarsın müslüman kimliği, bir bakarsın kürt kimliği, bir bakarsın cinsel kimlik, eşcinsel kimlik, zart zurt. Yazılar çiziler, paneller, polemikler, onlarca çarşaf, nevresim, yastık kılıfı meydanda, ama adam olmaktan, adam kimliğinden laf eden yok. Erdemli insan nasıl olur, bilen yok. Erdem nedir, takan yok. Yine bir babayiğit çıkıp da demez, dese de duyuramaz ki, bre gafiller, fikir adamının da, sokaktaki adamın da kişiliği olur, kimliği değil, bu tartışılanlar aslında kişiliksizliğin çıkmazıdır. Şimdi abi tutturmuş müslüman kimliği, ya sen müslümansın da, memleketin geri kalanı moskof tarlasından mı toplandı, niçin medyatik olmayan, kendi halinde, sesi soluğu çıkmayan insanları da rencide ediyorsun, memlekette herkes mi namussuz, herkes mi Amerikan kırması. Dur bre, bizi de bir ana doğurdu zahir. Ama dersen ki arkadaş, karnım aç, ekmek yok, haa bak, oldu o zaman. Asıl problem bu, açlık, tersoluk. Ama bu hakikat kimsenin umurunda değil. Niye? Sazan ya millet, ver gazı, kimlik bilmem ne. Gizle asıl meseleyi. Gariban da, ne bilsin zengin memleketlerde kimsenin kimlik mimlik takmadığını, karnın doydu mu böyle bir derdin olmadığını... Adam zannediyor ki, kimliğim tanınmıyor, o yüzden karnım aç. Oysa asıl açlığını unutması için kimlik diye bir derdin kendisine emzik olarak verildiğini kestiremiyor. Mantık ve kurgu nasıl ama?! Aynen, Hz İsa ile İblis'in işlev açısından yer değiştirmesinde olduğu gibi. Damardan satanik kolpa. Al adamın ekmeğini elinden, sonra senin kimlik sorunun var de... Gariban düşsün kimliğin peşine, sen götür malı. Kargayla tilki hesabı, tezgah tezgah değil, bir çocuk klasiği... Bir de alt kimlik ne, bilmem üst kimlik ne diye işin altını üstünü karıştırma olayı var ki, aynen İzmir torbadan tombala çekmeye benzer. Bir asılırsın hep tekler, bir asılırsın hep çiftler, amman diyim. Nerede hangi dahi filozof, hangi bilgin, hangi âlim böyle bir muammayla insana hayatı zehir etmiş bilen varsa beri gelsin....Haa, ırkçı, Klux klancı Amerikan ideologlarının, azınlık kavimleri tezgaha getirmek için sipariş üzre geliştirdikleri terminolojilere de girmeyelim...

Fakat nasıl oluyor bu işler? Denildi mi, en beylik numaralardan birini anımsayalım: Şimdi, hayatın kendi dinamiğiyle akıp gittiği, insanların kendi dertleri, sevinçleri vs. ile haşır neşir, günlük olağan yaşamlarını karınca kaderince sürdürdükleri bir yerde, bir ülkede, o güne kadar, gündelik hayatın sıradan, kıyıdan bir problemi olan herhangi bir mevzuyu tespit edip, ortada fol yok yumurta yokken, o konu hakkında kamuoyu oluşturulmaya başlanır. Diyelim ki memlekette martı kuşlarıyla bugüne kadar kimsenin bir derdi yoktur. Ama bir araştırır, bir kurcalarsan, bu hayvanların illaki, bir özelliğinden, bir güzelliğinden maraza çıkarmak için neden bulursun. Ve hemen, kur bakalım martı hakları insiyatifini, martıları koruma derneği, martı kimliği, martılar ve deniz kuşları forumu, bilmem ne derken, sen istemesen bile, bu işlere gönüllü bir yığın sazan anında peydah olur. Bakarsın bu işin içinden türlü çeşitli rantlar doğar, derken, adam olmasan, kafanda fikir diye güllabici odunu taşısan, yaptığın sanat edebiyat, retorik fotokopisi bile olsa, zıpla meydana bas avazeyi: "martılar ve ben, ben ve martı kimliği, martılar zalım zulüm, zart zurt...." haa bu işten en çok zararı martılar görürmüş... bak o da ayrı konu...

Türkiye, kendi halinde yaşayan ve tüketimi, dolayısıyla para kazanma hırsını bir değer olarak önemsemeyen, alçak gönüllü, orta halli, iyi insanların memleketiydi bir zamanlar. Yoksulluk hep vardı, ama merhamet de vardı hayatımızda, yoksulluğu merhamet ve izzet erdemleriyle dengeleyebilirdik. Yirmi sene önce kopardılar yerli filmimizi ve yerine komple Amerikan filmi koydular. Amerikan mantığı o kadar kılcal damarlara girdi ki, Müslümanları bile Hıristiyan tarz ve üslubuna göre örgütlediler. Gariban bir cami imamı Feto'yu yaptılar misyoner. Baba, Albert Schweitzer kesildi anında. Başka bir gariban buldular, adama giydirdiler simsiyah cübbeleri mormon hesabı, saldılar ortalığa, aczi cüzi bilmem ne. Mormon konsepti aynen: teknolojiyi reddetmek, peygamberin yaşadığı yüzyıldaki gibi yaşamak falan filan, siyah cübbe uzun saç, görsel psikolojik efekt de tamam, sözüm ona Hz. Peygamber de böyle gezermiş elinde asa masa, ama bir şey unuttular, Arabistan çölünde o siyah cübbeyle nasıl gezdi peygamber, işte onu da ben anlamadım....

Lan arkadaş, bizi ne tezgahlara getirdiler be... Şöyle, hayatın ve olayların kendiliğinden, kendi halinde, kendi mantığı içinde, doğal olarak akıp gidişini öylesine özler oldum ki, anlatamam. Hep kurnazlık, hep tezgah, manüplasyon... artık kim ne yerse... dehayım ben... itele gitsin.

Anısız, insansız

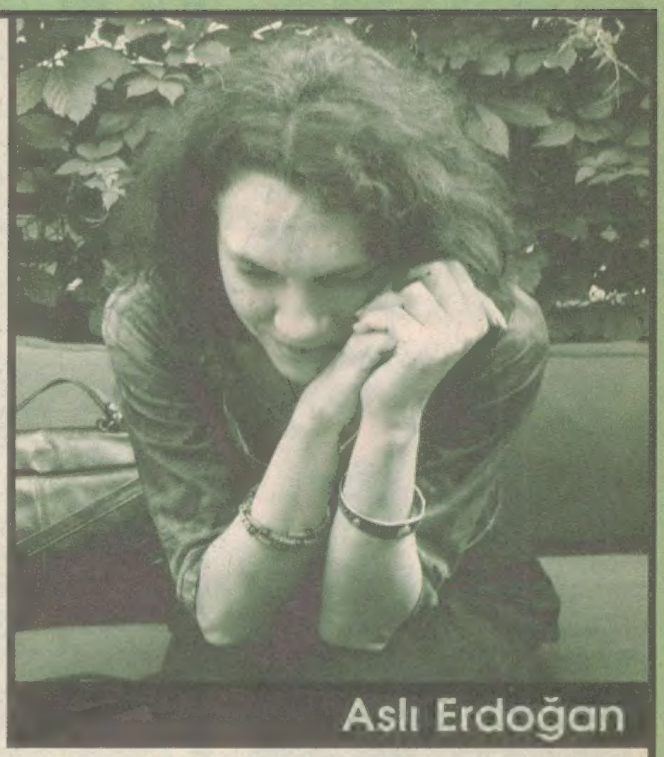

Aslı Erdoğan

Buradayım, gecede, bir çadıra girercesine girdiğim kendi gecemde... Çiğ ampul ışığıyla aydınlanan amber rengi bir oda burası, her yeri kâğıtla kaplı. Kâğıt, sözcük, harf, işaret, ikona, simge... Anısız, insansız. Altın rengi ışık, aydınlatmaktan çok karanlığı çerçeveliyor gibi, gölgeleri çağırıp ıssız köşelere yığıyor. Soğumuş yedi fincan kuşatıyor suskunluğumu ve ağzına dek dolu küllükler. Çoktan kapanmış bir çağın kalıntısı gibi hissediyorum kendimi, her günden yükselen kağıtların arasında. Telve kadar koyu, acı bir duygu bu, ki üzerinde sözcüklerin ışığını düşündüğümde, kendisinden daha büyük bir gölgeyi çağırıyor: Yalnızlığımı...

Gece hızla sokakları seyreltiyor, havayı soğutup gölgeleri uzatıyor. Koca koca tepeleri sarıyor karanlık, alanlara, caddelere yayılıyor, bir sarmaşık gibi dolanıyor kentin çevresine, büyüdükçe büyüyor. Gün boyu kullanıla kullanıla yorgun düşmüş sözcükler, usul usul suskun denize doğru sürükleniyor. Gece rüzgârına takılıp gelen bir ıslıkla, gemi limandan ayrılıyor. Ansızın uyanan bir güvercin, korkuyla eşini çağırıyor.

Camın arkasından bakıyorum geceye. Uzaklarda titreşen, yanıp, sönen, usul usul kıpırdanan üç beş ışık kalmış geriye, tarihi neredeyse ezele uzanan bu kentler... Benim kentim! Sudaki yansıması kadar titrek ve yanıltıcı bir görüntü sunuyor şimdi. Hayatın üzerine çöken uyku, geceye bakmak isteyen bütün gözleri teker teker kapamış. Suların altında kalmış gerçeklikten, sadece bu, karanlıkla çerçevelenmiş bu imge yapayalnız parıldıyor sert zeminde, benim yüzümün yansımasına karışıyor. Oysa gözlerim ışığı değil, gerçeği istiyor, bütün sahtekârlığı, yoksulluğu, gürültüsü ve ihtişamıyla gerçek hayatı... Ama ben buradayım, dünle yarın, bitmiş şeylerle henüz başlamamış, belki de hiç başlamayacak şeylerin arasında... Camdaki imgemle gerçek yüzüm arasında, zaman ile yokluk, sözcüklerle hiç söylenmeyen arasında... Bir başka yeri ya da zamanı en çok istediğim şu kopkoyu saatte, burayadım. Gerçek, hep aynı, bitmeyen, amber gecede...

Bir kehanet gibi yükseliyor üç yüz yıllık kilisenin kulesi, yarının yollarını daha baştan kapıyor, üzerine vuran dev çınar gölgesiyle. Soluk ayığışında gümüşi kanatlarını açıp kapıyor bir martı, kediler usul usul dolanıyor damlarda, güvercinlerle hırsızlar paylaşıyor kuytuluklarını yuvarlak dünyasının insanların. Karanlığı bir çift cılız ışıldak gibi tarayan gözlerim –bu benim karanlığım!- kentin sımsıkı kapanmış gözlerine çarpıp geri dönüyor. Hiçbir şey yansımıyor toptan, sessizlik bile... Gecenin saatleri, akbabalar gibi üşüşüyor aşınmış yüreğime, üç beş sözcük koparmak için. Ellerim kâğıda çivilenmiş, dudakların bir türlü söyleyemediği sözcüklerin peşinde. Çok daha uzaktır ruha eller dudaklardan, bu yüzden daha zor yalan söylerler. Ellerim, bir hırsız kadar sarrafı ayışığının, daha keskin yüreğimi doğramış bütün jiletlerden. İyice şişkinleşip alçalmış sonbahar bulutları, gece bir soluk gibi kaplamış gökyüzünü, tek bir yıldız parıldıyor aralarında, bir yıldızın tek başınalığı bile beni avutmuyor. Hastalıklı bir kedi yavrusu, acı içinde öksürüyor, kusana dek, sırf ölüm kusuyor toprağa, umutsuzca eşeliyor soğumuş yüreğini kentin.

Bir ses, kanın yollarını izleyen bir ses bu beni çağıran... Ama yeterince gücüm yok. Yeterince zamanım yok. Sonsuz bir bakış gerekiyor bu karanlığa bakmak için, camın... bütün yansımaların... Suyun dibinde, taşın içinde izlemek için gecenin yollarını... Bense ancak burada durabilir, durduğum yere ad takabilirim. "Mutluluk" diyebilirm sözgelimi, ya da tam tersi. "Hayat" diyebilirim, ya da tam tersi... Kendinin sandığı sözcükler saçıyor, karaltısı bütün kâğıdı kaplayan elim, oysa bir kedi acıyla bağırarak eşeliyor insanların toprağını.

Uzaklarda, çok uzaklarda, kızıl bir ışık ufukta. Doğumunu bekleyen günün ilk çığlığı belki, ya da zafer çığlığı bu geceyi de sağ çıkaracak kedinin.

Gündemi geren bir konu:
Edebiyat lobiciliği

Kültürel yayıncılığımızda endüstrileşme atılımları iletişim, moda, eğlence vb. gibi sektörleri de içererek sürüyor. Çeşitlenme, kitap okurları bakımından da çeşitlenme oluşturuyor. Edebiyat eleştirmenlerine göre okur sayısındaki söz konusu artış göreceli. Özellikle, içerik fakiri kişisel gelişim kitapları ve iç benlik psikolojisini gıcıklayan denemeler "okuyarak cahilleşme" yaratıyor deniliyor. Ancak ne denirse densin, genişleyen bir pazar olduğu bir gerçek. Edebiyatçılarımız -şimdilik küçük bir kesimi- para kazanmaya başladı. Tüm bunlar olurken, bir kısım medya da boş durmuyor, popüler ilgiyi etkileşimli olarak karşılıyor. Medyanın edebiyata yer verişi biçim ve içerik bakımından tartışma yarattı, yaratacak. Bu, her yerde böyle olmuştur. Haber unsurundaki çarpıtmalar (medyatik olma), belli akım ve grupları empoze etme gibi müdahaleler, "açık toplum edebiyatı" ilkesi bakımından daraltıcı da olsa, bu işin tuzu biberi.

Tuzu biberi dedik ama, girişimler ipoteğe varmamalı. Yazar Cezmi Ersöz, kendisine, medyada yuvalanmış bir grup tarafından ipotek konulduğunu söyleyiverdi. Ersöz'e göre "gay lobisi" vardı bu işin arkasında.

Bu açıklamanın ardından ortalık karıştı. Karşılıklı atışmalar gazete, TV ve dergilerde yer aldı.

Çok okunan yazarlarımızdan olan Cezmi Ersöz'ün medyada yer bulamadığı da bir gerçek. Ne olmaktaydı?! Ersöz'ün isyanının ardından önemli yayınevlerinden de benzeri açıklamalar geldi.

Kaçak Yayın bu dosyasında gündemdeki olayı geniş bir şekilde ele alıyor.

Söyleşi<Aslan Özdemir

Cezmi Ersöz

"Ben, kasabalı overlokçu kızların okuduğu bir yazarsın denilerek otekileştirildim."

Durup dururken nereden çıktı bu gay Türk lobisi?

Durup dururken değil tabii ki, yıllardır olan bir şey. Özellikle son üç dört yıldır çok tepki duyduğum bir şey. Somut örnekler vermek gerekirse, bir gün yanıma Murathan Mungan geldi. Selamlaştık. Beni çok rahatsız eden bir cümle kurdu. Bu cümleyi hayatım boyunca unutmayacağım. Zaten bu tartışma da basına yansıdı. **"Sen yazarlığı ucuzlatıyorsun"** diye bir cümle kurdu. Ben de şaşırdım. Yazarlığı nasıl ucuzlatıyorum? Korsan kitap mı basıyorum, ne bileyim, uyuşturucu mu satıyorum, diye düşündüm. Gerekçesi de şuymuş; gittiğim yerlerde öğrenci evlerinde kalıyormuşum. Öğrenci evlerinde kaldığım doğru. Asıl kötüsü, ikinci sınıf otellerde kalıyormuşum. Kim istemez iyi bir otelde kalmak? Rahat bir ortamda iyi bir duş alıp, uyumak. Ama sizi çağıran çocukların, derneklerin, kurumların bazen bizim yol paramızı verecek, güçleri olmuyor. Bir de onlara mı yüklenelim? Onların şartlarına uyuyorsunuz. Bursa'da bir otelde kaldım ben. Hiç farkında bile değilim, çünkü baygın gittim otele zaten. Hemen uyumuşum. Uyandığımda ben nerdeyim falan diyordum. Tercihim o yönde zaten benim. Kendisini Bursa'da bir otele götürmüşler. Beğenmemiş. Demişler ki, **Cezmi Ersöz** de burada kaldı. Bana ne ondan demiş. Şimdi, bu bir söylem. Sen yazarlığını ucuzlatıyorsun, çünkü böyle böyle yerlerde kalıyorsun. **Leman**'da bu söyleme bir yanıt verdim –çok alındığım için, çok ağrıma gitti aşağılandığımı düşündüm. Bu tartışma benim istediğim dışında **Hürriyet** gazetesine taşındı. Çünkü onlar yazacaklardı. Ben de kimse sert bir üslup kullanmadan bu konudaki incinmişliğimi anlattım. Buradaki amacım saldırı veya birilerini karalamak değil. Sadece bir tavrı sorgulamaktı. Zaten ben orada Murathan Mungan'dan arkadaşım diye bahsettim. Dostlar arasında kırma hakkı vardır dedim. Onun bu hakkı kullanmasıyla sonuçlandırdım konuşmamı. Ancak garip bir şey oldu; bu tartışmadan sonra benim kitaplarımın tanıtımıyla ilgili haberler bıçak gibi kesildi. Böyle, markajlar, yok saymalar, sansürcülükler fark ettim. Sonra bu lobideki insanların devamlı ön plana çıkartılıp, bunların özel hayatlarının irdelendiğini, ve göklere çıkartıldığını okudum.

"Beklenen roman çıktı" diye Cumartesi (Radikal gazetesi) ekinde Perihan Mağden'in romanıyla ilgili tam sayfa bir haber var. Kim bekliyor bu romanı ayrıca, ben bilmiyorum ama beklenen roman çıkmış. Bu arada hanımefendinin birdenbire gazetede onun hakkında, aman köşeni bırakma tartışmaları, aman bırak, dönüyorum, gidiyorum, kalacağım, bak giderim gibi tartışmalar... Biz gazete okumak istiyoruz orada, sanatla ilgili, kültürle ilgili haberler vermek istiyoruz, bir bakıyoruz, bütün haberlerin üstüne böyle bir haber çıkıyor. Hanımefendi kalsın mı, gitsin mi, ne zaman gelsin, dönecek mi?.. İnsanlar kültür sanatla ilgili haberler almak istiyorlar, hem de çoğulcu anlamda ve bu kadının, dönecek mi, dönmeyecek mi tartışmasını okuduklarına inanmıyorum. Burada işin boyutu kaçtı. Pervasızlık boyutu çok ilerledi. Şımarıklık, okurla alay etme artık çok fazla barizleşti. Böyle şeyler yaşandı.

Asıl tehlike nerede burda?

Bence burda asıl tehlike, medyanın tekelleşmesidir. Zaten bu beyaz lobide bu tekelleşmeye dayamıştır sırtını. Bu süreç bende bu birikimi, bu tepkiyi yarattı. Ama açıkçası benim biraz alıngan, biraz pimpirikli bir yapım var. Acaba dedim ben kendim mi alıyorum bunu? Kendime yakın bulduğum şair arkadaşlarıma, yazar arkadaşlarımla görüştüm. Dedim ki ben mi abartıyorum? Sizin bu konudaki endişeleriniz, kaygılarınız neler?. Hepsi benzer şeyler söylediler. Dediler ki, yaka silkiyoruz, lanet olsun, bunlar artık çok pervasızlaştı... Benzer yakınmalarda bulundular. O zaman baktım ki bu birçok insanın ortak kaygısı, sıkıntısı... Ama söyleyemiyorlar, dillendiremiyorlar ya da artık ya bunlarla uğraşmayalım, tenezzül etmeyelim. Beladır bunlar diyorlar.

Kamusal kaygıları mı yok?

Kamusal kaygıların ortadan kalkmasına örnek vereyim; yine bu zihniyetin

asıl elemanlarından biri olan Perihan Mağden bir köşe yazısında, kendisine gönderilen gazete ve dergilerle ilgili, "Siz enayi misiniz, ben size şaşıyorum, gönderdiğiniz kitapları ve dergileri çöpe atıyorum, okumuyorum" diyor. Bakar mısınız yayınevi gönderiyor, mercidir diye. Okumuyorum çöpe atıyorum diyor. Okurlarına sesleniyor; beni aramayın, kimseyle konuşacak vaktim yok. Kimseye cevap verecek halim yok. Gönderdiklerinizi okumuyorum, mektuplarınızı da okumuyorum, lütfen beni rahatsız etmeyin diye yazıyor. Telefonlara da çıkmıyorum diyor. Şimdi, bu 70'li yıllarda, 80'li yıllarda söylenecek şey miydi? Seni okur arayacak, mektup yazacak ya da sana dergi gönderilecek, sen onu çöpe atacaksın, arayanlara da beni aramayın, meşgulüm diyeceksin. Bu küstahlığa dikkat çekmek istiyorum! Yaklaşık dört sene önce "Öküz" dergisinde durup dururken, daha Perihan Mağden 'star' değilken, Metin Üstündağ onun yazısına yer vermiş. Ben de çok etkilendim yazıdan. Yazı Türkan Şoray'la ilgili bir yazıydı. Ama muhayyileyi inanılmaz zorlayan bir yazıydı. Şöyle başlıyor yazı: **Ali Kırca** ile **Cezmi Ersöz** akşamları **Türkan Şoray**'a gidecekler ve Türkan Şoray onlara porselen fincanlarda çay ikram edecek. Cezmi Ersöz mavi gözleriyle Türkan Şoray'ı etkileyecek. Ali Kırca kır saçlarıyla onu büyüleyecek ve onlar üçü çay içecekler, kahve içecekler, ben orada olmayacağım. Bu ne ya? Ben Türkan Şoray'ı hayatımda bir kere gördüm. O da yoldan geçiyordu. Ali Kırca'yı hayatımda bir kere gördüm. O da basın toplantısında, uzaktan. Bakın, bir okur olarak düşünün, ben Ali Kırca'yla akşamları Türkan Şoray'ın evine gidiyormuşum. Türkan Şoray kendi elleriyle bize fincanla çay ikram ediyormuş. Benim mavi gözlerime vuruluyormuş Türkan Şoray. Ali Kırca'ya bayılıyormuş ve bizler çok mutluymuşuz ve o ne kadar bedbahtmış bu durumdan. Ondan sonra devam ediyor: Cezmi Ersöz'ü "Doğulu Hemşireler" okur. Baklava desenli kazak giyenler okur. Evinde fesleğen büyütenler okur. Çaresiz kasabalı, aşk kırgını zavallı köylü delikanlılar okur, diye yazı devam ediyor. Sonra kendisine telefon açtım. Annesi benim arkadaşımdır. Dedim Perihan, nerden çıkartıyorsun bunları? Ben hayatımda Türkan Şoray bir kere elli metre uzaktan gördüm. Konuşmadım.

Yazarlığı nasıl ucuzlatıyorum? Korsan kitap mı basıyorum, ne bileyim, uyuşturucu mu satıyorum?

Nerden çıkarttın Ali Kırca'yla gittiğimizi. Şimdi okur diyecek, hakikaten Ali Kırca'yla Cezmi Ersöz, akşamları Türkan Şoray'a gidecekler. Öyle algılanacak. Sen gülesin diye yazdım, espri yaptım dedi. Ya dedim, nerde espri başlıyor, nerde gerçek, anlaşılmıyor. Tamam, kusura bakma, dedi konu kapandı. Çünkü o zaman bu kadar köşe başları tutmamıştı, geri adım attı. Kusura bakma dedi, seni kırdıysam beni bağışla, dedi. Ama bir düzeltme yazısı yazmadı. Tamam dedim bende, o kadar yumuşak konuşunca cevap da yazmadım. Sonra Doğulu hemşireler diye tabir ettiği Doğu Anadolu'da, Güneydoğu Anadolu'da zor şartlar altında görev yapan 5-6 hemşireden yanıt geldi hanımefendiye. Yanıt çok düzeyliydi. "Perihan Mağden bizi aşağılıyor. Ancak kendisine şunu sormak istiyoruz; hiç nöbetçi kalmış mıdır bir hastanede, sabaha kadar soğuk koridorlarda yürümüş müdür? Can çekişen bir hastaya müdahale etmiş midir? Biz kendisini kınıyoruz. O bizi belki anlayamaz, o bizim şartlarımızı bilmez. Ama bu şekilde bizi aşağılamasını da açıkça kınıyoruz," diye bir mektup geldi. O mektup **Metin Üstündağ** tarafından basıldı. İsteyen görebilir. Bu "Doğulu Hemşireler" tabiri, kasabalı ve köylü ya da geri kalmış yörelerdeki insanları aşağılama tonu bu süreçte başladı. Bu büyük gazetelere, köşelere taşındı. O eklere taşındı. Bu söylem taşındı; yüksek hayat tarzı. Ben, kasabalı overlokçu kızların okuduğu bir yazarsın denilerek ötekileştirildim. Ayrıca ben bununla gurur duyuyorum. Oradaki insanlara ulaşmak, oralara ulaşmak özel bir yetenektir. Bir çabadır. Oralara ulaşmak için yüz yüze oralara gidip o insanlara kendini anlatman lazım. Bizi taşıyan bir medya yok oralarda. Zaten o medyayla gitseydim, oradaki insanlar yadırgar beni. İnandıracaksın onları, yüz yüze ilişkiler kuracaksın. Kasaba

kasaba gezip onların dertlerini dinleyip, onları İstanbul'a taşımak, onları yazar olarak tekrar onlara geri göndermek inanılmaz şeydir. Bu zihniyetin hâkim olma dönemi aynı zamanda İstanbul ile Anadolu arasındaki uçurumların en çok açıldığı dönemdir. Anadolu'nun birkaç kez taşralaştığı hatta İstanbul'un içinde birçok bölgenin de her krizle beraber defalarca taşralaştığı bir döneme tekabül eder. Her krizle beraber Anadolu bir kez daha taşralaştırılır. Ortaya böyle bir zihniyet çıkmıştır. Bu zihniyet de ne yazık ki sanatın ölçülerini belirler hale gelmiştir.

Bu süreçte magazin kültürü edebiyata taşındı sanırım...

Sen yazarlığı ucuzlatıyorsun diye beni aşağılayan bu yazar, ben hepinizin starıyım dedi bir gün bana yolda. Ben dehşete düştüm, anlam veremedim. Ben hepinizin starıyım diye bir söylem hiçbir edebiyatçıdan bu zamana kadar duymadım. Yüzlerce edebiyatçıyla, şairle, romancıyla oturdum kalktım, ben hiçbir zaman böyle bir söylem duymadım, görmedim. Şaşırdım, galiba öylesin, tebrik ederim dedim. Burada bir star söylemi filan deniliyor ya, denmesine gerek yok, bunun üzerine basılıyor, bu uygulanıyor. Ha, bu starlar var. Bu starların arkasında eleştirmenleri var, kankaları var, mahalle arkadaşları var, okul arkadaşları var. Bunlar beraber yemek yiyor. Aman ne kadar eğlendik, mutluyuz diyorlar. Aslında bu insanlar var olan hayattan ve sistemden rahatsız değiller. Gerçekte bu haksızlıktan güç alıyorlar. Bu adaletsiz yapı onları buraya taşıyor. Ve bu yüzden magazin söylemini edebiyata çok rahat taşıyabiliyorlar. Magazin söylemi bu hayatı olumlar çünkü. Neredeyse bir şov kültürü oluşturuldu. Orada yüksek hayat tarzına ilişkin çok önemli ipuçları vardır bu dergilerde. Yazın nerelere gidersiniz, nereye gidemediniz, en son hangi konsere gittiniz tarzında bir söylem oluştu. Bu edebiyat köşelerinde güya sosyolojik araştırma yapılıyor. Ülkenin gerçeğini aydınlatıyoruz gibi birtakım gerekçelerle, Seren Serengil'le Tarkan'la, Gülben Ergen'le, Seda Sayan'la röportajlar yapıldı. Bu gece hayatı yıldızlarının aslında kültürümüzün içinde ne kadar önemli yer tuttuğu, bunları anlamamıza dair abuk sabuk genellemeler, çıkarsamalar yapıldı. Bir baktık ki **Seda Sayan**'ın yorumlarını okuyoruz, sözlerini okuyoruz. Buradan bir şeyler çıkartmaya çalışıyoruz. Biraz entelektüel soslarla süslenmiş birtakım sosyolojik kavramlarla süslenmiş röportajlardır bunlar. Ama daha sonra bu kişiler kalkıp biz televole kültürüne karşıyız filan diye bu tarz yazılar da yazıyorlardı. Şimde sen o televole kültürünü olduğu gibi taşıyorsun. Sonradan bunları meşrulaştırıyorsun. Bunları meşrulaştırdıktan sonra, a, biz bunlara karşıyız diyorsun. Bütün kavramlar, ölçütler, değerler hepsi birbirinin içine girdi. Zaten sorun edebiyat alanında, sanat alanında yazılı olmayan kurallar –ki bu kurallar çok önemlidir- yılların imbiğinden geçmiştir. Bu kurallar yok sayılıyor. Bu kurallar anlamını kaybedince bir boşluk oldu. Bu boşluğu, ilişkiler ve imkânlar sonucu bu insanlar doldurdu. Edebiyat ölçütlerini, sanat ölçütlerini, beğeni ölçütlerini, estetik ölçülerini bu lobinin fertleri belirliyor. Nitelikli edebiyatla genç kuşağın bağı kopartılıyor. Nitelikli edebiyat unuttuluyor. Edebiyat tasfiye ediliyor. Sadece edebiyat alanında etkili değil bu lobi, müzik, resim, sinema alanında da etkililer. Tam anlamıyla bir kültür işgali bu. Amerika'nın Türkiye'yi işgal etmesi gibi bir şey bu. Yönetmen **Kutluğ Ataman** **yeniHarman** dergisine verdiği röportajda Cezmi Ersöz diye birini tanımıyorum diyor. Tanımaz tabi. Çünkü o bu ülkede film çekmiyor. O bir Fransız! Zaten bu lobideki insanlar başka ülkede yaşıyorlar, arada bir buraya tatile geliyorlar! Düşünün, bu ülkeyi tanımıyanlar bu ülkenin sanatını ve kültürünü belirliyorlar. Asıl tehlike işte burada.

Sanki son dönemde yazar profili, yazar imajı tamamen değişmiş durumda. Yazardan çok konu mankenine benziyorlar...

Zeki Coşkun'un başlattığı tartışma bence çok önemlidir. Yani "para-roman" çerçevesi içerisinde eser ile okurun arasına yazar girmiştir. Yani, yazar burada aktör olarak ortaya çıktı. Eserin önüne çıktı. Biz eseri daha görmeden yazarın -yani aktörün- eserlerle ilgili yorumlarını okumaya başladık. Romanı nerede yazdı, kaç günde yazdı, romanın geçtiği sokaklar neresi, romanı yazarken neler hissetti, çok mu ağladı, çok mu güldü, kaç tane kola içti?.. Şimdi sorular Perihan Mağden'e, son romanıyla ilgili; "Çok ağladım, çok bitkin düştüm yazarken," diyor. Böyle bir söylem yoktu. Bir edebiyatçıya son romanını nasıl yazdın diye soru sorulduğunda, düşünebiliyor musunuz, yazarken çok ağladım hatta başım çok ağrıdı migrenim azdı falan diyebilir mi? Böyle bir söylem var mı? Bana ne senin migreninden, ağrından... Ben romana baka-

rım. Burada bizzat bir manipülasyon var. Biz eseri göremiyoruz, aktüeli, skandalı özel hayatı görüyoruz. Biz daha bu eser hakkında nesnel yorumlar okumadık. Eleştirmenlerin değerlendirmelerini yorumlamadık. Bu süreçte ciddi, yaptığı işe saygı duyan eleştirmenler diskalifiye edilmişlerdir. Artık eleştiri görevi köşe yazarlarına, bu zihniyetin taşıyıcılarına bırakılmıştır. Menejerlik kurumu yaratılmıştır ve artık edebiyat tartışmalarında menajerler basın tarafından merci alarak kabul edilmişlerdi. Örneğin benim yazarlığımı geçenlerde bir gazetede böyle bir menajer tartışıyordu. İşin ilginç tarafı, 13 Eylül 2003 tarihli Radikal gazetesinde Perihan Mağden beni beyaz Türk olmakla suçladığı yazısında ihaleden bahsediyor. Edebiyat dünyasında ihale mi, var diye soruyor. İhale var tabii. Bakın, 14 Eylül Radikal'in Cumartesi ekinde Perihan Mağden'le ilgili dört haber vardı. Yazı nerede geçirdi, neler yaptı bu yaz gibi. Ayrıca bu gazetenin Cumartesi ekinde Kent Fısıltıları diye sayfa var, bu sayfayı da bu lobiden biri yapıyor. Şöyle bir haber cümlesi vardı arada; birkaç gün önce yönetmen Kutluğ Ataman'ın Cihangir'de yeni yaptırdığı çok lüks evde Perihan Mağden'le Kutluğ Ataman Picus dergisine röportaj yapmışlardır ve gelecek sayıda bu derginin kapağı olacaklardır. Bakın, 700 bin üniversite mezunu gencin işsiz olduğu, insanların son derece yoksullaştığı, gelir dağılımının inanılmaz bozulduğu, insanların artık cinnet geçirip çocuklarını öldürdüğü günümüz Türkiye'sindeki bu söyleme dikkat çekiyorum. Bakın burası Türkiye. Bu ülkede aileler, üniversite okuyan çocuklarına ayda ortalama 45 milyon gönderebiliyorlarmış. Bu, günde 1.5 milyon lira yapar. Korkunç bir şey bu.

Edebiyatın kamusallığını konuştuk. Ama iş şimdi gündem olarak seninle bu lobi, bu kesim ya da zihniyet arasında cereyan ediyor. Bundan hoşnut olmadığını düşünüyorum. Sence nasıl yayılmalı, bu tartışma nasıl sürmeli?

Benim üzerimden sürmesini istemiyorum. Bu noktadan sonra artık ben bu karşı çıkışın, bu karşı duruşun kamusallaşması gerektiğini düşünüyorum. Bu noktada, bu yozlaşmadan sıkıntı duyan, bu tasfiyeden rahatsız olan edebiyatçı dostlarımın, sanatçı arkadaşlarımın, muhalif kurumların, sendikaların ortak bir duruş sergilemesini ve ortak bir tavır almasını istiyorum. Ortak tavır almak, anti-lobicilik yapmak anlamına sakın gelmesin!.. Burada rahatsızlığını ve tepkisini dile getiren insanlar, bir başlarına var olan insanlar zaten. Özerk insanlar. Hiçbir güce sırtını dayamadan ayakta kalmaya çalışan insanlar. Herkesin söylediği söz kendine ait. Yaptıkları yazdıkları kendine ait, ama böyle bir yozlaşma varsa edebiyat alanında, böyle bir problem varsa, ortak bir duruşun sergilenmesi gerekir. Sıkıntılar, kaygılar birlikte dile getirilir. Buradan yürür muhalefet. Ama sonra tekrar herkes kendi dünyasına çekilir, okumalarını yazmalarını gerçekleştirir, o ayrı. Asıl burada şunu vurgulamak gerekiyor; bu beyaz lobi, bu zihniyet, tek başına var olan, kendi yaratıcılığıyla düşünsel cesaretiyle varolan özerk kimliklere karşı büyük antipati duyuyor ve dışlamak istiyor bu insanları. Çünkü onlar tek başlarına var olamıyorlar. Bu noktadan sonra olayın kişisel boyuttan çıkartılmasını istiyorum. Benim meselem değil sadece bu. Var olma ya da yok olma mücadelesi bu.

Erdal Öz

CAN YAYINLARI
Yayınevi sahibi, editörü

Özellikle genç yazarlar için bu durum daha tehlikeli oluyor.

Lobi'nin sözcük anlamı ortak bir çıkar için oluşturulan topluluktur. Yayın hayatında lobiler var mı? Aklıma gelen ilk lobi, medyanın da sahibi olan ya da medya ürünlerine arka çıkan büyük sermaye grupları. Bu öyle bir lobi ki, kamuoyunu kendi çıkarları doğrultusunda dilediğince yönlendirebiliyor. Yazarları bir mal gibi satın alma girişimlerinde bulunabiliyor. Ya da yazar olmayanları yazarmış gibi piyasaya sürebiliyor. Bu girişim öylesine tehlikeli boyutlara geldi ki, gerçekte yazar olan arkadaşlarımız bile bu pazarlığa girişip medyanın malı haline gelebiliyorlar. Özellikle genç yazarlar için bu durum daha tehlikeli oluyor. Edebiyat adına ortaya çıkarılan yazarlar -daha çok okunmak adına- popülist bir söyleme girmek zorunda kalıyorlar. Bence şu anda var olan tek lobi bu. İkinci lobi olarak, neredeyse devletin de arkasında olduğu korsan yayıncıları söyleyebilirim. Bir de, yazarların ajansı olmaya yönelen çıkarcılar var. Bunlar da yazar alıp satıyorlar, yazar pazarlıyorlar.

Hüsnü Terek

ALTIN KİTAPLAR
Yayınevi Sahibi

Türkiye'de medya terörü ile birlikte eleştirmen terörünün olduğunu düşünüyorum.

Dünyanın her yerinde çeşitli lobiler var. Türkiye'de bir edebiyat lobisi ya da lobiciliği olduğunu kesin olarak söylemek mümkün. Türkiye'de yayınlanan bir kitabın bazı eleştiri ve medya gruplarını aşmadan geniş kitlelere ulaşabilmesi çok zor. Bunu biz de birçok kez yaşadık. Gazetelerin kitap tanıtım sayfalarını hazırlayanlar, istedikleri yazarı göğe çıkarıp istediklerini görmezden gelebiliyorlar. Sabah grubu yazarı **Hıncal Uluç**'un ya da o gruptan diğer yazarların kitaplarını yayınladığımızda, karşı grup, yani **Doğan Medya**, bu kitapları tamamen yok kabul ediyor. Bir tarafta Doğan Yayınevi gibi, basının inanılmaz desteğini almış ve haksız rekabete yol açan bir yayınevi var. Öte yanda ise piyasaya inanılmaz büyük paralarla giren banka yayınevleri. Bankaların gelirlerinin bir kısmını kültürel faaliyetlere ayırma zorunluluğu var. Ancak Türkiye'de bu, yayınevi açıp haksız rekabete yol açarak yapılıyor. Bu yayınevleri büyük sermaye gruplarıyla birlikte çalıştıkları için kendi lobilerini kendileri yaratıyor. Örnegin sevgili **Ahmet Ümit**, son dönemde bir patlama yaptı. Bunun nedeni aslında A. Ümit'in yazarlığı kadar, değiştirdiği yayınevinin sağladığı medya desteğidir. Ticari açıdan hiçbir mantığı olmayan büyük ilanlar, dergilerde tam sayfa röportajlar ve bir kesim tarafından polisiyenin uzmanı ilan edilmesi, Ümit'in kitaplarının Türkiye'nin en çok okunan kitapları arasına girmesine neden oldu. Türkiye'de medya terörü ile birlikte eleştirmen terörünün olduğunu düşünüyorum. Türk basınında iki türlü marazi grup tarafından gelen baskı ve rahatsızlıklar var. Bir yanda, eleştiriyi sadece 'yerin dibine geçirmek' şeklinde yorumlayan ve yol gösterici olmak yerine yıkıcı olmayı tercih eden bir grup, öte yanda ise her konuda mutlaka bir fikri olan ve medyadan gelen her türlü soruya -anlasın anlamasın- cevap vermeye çabalayan, genelde olumsuz yönleri bulup çıkartan kişileri de saymak mümkün. Bu durumda özellikle küçük yayınevleri, bu zinciri kırabilme şansına sahip değil. Aynı zamanda bu durum genç yazarların yetişmesini de zorlaştırıyor. Kitabın bu kadar zor satıldığı Türkiye'de yazar için, kitap çıkarmak adeta sırat köprüsünü geçmek gibi. Bu bir kısır döngü.

Osman Okçu

TİMAŞ YAYINLARI
Yayın Yönetmeni

Türk Edebiyatında lobiler vardır ve yayın hayatının içinde de haliyle yer almakta. Bunun normal ve karşı konulmaz bir süreç olduğunu düşünüyorum. Yayın hayatımız içinde haliyle etkilerini hissediyoruz. Lobiler kendi çevrelerini var kabul ederek, görmek istemedikleri yazar ve kitapları yok sayabiliyorlar. Lobiye karşı ancak lobi oluşturabilenler karşı koymakta veya bireysel olarak yazar-yayıncı dayanışması içinde yapabilecekleri kadar ayakta durabilme mücadelesi vermektedir.

Yazarların bunu "edebiyat terörü" olarak nitelemesine kendi açılarından hak veriyorum. Ancak bu şekilde nitelemelerinin de bu gerçeği değiştirmesi mümkün değil. Sonuçta bu bir pazar mücadelesidir. Kitabın satılması için artık her yolun meşru kabul edildiği bir süreçteyiz. Bunu terör olarak niteleyen yazarların, belki başarılı bir lobi çalışması gerçekleştirmeleri halinde düşüncelerinden vazgeçme ihtimalleri de yok değil gibi düşünüyorum.

Zafer Yılmaz

TELOS YAYINLARI
Yayın Danışmanı

Yayın hayatımızdaki lobiler doğrudan tekelleşmeyle ilgili.

Türk yayın hayatında 'lobi' ler var ve bu lobiler, çeşitli sermaye gruplarından besleniyor. Bu durumu bizzat yaşadım. Bundan üç hafta önce Radikal Kitap'ta, "Körün Taşı" adlı köşesinde **Celal Üster** imzasıyla yayınevimizin de adının geçtiği bir yazı yayınlandı. Üster, yazısında 13 yıl önce yayınevimizden çıkan Jorge Luis Borges'in "Alçaklığın Evrensel Tarihi" adlı eserdeki çeviri yanlışlarını "yanlışlıklarötesi" olarak tanımlayıp, yıllar öncesinde kalmış bir ithamı garipsenecek şekilde yeniden gündeme taşıdı. Celal Üster'in yeni yapmış olduğu Borges çevirilerinden dolayı eski çevirileri ve bu çevirileri yayınlayan yayınevlerini aşağılaması ve okurlara ironik öğütler vermesi şaşırtıcıdır. Bu yazıya cevap olarak yolladığımız metin de hâlâ tam olarak yayınlanmış değil. Bu olay, yayın hayatımızda yaşananları yeterince anlatıyor sanırım.

Yayın hayatımızdaki lobiler doğru-

dan tekelleşmeyle ilgili. Dünyanın hiçbir yerinde Türkiye'deki gibi banka yayıncılığı yapılmıyor. Çünkü ortada ne etik ne demokrasi ne de düşünce özgürlüğü kaldı. Böyle bir ortamda ağzınızla kuş tutsanız da lobiciliği aşamazsınız. 'Entelektüel terör' kavramını ise çok doğru bulmuyorum. Gerçek entelektüalizm böyle bir şeye ihtiyaç duymaz. Türkiye'de yapılan şey, entelektüellik kisvesi altında yutturulan sığlığın terörüdür. Maddi zemin kendi çıkarlarına uygun bir kültürel şekillenme yaratmıştır. Ve bu kültürel şekillenme yayın hayatını da etkiliyor. Ülkemizde yayın hayatına kaynağı çok da açık olmayan bir sermaye akışı oldu. Birtakım insanlar da kendine bu alanda işler yarattı. Bunun sonucunda ise reklam ve pazarlama temelli bir kültürel ortam yaratıldı.

İsmet Arslan

BERFİN YAYINLARI

Yayınevi Sahibi, yayın yönetmeni

Buradaki, sermaye temelli bir lobicilik.

Türkiye'de sermayenin ve holdinglerin yayın hayatına girmesiyle oluşan tekelleşme yayın hayatı için büyük bir darbe oldu. Özellikle yayınların tanıtımında korkunç lobiler var. Gazetelerin kitap eklerinde 'bazı yazarlar' daha kitapları çıkmadan tanıtılıp, insanların beyinleri dumura uğratılıyor. Sermaye açısından küçük ve orta ölçekli yayınevlerinin ürettiği her şey onların gözünde kötü oluyor. Bu kitaplar tanıtılmıyor. Buradaki, sermaye temelli bir lobicilik. Medyanın büyük bir bölümünü ellerinde bulundurdukları için istediklerini göğe çıkarıp, istemediklerini görmezden gelebiliyorlar. Oysa küçük ve orta ölçekli yayınevleri tarafından her alanda çok güzel kitaplar basılıyor. Ama çıktığıyla kalıyor bu kitaplar.

Hatta yayınevleriyle anlaşıp, belli bir para karşılığında buradan çıkan kitaplara köşelerinde daha çok yer veren, tanıtımını yapan yazar ve gazeteciler var. Gazete ve dergilerde yayın hayatıyla ilgili hep aynı şeyler haber olarak yer alıp, tanıtılıyor. Yeri geldiğinde demokrasi havarisi kesilen bu insanlar 'edebiyat polisi' gibi adeta. Neyin şiir, neyin roman olup olmadığına, neyin satılıp neyin satılmayacağına onlar karar veriyor.

Özcan Sapan

ÇİVİ YAZILARI

Edebiyat ve yayın dünyası yiyecek ve eğlence dünyasının üretim tarzına yaklaştıkça, kaçınılmaz olarak kendi lobisini de yaratır.

Bu olgu aslına bakılırsa yeni gibi görünen ama oldukça eski bir olaydır. Daha çok yeni olan şey, tartışmanın bugüne dek bütün ayrıntılarıyla gelmiş olmasıdır. Bunun temel kaygısı ise 'iyi bir edebiyat' ürünü değil, iyi bir satış ve daralan pazar payının paylaşımıdır. Edebiyat ve yayın dünyası yiyecek ve eğlence dünyasının üretim tarzına yaklaştıkça, kaçınılmaz olarak kendi lobisini de yaratır. Bu anlamda durumumuzun kısaca özeti böyledir. Karpuz seçer gibi kitabın seçildiği bir yayın hayatının varlığında bence bu sorun var olmaya da devam edecektir. Edebiyatın değil, paranın ve şöhretin esas olduğu bir dünyada yazarın roman bitirme tarihinin bile aylar öncesinden belli olduğu, içerik ve biçimden yoksun kitapları başka nasıl şişirebilirlerdi ki? Edebiyat dünyasında kuşkusuz, lobiler vardır. Ve bu lobilerde asli görev alanları da 'güç' ve 'akrabalık' ilişkilerine dayanır. Yukarıda bahsettiğim olgulardan rahatsız olmam, bunun etkilerini ve neler hissettiğimi anlatıyor zaten. Seçimler konusunda herkes durduğu yerden bakar dünyaya. Yazar veya yayıncı... "Ama", "lakin", "işte" laflarını söylemeden, durduğu yeri anlatabilenin sorunu yoktur. Şimdilik yazar, yayıncı ve editörlerin "ama", "lakin"leri çoğalmaya başlamış durumda.

Lobiler, "kendi klüplerinde yer almayanlar"a karşı her zaman acımasız ve bir o kadar da duyarsız davranmışlardır. Bakınız edebiyat ekleri veya dergileri bir çok zaman, şaşırtıcı olabiliyor: Yemin edilmiş ve gönül birliği yapılmış gibi bir kitabı veya yazarı görmezden geliyorlar. Veya "lobi üyelerinden", "akrabalarından" birinin kitabı yayınlanacaksa söz birlik olup sayfalar dolusu yer ayırıyorlar. İçeriği boşaltılmış ek ve dergiler, örneğin hangi yazarın nerede eğlendiği veya kimin hangi yayınevinden kaç lira aldığı ile ilgilenirken, edebiyat dünyasının sorunlarına duyarsız kalabiliyorlar. Eseri görmezden gelme de bir tür örtülü şiddet değil mi?

Ahmet Öz

İTHAKİ YAYINLARI

Editör

Bizim edebiyatımız çoğunlukla parayı bastıranın ve reklamı verenin edebiyatıdır.

Lobi deyimini en geniş anlamıyla kullanıyorum, yayın dünyasında lobiler var. Bu lobiler, ekonomik, siyasal, dinsel, cinsel, yayın ve edebiyat dünyamız üzerinde yıkıcı, geriletici ve yozlaştırıcı etkiler yapmakta. Hem özgün olamayarak hem de gündemi belirleyip özgünlüğün tartışılmasına olanak tanımayarak. Yani üzgünüm, Nobel adayı yazarlarımız bile hem bedenen hem de kafa olarak bu topraklar üzerinde yaşamıyor. Nasıl bu denli bihaber olunabilir ki etrafta olup bitenden? Adorno bir sanat yapıtının temel iki niteliğini;

a) Var olan gerçekliği geri püskürtme,

b) Verili toplumsallıkla belli türden bir ilişki kurma, olarak belirler.

Ne hazindir ki bizde sanat yapıtı neredeyse yok. Kendi zavallı dünyaları ve bedenleri etrafında debelenip duran ve fraktal biçimde kendini yineleyen bir sürü yazıcı. Tanpınar'ın, Tahir'in, Safa'nın, Atılgan'ın kıymetini daha iyi anlıyoruz şimdi. Bizim edebiyatımız çoğunlukla parayı bastıranın ve reklamı verenin edebiyatıdır. (Bkz., Umberto Eco, Gülün Adı, yayın giderlerini karşılayan yazarlar olgusu) Hangi yazar ya da şairin iyi olduğunu belirleyen de yine bu lobiler ve reklam verenlerce belirlenir.

Selim İleri

Açıktan açığa lobiler var mı, doğrusu açık seçik bilmiyorum. Öte yandan, Amerikanlaşan bir yayın ortamında yaşadığımızı gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Geçmişin alınteriyle arınmış edebiyatı, bende acı bir özlem.

Haşmet Babaoğlu

Edebiyat yok ki, lobisi olsun. Edebiyat, edebiyatı varlığının temel direği sayan insanlar arasında oluşur ve edebiyat dergileri çevresinde filizlenir. Edebiyat, edebiyat yapanların dünyayı izlediği, yazmak ve yayınlamaktan önce okumayı sevdiği bir ortamda varlığını güçlendirir. Yayıncılıkta lobi var mı? derseniz, olur, olmasını da garip karşılamam. Çünkü satan ve iyi dağıtılan bir yayın yapmak deveye hendek atlatmaktan zordur ve ciddi bir iktidar işidir. Popüler medyada yazıp çizen biri olmama karşın şu ana kadar çıkan üç kitabımın iyi basılıp iyi dağıtılmasını bir türlü beceremediğimi düşündüğümde, yayın ve dağıtım işinin nasıl bir iktidar odağı oluşturduğunu netlikle görebiliyorum. Eh, bu kadar belirgin bir iktidar varsa, ondan "otlanmak" isteyen lobiler de olur. Zaten lobisini gizleyen de, lobiler var diyen de bu iktidarın peşindedir. Asıl sorun orada değil, asıl sorun geçmişte olduğunun aksine yayıncıların yararlanabileceği, seçim yapabileceği, yetenekler keşfedeceği bir edebiyat dergileri çevresi olmayışındadır. Oysa bugün tanınmış olan bütün o ünlü şairlerimiz, öykücülerimiz, birbirinden çok farklı alanlarda at koşturan yazarlarımız 50'lerden 70'lerin sonuna kadar hep dergilerde keşfedilmiş, dergilerde sınanmış yeteneklerdi. Şimdi sanat dergileri haftalık popüler dergilerle yarışan bir yayıncılık çizgisi izliyorsa vay halimize! O zaman gelsin ahbap çavuşluk, gelsin "bizden canım o!" kolaycılığı...

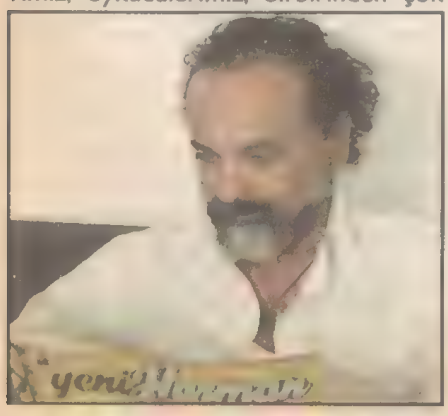

Özcan Karabulut

Edebiyat, yayın dünyasında irili ufaklı pek çok lobiden söz etmek mümkün. Bu yerine göre bir dergi, bir yayınevi, bir gazete, bir TV kanalı olabilir. İnsanlar, belli çevreler çıkarları için bir araya gelip dayanışma içinde lobi faaliyetlerine giriyorlar. Buradan bakarsanız, Anadolu'nun herhangi bir şehrinde bir dergi çevresinde bir araya gelen insanları da lobicilik yapmakla eleştirebilirsiniz. Anadolu'da yaşayan edebiyatçılar ise İstanbul'u "Bizans" olarak görüyorlar. Adana'dan Zonguldak'a, bu görüşün savunulduğuna, edebiyatçıların umutsuz olduklarına tanık oluyoruz. O zaman da tek İstanbul'un olmadığını, İstanbul'un kendi içinde çok parçalı olduğunu savunmak bize düşüyor. Eğer edebiyattan konuşacaksak, dergisiyle, dergi ekiyle, yayıneviyle, gazetesiyle, televizyonuyla, yani topyekün medyasıyla, iyi edebiyatın, düzeyli edebiyat ortamının önündeki en büyük tehlike büyük sermayedir, bence. Büyük sermayenin kimi temsilcileri İstanbul'dan, Anadolu'dan, aşağıdan yukarıdan edebiyatı, edebiyat kamuoyunu kuşatıyorlar. Kendi yazarlarını, kitaplarını öne çıkarmaları bir yana, edebiyatın en çok ihtiyacını duyduğu yaratıcılığı, özgürlüğü, eleştiriyi engellemeye çalışıyorlar. Yazar örgütleri insanlara edebiyatçı kimliği vermez, kitabı on sekiz bin satan bir yazarın medyada tanınması, birkaç kişi arasında yer alması için mücadele etmez ama, büyük sermayenin saldırısına çomak sokabilir. Herkesin cinsel tercihi kendine de, has edebiyatın lobiye, ranta ihtiyacı yok. Has edebiyatın, yazarın ihtiyacını duyduğu tek şey sessizliktir. Sessizlik içinde, kendi kelimeleri, kendi cümleleridir. Gerisi edebiyat tarihinin, edebiyat eleştirisinin bileceği iştir.

Cüneyt Özdemir

Sanırım Edebiyat dünyasının ekranda en çok yer bulduğu program beşN birK. Aslına bakarsanız bir değil bir kaç belli başlı gruplaşma var gibi geliyor bana. Mesela "Radikal İki'ciler" ve "Milliyet Sanat'çı"lar, başını **Tuğrul Eryılmaz**'ın çektiği yıllardır beraber hareket eden bir gurup. Veya "Birikim" ve "İletişim"cilerin oluşturduğu sol altyapılı bir başka grup daha var. **Everestçiler** transferler ile genelde **Barbaros Altuğ**'un menajerliğinde hareket ediyorlar. Sessiz ve derinden gelen "Doğan Kitap"çılar ise, bol ilanlı olsa da, Medya'nın genel olarak edebiyata ilgi göstermediği için ellerindeki gücü tam olarak kullanamayan bir başka grup. Bir de buna **Leman**'cıları ekleyebiliriz. Tabii bir de projeciler var. Bunlar da nerede yeni bir yayın çıksa hemen bir iki yazı attırıp ortadan kaybolan gruplar diyebiliriz. Burada lobiden çok bir cemaat ilişkisi gözüküyor. Kimse kimseye pek ilişmiyor. Adını koymasa da hadi açık açık söyleyelim, diğerini 'pek sevmiyor' da. Ben bu tür gruplaşmalara, lobilere, hatta çetelere karşı değilim. Doğru ve iyi edebiyat bir nehir gibi kendi akacağı mecrayı kendi yaratıyor. Kendini duyuruyor. Sanırım bu tür gruplaşmalar dünyanın her yerinde vardır. Asıl gönlümden geçen ise keşke bu tür guruplaşmalardan ciddi bir lobi, bir söz , farklı bir bakış açısı, hatta bir akım çıksın... Adı ister çete olsun, ister lobi, çok da umursamayacağım ama olmuyor ne yazık ki. O zaman da dönüp dolaşıp hangisi nasıl pazarlanıyor tartışması başlıyor. Bize herhangi bir gruptan baskı var mı derseniz, inanın yok. Ekrana çıkartmadığımız herhangi bir yazar, çizer, grup, lobi, çete de kalmadı herhalde.

>Necati Güngör

Cemal Süreya ile...

Şairin 29. kira evi!

Haftanın birkaç günü Kadıköy'den Moda'ya doğru yürürüm. Özellikle Tarık Dursun K. Moda'ya taşındıktan sonra, üstadı bu yakada yalnız bırakmamak kaygısıyla ve bir görevmişçesine... Sular İdaresi'nin bir sokak ötesindeki Cemal Süreya Sokağı'ndan geçmeyi âdet edindim. O sakaktan yürüyüp gelen Cemal Süreya ile kim bilir kaç kez karşılaşmışızdır. O zamanki adı, Cihan Seraskeri idi. Omzunun birini aşağı çeken haki çantasıyla ve de çantasındaki, gencecik şairlerin iki satır laf eder belki güncesinde diye, bir umutla gönderdikleri amatör şiir kitaplarıyla...

O sokağa -nice yazıp çizmelerden sonra- Cemal Süreya'nın adını verdirmeyi başardık... Şimdi ordan geçerken penceresine gözüm kayıyor elimde olmadan. Sanki pencereyi açıp, usulcacık, "gelsene" diyecek... Ahbaplık ettiği, apartmanın bitişiğindeki yufkacı hâlâ orada. Kendisini evde bulamadığımız zamanlarda ona haber bırakırdık.

Oturduğu dairenin içinde en çok üç şey göze çarpardı: Çiçekler, kitapları ve tablolar. Chagal, Van Gogh'un roprödüksiyonları. Türk ressamların armağan edilmiş özgün yapıtları: Cihat Burak, Cihat Özegemen, Ruzin Gerçin, Kayıhan Keskinok, Muzaffer Akyol, Fahir Aksoy... "Onlardan vazgeçemem," dedi. "Yirmi beş yıldır, duyarlığımın bir parçası oldular."

(O, duyarlılığın bir parçası olan tablolar, ölümünden sonra kimlerin eline geçti acaba?)

Bu ev, üstadın yirmi dokuzuncu kira eviydi, evet. Kapıdan girince, sağdaki mutfağın tezgahında şişeler, bardaklar karşılardı sizi. Salona geçerdiniz; üzerinde sıralaması biblolarla bir televizyon, yine armağan edilmiş küçük bir vantilatör, küçük bir yazı makinesinin başına iki Eskimo, bir Bodrum evi, bir de yine duvarda asılı "Bayan Nihayet"in portresi, Cemal Süreya'nın çizgileriyle... (Bir merakı da, sevdiği kimselerin portrelerini çizmekti; Orhan Kemal'in, Edip Cansever'in, Buyrukçu'nun portrelerine rastlamış olabilirsiniz.) İşte, yirmi dokuzuncu evin bütün eşyası bunlardı denilebilir. Sadelik ve alçakgönüllülük simgesi bir ev.

"Ev sahibi olmak için elime iki kez fırsat geçti," diye anlatmıştı birinde. "Avrupa'dan dönerken bir araba getirmiştim, ilk fırsat oydu. O zamanlar arabayla ev değiştirme modası vardı. Yapamadım. Arabayı satıp, parasıyla "Papirüs" dergisini çıkardım. İkincisinde de, emekli olduğumda elime geçen ikramiyeyle (daha önce de anlatmıştık, N.G.) küçük bir ev alma olanağım vardı. Bu olanağı da değerlendiremedim."

Başlangıçta Memo Emral'la birlikte kalıyordu Cemal Süreya. Baba oğul yaşıyorlardı. Babası meyhanedeyken kendisi de yanına oturup yemeğini yer, üstüne bir de dondurma parası koparır, öyle giderdi. Babasının bohem arkadaşları, çocuğun da çevresiydi bir bakıma. Özellikle Behzat Ay'ın taşkınlıklarına, o da babası kadar katlanırdı zaman zaman... Sonra annesinin yanına gitti Memo. Cemal Süreya'nın eli hep üstündeydi ama. Ölümünden bir ay öncesine dek, arada bir gelip konuğu oluyordu Memo. O kuşkuya, söylentilere açık ölümüne bir ay kala, tümden gelip yerleşmek istemişti baba evine.

Son yıllarında kahveye gitme alışkanlığından caydığı gibi, sigarayı da bırakmıştı üstat. Kahveye gitmeyi, evini sevdiği için sokağın tüm seslerini, kendisi de içinde olarak, dinlermiş. Bu ona, kahvenin şenlikli havasından daha eğlenceli gelirmiş. Öyle anlatırdı...

"Oysa yazılarımı, çevirilerimi, eskiden, kahvelerin o dumanlı, gürültülü havası içinde yazardım. Bu eve taşınınca bıraktım." Sokak, penceremin önünden akan bir ırmak gibi. Bana, kahvede oturuyormuşum duygusunu veriyor. Geçenleri görüyorum boyuna."

Geniş yemek masasını çalışma masası yapmıştı. Üzerinde dergiler, yeni çıkan kitaplar... Yazı makinesi. Durmuş bir saat. Anahtar biçimindeki ısı ölçer. Yanında bir sehpa, onun üzerinde öyle atılmış gibi duran bir gece lambası. Hem bekar eviydi, hem de değil. Birsen Hanım'ın elinin eseriydi ortalığın derli toplu oluşu.

"Kadıköy İskelesi'ne en yakın oturan edebiyatçı benim!" dediği evdi işte burası. Kendisiyle ilgili bir saptaması da şuydu: "Sansaryan Hanı'na en genç yaşta düşen şair!"

Çocukluk yıllarında Erzincan'dan Eskişehir'e sürülmüş ailesi. Oraya yerleşmişler. Polis gözetiminde yaşıyorlar. Derken bir gün babası, küçük Cemalettin'i de yanına katıp İstanbul'a gelmiş. Gelmiş ama, polis hemen enselerinde bitivermiş! Yakalanmışlar. Doğruca Sansaryan Hanı'na... Çocuk yaşta Sansaryan Hanı'na düşen başka şair yoktu gerçekten.

Oturduğu evin yirmi dokuz sayısına ulaşmasını da şöyle açıklayacaktı Cemal Süreya bir gün "Maliye müfettişliğim sırasında, oturduğum evleri sık sık kapatırdım da ondan... 1955'ten 1981'deki emekliliğime kadar böyle oldu bu. Gençlik yıllarımda öyle pek eşyam da yoktu. Bu yüzden taşınmak güç olmazdı. Ayrıca, bir evden öbürüne geçerken kira da pek değişmiyordu. Teftiş turnesi başlayınca, dört aylığına evimi kapatır, sonra dönünce yeni bir ev açardım. İstanbul'da kiralık ev bol, kiralar ucuzdu o yıllarda. Evimi dört aylığına kapatınca, bu dört ayın kirasından tasarruf etmiş olurdum!"

Böyle böyle, yirmi altı yılda, yirmi sekiz ev açıp kapatmıştı. Oysa sahip olduğu meslekte, dürüstlük ilkesini bir an için unutuverse, yani devletin zararına olarak kişileri kayırsa, kim bilir kaç evin anahtarını cebine koyup da giderdi teftişlere! O devlet ki, onu küçücük yaşında polis nezarethanesine atmıştı; yine de üstadın defterinde dürüstlükten öte bir kurala rastlanmayacak; devletin çıkarını satmayı aklından bile geçirmeyecekti! Emekli olunca, göçebelikten kurtulup yerleşik hayata geçmişti; dolayısıyla evdeki eşya artmaya başlamış... Artan eşya da, yukarıda saydıklarım...

Evindeki en yeni eşya buzdolabıydı; eskisi tükenmiş, onun yerine yenisi alınmış... Üç adet yazı makinesi vardı; tek düşüncesi, onları satıp elektrikli bir makine almaktı. Bilgisayarın adı bile geçmiyordu henüz. Birçok yazar, bilgisayara "tereddütler" içinde geçti. Cemal Süreya nasıl bir tavır alırdı, kestiremiyorum...

İkinci bir düşü de şuydu üstadın: Sıcak yaz günlerinde rahat çalışmak için salona bir klima taktırmak! Ancak, emekli aylığı elvermiyordu buna. Bir yerlerden para kazanması gerekiyordu onun için. Emekli aylığı ev kirasıyla yakıt giderini karşılıyordu, o kadar. Bir de mutfak tüpünü alabiliyordu belki...

Ölümüne kadar ne elektrikli daktilo sahibi olabildi, ne de yaz sıcaklarına karşı bir klima taktırabildi evine, koca şair! Kaleminden kan damlaması, dergilere, ansiklopedilere koşturup durması yetmedi iki küçük özlemini gidermeye... Bunun için içlendiğini, kederlendiğini de görmüş değilim. Tevazu, onun karakteriydi çünkü!

Evdeki kitaplığı en önemli varlığıydı onun. O kitaplarla ilgili sözleri şimdi gibi aklımda: "Kitaplarımın bir bölümünü ben seçmedim. Gönderilenler. Bu bölümden, başkaları için birkaç kütüphane de çıkmıştık. Karışık bir kitaplık benimki. İçlerinde para verip almayacaklarım var... Yabancı dildeki kitaplar bölümüyse beni açıklar... Yerleşik düzene geçince, çiçekler de kitaplar da önem kazandı. Evimin vazgeçilmezi oldular. Çiçekler susuz kalacak diye evden uzaklaşamıyorum sözgelimi." Ne zaman o sokaktan geçsem, ne zaman gözlerim penceresine kaysa, çenesindeki kırçıl top sakalıyla onun görüntüsü canlanır karşımda. Bu evde oturup konuşmalarımız, içtenlikle yaptığı açıklamalar yankılanır kafamda. Cemal abinin yokluğunu ince bir sızı gibi duyumsarım!

KİTAPÇI KULAĞI

Murat Şahin

Balıkların yan yüzme psikolojisi **ya da Dinazor bakımı el kitabı**

Bu köşede ne balıkların yan yüzme psikolojisini ne de dinozor bakımını anlatıyorum. Bu isimler sadece kitapçılar arasındaki şakalardan birkaçı. Türkiye' de okuru beşe ona yüze vs. vs. ayırabilirsiniz. Alan, fakat aldığını okumayan, ne okuyacağını bilmeyen, arkadaş tavsiyesiyle okuyan, kapağı beğenip alan, gösteriş olsun diye okuyan, (Ullyses'i bir çok insan aldı acaba kaçı okudu, kaçı anladı.) Çok satanları takip edenler ve sadece bunları okuyanlar... bu tür okurun tavrı şudur:

Müşteri: İyi günler

Kitapçı: Buyurun

Müşteri: Çok satanlar bölümünüz nerede acaba ?

Bir de yenileri takip edenler var, bunlar da dergilerden, gazetelerden ya da kitapçılardan en son çıkanlar bölümünü takip ederler. Genelde kitap isimlerini akıllarında tutmazlar. Gazetenin o sayfasını koparırlar ya da evlerindeki gazetenin bütün kitapçılarda olacağını düşünürler ve kendilerinden emindirler.

Müşteri: Merhaba, bugün gazetede bir kitabın reklamını gördüm (Aslında kitabın reklamı diye bir şey yoktur bunu böyle gösteren zihniyet...).

Kitapçı: Kitabın ismi neydi

Müşteri: Şey, hatırlamıyorum ama kapağında adam resmi vardı, yakışıklı,dur bakayım, şeyin gençliğine benziyordu, Tarık Akan'ın.

Kitapçı: (Hadi ya, bak sen şu işe) Bize böyle bir kitap gelmedi

Müşteri: Neden ?

Kitapçı: (Güzel bir soru)

Müşteri: Bu kadar büyük bir kitapçıda nasıl olmaz ? Peki sizde ..... gazetesi var mı ?

Kitapçı: Üzgünüm yok, gazete satmıyoruz, şu ileride gazete bayii var, orada bulabilirsiz.

Müşteri: Nasıl olur bütün gazete bayilerinde kitap var.

- Ay şekerim geçen gün konken partisinde Ayşelerin evinde bir baktım herkesin elinde "Adı Aylin."

Moda olmuş şekerim, doğru koştum kitapçıya.

- Nereden buldun? Ben aradım bulamadım, baskısı bitmiş.

- Baskısı mı bitmiş, o da ne demek, ben bizim oradaki kitapçıdan aldım.

- Adı neydi?

- Hani bizim sokağı dönünce, adını unuttum, her neyse, bütün kitapçılar aynı nasıl olsa, koştum kitapçıya, demiştim ya, kitapçıya girdim, kitabın ismini de yazarını da unuttum, sonra kitapçıya tarif ettim kitabı, bir kadının hayatını anlatıyor gri kapaklı kapağında küt saçlı bir hatun var kadın Amerika da yaşamış.

- "Adı Aylin"imi arıyorsunuz ?

- Evet, evet onu arıyorum.

- Peki kitapçı nasıl bildi?

- Ben de sordum ama sadece güldü

- (Günde sizin gibi kaç kişi geliyor biliyor musunuz?)

Bunlar da hayatımızın trajikomik olaylarıdır. Herkes işiyle ilgili komik olaylar yaşıyordur. Biz kitapçılar bu tür olaylar yaşıyoruz, herhalde yaşamaya da devam edeceğiz. Genelde çok satanlar herkesin merak ettiği kitaplardır.

BU KİTAPLAR ARTIK SATMIYOR

1) YOLDAŞ-C.PAVESE-CAN YAYINLARI
2) SUÇLU-ORHAN KEMAL-TEKİN YAY.
3) YÜREKTEKİ ÖFKE-
   I. BETANCOURT- SİSTEM YAY.
4) MAVİ YATAK ÖRTÜSÜ-
   R.K. JHA- DOST YAYINLARI
5) BELLEK PEŞİNDE-
   D. ALTINER-BOYUT YAYINLARI

BU KİTAPLAR OLSA ÇOK SATACAK

1) **Dans Eden Benlikler**
   İmge Yayınları
2) **Yağmur Çocukları**
   Doğan Yayınları
3) **Öfkeden Affetmeye**
   Erek Yayınları

Yaşar

Yaşar'ın edebiyat, özellikle de şiir sevgisi, hele Cemal Süreya tutkunluğu ilk sayımızda geniş olarak yer almıştı. Röportaj için bir araya gelmiştik; bu ilk tanışmamızdı. Yaşar, salt dergicilik gereği buluşulacak sanatçılardan değil. Arkadaş canlısı. O gibi edebiyata hizmet etmeyi kendi sanatçı öznesinin üstünde tutuyor. Çok geçmeden bizi ziyarete geldi. Şiir kitabını posta ile göndermesi zaten beklenmezdi ondan. Dergimizin terasında yaptığımız sohbetten bölümler koyalım dedik. "Bu arkadaş ziyareti, işi dergiciliğe vurmayın," dedi. Ama onun dinlemedik. Sevgili Yaşar kusura bakmasın. Sohbetinde özendirici öğeler var. Sanata, edebiyata, dostluğa... Onları mandallayıp, sizlere sunuyoruz.

Cemal Süreya Derneği...

Bu iş rastlantıyla başladı. Ve benim yıllardır arzu ettiğim bir şeydi. Oradaki kişiler beni sevdiler, ben de onları sevdim. Aramızda iyi bir dostluk oluştu. Bu da beni çok motive etti, heveslendirdi. Mesela internet sitesi kurma görevini ben aldım. Çünkü Hatay Restorant'ta haftada bir kez buluşmayla pek bir şey gerçekleştirilemiyor. **Cemal Süreya Şiir Ödülü** var. Çok değerli bir ödül. Ben onun hayallerini kurdum yıllarca. Onun tekrar verilmeye başlamasıyla bir açılış olacak.

TRT INT'ta bir programa çıktım. Orada Elif Hanım (Cemal Süreya'nın eşi) aradı. Öylece ertesi gün gittik, Hatay'da oturduk. Televizyondan çağrıda bulundum; Belçika'dan gelen olmuş. Yani bu tip açılımın çok büyük önemi var. Eski yazarlar, edebiyatçılar işin bu tarafına pek bakmıyorlar. Halbuki çok önemli bir şey. Herkes Cemal Süreya'nın bir iki şiirini bilir, ama herkesin evinde bir Cemal Süreya kitabı niye yoktur? Ben onu anlamam, bir. İkincisi, o verilen değerli ödül ne kadardır verilmez oldu? Üçüncüsü, neden -bana göre- Nâzım Hikmet'ten sonra ilk akla gelecek olan çağdaş Türk şairi olarak gördüğüm Cemal Süreya'nın adına niye bir kültür merkezi yok? Niye yok olduğunu gittiğimde gördüm. Oradaki insanlar biraz küskünler, biraz canları sıkkın, kendilerini yaşlı zannediyorlar. Halbuki değiller. Biz yaşlandık, biz yapamayız siz gençler gelin de ucundan tutun. Hiç öyle değiller aslında. Bir şeylerin onları harekete geçirmesi lazım. Böyle bir itici güç gibi oldum ben orada. Bir de edebiyat dünyasında söylediğiniz bir şey var ya, küskünlük müdür ne, onu gördüm. Onu aştırmaya çalışıyorum böyle yeni yüzlerle.

Toptaşı Cezaevi'nden bir oda verilecek. Oda dediğim, bölüm verilecek. Taş bina içerisinde bir sürü oda var. Kültür sanat merkezi haline getireceklermiş orayı. Onunla başlayacağız. Şimdilik yaptıklarımız bunlar. Ama iki tane güzel şey var; birincisi, tüzükte şimdiki **Cemal Süreya Kültür Merkezi Derneği** olarak **Hatay Meyhanesi** geçiyor. Adı meyhane. Tüzükteki merkez yerine, meyhane. Demek ki tam yakışıyor. Harika bir şey. Böyle esprili olarak biraraya gelip konuşup duruyoruz. Ama şeyi çoğaltmamız lazım; onu sevenleri, bilenleri, çalışacak olan kimseleri... Üniversiteli gençlere ihtiyacımız var.

İnternet sitesi...

Kurulalı iki yıl oldu. Biraz geç kuruldu diğer kimselere göre. Fakat ben iki yılda faydasını o kadar çok gördüm ki!.. Bu çok önemli bir şey. Cemal Süreya için de çok önemli. Bütün dünyada okuru var, ama hiçbiri nereye

gideceğini, nerde ne yapacağını bilmiyor. Elif Hanım'ın bana söylediği bazı şeyler var. Nasıl bu kadar sahipsiz olabilir bir şair, insan şaşırıyor. **Mazhar Alanson**'un yaptığı şarkıyı beğenmedim, açıkça söyleyeyim. Çünkü birazcık bu şiirden, birazcık o şiirden bir tane şiir yazmış; kime sorarak ondan da bir beste yapmış. Bu "yandım yandım"ın olduğu solo albümü de hiç güzel değil. Para konuşmak bize yakışmaz, ama Elif Hanım'ın söylediğine göre yani çok komik bir para verilmiş onun için. Sonra denmiş ki; satışlardan filan size verilecek. Hiç para da gelmemiş ondan sonra.

Şiir kitabı...

Onun kapağı değişecek. Turneye çıkma durumum vardı, bu yüzden biraz aceleye geldi kapak. Prova baskısını görmedim. Konseptimiz, bir tren garında böyle duran ben ve arkasında uzayıp giden tren rayıydı. Onun için de gidip Haydarpaşa'da resim çektik. Ama hayalimizdeki gibi çıkmadı resimler. Hava güneşliydi biraz. Bana benzemeyen bir adam çıktı ortaya ve göz de kapalı, güneş yüzünden. Bütün şiir kitaplarının başında böyle ressamdan bir şey alıp koyarlar ya, benim bir tane **Ertuğrul Ateş** diye bir arkadaşım var. Ünlü de bir ressamdır. O, benim "Masal" albümü için bir kapak tasarlamıştı. Benim için tablo çizmişti. Şimdi evinin baş köşesinde, duvarda asılı duruyor. Ya, dedim; hazır şey var. Biz neyle uğraşıyoruz. Şimdi onu kapağa taşıyacağız. O zaman tam istediğim gerçekleşmiş olacak.

Kendi şiirini eleştirmek...

Kitapta görmek çok farklıymış gerçekten. Yazarken yazdıklarını görmek ve kitabın içinde görmek birbirinden kaç derece olacaksa o kadar farklı olduğunu gördüm. Yine de çok şeyin üstünü çizermişim kitapta görseydim. Bunlar olmasaydı keşke, bu dizeleri atsaymışız filan diye öyle şeyleri kitabı yazdıktan sonra daha iyi görüyoruz. Ben bir yerde yazı yazmıştım. Bu kitaba da koyacaktım. Sonra koymadım. Kötü şiir yoktur, kötü yazılmış şiir vardır. Bunu onun kitaba konmasından anlıyoruz. Ama sonuçta çok güzel bir duygu, çok enteresan!.. İnsan bazı şeyleri yazarken kâğıtta kendi el yazısının

Sizin bildiğiniz, mumu yakıp, şarabı koyup gitarı eline alıp sabahtan akşama kadar beste çalışan, sevgilisinin gözünün içine bakarak şarkılar söyleyen bir adam değilim ve hiçbir zaman olmadım

güzelliğinden bile etkilenip tuttuğu olur. Basılı görünce, ulan diyorsun bu o kadar kuvvetli laf değilmiş ne diye bunu burda kullandın...

Sahiden usta işi bir şeyle karşılaşınca o zaman yaptıkların sana biraz daha naif geliyor.

Müzisyen imajı?..

Hep şarkılarla bağlantı kurulmaya çalışıldı ya da işte, duygusal tarafı olan bir adam, romantik bir insan filan gibi, hep oradan bir bağlantı kurulmaya çalışılıyor. Ben de öyle olmadığını anlatmaya çalışıyorum.

Bir zararı dokunmaz. Dokunabilir, ama ilerde. Çünkü burada oldukça muzip şeyler var. Hafif dalga geçmeler var; kendinle, yaşamla... Şimdi bunları birileri anlayıp bana sorduğu zaman onun altında bambaşka bir şeyler var. Ben onun ancak o kadarını söyleyebilmişim ama laf olarak yığınla var ya o sorduğu zaman lap diye söyleyebilirim. O da çok ters gelebilir insanlara. Yani şiirde çok rahat orospu diyebiliyorum. Şarkıda deyin bakalım diyebilirseniz. Ortalık birbirine girer. Ama burada bunu derim işte, her yerde de söyleyebilirim. Yani bir gün bir konserin ortasında da içinde orospu geçen bir şiirimi okusam bir şey olur mu di-

ye düşünüyorum arada bir. Ama kendimi onu yapmaktan alıkoyabileceğimi hiç düşünmüyorum. Çünkü ne kadar zaman bekledim ben bunları söyleyebilmek için. Bunları söyleyebilmek değil sadece, bununla beraber daha söyleyebileceğim birçok şeyin kapısını aralamayı ne kadar zaman bekledim. Bundan sonra kim beni susturabilir ki, hiçbir konuda susmayacağım!.. Yani sizin bildiğiniz, mumu yakıp, şarabı koyup gitarı eline alıp sabahtan akşama kadar beste çalışan, sevgilisinin gözünün içine bakarak şarkılar söyleyen bir adam değilim ve hiçbir zaman olmadım diyorum. Belki de kendi gerçekliğime özlem olarak o şarkıları yazdım. Ben hayatımda, saysam üç defa üç kişiye seni seviyorum dememişimdir. Onu da derken bin defa zorlanmışımdır. Diyorlar ki kuşlar şarkısı; ne kadar güzel "aşkım" diyorsun. Şarkıda çok güzel diyorum, ama gel sen bana sor. Bir kere ben bir kızın karşısına geçip, ona aşkım demedim. Dediğim anda da utanırım zaten. Ya, benim ağzımdan bu laf nasıl çıktı diye. İki tarafım var. Hep onu anlatmışımdır. Biri, baba tarafından gelen genler, biri anne tarafından gelen genler. Baba tarafından gelen genler çok Adanalı, anne tarafından gelen genler çok tasavvufi. Herkesin de öyle bir şeyi olmalı zaten, öyle düşünüyorum. Bazen çok duygusal bir adam. Şarkı sözlerim ve yorumum için buna duygusal adam imajı yakıştırılıyor, ya ben onu yine bir sanat eseriyle değiştirebilirdim. İşte bu şiir kitabının bendeki en büyük misyonu bu. İstediğim kadar çene yapsaydım, televizyonları çıkıp şaklabanlık yapıp fıkralar anlatsaydım, hadi canım derlerdi. Ama al işte, bunu okuyacaklar. "Dokuzda Kalkmak" şirini okudukları zaman bunu anlayacaklar mesela, ne demek istediğimi. Ya da "Kimono Giyen Arap"ı okudukları zaman denilecek ki bunda başka başka şey var.

Yeni kitap...

Normalde yapılan sözleşmede var böyle bir şey, üç kitap. Dedim, niye buraya üç kitap koyuyorsunuz? Biz sana güveniyoruz, başka yerlerde yazmayacağına... İyi dedim. Tabii buraya girmeyenler var. Başka ilginç bir projem var. Onu gerçekleştireceğim. Hatta ben onu ilk söylediğimde, boşver şiir kitabını, gel bunu yapalım dediler. Çünkü daha ticari olarak daha kuvvetli bir şeydi. Hikâyeler ama öykü değil. Benim şarkılarımın hikâyesi gibi bir şey. Bu şarkıyı nerde, nasıl yazdım. Kim vardı yanımda. İsmiyle, soyadıyla, herkes... Öyle bir şey anlatacağım. Buraya da şarkı sözlerini o yüzden koymadım. Onun haricinde de yıllardır söylediğim bir şey var; ben sinema üzerine yazmak istiyorum aslında. Ama normal bir sinema izleyicisi gözüyle. Bir sinema eleştirmeni olarak değil. Ciddi anlamda takip ettim bu güne kadar. Çok sık sinemaya giderdim. Bu aralar gidemiyorum ama. Oradan bir görgüm var. Bir dergide yazmak istiyorum. Ayda bir olabilir.

>İbrahim Baştuğ

Âdile Sultan: Prenses şair

Padişah kızıydı; saray ona iyi bir eğitim, şan ve servet sağlamıştı. Ama evlendiği adamı kendi seçemedi yine de. Pek çok erken ölümün gölgelediği kederli yaşamını yazıya dökmeyi denedi... Bu kez de yüzyılların kalıplaşmış biçemine esir düştü! Osmanlı hanedanının tek kadın şairiydi.

Onu, ağabeyi Sultan Abdülaziz'in 1853'te kendisi için yaptırdığı kasrın giriş katındaki bir kapının kenarına asılı fotoğrafıyla tanıdım. Gelinlikle geçmiş kameranın karşısına. Gerçekte onu bu fotoğrafla, anımsıyordum yalnızca. Daha doğrusu, belleğimde kitabi bir bilgi olan adı, yüzüyle buluşuyordu. Gözlerine baktım ve orada borçlandım ona. Bu tanışmadan sonra, kitabi bilgiyi bir kenara bırakıp, tanıdığım birinin kitabı gibi açtım "**Divan**"ını. Şiirinin yetkinlik derecesi değişmedi belki, ama geleneksel söz kalıpları içine hapsolup kalmış bir kadın yüreğini böyle keşfettim.

Üsküdar'ın akciğeri korulardan biri de Altunizade ile Acıbadem arasındaki Validebağı Korusu'dur. Hatırı sayılır bir alana (354 bin metrekare) yayılan koru, bir hastane, bir huzurevi, bir av köşkü (Abdülaziz'e ait), bir öğretmenevi ve bir izci müzesini bünyesinde barındırmakla yetinmeyip, Haydarpaşa Anadolu Lisesi'ne sokularak genç cıvıltılarına kucak açar. Bu liseye ve karşısındaki Hafize Özal İlköğretim Okulu'na doğal bahçe işlevi görür; zihni açık öğretmenler, öğrencilerini alıp bazı dersleri koruda yaparlar.

Âdile Sultan Kasrı (Validebağı Öğretmenevi) bu korunun ana binası. Mimarının Nikoğos Balyan olduğu düşünülüyor. Bakmayın siz onun, herhangi bir kasaba konağı gibi kir pas içinde kalmasına... Ödeneksizlikten! Milli Eğitim'in yurt sathında bir örnek öğretmenevlerinden biri olarak direniyor zamana. Oysa Yeşilçam da uğramıştı bir zamanlar, "Hababam Sınıfı"nın pek çok bölümüne ev sahipliği yapmıştı yaşlı kasır... Şimdi, bir odasındaki soluk fotoğraflar, tahta sıralar ve film afişleriyle "Hababam Sınıfı"nı da loş mazisine katmış...

Hababam Sınıfı'nı ağırlayan odanın kapı kenarına asılıdır Âdile Sultan'ın gelinlikle çektirdiği fotoğraf. Bir de, bir Prof. iki Doç. imzalı **Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri** adlı kitabın 133. sayfasında şu ifadeyle çıkar karşınıza: "Şekil 131. Gelin Baş Süslemesi"... (Kullandığı görsel malzemeye, sokak satıcısından alınıp üzerine uydurma soyağacı çıkarılmış soluk fotoğraf muamelesini reva gören bu kitaptan hıncımızı almış olmanın rahatlığıyla konumuza dönelim! İnsaf, kullanılan hiçbir tablonun çizeri belirtilmemiş. Bir de koca bir bankanın "Kültür Yayınları" arasında basılmış...)

29 Mayıs 1826'da Topkapı Sarayı'nın hareminde doğdu. Annesi Zernigâr, babası II. Mahmud'du. Annesi, II. Mahmud'a ablası Esma Sultan tarafından hediye edilmiş bir cariyeydi. Altı yaşındaydı ki annesi öldü: "Gitti dünyadan beni koydu yetim"... Sonra halasının ölümü, kardeşlerinin peşi peşine ölümü: "Kimi masum kimi âkıl kimi genc/ Kimi gitti kimi kaldı ehli renc (sızılı)/ Gördü çoğu acısın ol padişah (Padişah çoğunun acısını gördü)/ Bazısı fevti pederde etdi ah (Kimisi de babasının ölümünde ah etti)" Kardeşi Abdülaziz'in intihar süsü verilen katli: "Nagehan (ansızın) bir hal oldu mahşer-i dünya gibi/ Düşdü al kanlar içine gonca-i hamra (kızıl gonca) gibi" Âdile Sultan'ın ölümle sarsılması bu kadarla da kalmaz; dört çocuğu olur ve hiçbiri uzun yaşamaz.

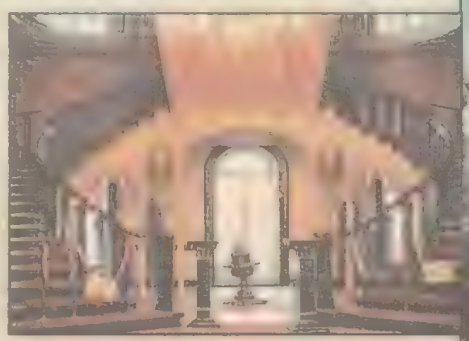

Âdile Sultan şiire meyilliydi. Ölüm, şair adayının şiirini iki türlü etkileyebilir; tragedya ya da tevekkül! Trajik yaşamı, şiirine ne yazık ki kalıplaşmış söyleyişle yansıyor. Tanzimat'ın estirdiği yenileşme rüzgârı prenses şaire ulaşmıyor. Acılı ve acıklı talihinden kaçışı tasavvufta ve tarikatta arıyor.

Paşanın ödülü prenses

II. Mahmud, Mehmed Ali Paşa'yı Nizip'teki orduyu teftişle görevlendirir. Bu görevi başarıyla tamamlayıp dönmesi halinde de kendisini 19 yaşındaki kızı Âdile ile evlendireceğini söyler paşaya. (Paşa 32 yaşındadır.) Paşa yola çıkar ama teftişe gittiği ordu, Mısır Valisi Medmed Ali Paşa karşısında direne-

meyip geri çekilince görevinin tamamlayamadan döner. İstanbul'a döndüğünde ise II. Mahmud ölmüş, yerine oğlu Abdülmecid geçmiştir. Oğul sultan, babasının sözüne ("devletin devamlılığı" ilkesine uyarak!) sadık kalır; kız kardeşini paşaya verir: "Ben de gördüm bir garip rüya o dem/ Sardı etrafım hayalat ü elem"...

Kadıköy'deki çayırlıkta (Çayırbaşı adı oradan geliyor olmalı) düğün otağları kurulur; yedi gün yedi gece çalınır, söylenir, yenilir içilir... Âdile Sultan 27 Nisan 1845 Cuma günü nikâhlanıp 24 yıl evli kaldığı Mehmed Ali Paşa'yı sürgünlerden bile kurtaracak denli sadık bir eş olur. Paşa 1868'de öldükten sonra prenses şairin kendini iyiden iyiye ahirete, dolayısıyla hayır işlerine verdiği görülür. Nakşibendi tarikatinin etkisine girer. Kendini hayır işlerine adar; çeşme, cami, şadırvan, sarnıç benzeri pek çok yapıda adı geçer... Nakşibendi Şeyhi Ali Efendi'nin müridi prenses şair 12 Şubat 1899 günü 72 yaşında öldü. Ertesi gün, kocasının yattığı türbede kendisi için önceden yaptırdığı mezarda toprağa verildi.

Âdile Sultan, yaşamının trajik yanından beslemez hiçbir zaman şiirini. Padişah ve halife kızı olmanın "bilinci"yle iffet ve mukaddesat, devletin bekası ön plandadır. Oysa şiir ortak kabul etmez. Özyaşamöyküsü **Divan**'ına en ince ayrıntısına kadar yansıdığı halde bireysel bir portre çizemez, kendi olamaz. **Divan**'ında güçlü bir şair sesi bulunmamakla birlikte, edebiyat tarihine Osmanlı sarayından yetişmiş, hanedanın divan tertip eden tek kadın şairi olarak yazdırır adını.

Çapkınlığıyla ün salan kocası öldükten sonra saygı sözleriyle geçirir **Divan**'ına onu. Oysa paşanın metresiyle tanıştığı bile rivayet olunur. Âdile Sultan bir gün Eyüpsultan Camii'ni ziyaret için yola koyulur. Yolda aptesi bozulunca bir evin kapısını çalıp içeri girer. Kapısını çaldığı konağa girince şatafat ve lüks karşısında şaşkınlığa düşüp sorma gereği duyar konağın hanımına: "Kimlerdensiniz?" Cevap kanını dondurur: "Kaptanı Derya Mehmed Ali Paşa'nın zevcesiyim."

Âdile Sultan'ın **Divan**'ını Arap harflerinden Latin harflerine aktaran Hikmet Özdemir, paşanın başka çapkınlıklarından da bahseder. Özdemir'in yukarıdaki olaya Âdile Sultan'ın tepkisini yorumlayışı en az bu olay kadar ilginçtir: "Lâkin bu garip ve beklenmedik iddia karşısında sultan, ciddiyetini ve soğukkanlılığını asla kaybetmeden ve hiçbir şey hissettirmeden, gördüğü iyi kabule güler yüz göstererek teşekkür etmiş ve ayrılmış. O gece kocasına sarayda en küçük bir serzenişte bulunmak şöyle dursun, aksine her zamankinden daha ziyade neş'e ve iltifat göstermiştir." (Hikmet Özdemir, **Âdile Sultan Divânı**, s. 32, Kültür Bakanlığı, Ankara 1996. Âdile Sultan hakkındaki derli toplu tek yayın olan bu kitapta, onun yaptırdığı hayır yapılarının fotoğrafları, türbelerden birbirinin benzeri pek çok hat örneği bulunuyor. Kitabın kapağına konan sarnıç kitabesi ise mezar taşı gibi duruyor. Tanzimat Dönemi'nde yaşamış, saraylı bir kadın şairin düğünüyle ilgili resim ve gelinlikle çektirdiği fotoğrafın kitapta yer almaması anlaşılır gibi değil. Bu ikisinden biri kitap kapağında kullanılsa acaba kitap "akademik ağırlığından" bir şey mi kaybederdi!)

"Sanatın eyvanına kandildir şems ü nücum / İzzetin dibaçesinden bir varak ruy-i zemin" (Yaratıcılığın sarayına mumdur güneş ve yıldızlar/ Yaratma gücünün önsözünden bir yaprak yeryüzü)

>Duygu Gündeş

Paşa Kızı

1 Ablam bana okuma yazma öğretmeye çalışıyor, ben beş, o dokuz yaşında. Kısa bir sürede, beni oldukça hırpalayarak da olsa, başarıyor bunu. Gururla anne-babamıza söylüyoruz bunu.

"İyi" diyorlar sadece, iyi...Gerçekten de çok iyi, çünkü artık canım hiç sıkılmıyor, elime ne geçerse okuyorum, bir zamanlar oldukça moda olan kart şeklindeki yemek tariflerinden, ablamdan aşırdığım okul kitaplarına kadar elime ne geçerse okuyorum. Teşekkürler abla...

2 Zorla bir güzellik yarışmasına sokuluyoruz. Ablamın tepinip, ağlamaları da fayda etmiyor bu sefer. Babalarının rütbelerine göre birinci, ikinci ve üçüncü seçiliyor. Biz ise onur güzeli seçiliyoruz. Bu ne demek ki şimdi? Acaba babamın terfisi üzerinde rol oynar mı bu?

3 Tüm hastalıkları sırasıyla geçiriyorum; kızamık, kızıl, anjin, karaboğmaca, kabakulak... Genelde doktorlar bakıyor bana ya da başka teyzelerin evinde bakılıyorum. Genelde ikinci şık tercih ediliyor, çünkü evimiz, daha doğrusu mishafiranemizde sürekli bir grup insan kalıyor, konsey üyeleri, bakanlar, başbakanlar, cumhurbaşkanı....vs. Bu insanlar gelmeden, ev korumaları tarafından didik didik aranıyor. İşin aslı, o evde kalmaktansa, başka evlerde kalmayı çok daha fazla seviyorum.

4 Hasta olmadığım zamanlar hemen dışarıdaki çocuk parkında alıyorum soluğu. Orada bir sürü arkadaş edindim. Oyun bitip herkes evine dönerken benim orada oturduğuma, paşanın kızı olduğuma kimse inanmıyor. Aslında pek de haksız değiller, hem yaşım çok küçük, hem de kıyafetlerim pek pejmürde, bacaklarım yara bere içinde. Olsun burada hayat hiç de fena değil, park var, kitaplarım var, bir de okula gitmeye başlasam...

>Hasan Uygun

SIMPSONLAR BAHANE FELSEFE ŞAHANE

Popülüzm yine bildiği yoldan ilerleyip **Homer**'ın hangi felsefeciyle özdeşleştiğini, **Bart**'ın **Nietzsche**'ye benzeyip benzemediğini, **Marge**'ın ahlaki güdülerinin **Aristotelesçi** ahlaka uyup uymadığını tartıştı

Günümüz görsel, işitsel ve yazılı basınında sürekli bir enformasyon bombardımanı olarak ön plana çıkan popüler kültür, aynı zamanda devasa bir sanayi. Kitlelerin yoğun ilgisini esirgemediği, adeta esaret düzeyinde bağlandığı reality show'lar, televizyon dizileri ve sit-com'lar ise basın kuruluşları tarafından sürekli flash'e edilirken, öte yandan hayatın anlamı buymuş, bundan başka gerçek yokmuş gibi kitleler bazında örnek alınan olgular olarak kaydediliyor toplumsal hafızalara.

Basının gerçek işlevinin ne olduğunu tartışmak gibi bir derdi olmayan bu yazının tabii ki popülizmle bir derdi var. Her ne kadar bu yazının da yazılmasına vesile olan yine popüler kültür ürünlerinin bir unsuru olsa da, burada daha çok gözden kaçan, dile gelmeyen, aslında içinde popüler kültürün bir eleştirisi olmakla birlikte yanlış anlaşılması sonucu basın tarafından aynı tuzağın ekseninde gündeme gelen bir kitabın tartışması olacak. Kitabın adı, Simpsonlar ve Felsefe.

Her ne kadar özenti, yapay ve vıcık vıcık olsalar da dizi filmler aslında bir toplumun aynasıdır. Ama bu ayna sihirli bir aynadır. Çünkü bu dizi filmlerde olan, hiçbir zaman olduğu gibi değil, olunmak istenendir (Türkiye'deki televizyon dizilerinin buna yeterince iyi bir örnek olduğu kanısındayım). Görsel basın endüstrisinin toplumu dönüştürmek, iyiye ve doğanın kurallarına göre evriltmek gibi bir derdi olamayacağından, günümüzün sihirli aynası ol-

mak da adeta doğal bir misyon gibi yine bu endüstriye kalmıştır.

Ne var ki; bu sihirli aynayı elinde tutan endüstrinin milyon dolarlarının aktığı kanallarından bazen gerçek görüntülere ulaşmak da mümkün. Bu her ne kadar başlangıçta marjinal bir görüntü olsa da marjinalliğin pazara düştüğü anda uyanık simsarların elinde iyi bir değişim değeri olacağı bir gerçektir. İşte o da marjinalliğin popülerleştiği andır.

Vıcık vıcık görüntülerin aktığı bir televizyon kanalından yüzlerce kitap okumuş, bütün önemli filmleri takip etmiş, eleştirel bir gözle birçok televizyon kanalından akan dizi film, TV show, sit-com ve benzerlerini izlemiş, bunun sonucunda analitik kavrama yeteneğiyle bunların içindeki absürdlükleri yakalamış bir ekip tarafından yaratılan bir televizyon dizisi kaç kişinin ilgisini çeker? Türkiye koşulları dikkate alındığında, bu birkaç elin parmağını geçmez, değil mi? Peki böylesine bir yapıtın popüler olması düşünülebilir mi? Düşünülebilir! Çünkü medya endüstrisinin elinde marjinal popülerdir ya da popülerin marjinal olabileceği gibi.

Peki popülizm kanalından gerçeğe nasıl ulaşılır? Ya da popülizm kanalından gerçeğe ulaşmak için her yol mübah olabilir mi?

Türkiye'nin son yirmi yılına bakıldığında –görsel basın tahammül sınırımızın ötesinde olsa bile- yazılı basının -buna yayımcılık dahil-, piar eksenli sanayi, günübirlik, moda eğilimlerin kuyruğunda romanı ön plana çıkardı.

Şiir vardı, Allah rahmet eylesin! Öykü vardı, para etmiyor. Varsa yoksa roman.

Felsefe? Aman Allahım o da ne?

Son günlerde tartışılan bir kitap var; "Simpsonlar ve Felsefe", Simpsonlar dizisinin analizi başka bir yazı konusu. Çünkü gerçekten mükemmel bir zeka ürünü. Ve aslında marjinal bir dizi; ama dedik ya...

Simpsonlar ve Felsefe'ye dönersek; -dikkat edileceği gibi Simpsonların Felsefesi ya da Simpsonlar'da Felsefe değil- dizi başta Amerika olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde uzun yıllar vizyonda kaldı. Türkiye'de de özel bir televizyon kanalında halen tekrar bölümleri yayımlanmakta. Ne gariptir ki bu dizi belki dünya yayımcılığının bizimle aynı kaderi paylaştığı bir dönemde felsefeye ev sahipliği yapıyor, ama amaç olarak değil sadece araç olarak!

İşte, belki de bu noktada, bu yazının sitemi böylece ortaya çıkmış oluyor; kitap gündeme geldiği günden beri, ne yazık ki hâlâ Simpsonlar dizisini tartışıyoruz. Oysa bu kitabın amacı Simpsonlar dizisini değil, Simpsonlar dizisi özelinde –ya da bir araç olarak popülizmi kullanarak– Aristoteles'i, Sokrates'i, Kant'ı, Sartre'ı, Schopenhauer'u, Nietzsche'yi, Marks'ı, Heiddeger'i kısacası felsefeyi tekrar gündeme getirmekti; ama olmadı gitti! Popülüzm yine bildiği yoldan ilerleyip Homer'ın hangi felsefeciyle özdeşleştiğini, Bart'ın Nietzsche'ye benzeyip benzemediğini, Marge'ın ahlaki güdülerinin Aristotelesçi ahlaka uyup uymadığını tartıştı, tartışıyor günlerdir. Elbette kitap, içinde dizinin felsefi bir analizini de barındırıyor. Böyle bir kitapta, **Simpsonlar** gibi bir dizi es geçilerek konuya bodoslama girilemezdi. Bu yüzden tekrar hatırlatmakta belki fayda vardır diye düşünüyorum, Simpsonlar iyi bir araç, ama felsefe gerçekten de amaçtı.

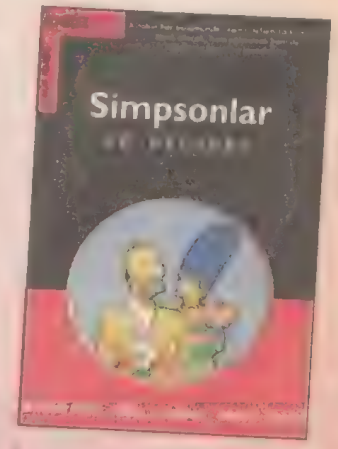

Simpsonlar ve Felsefe
William Irwin –
Mark T. Conard –
Aeon J. Skoble
Çeviri: Murat Sağlam –
Gökçen Ezber
Güncel Yayıncılık
344 Sayfa

uygunhasan@hotmail.com

Sevildi, nefret edildi, öldü:
Yeni Alman Pop Edebiyatı

Bazıları sevinçten çıldırmıştı: Genç Alman Edebiyatı? Okunup okunmadığı belli mi? Uzun süredir yoktu. Diğerleri ise Batı'nın yine düşmesinden korkuyorlardı. Alman Pop Edebiyatı en azından bir şeyi başardı: Çağdaş Edebiyat'ın içinde bulunduğu durum hakkında geniş bir tartışma başlattı. Bu, kendisini sadece seçme tefrikalarda göstermeyen, aksine, içinde uzunca bir süredir Alman Edebiyat çalışmalarında unutulmuş olan kişinin, yani okuyucunun da yer aldığı, bir tartışmaydı.

Alman Pop Edebiyatı'nın doğum yılı genellikle, Christian Kracht'ın "Flamanların Ülkesi" adlı kitabı yayınladığı yıl olan 1995 olarak anılır. Bu eser fıkra tarzında yazılmıştı ve emsalini arayan bir çete savaşı hakkındaki yakınmalarla doluydu. Ciltler boyunca uzayıp giden tenkitler, incecik romandaki acılı yergilerden ilahi aşk şarkılarına kadar uzanmaktaydı. Acaba bu duygusal tepkilere yol açan şey neydi? Kracht ilk kez hiç bir yansıtma yapmadan eşya ve marka isimleri gibi günlük olayları ya da medya dünyasının adını anmaya cesaret etmişti. Bu, eski "Şairler ve Düşünürler" dünyasında yapılmış açık bir provokasyondu. Kracht, laubali sokak lisanını kullanarak kahramanlarını partilere, sekse ve uyuşturucuya salıyordu. Eleştirmenler bir aydının kültürlü evladının problemcikleri etrafındaki dönüp durmayı "olumlu ve önemsiz" olarak değerlendirdiler. Edebiyat bilimcilerinden Moritz Bassler'in son çalışmasında dikkat çektiği ve daha önce herkesin gözden kaçırdığı nokta da oldukça önemlidir: Dikkatli incelendiğinde, kahraman farz edilen kişinin aslında bir anti kahraman olduğu ortaya çıkmaktadır. Duyguları boşaltılmış bir aydının kurbanı olan, pazar yeri ve üretime karşı yüzeysel bir tapınmanın arkasına idealsizliğini gizlemiş bir kahraman. Christian Kracht yayınladığı son kitapla geleneksel gazete eleştirmenlerini harekete geçirmeyi başardı ve başlayan tartışmayı 2002 yılında Bassler'in çalışması ortaya çıkana dek devam ettirdi. "Flamanların Ülkesi" son derece geleneksel tarzda yazılmış bir muamma roman olarak okunabilir. Esasen, okurken de anlaşılacağı gibi, bu bir Pop Edebiyatı değidir, romanda kapalı bir dramaturji ya da gerçek bir eylem sunulmamaktadır. Bu özellikler, Benjamin von Stuckrad- Barre'nin yazmış olduğu "Solo Albüm" isimli kitabında kusursuz biçimde kendisini gösterir. Barre 1998 yılında romanının yayınlanmasından bu yana Pop Edebiyatı'nın kralı olarak kabul edilmektedir. "Solo Albüm"de yirmi yaşında ve aşk acısı çekmekte olan bir gencin günlük yaşamından alıntılar sunulmaktadır. Romanda kahramanın estetik ideallerine uymayan herkes acımasızca terslenecekti. İhtiyar altmışsekizlilerin sol alternatifli jargonları mutlaka, kendilerini öldüren sigaralar ve ütüsüz gömlekler arasındaki titreyen bakışlarından hiçbir şey anlamayan kahraman tarafından alaya alınacaktı.

"Solo Albüm" vasıtasıyla bir Pop Edebiyatı Manifestosu'nu (asla yazılmamış) okuyabiliyorum: Pop metinler kolay anlaşılır ve laubali görünürler, seçkin bir konuşma tarzına ve entellektüelliğe karşıdırlar; spontane ve gösterişli oluşları şarkı sözlerini anımsatmaktadır. İçerik olarak Pop Edebiyatı daima anne-babalık, ilk aşk, partiler ya da kuşak çatışmaları gibi konular etrafında dönüp durur. Bu sırada esas hedefleri diğer gruplar tarafından sınırlanmak olan farklı gruplara ait dünyalar tanıtılır. Daha üstün bilgilere ulaşmanın önemsenmediği

bir dünyada farklılık en son Yaşam nedeni olur. Önemsiz gibi görünen günlük işlerin yarısının dini ögelerle yüklü olduğu bu dünyada, başkaları tarafından sınırlanmayı şifreli olmak izler. Ancak bu şekilde Stuckrad Barre'nin anlatımındaki bir pantolon markası ya da bir yoğurt çeşidinin neden böylesine varoluşçu bir anlam alabileceği anlaşılır olabilir. Farklılıktan doğan öfkeyle Stuckrad- Barre yumuşak bir noktaya dokunmuştur: Bütün bir jenerasyonun hiçbir şeyi bilmediğini fark etmiş ve romanında tekrarladığı bocalayan anlam arayışı sayesinde kitabını en çok satan kitap haline getirmiştir. Peki bu Pop Edebiyatı konusuna nasıl gelindi? Birleşmeden sonra ortaya çıkan kalkınma duyguları bazı eleştirmenler ve yazarları şaşkına çevirdi. 1945 ve 1989 yılları arasındaki Alman Edebiyatı kollektif ve sıkıcı olarak görülmeye başlandı. O zamana kadar ki kitaplar büyük estetik baskılar altında eziliyor, redakteler, çilekeşlik duyguları ve kültürel kibrin hayalperestliğiyle biçimlendiriliyorlardı. "Yeni Gerçekçilik" özlemi içerisindeki eleştirmenler bu edebiyatı yapmacık, kendi içine kapalı ve anlaşılmaz olmakla suçladılar. Edebiyatı, bulunduğu akademik, fildişi kuleden kurtarıp daha geniş bir okuyucu kitlesine taşıyabilecek bir gerçekçilik özlemindeydiler.

Sonunda 11 Eylül 2001 tarihinde, edebiyatta da var olan o kolaycılık ve oyunbazlık sona erdi. Fıkra büyük bir cesaretle Almanya'da da "yeni bir ciddiyet" ve "Pop Edebiyatı'nın ölümü"nü ilan etti. Eğer terörizmin ortaya çıktığı dönemler olmasaydı Pop Edebiyatı yaşamına devam edemeyecekti. Bu süreçler yüzünden fazlaca içine döndü. Christian Kracht'ın yeni romanı olan "1979" adlı eser kazara Pop Edebiyatı'nı ardında bırakmış, anlam arayışına odaklanmış varoluşçu bir roman olarak değerlendirilmemiştir. Almanca lisanını konuşan, genç yazarlar hâlâ Kracht, Stuckrad- Barre ve Co.'ya teşekkür edebilirler. Çünkü onların doksanlı yıllardaki yayın başarıları olmasaydı bugün hiçbir yayınevi genç edebiyatı programına almayacak, sadece çevirileri satmaya devam edecekti...

Kürt müziğinin haşarı çocuğu Ciwan Haco'nun Derya adlı albümü çıktığında şaşırdık. Doğrusu Ciwan'ın tarzının dışındaydı Derya. Ardından Türkiye'ye geleceği haberini aldık bu kez çok sevindik. Ancak kazın ayağı öyle değilmiş. Ciwan gelmek istiyor, gelmek için hazır ama onun gelmesini istemeyenlerin olduğunu da söylüyor. İyi haber ise pek yakında bir maksi singıl çıkaracak ve bu albümüyle çok iddialı olduğunu da söylüyor. İşte size Ciwan Haco ile gerçekleştirdiğimiz son tele-röportaj.

Ciwan Haco gelmiyor...

Bu aralar neyle meşgulsünüz?

Dört parçadan oluşan bir maksi singıl için stüdyoya girdim. Her bir parça iki versiyondan oluşmakta, yani sekiz parçalık bir maksi singıl yaptım. Şu anda bitmiş vaziyette, çok az işimiz kaldı, yakında çıkacak.

Son kasetiniz Derya'ya bakıldığında "Kezi Zer" (sarışın), "Lêv" (dudak) "Hez Dikim" (seviyorum) gibi parçalarda, gerek müziğiniz gerekse sözleriniz egzotik olarak nitelendiriliyor ve bu tarzınız aynı zamanda beğeniliyor. Bu egzotik havanın kaynağı nedir?

Doğrudur. Şarkılarımda egzotik sözler var. Bunun kökeni de Kürt kültürüdür. Kürtçe şarkılara bakıldığında yüzde ellisi egzotiktir. Dudaklardan, göğüslerden söz ediliyor. Tabii bu kötü bir şey değil, bunun nedeni sevgidir, sevmektir, aşktır.

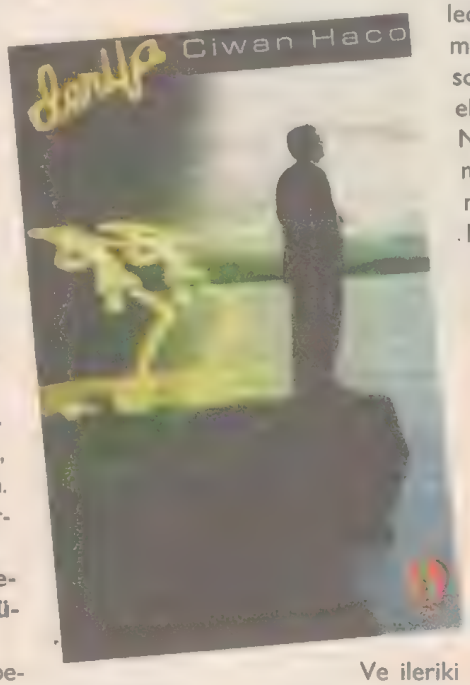

Siz Mehemed Şêxo ve Aram Tîgran'la aynı topraklarda doğdunuz. Her ikisinin de bu türden egzotik şarkıları var. Bu iki sanatçı söz ve müzikte sizi etkiledi mi?

Folklorik Kürt müziğinden, modern Kürt müziğine, dengbêjlere dek her zaman Kürt müziğini dinlerim. Genelde Kürt folkloru, geleneksel Kürt halk müziği ile birlikte bu sanatçıların da etkisi oldu elbette. Tabii ki komşularımız Arap, Fars ve Türk müziğini de dinliyordum. Ben bu temel üzerine müziğimi geliştirdim.

Avrupalılar sizin müziğinizi, sözlerinizi ne şekilde değerlendiriyor. Müziğine hangi gözle bakıyorlar?

Genel olarak Kürt müziği, dolayısıyla benim müziğim de Avrupa'da pek etkin durumda değil. Konserlerime Almanlar, İsveçliler, Finlandiyalılar gelip, dinliyorlar. Hoşlarına gidiyor. Gitarı seviyorlar. Saksofon ve gitarla çaldığımız solo parçalar var, onların hoşuna gidiyor. Birçok uluslararası festivale katıldık ve buralarda büyük bir ilgi ve beğeniyle izlendik. Şayet Avrupa'da ya da dünyada dinlenmek istiyorsan o zaman hit bir parça yapman lazım. Bu parçanın her türden insanın hoşuna gitmesi ve dinlenmesi için ses getirecek bir şarkı olması lazım. Şimdiye kadar hit bir parça yaratma düşüncemiz yoktu. Yeni çıkaracağım maks singıl da hit olabilecek bir parçam var. Güçlü bir ritmi var, Kürtçe olarak dinlenmesini istiyoruz. Umuyorum o şarkı dünyaya açılmamıza yol açar.

İngilizce, Almanca ya da başka bir dilde şarkı söylemek gibi bir düşünceniz var mı?

Şu anda böyle bir düşüncem yok. Gençliğimde İngilizce, Almanca şarkılar söylüyordum. Şu durumda söylemem çünkü; Kürtçe duyguları ifade şekli bu dillerde aynı sonucu vermez. Bu yüzden bundan sonra da Kürtçe müzik yapmayı düşünüyorum. Bence dil o kadar da önemli değil, asıl önemli olan müziğin ritmi. İspanyol flamenko müziğini, Almanlar, İngilizler Araplar anlamıyor ama dinliyorlar, hoşlarına gidiyor. Dünyaca tanınan **R. Taha** ve **Halid**, şarkılarını Arapça söylüyor. Diğer halklar her ne kadar dilleri anlamasa da Khalt ve R. Taha tüm dünyada dinleniliyor. Disco müziği yapıyorlar ve tüm dünyada beğeniyle dinleniliyorlar. Sertab Erener'in "Evreway That I Can" adlı hit parçasını herkes dinliyor, bu parça Türkçe olsaydı yine dinlenirdi. Bence dil problem değil. İyi bir müzik, güçlü bir ritim ve iyi bir sesle yaratılacak her parçayı dünya dinler.

Son albümünüz Derya'ya dönersek, eski albümlerinize nazaran, müziğinizde ve sözlerinizde değişiklik göze çarpıyor. Zaman geçtikçe müziğiniz yavaş yavaş değişime mi uğruyor?

Doğrusu Derya albümüyle farklı bir şey yapmaya çalıştık. Ancak istediğimiz sonucu alamadık. Beklediğimiz ilgiyi de görmedi. Derya albümümün müziği sıradan bir müzik değil, son derece sanatsal bir altyapısı var. Caz elementleri, modern ritimler çok fazla. Ne yazık ki bizim beklediğimiz ilgiyi görmedi, insanların çok beğeneceğini düşünüyorduk. Ancak yeni albümümün dinleyicilerimin hoşuna gideceğini umuyorum ve bu albüm benden onlara bir armağan olacak. Derya, import bir müziktir, doğrusu çok hoşuma gidiyor, sadece benim hoşuma gitmesi yetmiyor tabi ki, dinleyicilerin de hoşuna gitmesi gerekiyor. Benim en büyük problemim yeni bir kaset ya da CD yaparken kimseye danışma ihtiyacını duymamam. Ticari düşünmüyorum, Derya albümü bu şekilde meydana geldi. Derya'dan sonra düşündüm ki, haklı olarak beni dinleyen insanların hoşuna gidecek bir şey sunmam gerekir. Ve ileriki günlerde yeni albümümle dinleyenlerimin karşısına çıkacağım.

İleride müziğinizi değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Benim yaptığım müziğin tarzı değişkendir. Şayet ilk albümümden bu yana yaptıklarım incelenirse bu görülecek. **Destana Egidekî** albümüm **Bilura Min** albümüne benzemiyor, Bilura Min, **Gulasor**'a benzemiyor. Hepsi birbirinden farklı. Çıkacak olan son albümüm de hepsinden farklı olacak. Hamburg'da benim Ayhan adında bir prodüktörüm var. Bu son albüm tamamen onun inisiyatifi altında gerçekleşecek. Bir maksi singıl çıkarmaya karar verdiğimizde oturup onunla konuştuk, pop olmasına karar verdik, etnik-pop olması için ana çizgileri belirledik ve çalışmaya başladık. Doğrusu çıkacak olan albüme pek fazla müdahale etmedim, çünkü Ayhan benim çok eski bir arkadaşım ve iyi bir prodüktör, bu alanda önemli bir başarı yakalayacağımıza inanıyorum.

Sözlerde de önemli bir değişiklik söz konusu, daha önce şiirler, destanlar vardı. Ancak şimdi nerdeyse tüm sözleri siz yazıyorsunuz...

Daha çocukken şarkı sözü yazıyordum. Tabii onları kullanamazdık, doğrusu sözlerini yazdığım bir çok şarkı var, sözleri basit, nakaratlıydı. Pop müzikte böyle şeylerin olması doğal. Örneğin **Derya** albümümde "I Love You" diye bir parça

var. Söz yazma alanında kendime pek fazla güvenmiyorum, daha çok müzik yapıyorum, arada bir de söz yazıyorum.

Söz yazarken şair ya da yazarlardan etkileniyor musunuz?

Şair ve yazarların pek fazla etkisinde kalmadım söz yazarken. Oturup yazıyorum. Birkaç tane bira içiyorum, kafam iyi olunca sözler beliriveriyor, yazıyorum. Kendimi bir söz yazarı olarak görmüyorum. Şunu da söylememde yarar var: kız kardeşim şarkı sözleri yazmamda bana bir hayli yardımcı oldu geçmişte. Şair **Rojen Barnas** beni etkiledi. **Mehmed Uzun**'un **Destana Egîdekî** şiirini şarkılaştırdım, **Ebdullah Goran**'ın bir çok siyasi, radikal şiirlerini beste yaptım. Bu şahısların etkisinde kaldığım söylenebilir.

Edebiyatla aranız nasıl?

Bazen arka arkaya bir düzine kitap okuyorum. Bazen de uzun zaman kitap okuyamıyorum. Kürt edebiyatından Mehmed Uzun'u okuyorum, onun kitapları, yazıları hoşuma gidiyor.

Derya albümünüzde "Qamişlo" adlı bir şarkınız var. Qamişlo doğumlu olduğunuzu da hesaba katarsak bu şarkıyı oraya atfettiğinizi söyleyebilir miyiz?

Qamişlo'yu özlüyorum elbette. Çocukluğum orada geçti, orada okudum, ilk orada âşık oldum, birçok şeyi orada yaşadım, güzel anılarım oldu Qamişlo'da.

Size, "Şivan Perwer'le düet" yapma teklifi gelirse kabul eder misiniz?

Her sanatçıyla müzik temelinde çalışmaya hazırım. Şayet önüme bir proje konulsa o projenin amacı doğrultusunda çalışmaya hazırım. Şivan Perwer, adı sanı olan bir Kürt sanatçıdır ve ben onun çalışmalarından hoşlanıyorum.

Türk sanatçılardan size böyle bir teklif gelse?

Olur elbette ki. Müzik evrenseldir, müziğin dili yok, hangi dilde söylenirse söylensin, müziğin dili birdir. Ben böyle tekliflere açığım.

Sizi ne zaman Türkiye'de göreceğiz?

Türkiye benim için önemli bir ülke, çünkü beni dinleyenlerin çoğu Türkiye'de yaşıyor. Türkiye'ye gelme isteğim var. Burada şunu da belirtmek istiyorum: Bazı kimseler afişlerde benim iznim olmadan adımı kullanıyorlar, Ciwan Haco Diyarbakır'a gelecek gibi, bu türden davranışları o insanlara layık görmüyorum. Bu doğru bir tutum değil, bu davranışa karşıyım, ayıplıyorum. Diğer bir şey ise Ciwan Haco çok para istiyor diyorlar. Para istemek ayıp değil, grubumla birlikte geldiğim zaman elbette ki ihtiyaçlarımızı karşılamak için para isteyeceğiz. Herkesin bir yaşam döngüsü var, ister hamal olsun, ister dönerci, ister fabrikatör, herkesin bir ihtiyacı var ve yaşam para üzerinden sürüyor. Para istedim diye ayıplanmam haksızlık. Bir de Ciwan Haco Türkiye'ye gelmekten korkuyor diyorlar. Burada söylüyorum, yukarda bir Tanrı var, şayet varsa ben ondan korkuyorum. İnsanlardan, hükümetlerden korkum yok, kimseden korkmuyorum. İnsanca, delikanlıca beni Diyarbakır'a davet etmelerini bekliyorum, buna da hazırım. Halkımın arasına katılmaya, onlara sanatımı, müziğimi sunmaya hazırım.

Bir kez daha buradan, benimle ilgili yalan yanlış şeyler söyleyen insanlara sesleniyorum, sözlerine dikkat etsinler.

Ciwan Haco, 1957 yılında Suriye'nin Qamişlo kentinde doğdu. Lise öğreniminden sonra Almanya'nın Bochum Üniversitesi'nde müzik üzerine 3 yıl öğrenim gördü. Avrupalı müzik guruplarıyla çalışmalar da yapan Ciwan Haco'nun Türkiye'de, "Si û Sê Gule", "Duri", "Bilura Min", "Gula Sor", "Leyla", Girtiyên Azadiye", "Serhildan", "Diyarbekir", "Derya" isimli albümleri çıktı. Ayrıca sanatçının Avrupada da "Pêsmerge", "Serhildan", "Diyarbekir", "Girtiyen Azadiye" isimli albümleri de dinleyicileriyle buluştu. Otantik Kürt müziği özelliklerini pop-folk ve etnik-rock ağırlıklı kalıplar içerisinde düzenleyerek; bu ezgilerin dünyaya açılmasını sağlayan sanatçı, geleneksel olanı popülerleştirdi. Ahmed Arif'in "Otuz Üç Kurşun", Mehmed Uzun'un "Destana Egîdekî" şiirleri başta olmak üzere, birçok ünlü Kürt şairin şiirlerini de etnik-caz tarzında yorumladı. Sanatçı halen Avrupa'da yaşıyor.

Atilla Birkiye>Düş Kurgusu

Hayatın sırrı, yine rüzgârlı ada, yine Eylül

Hayatın sırrı belki de İzmirli bir kızın yüreğinde saklıdır. Binlerce yıl önce insanoğlunun ana temasıyken bu soru ve sorunun yanıtı, şimdi pek anlamı kalmadıysa da, ya da günümüzde farklı anlamlar içeriyorsa da, kim bilir belki de İzmirli genç bir kızın yüreğinin atmasıdır hayatın sırrı.

Yine Eylül, yine hüzün ayı. Yazıyı düştüğüm zaman Eylül başlıyordu. Ayın ortasını bulmuştuk ama, hava yeni yeni serinliyor, ışıklar giderek kırılıyor, yapraklar yeni yeni sararmaya yüz tutuyor: ıhlamur çoktan sararmış, akasya da...

Dolunay birden karşıma çıkıyor, Boğaz serin esiyor; pencereden içeri düşüyor ışığı ayın.

Hayatın sırrı ile zaman nedir sorusu hep iç içe geçmiş; zamanın içinde ama kısa bir geçmişten uzun bir geçmişe yol alıyorum. Dolunayın ışığı açık penceremden bir rum havasıyla birlikte düşüyor onu beklediğim odaya. Şimdi İmroz'dayım, rüzgârlı adada.

Poseidon'un Troya savaşında kamp kurduğu adadayım. Ağustos başı, sıcak tepemde, adanın ve ülkenin en batı ucunda denizin serinliğine bedenimi bırakıyorum. Karşıda Limni oldukça belirgin ve gizli limanda yıllar önceki dostluk alışverişinden eser yok!

Bir taş çıkartıyorum denizden. Bedenim serinlemiş; küçük parlak kahverengi bir taş. Bu Poseidon'un öfkesi sonucu olmalı. Bir rum köyü. Pencere açık, dolunayın ışığı odaya düşüyor. Pencereleri kapamıyorum, üstüme çekiyorum pikeyi. Hafiften bir serinlik.

Eski bir evdeyim; bir otel odası. Rum evine yapılmış bir otel. Taş duvarlar daha da serinletiyor bedenimi. Odalar, geçmişle bağıntılı döşenmiş. Bir gelenek küçük bir mekânda da olsa sürdürülüyor. Bu güzel olanı. Ahşap, odanın geçmişten gelen duygusunu, üsteliyor. Bu tarzı seviyorum; şu postmoderne alışamadım gitti!

Otel odasının yalnızlık kederini yaşıyorum; ama öte yandan da bekliyorum, umut ediyorum. İstiyorum. Bir düş evrenindeyken ürkek vuruşlarla kapım çalınıyor; belli belirsiz bir ses. Yatağımdan fırlıyarak, kapıyı açıyorum.

Bir şey isteyip istemediğimi soruyor. Beyaz gömlek, lacivert etek ve çok utangaç. Bütün gece onu izlemiştim, açık bir ten. Güneşten yanmamış, dünyanın kirinden uzak bir masumiyet. Ama çok çekici! Ama çok genç!

Açık pencereden rumca şarkılar dökülüyor odanın döşemesine. Türkleştirilmeye çalışılan ama bir türlü olmayan bir köy. Bir bayram, bir şenlik sabahlara kadar, yaşlı genç, şarkılar ve şarabın kokusu.

Adada dolaşıyorum, üç bin yıl öncesinin bir kazı alanındayım, izleri birden silinmiş bir uygarlıkla karşı karşıyayım. İdealist bir bilimkişisi inat etmiş, uğraşıp duruyor; her yıl birazcık daha yol alıyor, çok az ama, yılmıyor.

Üç bin yıl öncesine gidiyorum, bölünmüş, işaretlenmiş çukurlara, taşlara baktıkça. Hayatın sırrını sorup duruyor muydu orada yaşayan insan! Ya da niye çaktığını şimşeğin. Belki gündüze alışmıştı da gece çıkan aya ne demeliydi. Bazen yusyuvarlak ve kıpkırmızı çıktığında karşıki tepenin ardından!

Tarih tarih içindeyim. Yıllar öncesinin bir başka Eylül'ündeyim, o zaman bir özne değilim ama, kitaplar, sayfalar belleğimde. Kim bilir 6-7 Eylül olaylarında neler yaşandı adada. Ya da Kıbrıs çıkartmasında. Yaşananlar bir sır gibi saklanıyorsa da, sezgilerinizin çok güçlü olması gerekli değil kötülükleri anlamaya!

Zaten şiddetin kalıntıları şimdi adı Dereköy olan, terk edilmiş Shinudi'de çok açık! Peki o zaman yaşamın sırrı ne? Niye yaşam içinde varoluyoruz! Hayat bize ne vermeli, biz ona ne sunmalıyız! Ya da nasıl yaşamalıyız? Sorular, otuz yıl öncesinden kalmış kanlı bir yatak çarşafına dalan gözlerimin önünden hızla! Üç kez geliyorum, hepsinde de aynı bıçak yüreğime saplanıyor!

Kız utangaç, yüzü hafif kızarıyor, ayışığı düşmüş yatağıma oturuyor. Yavaşça beyaz gömleğinin düğmelerini çözüyorum. Beyaz teni belki hayatın sırrı! Elbiseleri birer masumiyet imgelemi olarak yataktan kayarak tahta döşemeye yayılıyor.

Huzurlu bir hışırtı çıkıyor giysilerinden. Çıplağız, gecenin parlaklığında, ince dudaklarını soluyorum, rumca şarkılar sevişmemize eşlik ediyor, kösnül ve diri. Hayat gibi...

Eylül'ün ateşi sarıyor bedenimi, şu ünlü romanı, hani yitirilen değerler arasında unutulmuş şu ünlü romanı, şimdi Eylül'ün sararmaya başladığı şu günlerde bir kez daha mı okumalı?

Yazı, belleğimin içinde yol alıyor. En çok Eylül'de düşürdüğüm yazıları seviyorum. En çok da anadilimi seviyorum. Ama kimsenin anadilini, dilinin getirdiği yaşam biçimini unutmaya zorlanmasını anlayamıyorum!

Anadilimi istediğimce konuşamazsam, istediğimce yazamazsam, nasıl anlarım hayatın anlamını. Hayatın sırrı belki gerilerde kaldı ama, hayatın her zaman bir anlamı olmalı. Postmodern bir hayat inatla, özenle dayatılmak istense de, ben anadilimle gurur duyuyorum. Herkes anadiliyle gurur duymalı.

Uyandığımda hâlâ çıplağım ama yalnız! Sabahın kokusu odaya dolmuş çoktan. Gece yaşadıklarım hayatın bana sunduğu bir armağan mıydı?

Kahvaltı sonrası sade kahvemi bir gelenek çerçevesinde yudumluyorum. Bekliyorum, her şeyi geciktiriyorum. Ortalık sakinleşmeli, kızla yalnız kalmalıyım. Gözlerinin içine bakarak, "bu gece son gecem, seni bekleyeceğim" demeliyim.

Kahvem bitti; kız yanıma geliyor. Sözcükleri özenle seçilmiş, beyaz teni utangaç kırmızısı: "hayır başka bir şey istemiyorum". Teşekkür ediyorum. Her şey için, özellikle de gece için. Gülümsüyor, yalnızca.

Zaman içinde yol almak bazen acı verse de, güzel anlara ulaşmıyor mu? Geri dönüş hüzünlü de olsa, iyi ki yaşadım demek değil mi, hızla geçen şimdiki hayatı anlamaya çalışma çabası?

Yoksa bir düş kurgusu mu? Yaşananlar, hayat, beyaz tenli utangaç kız?

Küçük kahverengi taşı, artık parlamıyor, Ceneviz kalesinden çıkarttığım kırmızı taşın yanına koyuyorum, İstanbul'da, Eylül her zamanki gibi yakan ateşiyle yazıya düşüyor.

Desen: Onur Güçel

>İskender Pala

Mizahı **nerede** yitirmiştik?

- Türkiye'de mizah?
- Çoook!..
- Peki ya mizah edebiyatı?
- Aboo!.. O da ne?!

Obasındaki sivri dilli şairin iğnelemelerinden bıkıp usanan beylerden biri şairi öldürtmek ister. Onu bir ziyafete davet eder ve yemeğine aşırı dozda zehir koydurur. Sofra başında zehirlendiğini anlayan zeki şair, meclistekilerden izin almadan oturduğu yerden kalkar ve kapıya doğru yönelir. Bey sorar:

- Hayrola efendi, böyle birdenbire nereye?!..
- Nereye olacak; gönderdiğin yere.
- Bizim pedere selam söyle öyleyse!
- Yanıldın, cehenneme uğrayacak değilim!...

*

Bir zamanlar edebiyat muhitlerinde hiciv ve mizah sözcüklerinin dolaştığını bilmem hatırlayanınız var mı? Edebiyatın nükteye dayalı iki türü sayılan hiciv ve mizah keskin zekalı insanların taşı gediğine koyar tarzda söyledikleri söz, ibare, beyit ve şiirlere denir. Yüzyıllar öncesine ait elyazması kitapların sayfa kenarlarında veya iç kapaklarında kargacık burgacık yazılarla günümüze kadar gelen binlerce mizahî hikaye ve hiciv örneği yanında müstakil eserler halinde ve sırf mizah maksadıyla yazılmış edebiyat örnekleri de önemli bir yekün tutardı. Toplumun bir yandan eğlencesi, diğer yandan ahlakî çizgisi adına mizah, her zaman istenmiş, aranmış ve kalitelisi yüzyıllarca yaşamıştır. Şeyhî'nin Harname adlı mesnevisi ile Fuzulî'nin Şikayetname adıyla bilinen mektubu bunlardandır.

Yaptıkları işin ciddiyetine inanan ve ciddi konular dışına çıkmayı fazla benimsememiş olan eski şairler veya yazarlardan çoğu gerçek birer mizah ustası olmalarına rağmen bu tür ürünlerinin yazıya geçirilmesine muhalefet etmiş, onlara edebiyatın müzahrefatı (atık maddesi) olarak bakmayı yeğlemişlerdir. Hele onların parlak zekalarının ürünü olan birtakım mizahî nükteler, şakalar, iğnelemeler, küfürleşmeler, yermeler vs. yazıya geçirilmediği için bugünkü edebiyatımız mirasından mahrum kalmış fukara mirasyediler konumuna düşmüştür. Resmî ideolojinin ve törenin baskısıyla yazılı hale getirilmekten kaçınılan bu tür mizah eserlerine ilgi her çağda çok büyük olmuşsa da yazık ki satırlara yazılmayan her şey sadırlarda (kalplerde ve zihinlerde) kalıcı olamaz. Nitekim bu türün örnekleri de önce dilden dile aktarılmış, gitgide de tarihin mezarlığında toza toprağa karışıp kaybolmuştur. Eski edebiyatçılarımızın üstün mizah yetenekleri yanında içlerinde hicve meyledenler ve bu yönleriyle ünlü olanlar da vardır. Söz gelimi Nef'î (ö.1635) bunlardan biridir ve Dördüncü Murat çağının en renkli simaları arasında bilinir. Keskin dilli ve pek zeki bir şair olan Nef'î hicve o kadar düşkündür ki fırsatı düştüğü zaman hiciv söylemekten kendisini alamaz. Ne pahasına olursa olsun!.. Onun hiciv konusundaki bu tutkusu, "Geldi kafiye / gitti Safiye" kabilinden, sırf şiirine kafiye uydurabilmek için Safiye adlı karısının boş düşeceği bir cümleyi mısra biçiminde söylemekten geri durmayan şairin haline benzer. Öyle ki boynu vurulmak üzere mahzene götürüleceği sırada siyahî haremağalarından biri, kendisine acımış ve ölüm fermanının geri alınması için hükümdara bir dilekçe yazmayı teklif etmiş. Nef'î bir umuttur diyerek teklifi kabul etmiş. Şişmanca bir adam olan haremağası almış hokka ile diviti eline. Başlamış yazmaya. Birkaç satır sonra bir damla mürekkep kağıdın üst kısmına damlayıp bütün yazıyı bozunca Nef'î dayanamayıp,

- Efendi hazretleri mübarek teriniz damladı, deyivermiş. Adamcık ne yapsın,
- Var a köpek sen ölümü hak etmişsin, diyerek kağıdı buruşturup suratına atmış.

*

Hiciv yahut mizah her ne kadar bir mizac meselesi ise de bu konudaki yeteneklerin teşvik ve tahriki adına sosyal olaylar çok etkin rol oynar. Bu yüzden mizahın gelişimi her çağda aynı olmaz. Çünkü her çağın mizaha konu olacak malzemesi farklıdır. Neşeli ve alaycı bir mizaca sahip olmak mizah için yetmeyebilir, bir de yaşanılan hayatın gülünçlükleri olması gerekir. Çalkantılı dönemler, siyasî çekişmeler, özellikle modern yüzyılların özgürlük anlayışları mizah ve hicvi besleyen kaynaklardır. Söz gelimi Türkiye'mizin son çeyrek yılı pek çok mizah veya hicve konu olacak olaylarla doludur. Garip olan ise, elimizde bu çoklukta mizah eserinin olmayışıdır. Bu da bir zamanlar mizahı iyi bilen ve sıkça üreten toplumumuzun, son dönemlerde onu bir edebiyat eseri halinde tanımadığı için bayağı sululukları mizah zanneder duruma gelmesine yol açmaktadır. Oysa mizah ayrı şey, mizahın edebiyat eseri olarak ortaya çıkması ayrı şeydir. Birincisinde çizgi, renk, ses vb. ögeler öndedir, ama ikincisi yalnızca yazıya dayanır. Monarşi dönemlerinde bile keskin zekasını işletmekten geri kalmayan bu millet, bunca malzeme var iken, yazık ki artık edebiyattan sayılacak mizah eserleri ortaya koyamamaktadır. Ustaca hazırlanmış karikatürleri veya mizah adına yapılan birtakım bayağı müstehçenlikleri bir kenara bırakırsak, doğrusu elde pek bir şey kalmaz. İki, bilemedin üç yazar ve birkaç eser!... İşte hepsi bu. Onlar da mizahı bir fikir hareketi değil, birer eğlendirme aracı olarak sunmaktalar!..

Mizah, toplumların gen yapılarını temelden değiştirebilecek güce sahiptir. Tahrip gücü kadar saldırıdaki başarısı da dikkatleri çeker. Son elli yılda geçirdiğimiz sosyal değişimler göz önünde bulundurulursa Türk Mizah Edebiyatının hiçbir dönemde olmadığı kadar önemli bir atılım yapması beklenirdi. En azından tek partili dönemde bile seçkin örnekler ile toplumu kuşatıp dilden dile dolaşan, aktüel ve siyasi gazetelerde bile yer bulan, ciddi yazarların ve önemli insanların takip ettikleri o mizah şiirleri, o latifeler, o hicivler, çok partili döneme geçildiği yıllardan itibaren pekala çoğalarak devam edebilir, gazetelerin ve dergilerin mizah sayfaları en çok okunan sayfalar olabilirdi. Özellikle de televizyon gibi bir teknoloji harikası alet her eve girmişken!. Yazık, çok yazık!.. Gecenin bir

yarısında başlayan, çoğu avamî ve pespaye talk-showları Türk mizahını temsil ediyormuş gibi görmekten utanç duymamız gerekir.

Hilmi Yücebaş'ın Hiciv Edebiyatı Antolojisi adlı bir kitabı vardır. 1955 yılında basılmış 354 sayfalık bir kitaptır bu. O yıldan sonra ülkemizdeki mizah ve hiciv ürünlerinden derlenmiş bir antoloji daha basılmış mıdır, bilmiyorum. Olsa benim de gözüme çarpardı zannederim. Ama içimden öyle geçiyor ki keşke her on yılda bir bu türde antoloji hazırlanabilseydi, hatta birkaç farklı antolojimiz olsaydı!. Şöyle kabarık sayfaları arasında okuyucunun yakın tarihi izlediği veya araştırmacıların sırf bu antolojilerden yola çıkarak toplumun değişim seyrini takip eden bilimsel tezler hazırlayabildikleri derlemeler!..

Siyaset dünyası, hiciv ve mizah başaklarının yeşermesi için bereketli topraklar gibidir. Üstelik her gün yeni bir ekimden, nadastan, gübrelemeden söz edilebilir. Bunların tarihe geçmiş örnekleri de hep göz önündedir.

Buyurunuz, yıllardan 1943. Neyzen Tevfik bir kıt'a yazıyor. Kimin için yazıldığını kimseye söylemiyor, ama o dönemde bu kıt'a çok meşhur oluyor ve siyaset muhitlerinde turnusol kağıdı veya sıfır numara gözlük vazifesi görüyor:

Kime sordumsa seni doğru cevap vermediler
Kimi hırsız, kimi alçak, kimi deyyus dediler
Künyeni almak için partiye ettim telefon
Bizdeki kayda göre şimdi o meb'us dediler

*

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi amfilerinden birinde, ünlü felsefe ve metin şerhi hocalarından Ferid Kam, öğrencilerine dünyanın yaratılışını anlatmaktadır. O yılların siyasî materyalizmine ve resmî ideolojisine uygun olarak öğrencilerden biri alaylı biçimde,

- Hocam, der, dünya öküzün boynuzunda durur deniyor, bu doğru mu?

Hoca sağ elinin baş parmağını yelek cebine takıp kürsüyü enine doğru iki defa arşınlıyor ve büyük bir merak ve sessizlik içinde bekleyen öğrencilere dönüp,

- Yazın, diyor,

Ne taaccüp ediyorsun buna dünya derler
Yenilen herzelere onda nihayet yoktur
Yerin altında öküz var mı dedi bir meczup
Onu bilmem derim amma üstünde pek çoktur

*

Ve yine aynı dönemde, aynı siyasi ortamdayız. O yılların dillerden düşmeyen şarkılarından birisi de Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın

Hastayım, yalnızım, seni yanımda
Sanıp da bahtiyar ölmek isterim

dizeleriyle başlayan o ünlü şiirine Lemi Atı'nın yaptığı hicaz bestedir. Bugün bile zevkle dinlenen şarkının moda olduğu günlerde, imzasını İzmirli Avukat Nahit olarak atan bir şair, belki bir halk adamı, üstadın şiirini aşağıdaki biçimde değiştirip tehzil ediyor ki gerçekten de mizah edebiyatımız içindeki tehzil örnekleri içinde pek başarılı bir şiirdir. Şarkının bu yeni versiyonunun siyasi meclislerde makamla okunduğunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bile kahkahalara sebep olduğunu tahmin etmek zor değildir. İşte o şarkı:

Halkçıyım, yalnızım, halkı yanımda
Sanıp da bahtiyar ölmek isterim
Meclûb-ı ikbâlim bu son demimde
Kanıp da bahtiyar ölmek isterim

Bir olmaz emelin düştüm peşine
Vuruldum rakipsiz devlet işine
Demokrat partinin aşk ateşine
Yanıp da bahtiyar ölmek isterim

Feleğin kahrı var her hevesimde
Bir yığın zırvalar titrer sesimde
İktidar ismini son nefesimde
Anıp da bahtiyar ölmek isterim

*

Şimdi soru şu: Türk mizah ve hicvi bu gür sadâların ardından nasıl tıknefes oldu!?.. Olmayacak işlere ve -kaba bir tabirle- üçkağıtçılıklara bile çalışan o ünlü(!) Türk zekası acaba nerede stop etti?! Neden gençlerimiz ucuz Amerikan esprilerine takılıp kaldılar da kendi mizah gücümüz dumura uğradı? Sorular birer birer sayılıp çoğaltılabilir. Sözü uzatmadan kendimize göre bunun nedenlerini sıralayalım:

1. Her şeyden önce ülkemizde müteşair çoğaldı ve şair azaldı. Herkes şiir yazdığını sandı ama son elli yılda hatırı sayılır elli şair bile yetişmedi. Bunun ekonomik, kültürel, bilimsel pek çok nedenleri sayılabilir, ama bence hepsinden önemlisi, şairlerin şiir okumayı bırakmaları, eski ustaları öğrenme zahmetine katlanmamalarıdır. Artık şairden çok şairimsiler yetişiyor. Muallim Naci'nin mizah yollu, daha o zaman dediği gibi:

Erbâb-ı teşâür çoğalıp şâir azaldı
Yok öyle değil, şairin ancak adı kaldı2

2. Hiciv ve mizahı şiir formatında söylemek için kafiye unutuldu ve ölçü (vezin) bir kenara atıldı. Çünkü hicvi nesir (düzyazıya uygun) söyleyince edebiyat değeri kaybolup yalnızca espri veya küfür değeri kaldı. Bu da insanların nükteyi akılda tutmalarını ve tekrarlamalarını zorlaştırır. Çünkü vezinli ve kafiyeli sözler en kolay hatırlanıveren sözlerdir.

3. Mizah her şeyden önce bilgi ve kültür ile beslenir. Eğer zihinlerde geniş yelpazeli birikimler yoksa, daha önceki örnekleri hazmedecek kültür altyapısı yoksa, hangi birikim ile mizah yapılabilsin ki?!.. Bunun için öncelikle okumayı sevmek ve okuduğunu hazmetmek gerekir. O da Türk zekasından fersah fersah uzak artık.

4. İnsanları nezih şakalar veya hicivler ile edeplendirmek yerine küfrederek sindirmeyi yeğleyen bir ahlak yapısı topluma hakim oldu. Galiba en kötüsü de bu! Çünkü bu yoz tavır, şiddeti de beraberinde getirdi. Şiddetin hakim olduğu toplumda kimsenin mizah yapmaya gücü de, mizaha karşı hoşgörüsü de kalmaz.

Şimdi en başa dönelim. Bir şair ile onu tepelemek isteyen adam arasında yaşananların, ölümü bile bir zarafet perdesinde anlatışına yeniden göz gezdirelim ve o zarif ortamdan çıkıp küçük şakalardan cinayetler işleyen magandaların yaşadığı bir dünyaya gelmekle ne yaptığımıza, neler kaybettiğimize bir bakalım?!..

Evet; ne yaptık da sözü bu kadar ayağa düşürdük?!..

Sözün bu kadar ucuzladığı insanlığa medeniyet denilebilir mi?

İncil "Önce söz vardı3" diyordu ya hani?!..

Ölüme giderken bile zarif hicivlerle asaletini koruyan şairler adına!..

1. Neye şaşırıyorsun ki, buna dünya derler... Orada bok yiyenlerin ardı arkası gelmez. İşte örnek: Delinin birisi "Yerin altında öküz var mı?" diye soruyor. Cevabım şu: "Altındakini bilmiyorum, ama üstünde pek çoktur!.."

2. Şair geçinenler çoğalıp şair azaldı. Yok yok, öyle de değil; şairin yalnızca adı kaldı!..

3. İncili Türkçeye tercüme edenler onun ilk ayetini hep "Önce söz vardı!" diye çevirirler. Oysa bu ayetin tam karşılığı "Önce kelam vardı!" olacaktır. Çünkü kelam ile söz arasında yüzlerce anlam gizlidir.

Latin Dünyası

>Özlem Kumrular

İtalya yolcularına **pratik bilgiler**

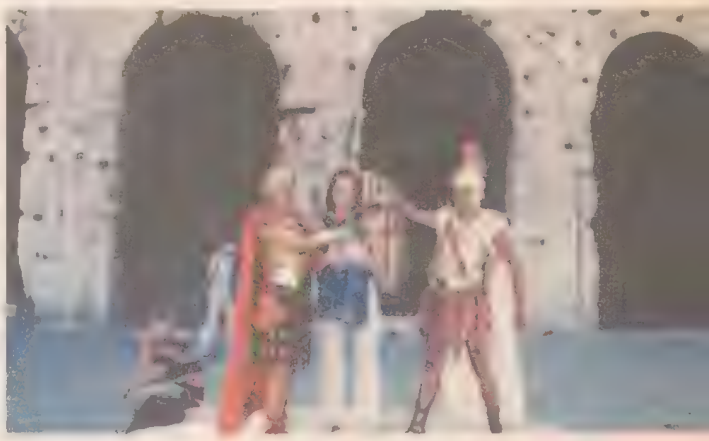

İtalya'ya ayak bastığınız andan itibaren ilk fark edeceğiniz şey hiç birşeyin yolunda gitmediğidir. Giderse paniğe kapılmaya başlayabilirsiniz. İşte o zaman gerçekten bir şeyler yolunda gitmiyor demektir. Dehşet içinde kimsenin gıkını çıkarmadığını göreceksiniz. Söz gelimi, uçuş iptal. Kimse tek kelime etmez.çünkü hepsi anadan doğma sineye çekicidir. Paşa paşa bir sonraki uçağı beklerler. Baş eğmek adettendir, ama sakın ayak uydurmaya kalkmayın. Bu gibi durumlarda iyi bir Alman olmayı tercih edin ve ayaklanın. Aksi takdirde İtalya'da hayatınız yerçekimsiz bir ortamda geçer gider.

İtalya en fiyakalısından bir Kaosland'dir. İtalyanım hayatta plan yapmaz. Günü yaşar. Sabah kalktığında nereye gideceğini bilmez. Memleket sınırları içinde bulunduğunuz sürece sakın dış mihraklara kapılıp plan yapma sevdasına düşmeyin. Kendinizi akıntıya bırakın. Yoksa sonunuz hüsran olacaktır.

İtalya'da hayatta kalmayı becerebilmek için en temelinden iki kelime İtalyanca edebiliyor olmanız farzdır. İtalyanca bilmeyene ekmek yoktur İtalya'da. Zaten İtalya'nın özünü de kaçırırsınız bu amcalarla kendi dilinde konuşamazsanız.

İtalya'ya Ağustos ayında gitmek birinci dereceden bir hatadır ve telafisi de yoktur. Nitekim bu ay tüm İtalyanlar şehirleri terkedip deniz kıyısına ya da başka memleketlere akın ettikleri için büyük şehirlerde İtalyandan başka herşey görürsünüz. Üstelik tasavvur edebileceğiniz herşeyin üzerinde 'tatil dolayısıyla kapalı' ibaresi bulunur. İtalya'nın tatil dolayısıyla kapalı olduğu bir zamanda turizm yapmaya çalışmak hoş birşey değildir.

Bir cahillik ettiniz, Ağustos'un göbeğinde İtalya'ya düştünüz. Sizi Roma'dan bir kaç saat ötedeki Siena şehrinde biri Temmuz, diğeri Ağustos'ta olmak üzere yılda iki kez yapılan Paglio'yu görmek paklar. Hem Fiat Paglio'nun nereden geldiğini öğrenir, hem de ortaçağdan beri azimle yılda iki kez tüm otantikliğini koruyarak yapılan at yarışını izleyebilirsiniz. Sıcaktan beyninizin pişeceğini ve yarış bitmeden de girdiğiniz kalabalığın içinden çıkamayacağınızı önceden söylemekte fayda var. Yılın bu iki günü kent sakinleri çok yüzyıllık yarışın izlenmesi için balkonlarını kiralarlar ve rakam binlerce Euroya çıkabilir. Siz sıcaktan buharlaşmak ve boş yere cebi boşaltmak arasında bir seçim yapmaya çalışırken, ben de bu konuyu bir daha düşüneyim.

Tatilini İtalya'da geçirmeye karar veren bir insanın yapacağı en iyi şey, kötü bir turist olmaya çalışmaktır. Bir turistin yapmadığı herşeyi yaparak İtalya'nın özünü yakalayabilirsiniz. Roma'daysanız Cumartesi günü sabah Campo dei Fiori'den binbir çeşit baharat alabilir, eski şapkacılar sokağında eskici ve antikacıları gezebilir, Milano'daysanız bir saat uzaklıktaki masal gölü Como'ya gidebilir, Vigevano'da kremalı çikolata içebilir, Napoli'deyseniz metre ile pizza yenen sokak arası pizzacılarında tıkınabilirsiniz. Unutmayın ki İtalya bir maden, bir açık hava müzesidir ve insanın nefesini keser.

İtalya'da yapılması gereken en son şey taksiye binmektir. İtalyan taksicilerin diğer taksicilerden farkı, bütün şehri dolaştırmadan da sizden on kat para almayı başarmak gibi ince bir yeteneğe sahip olmalarıdır.

İtalyanlar her ne kadar biz Türkleri hırsız belleseler de aslında dünya yaratıldığından beri hırsızlık biliminde onlardan daha uzman insanlar görülmemiştir. Motorla giderken insanların boğazındaki kolyeyi alıp gitmek gibi vahşice teknikler başta olmak üzere her türlü teknik ve taktik kullanırlar. Yapmanız gereken şey çantanızla tek vücut olarak tatilinizi geçirmek ve Roma'da iseniz Vatikan'a gitmek için asla ve asla 64 no'lu otobüse binmemektir.

Çizme'de hiçbir şeyi Alman usülü yapma sevdasına kapılmayın. Bu, o işi asa yapamamanızla eş anlamlı olacaktır. Bir keresinde İtalya'da bir adadan anakaraya dönerken, feribotun önünde ip gibi dizilen insan kalabalığının nazik nazik gemiye binerken saatlerin geçmesi üzerine bir İtalyan fırlamış, ellerini kollarını savurarak "Alman gibi binerseniz asla binemeyeceğiz şu gemiye. İtalyan gibi binin de gidelim artık!" demiş, Çizme'nin gerçeğini özetleyivermişti.

İtalya'da sıklık hayati önem taşır. Sıklığın birinci kuralı da ayakkabıdır şüphesiz. Ne de olsa kişilik yansıtır. İtalyanlar ayakkabılarına gözleri gibi bakarlar. Yıllar sonra bile ilk günkü gibidir. Çizme'de bakımsız ayakkabılarla dolaşmak kişiliği evde unutup dolaşmakla eşdeğerdir. Kimseden şefkat ve ilgi beklemeye hakkınız yoktur.

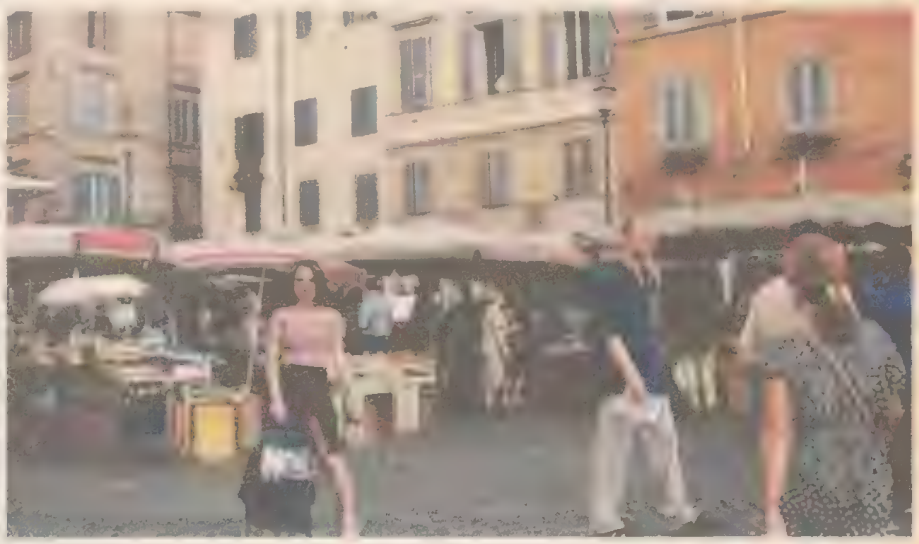

İtalya'da "ne yediniz?" sorusu "neli makarna yediniz?" şeklinde sorulduğunda anlam kazanır. İtalyanların makarna ve pizza ile hayat geçirdikleri kara bir efsane değil, en okkalısından gerçektir. Çizme'de bir hafta geçirdikten sonra kabızlığın aslında ciddi bir sorun olduğunu fark edeceksiniz. Giderken yanınıza tedbir bâbında haplar almanız tavsiye olunur.

Sıra yemek servisine gelince onun da alaitalyana olduğunu görüp şaşırmayacaksınız. Yemek bitince içecek gelir, ya da içeceğiniz bittiğinde yemeğiniz hala gelmemiştir.

Adettendir. İtalya, pek çok şeyde oldduğu gibi sıvı ve katı senkronizasyonunda da başarı sergileyemez. Garsonları hafiften dürtmezseniz yemek seansınız saatler sürebilir.

Şarap mevzu İtalya'da en kaçırılmaması gereken mevzudur. Şehir ve köy restoranlarında kolanın kadeh, şarabında minik su bardağıyla servis edildiğini görüp paniğe kapılmayın. Herşey kontrol altındadır. Şarabı keşfetmekten korkmayın. Chianti gibi klasik lezzetlerin dışına taşıp, Roma civarlarında tüflü topraklarda yetişen üzümlerden yapılan şarapla işe başlayabilirsiniz.

İtalya'nın olmazsa olmazlarını da es geçmemekte fayda vardır. Toscana şarabı, Roma ya da Sardunya *gli gnocchi*'si (patates bazlı bir makarna), kabak çiçekli pizza, salatalarınızı şenlendirecek bir fermentasyon olan *aceto balsamico*, Lombardia'nın enfes gölleri ve göl kıyısı köyleri, Trastevere'nin geceleri renk bulan minik restoranları ve nehre demir atmış gemiler içine kurulan çarşı, pazar, restoran ve barlar, Castel Sant'Angelo'nun eteklerindeki Tevere'ye bakan açık hava kitapçıları... Unutmayın: İtalya detaylarda gizlidir.

Roma'da Romalı kılığıyla Colosseum civarında dolaşıp sizinle resim çektirmek isteyen amcalara sakın kanmayın. Kıytırık bir resim size pahalıya patlayabilir. (deneyimle sabittir). Dolandırılmaktan ziyade dolandırmayı tercih edin. Unutmayın ki siz bir Türksünüz.

Eli yüzü düzgün bir hanım evladı olarak İtalya'da müze müdüründen polise, garsondan profesöre kadar herkesin size cappucino ısmarlamak ya da şehri gezdirmek gibi bir hevese kapıldığını göreceksiniz. Hayır demeyin. İyice gezip, hatta yiyip içtikten sonra kahve saati gelince, evde kahve olmadığını söyleyip amcayı kibarca salıverin. Türk korkusu itiraz etmesine engel olacaktır.

İtalya'da (İtalyan olmayan) bir erkek olarak hayatta kalmaya çalışmak kadar trajik ve depresan bir şey daha yoktur. Yapacağınız en iyi şey İtalya yerine başka bir ülkeye gitmeyi tercih etmektir. Biz kadınlardan söylemesi.>

Yaşam: Önü zûlmet sonu zûlmet" bir "gündüz"

İşte "masal dünyası"na açılan yolun ilk "işaret taşı": "Bir varmış, bir yokmuş". Ardından "olağanüstü"nün dolambacı gelir. Dolambaçtaki yolculuk ne denli heyecan verici ve merak uyandırıcı olursa olsun, sonunda, masal biter!

"Yaşamın özeti" de bu değil mi?

Daha dün konuştuğumuz, dertleştiğimiz, karşılıklı kahkahalar attığımız bir dostumuzu bugün yitirdiğimiz olmadı mı? Çoktan "uzak geçmiş"e dönüşmüş olmasına karşın, "dünmüş gibi" anımsadığımız şeyler az mı yaşamımızda?

Gerçek şu: "Bir varmış"la "bir yokmuş" arasında yaşıyoruz.

Neyzen Tevfik, "önü zûlmet sonu zûlmet" bir "gündüz" olarak adlandırıyor bunu. Ona göre yaşam, bir karanlıktan diğerine yapılan bir yolculuk; iki karanlık arasında yanıp sönen bir ışık:

"Kâinatı yaratan kahpe bilir içyüzünü
Önü zûlmet, sonu zûlmet, s....yim gündüzünü."

Bizler, tutkularımızla, acılarımızla, sevinçlerimizle, sevgilerimizle, sevgisizliklerimizle, kızgınlıklarımızla, kırgınlıklarımızla, öfkelerimizle, kinlerimizle, öç alma isteğimizle... o "ara"yı doldurmaya, o "gündüz"ü kullanmaya çalışıyoruz işte.

"SINIRSIZ VE SONSUZ BİR AKIŞ"IN "SINIRLI VE SONLU VARLIKLARI"

"Sınırsız ve sonsuz bir akış"ın "sınırlı ve sonlu varlıkları"yız. Biliriz, ama çokluk bilmezden geliriz bunu. Söz konusu gerçeği bilinçte taşımanın korkusu değil bu. Öylesini anlamak olası. Bir frenin sürekli olarak devinimi yavaşlatmasına, giderek de engellemesine gösterilen insanca bir tepki; çocukça da olsa ona karşı geliştirilmiş bir önlem. Sözünü ettiğim başka bir şey oysa. Sözünü ettiğim, er ya da geç, masalın biteceğini dikkate almadan, diğer bir deyişle de masal sanki hiç bitmeyecekmiş gibi yaşamak. Yazık ki yaptığımız bu oluyor çokluk. Öyle olduğu için de küçük dağların ortancalarını yaratmış gibi kasılıyoruz; çalımımızdan yanımıza yaklaşılmıyor; bilgimizle böbürleniyoruz, varsıllığımızla büyükleniyoruz. Oysa er geç masal bitecektir. "Sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu bir varlığı" olduğumuzu düşünmeye zamanımız olacak mı?

Bilgisi ile böbürlenene sormak gerekiyor: Tüm yaşamını okumaya adasan, dahası yemeden –içmeden– uyumadan varolma olanağı da sana bağışlansa, kaç kitap okuyabilirsin? Okuyabileceklerin üretilenlerin kaçta kaçı olur acaba?

Güzelliği ile çalım satana sormak gerekiyor: Yediğine, içtiğine, uykuna, sağlığına... olabildiğince dikkat etsen, özen göstersen ne zamana değin koruyabilirsin onu? Etinin gevşemesini, derinin pörsümesini, gözlerinin ışığının sönmesini... önleyebilir misin?

Varsıllığı ile büyüklenene sormak gerekiyor: En sevdiğin meyveden kaç ton yiyebilir, en beğendiğin kumaştan kaç bin giysi eskitebilir, en hoşlandığın eğlenceyi kaç kez yineleyebilir, tüm zamanını sevişmeye ayırsan kaç kez sevişebilirsin?

Peki bu küçük dağların ortancalarını yaratmış gibi kasılmalar, bu böbürlenmeler, bu tepeden bakmalar, bu afra tafra, bu çalım... neyin nesi ve niye?

Her adımda, her soluklanmada masalın er ya da geç biteceğini düşünerek yaşamayı savunuyor, öneriyor değilim. Yaşamın tadını silip süpürür öylesi; yaşamaktan tat almayı olanaksız duruma getirir. Ama sanki masal hiç bitmeyecekmiş gibi yaşamak da yaşamı yaşam, insanı insan olmaktan çıkarır.

"ÖLÜMSÜZLÜK" ARAYIŞI

Gılgamış Destanı'nı İngilizce'ye çeviren N. K. Sandars'in dili ile söylersek, "Gılgamış ilk insan kahraman değilse, şüphesiz, hakkında bir şeyler bilinen ilk trajik kahramandır."[1] Yaşamının bir döneminde, o güne değin doğal bir olgu olarak algılayıp üzerinde pek kafa yormadığı "ölüm gerçeği" ile yüzleşmiş ve "yok olup gitme korkusu" bir anda yüreğine çöreklenmiştir. "Ölümlülük sorunu" üzerinde düşünmek, "ölümlü insanların alınyazısından kaçmak isteğini" getirmiştir beraberinde. Bu güdüyle de tanrıların "ölümsüzlük" bağışladıkları tek insanoğlundan, Utnapiştim'den bunun gizini öğrenebilmek için tehlikeli bir yolculuğu göze almıştır. Bu arayışın konaklarından birinde karşılaştığı "üzümlerin yetiştiricisi, şarabın yapımcısı Siduri", Utnapiştim'i bulma konusunda yardımını esirgememekle birlikte, ardında olduğu şeye, "ölümsüzlük"e erişmenin olanaksızlığını belirtmeden de edemez:

"Gılgamış, böyle telaşlı nereye gidiyorsun? Aradığın hayatı hiçbir vakit bulamayacaksın. Tanrılar, insanı yaratırlarken, onun payına ölümü ayırdılar; dirimi ise, kendilerine sakladılar. Sana gelince Gılgamış, karnını hoşa giden nesnelerle doldur; sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar oyna, şölenler düzenle, eğlen! Tertemiz giysilerle kuşan, suda yıkan, elini tutan ufak çocuğu sevindir, karını kucağına alarak mutlandır; çünkü bu da, insanoğlunun ortak alınyazısıdır."[2]

Gılgamış'ın yanıtı, korkusunun dışavurumudur:

"Sevdiğim Enkidu, toza toprağa karıştıktan sonra, ben de ölüp toprak olacağımı bildikten sonra nasıl susarım, nasıl yerimde durabilirim?"[3]

"Gılgamış'ın korkusu", "insan"ın korkusudur. "Önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ün kısalığının; "sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu varlığı" olduğunu bilmenin beslediği bir korku bu. Bir gün ölüp toprak olmaya duyulan tepki, giderek de isyandır.

"Gılgamış'ın arayışı" da öyle; "insan"ın arayışıdır. "Önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ü uzatma; "sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu varlığı" olmaktan kurtulma isteğinin dışavurumudur. Simyacılar "altın" yapmaya çalışırken "güç"; "âb-ı hayat"ı bulmaya çalışırlarken de "ölümsüzlük" isteğini karşılamaya çalışıyorlardı "insan"ın.

ÖĞRENDİĞİNİ YİNELEYEREK YAŞAYAN İNSAN

"Bir varmış"la "bir yokmuş" arasında durduğunu, diğer bir deyişle de "sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu varlığı" olduğunu bilmek, öğrendiğini yineleyerek yaşayan insan için sorun oluşturmaz. "Doğmuştur" ve "ölecektir". İki durak arasındaki yolda, kendinden öncekiler nasıl yürümüşlerse, o da öyle yürüyecektir. Öğrendiklerini yineleyerek yaşamını oluşturmaya, sürdürmeye ve noktalamaya çalışacaktır. Edilgin bekleyiş içerisinde ve yaşamın getirdikleri ile yetinen, verili olanı sabit veri alıp ona boyun eğerek "ömür kilometresi"ni doldurmaya çalışandır o. Ona göre insan olmanın doğal ve kaçınılmaz yazgısıdır bu. Ayrıca üzerinde düşünmeye, kafa yormaya gerek yoktur.

Buna karşılık "bir varmış"la "bir yokmuş" arasında durduğunu, diğer bir deyişle de "sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu varlığı" olduğunu bilmekten rahatsızlık duyan için durum hiç de öyle değildir. Kaçınılmaz olduğunu bildiği bu yazgı ile sürekli bir ödeşme içerisindedir. "Sınırsız ve sonsuz akış"ın "sınırlı ve sonlu varlığı" olmayı sindiremez. Buna karşı bir tutum geliştirmeye, "önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ü olabildiğince uzatmaya, olmadı anlamlı kılmaya çalışır. Bu çaba kendine dönme, salt kendi yaşamını anlamlı kılma biçiminde de açığa vurabilir kendini, kendi yaşamının yanı sıra "Yaşam"ı anlamlı kılmaya çalışma biçiminde de.

BOYUN EĞME VE SÖZDE-BAŞKALDIRI

"Kendine dönen" insan, tüm yolların aynı yere çıkması karşısında, yalnızca kendi yaşamını anlamlı kılmanın ardında koşan insandır. "Önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ü aynı zamanda başkaları için de değil, yalnızca kendisi için anlamlı kılmaya çalışır. Söz konusu gerçeğe karşın başkaları için de bir şey yapmaya çalışmayı anlamlı ve işlevli bir eylem olarak görmez. Onu sabit veri olarak alıp "dünya nimetleri"nden olabildiğince çok pay almaya çalışmanın kavgasını verir. Siduri, Gılgamış'a, "Sana gelince Gılgamış, karnını hoşa giden nesnelerle doldur; sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar oyna, şölenler düzenle, eğlen! Tertemiz giysilerle kuşan, suda yıkan, elini tutan ufak çocuğu sevindir, karını kucağına alarak mutlandır; çünkü bu da, insanoğlunun ortak alınyazısıdır."4 derken, bu yolu önerir aslında.

"Kendine dönen" insan, "önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ü kendi adına anlamlı kılmak için ya uyumlu bir çizgi izleyerek, ya da kurallara, sınırlarla sınırlamaların tümüne

karşı çıkarak "ömür kilometresi"ni doldurmaya çalışır.

Uyumlu bir çizgi izleyerek o "gündüz"ü doldurmaya çalışan insan, bir yandan yaşamı kolaylaştıracağını, renklendireceğini, zenginleştireceğini... düşündüğü nesneleri edinmeye, diğer yandan da onlardan olabildiğince yararlanmaya çalışır. Yazlığı vardır, kışlığı vardır, arabası vardır, dinlencesini yurtdışında yapar, iyi giyinir, nitelikli lokantalarda güzel yemeklerle karnını doyurur, içkinin iyisini içer...

Kurallara, sınırlarla sınırlamaların tümüne karşı çıkarak o "gündüz"ü doldurmaya çalışan insansa, "yaşam"ı "hazzın aracı" olarak görür. "Sonu ölüm olduktan sonra" öyle ya da böyle yaşamak arasında herhangi bir ayrım bulunmadığını düşünür. Bu nedenle de bütün yaşamları denemek, kendinin kılmak ister.

Görünüşe bakılırsa ilkinde "teslimiyetçi", ikincisinde ise "kahramanca" bir çizgi var bu tutumların. Ancak, böyle bir değerlendirme yanıltıcı olur. Dışavuruş biçimleri arasındaki görünür ayrıma karşın, ikisi de aynı kapıya çıkar çünkü. "Yerçekimi"ne boyun eğerek yaşamakla "yerçekimi"ni yok sayarak yaşamak arasında, sonuçları açısından, herhangi bir ayrım yoktur. İki olasılıkta da bencilce bir tutum, "dünya nimetleri"nden olabildiğince çok pay almaya çalışmak söz konusudur. Ayrıldıkları nokta, bunun gerçekleştiriliş biçimidir. İlk olasılıkta kuralları, sınırlarla sınırlamaları gözeterek; ikinci

olasılıkta ise onların tümünü yok sayarak yürümek söz konusudur. Ama ulaşılmak istenen nokta bir ve özdeştir: "Dünya nimetleri"nden olabildiğince çok pay almak...

Şuraya gelmiş oluyoruz o halde: Görünürde "kahramanca" bir hava taşıyan "başkaldırı" gerçek değil, sözdedir. İlkinde olduğu gibi bu olasılıkta da, "yerçekimi" hükmünü yürütür çünkü. Dahası var: Kurallara, sınırlarla sınırlamaların tümüne karşı çıkarak, diğer bir deyişle de "yerçekimi"ni yok sayarak gerçekleştirilen bu "sözde – başkaldırı", her türlü toplumsal güvenceyi de ortadan kaldırdığı için, "başkaldıran"ın yıkımı ile noktalanır. Yaşamı "önü zûlmet sonu zûlmet" bir "gündüz" olarak nitelendiren ve bir karanlıktan diğerine yapılan bir yolculuk, iki karanlık arasında yanıp sönen bir ışık olarak gören Neyzen Tevfik, çarpıcı bir örnek bu konuda.

Yetenekli bir "hiciv şairi" olmanın yanı sıra eşsiz bir "ney virtüözü" de olan Neyzen Tevfik, "yerçekimi"ni yok sayarak gerçekleştirmeye çalıştığı başkaldırısında, yok saydıklarınca ciddiye bile alınmadan, tam karşıtı onların "içkili söyleşiler"inde "meze" olarak "ömür kilometresi"ni doldurmak zorunda kalmıştır. Öyle ki, yaşamının son yıllarında, "(...) Ben önüme gelene sövüyorum. (...) Bana bir şey yapmıyorlar. (...) yoksa beni adam yerine mi koymuyorlar?" diye yakınacaktır.5 Yine de eklemek gerekiyor: Yeteneği, çizdiği portreden bağımsız olarak, "Yaşam"ı güzelleştirme kavgasında kullanılabilecek verimlerin kalmasını sağladı Neyzen'den geriye. "Sözde – başkaldırı"yı deneyenlerin büyük çoğunluğunun böyle bir şansı da yok ne yazık ki.

"YERÇEKİMİ"Nİ YOK SAYARAK DEĞİL, "YERÇEKİMİ"NE KARŞIN VAROLMAK

"Gerçek başkaldırı", "yerçekimi"ni yok sayarak değil, "yerçekimi"ne karşın varolmayı başarmaktır. Hem yaşamın "önü zûlmet sonu zûlmet" bir "gündüz", hem de "sınırsız ve sonsuz akış"ta "sınırlı ve sonlu bir varlık" olduğunu bilerek yaşamaktır. Böyle bir insan, tüm yolların aynı yere, "zûlmet"e çıkması karşısında ezilmez; "önü zûlmet sonu zûlmet" olan "gündüz"ü anlamlı kılmak için emek harcamayı boş bir çaba; bir tür kendini kandırma olarak görmez. Tam karşıtı, "yerçekimi"ne karşın bir şeyler yaparak yaşamı güzelleştirmeye çalışmayı, anlamlı ve işlevsel bir eylem olarak görür. "Önü zûlmet sonu zûlmet" bir "gündüz" de olsa, kendi yaşamını güzelleştirmeye çalışmanın, yanı sıra, "Yaşam"ı da güzelleştirmeye çalışmak anlamına geleceğinin bilincini taşır. Bataklıkta açan çiçeğin göz alıcı, giderek de hayranlık uyandırıcı bile olsa, sonuçta, "bataklık çiçeği" olduğu gerçeğini atlamaz bu bilinç; çirkin bir dünyada güzel bir yaşam üretilemeyeceğini, üretilebilse bile öylesinin anlamlı olamayacağını da. Bu nedenle de kendini gerçekleştirme süreci olan yaşamını, dünyayı çirkinliklerden arındırma kavgasının bir öğesi kılarak güzelleştirmeye çalışır. "Sınırsız ve sonsuz akış"ta "sınırlı ve sonlu bir varlık" olmaktan kurtulmak, diğer bir deyişle de "ölümsüzlük"ü yakalamak da buradan geçer zaten. Nâzım'ın "Yaşamaya Dair" adlı şiirlerinden ilki şu dizelerle biter:

> Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
> yetmişinde bile, meselâ, zeytin dikeceksin,
> hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,
> ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için,
> yaşamak, yani ağır bastığından.[6]

"Yetmişinde bile (...) zeytin dikmek"; "hem de öyle çocuklara kalır falan diye değil": Sınırsız ve sonsuz akış"ta "sınırlı ve sonlu bir varlık" olmaktan kurtulmak, diğer bir deyişle de "ölümsüzlük"ü yakalamak bu tutumda saklı.

ASIL "KAHRAMANCA" OLAN

"Yok olup gitme (ölüm) korkusu"na kapılmadan önce, Gılgamış da, diğer ölümlüler gibi, ölümü doğal bir olgu olarak görüyordu. O da diğerleri gibi, adını geride bırakmak amacıyla insanlar için bir şeyler yapmaya çalışıyordu. Nitekim salt bu nedenle, yani insanlarının yararına olacağını düşündüğü için, sonu ölümle noktalanabilecek tehlikeli bir serüvene atılmakta hiçbir sakınca görmemiştir.

Gerçekten de Gılgamış, sedir ormanlarına girmeyi engelleyen "orman bekçisi" o doğaüstü yaratığı, Humbaba'yı yok etmek için yola düşerken, serüvenin içerdiği tüm tehlikelere karşın, "ölüm korkusu"ndan uzaktır. Diğer ölümlüler gibi onun için de ölüm son derece doğal bir olgudur çünkü. İnsanların yararına bir iş yapmanın bilinci, "ölüm korkusu"nun önüne geçmiştir. Böyle bir eylemde "fiziksel varlık"ın ortadan kalkmasının "ölmek" anlamına geleceğini, ama "yok olmak" anlamına gelmeyeceğini düşünmektedir. Bir gün şu ya da bu biçimde nasıl olsa ayrılacağı dünyadan, yaşadığına tanıklık yapacak bir iz bırakarak geçmiş olacaktır üstelik. Birlikte yola düştüğü, ancak her adımda kendisini engellemeye çalışan Enkidu'nun korkuları ile mücadele ederken bu inançtan güç alır. Sonunda iki kavgayı da kazanır Gılgamış; hem Enkidu'nun korkularını aşmasını sağlar, hem de Humbaba'yı öldürür. Böylece de adını geride bırakacak eylemi başarı ile noktalar. Ancak bununla gerçek ölümsüzlüğü yakaladığının ayrımına varmaz. Enkidu'nun ölümünün ardından "yok olup gitme korkusu"na kapılır ve "ölümsüzlük"ü yakalamak için yollara düşer. Gücünü ve yeteneklerini bu yolda harcar.

Sonuç mu?

Dirimi kendilerine ayıran tanrıların insanoğluna çizdikleri alınyazısını bölüşmek, yani ölümü tatmak olur!

O yolculuk için harcadığı zaman ve enerjiyi "ölümsüzlük"ü ele geçirmek için değil de, "Yaşam"ı güzelleştirmek için harcamış olmanın daha anlamlı olacağını düşünmüş müdür acaba Gılgamış son soluğunu verirken?

Notlar:

1- R. K. Sandars, "Önsöz", Gılgamış Destanı, İstanbul, Eylül 1973, Hürriyet Yayınları, s. 8.

2- Agy, s. 106-107.

3- Agy, s. 107.

4- Agy, s. 107.

5- Hüseyin Şensuvaroğlu, "Neyzen'le Hastahanede Bir Hafta": Hilmi Yücebaş (derleyen), Neyzen Tevfik (Hayatı – Hatıraları – Şiirleri), 6. B, İstanbul, 1976, Yelken Matbaası, s. 176.

6- Nâzım Hikmet, Yatar Bursa Kalesinde, 19. B, İstanbul, Ekim 2001, Adam Yayınları, s. 162.

"Bir usta, bir dünya"

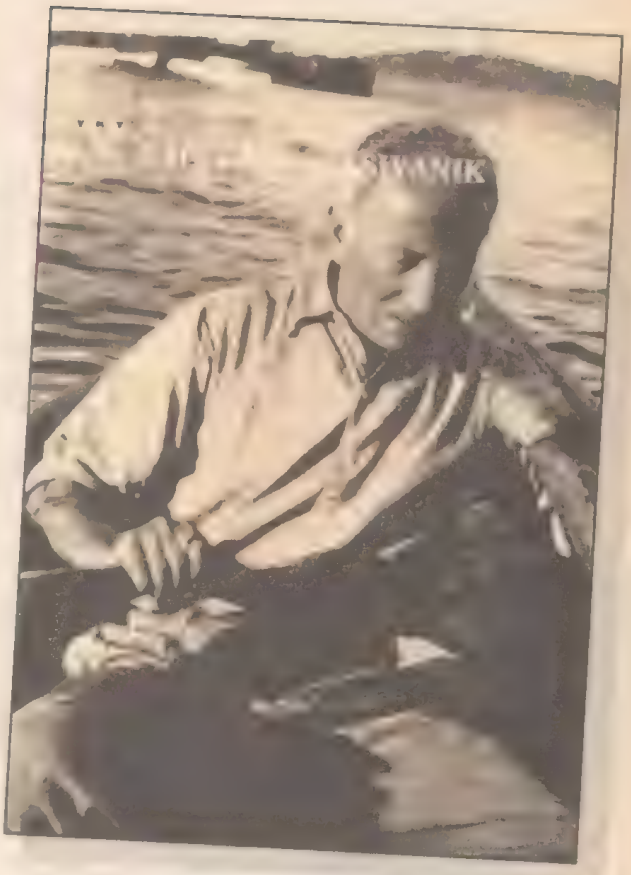

Kitapsever / kitaptutkunu, kitaplığını düzenlerken gelişigüzel davranmaz. Kendince, ama belirli bir mantığı da olan bir yol izler. Yolunu çizerken de yazar, yayınevi, boyut, içerik, bir dizinin parçası olup olmamak... gibi pek çok öğeyi göz önünde bulundurur. Kitapların rasgele ya da yalnızca boyları dikkate alınarak raflara sıralanması ile oluşmaz çünkü kitaplık. Nitekim diğer kitapseverler gibi, benim de, kendime göre bir düzen anlayışım var. Örneğin roman oylumunun dışındaki kitapları rafa yerleştirirken içeriklerini, bir dizinin parçası olup olmamalarını ve boyutlarını dikkate alırım.

Hayır, "kitaplık düzenleme teknikleri" üzerine görüş belirtmek amacı ile yazmıyorum bunları. Beklenmedik bir anda hoş olmayan bir sürprizle karşı karşıya kalınca isyan eder ya insan, işte öyle bir durumla yüz yüze geldiğime inanmaktan kaynaklanan isyanımı dile getirmek için zemin hazırlamaya çalışıyorum.

Bilenler bilir: Yapı Kredi Yayınları'nın "sanat" ve "sergi" kitapları son derece özenle hazırlanmış, albenisi yüksek, meraklısının almadan edemeyeceği, biriktirilebilir nitelikte kitaplar. Bunlar arasında özellikle bir dizi var ki hem hazırlanışı, hem de tasarlanışı ile son derece göz kamaştırıcı: "Bir Usta, Bir Dünya". Dizi, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nde düzenlenen aynı addaki sergilerin "katalog – kitaplar"ından oluşuyor. Tiryakisi olduğum bu dizide Cemal Reşit Rey, Sabahattin Ali, Behçet Necatigil, Adalet Ağaoğlu... gibi adlar için düzenlenen sergilerin katalogları yer alıyor. Son zamanlarda bunlara Sait Faik Abasıyanık da eklendi.

"Bir Usta, Bir Dünya": Sait Faik Abasıyanık'ın**(*)** çıktığını bildiren gazete duyuruları, diğer dizi izlerleri / biriktirenleri gibi, benim için de, heyecan verici bir haberdi. Ama kitabı edinmek için kitapçıya gittiğimde hem şaşkınlık, hem de hayal kırıklığı yaşadım. Biriktiregeldiğim dizide tasarım değişikliği yapılmış ve boyut küçültülmüştü çünkü. Böyle bir değişikliği önemsemeyen ve dolayısıyla da sürüklendiğim ruh halini yadırgayanlar olabilir. Ama bir dizi olarak tasarlanan ve okura sunulan bu tür kitaplarda yapılacak en küçük bir değişiklik, izlerleri / biriktirenleri açısından büyük önem taşır. Sorun yalnızca yan yana getirilmelerinin güçleştirilmesinden ileri gelmiyor; nesne olarak onlardan alınan tada da gölge düşürülmüş oluyor. Böyle bir "tasarruf"la hem "dizi"ye, hem de izlerlerine / biriktirenlerine haksızlık yapılıyor.

Her yayınevinin, yayımladığı dizilerin biçimi ile oynamaya hakkı var kuşkusuz. Ama dizinin izlerlerini / biriktirenlerini gözetmek zorunda olduğunu unutmamak koşulu ile... Yapı Kredi Yayınları da bu hakkı kullanmış. Ama kullanırken, dizinin izlerlerine / biriktirenlerine karşı bazı sorumlulukları olduğunu unutmuş. Üstelik, bir izler / bir biriktiren olmaktan kaynaklanan kırgınlığı bir yana bırakarak söyleyeyim, "yeni biçim" dizinin esprisine de uygun düşmüyor. "Eski biçim", sergi gereçlerinin sunumu açısından çok daha elverişliydi. Bakmak daha kolay, görsel tat daha yüksekti. "Yeni biçim" ise, insanda bir "sıkış(tırıl)mışlık duygusu" uyandırıyor.

Bana öyle geliyor ki bu biçim değişikliği, uzun uzun düşünülerek verilmiş bir kararın ürünü değil. "Bir Usta, Bir Dünya: Sait Faik Abasıyanık"ta, dizinin önceki kitaplarında rastlanmayan özensizliklerden çıkarıyorum bunu. Kitaba yazdığı "Önsöz"de, *"Sait Faik, toplumsalı da bireyseli de gözardı etmeden **etki** ile estetiği potasında erittiği yepyeni bir öykü dünyası kurmuş..."* diyor örneğin (s. 10). "Etik" "etki"ye dönüştürülünce tümce de anlaşılır olmaktan çıkıyor. Ama özensizlik, dizgi – düzelti yanlışlarından ileri gelmiyor yalnızca. Başkaları da var.

56. sayfada Orhan Kemal'in Arap abecesi ile yazdığı "23.11.1953" tarihli mektubu ve çevriyazısı yer alıyor. Ama Arap abecesinde yer alan hitap sözcüğü çevriyazıda yer almıyor. "Said," diye başlıyor mektup.

63. sayfada Yaşar Nabi'nin Sait Faik'e Arap abecesi ile yazdığı 4.12.1950" ve "10.4.1953" tarihli iki mektubu ile çevriyazıları yer alıyor. Tarihler romen rakamları ile yazılmış olmasına karşın, çevrim yazılar, altlarında yer aldıkları mektupların değil. Karıştırılmışlar!

61. sayfada ise, "ABD'deki Mark Twain Derneği tarafından 1953 yılında Sait Faik'e verilen onur üyeliği belgesi" açıklaması ile sunulan iki fotoğraf yer alıyor. Ama yüzeysel bir bakışla bile, bunların, 1963 yılında yayımlanmış ve editörünce "Büyük yazar Sait Faik'in anısına" diye imzalanmış "Mark Twain Jest Book"un ön kapağı ile imzalı ilk sayfası olduğu görülüyor. Kaldı ki bunu yakalamak için İngilizce'ye aşina olmak da gerekmiyor. " 1953 yılında (...) verilen onur üyeliği belgesi "nin 1963 tarihini taşımasındaki çelişkiye dikkat etmek yeterli.

Kısadan hisse: "Kitapsever / kitaptutkunu" okuru unutan "tasarruflar", bir "yayınevi"ne uğur getirmez. Durumdan rahatsızlık duyan "okur", yakaladığı yanlışlıkları sergiler ve öcünü alır çünkü!

(*) Onca Tapınç - Sevengül Sönmez (editörler), Bir Usta Bir Dünya: Sait Faik Abasıyanık, İstanbul, Ocak 2003, YKY, 87 s.

Son Maya Kenti

"Bu dayanılır bir hal değil!" dedi ihtiyar rahip. Maya kentlerinin ihtişamının son tanıklarından biri olmak onun kaderiydi. Katun yılının kutlanma vaktinin geçtiği şu son günlerde uzun zamandır kabullenmediği gerçek, bir anda su yüzüne çıkmıştı: Yıl dönümü töreni yapılmamıştı ve böylece bin yıllık takvim gelenekleri sona erdiğine göre, insanlık tarihi de sonuna gelmiş demekti. Öyle ya! Bütün bir Maya uygarlığı tümüyle, bu takvimin insanlara haber verdiği önemli günler için yapılan törenler anlamına gelirdi.

"İnsanlar uzaktaki ormanlarda bir maymun gibi yaşamaya razı!" diye mırıldandı yaşlı rahip. "Yine de, bu kenti terk edip ormana gidenler hâlâ insanlık namına bazı duyguları yüreklerinde taşıyan kimselerdir. Belki ormanın sonunda güzel bir yer bulup bu kentin bir benzerini orada kurabilirler. Off! Ben ne saçma hayaller kuruyorum böyle! İnsanlar giderlerken kutsal bilginin zerresini bile yanlarında götürmüyorlar, daha ne beklenir ki şehirlerinden. Zaten ölmeye gittiklerini ben bilmiyor muyum sanki. Ama burada kalanlar, onlar gibi değil. Felaketi bize ödetmeye kararlılar. Hiçbiri tanrılarımıza inanmıyor artık. Gözlerindeki ifadeden anlıyorum her şeyi. Bütün o kutsal kurban törenlerini bu defa eğlenmek için yaptırıyorlar. Dün akşamki törende, kraliçemizin kutsal görevini yerine getirmek için dilinin ortasında açtığı yarıktan geçirmesi gereken dikenli ipi, serserilerden biri kısa buldu. Kendininkini kraliçemizin ayakları dibine atıp, 'bunu da geçir!' dediğinde bütün meydanda gülüşme sesleri duydum. O an az daha ölecektim. Ama demek ki, daha da beterini görmeye yazgılıymışım! Kraliçenin ağzından gelen kan yetmiyormuş gibi, meşale sallayan kralın önüne kurban olarak bir de kendi oğlunu getirdiler. Adamcağız az daha o meşalenin ateşiyle kendini yakacaktı ama ona da mani oldular. Hem de o prens ve tüm kurbanlar açısından en önemli hak kabul ettiğimiz kutsal top oyununa izin vermeden yaptılar bunu. Oysa, top oyununun kurban açısından, talihinin adaletine güvenmesini sağladığını rahipler çok iyi bilirler. Eskinin bilgeliklerine bir örnek daha... O oyunda hayatın kendisi saklıdır. Yaşamak için gerekli gücü ve talihi olmayan bir insanın kendi zayıflığını alanda görmesi kadar gerçek bir kavrayış yoktur aslında. Rakiple mücadele ederken tükenen enerjisinin kendini yarı yolda bıraktığını, her darbede sersemlediğini, topu bir türlü kutsal çemberden geçiremeyip böylece ziyan ettiği şansının rakibinin elinde, yeni bir atak için yeni bir şans demek olduğunu ve aslında şansın hiç bitmeyip sadece el değiştirdiğini görmek, kurbanı ölüme alıştırmaya yönelik en insancıl yöntemdi. İşte o zaman kurban, sadece kendi talihinin kötülüğüne ağlar. Maya inançlarının emirlerine karşı çıkan bu ayaktakımı, karşı oldukları şiddetten daha beterini yaparken ne kadar da masumlardı dün gece!

Ah yağmur tanrısı Çak, bütün bunlar hep senin yüzünden oluyor. Sana dökülen göz yaşları bir sel olduğu halde yıllardır yağmurlar, mısır tarlalarına bereket getirmiyor. Halbuki, yağmur için eski atalarımdan beri tek bir yöntem biliyorduk biz: insanın göz yaşlarına karşı göğün gözyaşları...

Birçok kurban töreni yönetmiş ihtiyar, gözlerini evinin duvarına dikmiş eski törenlerini anımsıyordu. Piramidin en tepesindeki kurban yerinde adamlarının, kurbanın kollarını ve bacaklarını bastırırken kendisi de zavallının kalbini çıkarmak için göğüs kafesini taş bir aletle kırarak ve keserek oydu-

Desen: Onur Güçel

ğu bir çok tören aklına gelmişti. Ama hiçbirinde kurban, kendisine en ufak bir düşmanlık ve öfke duymamıştı. Onların acıdan ve korkudan bembeyaz olmuş yüzlerinde ve yuvalarında dönüp duran gözlerinde sadece acı, hüzün ve korkuyu görmüştü. Şimdiye kadar hepsi de yalnızca kendi kaderlerine ağlamıştı.

"İnsanın gözyaşlarına karşılık göğün gözyaşları!" diye mırıldandı ihtiyar yeniden. Ama bu defa, tekerleme gibi gelen sözlerde çıldırtıcı bir hafiflik vardı. Hiç yapmadığı ve yapılmasından da nefret ettiği halde bir kahkaha savurdu. Çünkü daha önceki pek çok kurbanın mahzun yüzleri değil de, kralın oğlunun yüzü aklına gelmiş ve oğlanın kollarını, bacaklarını tutmaya çalışanlara vurduğu tekmeleri, adamların kollarını ısırmasını anımsamıştı.

"Eğer törene saygı duyulmuyorsa, kurban da kendi rolünü oynamayı reddediyor," diye mırıldandı keyifle. Sonra yeniden ciddileşerek: "Ama artık Çak, insanların masumiyetine ağlamıyor, gökyüzünden haftalardır bir damla yağmur düşmedi, bütün mısır ve patates tarlaları daha büyümeden sararmaya başladı bile. Çak bizi terk edince benim soylu görevim de soysuzlaştı."

Geçmişe ait olayların muhasebesine odaklanan dikkatini, bu defa dışarıdan gelen sesler çekti. Evinin bulunduğu platformun merdivenlerini tırmanan bir gurubun olduğunu hissediyordu. Bitkin bir halde yerinden kalktı. Omuzları öne doğru eğilerek tiksindirici bir görünüme bürünmüştü.

"Bizim kutsal takvimimizde ay ve güneş yılları uyumlanmıştır. Venüs her beş yılda bir, sekiz yıllık güneş takvimine eşleşir ve bu anda daha çok kurban için savaşlar düzenlenmelidir. Ama artık savaşların ne gökle, ne de bilgelikle bir ilgisi kalacak. Krallar, kana susamış savaş şeflerine, benim gibi soylu rahipler basit birer cellat haline dönüşecek. Buna sebep, hep sizsiniz tanrılar! İnsanoğluyla akdinizi bozup bizi bu gülünç hale düşüren sizsiniz."

O anda kapı çalınmıştı. "Gel ihtiyar!" diye bağırdı birisi dışarıdan. "Senin için yeni bir iş var. Bir hainin yüreğini koparmayı en iyi sen beceriyorsun," dedi sesin sahibi adam. "Gökyüzünden yeni bir mesaj gelmeyince bu zavallı bilgeliğimin tek marifeti, taş bıçağı ustalıkla kullanabilmesidir herhalde," diye mırıldandı ihtiyar rahip. Ama muhatabını bekletip kızdırmamak için sadece "Geldim," diye karşılık verdi. Sırtına aldığı eski tören pelerinini daha boynuna tam anlamıyla bağlayamadan kapıyı ziyaretçilerine açmıştı bile.

Oktay Taftalı>

Kuçuk>Şiir Atölyesi

Şiire Çalışırken

Sırt Numarası 4

Şiirde ses

Sesin fiziki, maddi bir unsur olduğunu lisedeki fizik derslerinde öğrenmiştik. Ses: atmosferle kaplı yeryüzüne özgü bir unsur. Eski Yunan doğa felsefesi, doğada uyumun (denge değil) var olduğunu saptamıştı. Dolayısıyla doğanın bir parçası olan insan, aynı zamanda bu uyumun da bir parçasıydı.

Dünyada rüzgârın, deniz dalgalarının, ve türlü çeşiti canlıların çıkardığı ve işitme duyumuz sayesinde algıladığımız ses, aynı zamanda, işte bu doğal uyumun (armoninin) da göstergelerinden birisi oluyor.

Doğal uyumun bir parçası olan insan da, çevresinde bütün duyularıyla; gözüyle, kulağıyla ister istemez bu uyumu arar. Hani, kirli ve dağınık bir ortam gözümüzü, yağlı yapışkan bir nesne elimizi, alışık olmadığımız tuhaf bir koku burnumuzu nasıl rahatsız ederse, birbirini tutmayan, yapay sesler de kulağımızı rahatsız eder. Şiiri oluşturan sözcükler de maddi varlıklarını seste buldukları için, şiir aynı zamanda ses demektir. Hele Türkçe gibi, gramer yapısı, sekiz sesli harf (**vokal harmonie**) üzerinde yapılanan bir dilde, şiirin sesi daha da büyük bir onem taşır. İlk etapta biz, sesi, alt alta yazılmış dizelerin başlarına ortalarına, sonlarına veya birbirlerinin çaprazlarına denk gelen uyaklar (kafiye) olarak algılarız. Ancak tek tek uyaklar, biz şiiri okudukça bütüne yayılan genel bir sese dönüşürler ve bizde, çekici bir haz duygusunun doğmasına yola açarlar. Bakalım, **Necip Fazıl** üstadın (1905/1983) bir şiirinde örnekleyelim:

BU YAĞMUR...

Bu yağmur.. bu yağmur.. bu kıldan ince,
Öpüşten yumuşak yağan bu yağmur.
Bu yağmur.. bu yağmur.. bir gün dinince
Aynalar yüzümü tanımaz olur.

Bu yağmur kanımı boğan bir iplik,
Karnımda acısız yatan bir bıçak.
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik
Dayandıkça çisil çisil yağacak.

Bu yağmur.. bu yağmur.. cinnetten üstün;
Karanlık, kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün
Sulardan seslerden ve gecelerden.

İlk bakışta farkına varmasak bile, biraz dikkat edince görüyoruz. Bu şiirde üstad bugün bile benzerine az rastlanır incelikte bir işçilik yapmış. İlk dörtlükte yağmur sözcüğünün tekrarı ile tutturulan ritm, aynı zamanda sözcüğün son hecesindeki "u" sesli harfi ile dörtlüğün son dizesindeki "olur"a denk getirilmiş. Ayrıca birinci ve üçüncü dizelerin sonuna gelen "ince" uyağı olayı ikiye katlamış.

İkinci dörtlükte ise birinc ve üçüncü dizeyle ikinci ve dördüncü dize sonlarına denk gelen uyakların yanısıra dörtlüğün bütününe yayılan bir "ç" sesi duyumsuyoruz.

Üçüncü dörtlükte de aynen birinci ve üçüncü ile, ikinci ve dördüncü dize son hecelerinde uyaklandırılırken, dörtlüğün bütününe yayılan bir iç ses olarak "s"yi algılıyoruz. Kulağımızdaki ses çağrışımının yanı sıra optik olarak da bu şiiri analiz ettiğimizde, sozcüklerin gelişigüzel, akla estiği gibi değil, belli bir ses aranarak seçilip ona göre yerleştirildiğini ayrımsayabiliriz. Yani üstad "ben yazdım oldu" dememiş ve bu kısa şiirin üzerinde bir hayli çalışmış anlaşılan.

Not: Gönderilen maillere belli bir devridaim sıralamasıyla yanıt vermeye çalıştığımız için, yanıtlamakta geciktiğimiz arkadaşlar kusura bakmasınlar, sırayla değerlendirmelerimizi ulaştıracağız.

otaftali@hotmail.com

ari ırkı kıpra

harakiri çocukları

İğnenin ucu damarını deldiğinde zıpladı; bağırıyordu, küfür ediyordu; mecburdum, vurdum. Sapsarı saçları savruldu, dudaklarının rutubetine yapıştı.

- "Bu boku bu kadar istiyorsan, biraz katlanmam gerek lan!" dedim. "Orospuluk için zemin hazırlama kendine. Biraz daha kasarsan beni, .mına sokarım iğneyi!"

Bunun üstüne, durdu biraz. Kahvaltılık zeytin yeşili gözlerini yatağın üzerine savrulmuş müzik dergilerine dikti, Jim'le bakıştı, Jim'le düzüştü:

- "Tamam," dedi. "Devam et!"

- "Dikkatimi dağıtıyorsun, malı s.ke s.ke etine vereceğim yoksa.."

- "Pardon ya, g.tlük yapmıyorum, korktuk işte!"

Özlediğim gecenin vücudumu sardığı bir kalenin surlarında, korkuluğuma eroin çakıyordum.

- "Sürtünme dedim, sürtünme sikime, sürtünme! SÜRTÜNME SÜRTÜK!"

Bir odada yaşıyorduk onunla; tek bir odadan oluşan bir evde. Tek bir kalpten oluşan bir bedendik aslında. Dışardaki şehir, bir ejderin şapırdattığı ağız gibiydi; salyalarına darmadağın hayatların lüzumsuz alfabesini ezberletiyordu. Boş caddelerin ıslak asfaltına yansıyan trafik ışıkları altında, sürüngenlerin gerçekçi bakış açılarını tartışan üstün kişilikli ölüler dolaşıyordu da biz mumların aydınlattığı odamızda çürük muzlar yiyorduk kabuğuyla. Sevişerek tanışmıştık. Farklı zehirler taşıyorduk: Bu, ilgimizi çekmişti. Aynı taşın içine saklanmıştık. Aynı süreden beri yıkanmıyorduk. Aynı kokuyla kaçırıyorduk insanları yanımızdan. Fıkra anlatanlardan, içip içip türkü söyleyenlerden, tey tey tey barlardan, üniforma giyenlerden, gen mühendislerinden, gelenekçi porno yıldızlarından nefret ediyorduk.

- "İçaçılarının toplamı kaç?! Hipotenüsün nerede?!" diye sormuştum ona.

- "Bugüne kadar kaç zürafa kovaladın?!" diye sormuştum ona.

- "Kaç aşkın sabıkalı?!" diye sormuştum ona.

Hepsinin cevabı ortaktı: SÜRTÜNME SÜRTÜK!

Mezbahaya girip, çengele takılı büyükbaşları yalıyorduk. Otobanlarda yol kenarında bekleyip, bizi kamyonlarına alan şoförlere hastalık bulaştırıyorduk.

Büyük memeleriyle korkuları emziren iki lezbiyendik.

Canlı yayında açıklayacaktık ihanet edenleri, kaypakları, kendini bir bok sananları. Canlı yayından kastımız, göğüs göğüse mücadelede bıçağı rakibin kasıklarına saplamaktı. Bıçağın sapına Ortadoğu Altkültürü yazmaktı.

Akdeniz'den suya girsek, cesedimiz Nepal'de hayali bir denizde sahile vuracaktı.

Balıkçı çocuklar bizi birer uzay balığı sanacaklardı.

Biz mutlu bir çift lezbiyendik: Çünkü siyahî rüyalarımız vardı. Biz mutlu bir çift lezbiyendik: Çünkü mitolojimizde kahramansız hikâyelerimiz vardı.

Biz mutlu bir çift akreptik: Çünkü torbacımızın küçük orospuları vurduğu alüminyum bir su tabancası vardı.

Pusuya düşürülmüş, puşt zulası patlatmış, hakikatin ceremesiyle tartaklanmış, hüznü pahalı bir mücevher gibi kurdukları her cümlenin başına takan, portakal rengi gülümsemeleriyle akılları baştan alan bir çift akrebiz işte!

Özlenmeyeniz. Beğenilmeyen. Alternatif hayatların defosu! Kusurun biçimi, büyük aşklardaki uzun elektrik kesintileri, aldatılmanın şaşkınlığıyız. Lezbiyeniz.

Hovarda koyalım beslediğimiz yarasanın adını.

Kahvene kaç Paris alırsın?

Figüran deme; figür sanatçısı daha iyi.

Sen uyurken kaç kişi orgazm oluyor dünyada, sayıyor musun?

Kaç çocuk ölü doğuyor?

Kaç çocuk öldürülüyor ve gözleri çıkartılıp göz çukurlarına meni dolduruluyor?

Tuvalet kitaplığı diye bir kavram sokmalı edebiyata.

Sansasyonel depresyon diye bir terim sokmalı yalnızlığa.

Lezbiyeniz.

Aramızdaki boşluğa karşılık gelen tek erkek, düşüncelerimize afyon tarlaları açan, kusurlu histerimiz.

Biz, hâlâ mutluluk da isteriz.

Bonkörlük de isteriz.

Derek Jarman dönsün de isteriz.

Kilitler açılsın, etrafımız böylece boşalsın da isteriz.

Lezbiyeniz.

Anne, bir seninle yatmayacağım.

Baba, artık kukumla oynama.

Abi, kalçalarım en güzel yabancılığa müteahhit olmakta.

Her taraftan ejderler giriyor vajinama bütün bütün iğrenç salgılarıyla.

Kahvene kaç Paris alırsın?

Bugün camları savaş suçlularıyla temizleyelim.

Bugün alışveriş de yapalım bebeğim: Kan alalım eve biraz.

Eroin, kokain, in alalım eve biraz. Eve ***in*** olalım.

Söylemiş miydim? Lezbiyeniz.

şmaları

>küçük İskender

we know what you did

bambaşka bir kent dokusunun doyumsuz grisinde, yürüyerek dolaşan güvercinlere basmadan kraliçenin huzuruna çıkan marihuana kokusu, sana ne hatırlatabilir yeni zaman?!

baygın yattığın barlardaki ***boyband***'in canlı performansında kırılıp yarısı yere düşen çükleri, uzun dudaklı melez bir kızın müşterilerin yüzlerine süpürürken çıkarttığı tuhaf inilti, o muhteşem hırıltı, kimi kayıp hayvanları çağıracak mı tekrar bu tripteki sarmal sevgiliye?

temsil ettiğin acı, kesilecek mi tütüne kırdığın avrupa'yla?

endişen eksilecek mi kalbinde çalan yangın alarmının ardından aralanırken duman ve hayal?

ilk kez öpmek gibi birini hayatında
aşk da tedirgin
hüzün de mahcup aslında.

22 mart 2002
amsterdam,

Yazının Yurdu

Bir Alamancı'nın Türkiye'deki tatili bitti. İkinci vatanına geri döndü. Bir de baktı ki döndüğü yere sonbahar damgasını vurmuş. Geçenlerde bir gazetede okudum, bu yılki aşırı sıcakların etkisiyle Avrupa'da ölenlerin sayısının şöyle ya da böyle yirmi bini bulduğunu; kentin ağaçları sıcaktan kavrulmuştu. Yağmur da yağmayı unuttuğundan ağaçların yaprakları sapsarı olmuştu ve sonbaharın kentimizin elini sıkmaya daha vakti varken, erkenden davet edilmiş, ağaçlarımızı sararıp soldurmaya.

İkinci vatandaki ekonomik, siyasal tartışmaların ürkütücü bir biçimde giderek doruğa tırmandığını gazeteler yazıp duruyor. Hayat pahalanırken, gelirler düşüyor; yoksulluk gözle görülür bir biçimde durmadan katlanıyor. Ama Carlos Santana, Almanya turnesiyle bir kez daha göz dolduruyor. Yabancılar politikasında kırmızı-yeşil hükümet ne yapacağını bilemiyor. Bir dizi reformla halktan kemerlerini biraz daha sıkması isteniyor.

Almanya'nın Irak'a asker gönderip göndermeyeceği, toplumun her kesiminde tartışılıyor. Başbakan Tayyip Erdoğan Almanya'dan, Avrupa Birliği'ne girebilmemiz için yardım elinin uzatılmasını rica ediyor. Başbakan Schröder kıvırtıyor. Muhalefet partileri Avrupa Birliği'ne giremeyeceğimizi yüzümüze söylüyor. Başbakanımız 85 yıl önce Atatürk'ün de kaldığı Otel Adlon Berlin Şehitlik Camii'ndeki namaza gidiyor. Fırsat buldukça da halkımıza bol bol öğüt veriyor, 'sakın Türkiye'ye gelmeyin, Alman vatandaşı olun, pasaportun bir önemi yok, pasaportsuz da kimliğinizi korursunuz, Alevilik inanış değil bir kültürdür, lobileşin...' diye.

Ünlü Alman düşünürü Kant'ın adını alan upuzun caddenin bir köşesinde de yine aynı adlı şirin bir kahvede Nedim Gürsel'le Berlin-Paris güzergâhındaki edebiyatı konuşuyoruz. Bir yandan da bu bizim konuştuklarımızı TRT INT'in üç kamerası "Almanya'dan" programı için çekiyor. Ben Nedim'le, kameraları falan unutup, tatlı bir sohbeti koyulaştırmanın sevincini yaşıyorum. Öyle ya, Nedim Gürsel yıllardır Paris'te yaşarken ve arada bir de, yani fırsat çıktıkça, Berlin'e uğrarken okumalar, imza günleri için, bu kez bir yıl kalacak kentimizde. Çoğu gitti azı kaldı derler ya, ne olacak sayılı günler çabuk tükeniyor. Ama onun günleri sayılı olsa da, onu 2004 Mart'ına dek Berlin bırakmayacak, konuk edecek. O, leyleği sürekli havada görenlerden; sık sık okumalara, imza günlerine, seminerlere, söyleşilere katılmaya gidiyor başka ülkelere, kentlere.

Kendi yaşadığı ortamdan başka bir yere hiç gitmeyen Kant'ın adını verdikleri kahvede, ünlü düşünürün tersine, durmadan gezen Nedim Gürsel'in peş peşe yayımlanan kitaplarından da söz ettik:

Son öykülerinin yer aldığı Öğleden Sonra Aşk, Toplu Öyküleri (1967-1990) Cicipapa, İspanya izlenimlerinin kitabı Güneşte Ölüm ve Toplu Gezi Yazıları (1977-1997) Bir Avuç Dünya da sohbetimize katıldılar. Nedim Gürsel yaşadığı kentleri kadına benzetir. Onun öykülerinde, tadında bir erotizm hep vardır ve o İstanbul'u sevgilisi olarak görür. Onun, Berlin üzerine de yazmaya vakit bulmasına seviniyorum. (Böylece hazırladığım ve şu günlerde okurla buluşan Türk Edebiyatında Berlin'e ondan da bir şey girdi.) 10 Şubat 1986'da Berlin günlüğünün başlığını "Yıkım Günlerinden Sonra" koyar. Ünlü Berlin duvarının yıkılmasına daha üç yıl vardır. O, Doğu'yla Batı'yı karşılaştırır günlüğünde. Duvar üzerine şu gözlemleri önemli: "Doğu Berlin, duvarın varlığını, "duvar atlama" içgüdüsünü doğrulayacak denli değişik bir kent, bir başka dünya. Gerçi Brandenburg Kapısı'ndan başlayarak kentin doğu yakasını bir uçtan ötekine kat eden ünlü Unter den Linden Caddesi eski günlerin anısını sürdürüyor. Ama savaştan sonra, yıkım günlerinin ardından bir başka kent kurulmuş." 2002'de yazdığı "Duvar" başlıklı öyküsünde de şu soruyu soruyor Nedim Gürsel: "Neye yarar bir duvar?" Yanıtını bir yana bırakalım ve duvara ilişkin gözlemlerine kulak verelim: "Bir kenti de çevirebilir duvar, güvenlik altına almak için. Ne var ki ressam dostumun atölyesinden görülen duvar kenti çevirmiyor, düpedüz kenti ortadan ikiye bölüyordu. Evet, Berlin'deydik. Berlin'deydik ama, Kreuzberg'de, Almanlardan çok Türklerin arasında yaşıyorduk. Duvar az öteden, üzerindeki dikenli tellerle düz bir çizgi izlemeden geçiyor, varlığı belli belirsiz ırmak boyunca uzayıp gidiyordu. O yanda gözetleme kuleleri vardı, bu yanda seyir kuleleri. O yandan buraya düşmanca bakılıyor, duvarı aşmaya kalkışanlar vuruluyordu. Bu yandan oraya yönelen bakışlardaysa merak ağır basıyordu daha çok. Acaba nasıldı duvarın ötesi?" Öykünün tümünü yazmaya niyetim yok. Öykü geliştikçe duvar da, duvara ilişkin düşünceler de gelişir. Hep Doğu'dan Batı'ya geçilecek değil ya, öykünün sonunda Batı'dan Doğu'ya sığınır ressamla öykünün kahramanı yazar. Yoldan geçenlerin bizi meraklı gözlerle izlemesine aldırma-

dan Nedim'le söyleşimi Türkçe sürdürüyorum konudan konuya geçerek ve kırmızı şarapların eşliğinde.

Bir gün sonra da on beş yıldır İngiltere'nin en güneyinde küçük bir kasabada yaşayan ve artık İngilizce yazan Gurbet Yavrum'un (1975), Sessiz Bir Dayanışma'nın (1976), Alnında Mavi Kuşlar'ın (1978), Genç Kız ve Ölüm'ün (1981), Kanal Boyu'nun (1982), Mavi Maske'nin (1988) unutulmaz yazarı Aysel Özakın'la bir araya geliyorum televizyon kameraları karşısında. Bir arkadaşımızın Doğu Berlin toprakları içinde yer alan evinin geniş bahçesinde İngiliz ressam eşinin yaptığı çarpıcı, etkileyici Aysel Özakın'ın kübist portrelerine, kitap kapaklarına bakıyorum. Söyleşimizin bir yerinde takma adla da romanlar yazdığını söylüyor Aysel. Geçen yıl Türkiye'deyken birden Türkçe bir romana başlamış ve elli sayfa kadar da yazmış. Ama iki cilt olacak gibi gözüken, uzun bir süredir üstünde çalıştığı, İngilizce yazdığı romanına kendini çok kaptırdığını, dünyayla ilişkisini kestiğini, küçük bir kasabadaki insanları ele aldığını da anlatıyor TRT INT izleyicilerine. Türkiye'deki yayıncısının, kendisinin İngilizce yazmasını hayretle karşıladığını da söylüyor yeri gelince. Gurbeti kendine şimdilik yurt edinmiş gibi gözüken, ama gurbetçi bir yazar olmayan Aysel Özakın, İngilizce yazdığı kitaplarının Türkiye'de de yayımlanacağı günü dört gözle bekliyor.

Onun Berlin'deyken yazdığı ve kenti, kentteki yabancıları anlattığı öykü kitabı Kanal Boyu'nda yer alan "Berlin'de mi Yaşlanacağım?"dan iki paragraf okuyor Aysel Özakın. Karşımda ülkesini çok özleyen bir yazar vardı ve o Berlin'de yaşlanacağı duygusunun

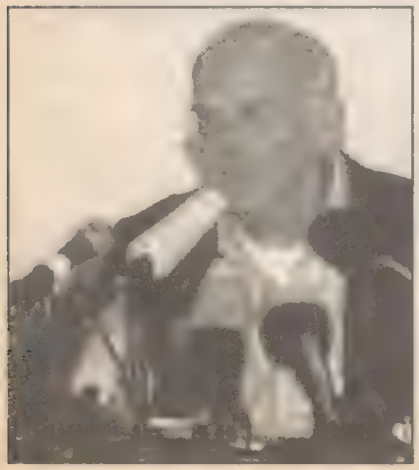

onu nasıl derinden etkilediğini sesinin titremesine engel olamadan okuyordu: "Pulun üstünde 'Büyükada' damgası... Berlin'deyim. Penceremin önünden arabalar akın akın geçiyor. Tam karşıda kurşunî blok apartmanlar yükseliyor. İçinde kimler nasıl yaşıyor, nelerle mutlu oluyorlar, nelere kızıyorlar tasarlayamıyorum. Yabancı bir ülkeye gelip yaşamak, yeniden doğup büyümeye başlamak gibi bir şey oluyor. Önce hiçbir şey algılayamıyor insan, hiçbir şey anlayamıyor. Sonra günler geçtikçe kentin yapıları, renkleri, yüzlerdeki anlam, hayatın hızı belirginleşmeye başlıyor.

"Elimde Büyükada'dan gelmiş mektup... Çam ormanları, eski ahşap yapılar, tepedeki manastır, kıyı kahveleri, kediler, martılar... Gemi yanaşıyor. Elimde mektup zarfı yerine Büyükada'yı tutuyorum sanki. Yeşil bir bademi... Sımsıkı tutuyorum onu, özlem dolu sıcak avucumda..."

Sonra araya kısa bir sessizlik giriyor ben kendimi toparlayana dek bir helikopter, söyleşimize limon sıka sıka geçip gidiyor bize aldırmadan. Bahçedeki eriklerden getiriyor kameramanlar. Aysel'in hazırladığı pastayı yiyor, kahvesini içiyoruz çekimden sonra.

44. Berlin Uluslararası İletişim Fuarı'nın yankıları sürüyor hâlâ. Bir zamanlar Einstein'ın radyoyu çağın buluşu olarak dünyaya lanse etmesinin üzerinden, pek fazla bir zaman geçmeden televizyon, cep telefonları ve bilgisayarlar aldı başını gidiyor. Nereye varacak bunun sonu acaba? Aysel'le ve Nedim'le bu konuyu da konuşmalı bir fırsatında.

Son günlerde Almanya'daki yabancıların sorunlarına En Alttakiler (1983) kitabıyla dikkat çeken Günther Wallraff'ın Doğu Alman Gizli İstihbarat Teşkilatı (Stasi) hesabına çalıştığını yazıyor gazeteler. İnsanın kafası karışıyor bazı durumlarda, ne diyeceğini bilemiyor.

Bir yazarın yurdu neresidir acaba, sığındığı, yaşadığı, yazdığı dili değilse?

Prensesler güzeldir

Prenses Günlükleri I. Elizabeth
Tudor Hanedanının Kırmızı Gülü
3 Temmuz 1544

"Dışardan bakan biri ailemizin delirdiğini düşünebilir. Yazdığım bu son cümle ihanet kabul edilebilir. Krala ihanetin cezası ise ölüm. Fakat ben, kafamın bir Fransız kılıç ustası tarafından, acı çekmeden de olsa, uçurulmasını çok korkunç buluyorum. İşte bu yüzden seni çok iyi saklamalıyım sevgili günlüğüm."

İngiltere'nin en ünlü prensesi ve kraliçesi I. Elizabeth daha 11 yaşında suikastler, saray entrikalarıyla örülü bir hayat yaşıyor; huysuz babası ve kendisine düşman üvey kızkardeşine karşı verdiği mücadeleden zeki ve becerikli bir genç kız olarak çıkıyor. Küçük prensesin günden güne bir kraliçeye dönüşmesinin öyküsü günlüğünde...

Prenses Günlükleri
Kleopatra VII Nil Prensesi - 3 Ocak

"İçimin titrediğini hissettim. Acaba kardeşim beni zehirlemeye mi çalışıyordu? Şarabımı alarak kadehimi şerefine içer gibi Tryphaena'ya doğru kaldırdım, ama asıl yaptığım sıvıyı kontrol etmekti. Zehirden kuşkulanır da şarabı havuza dökersem, ablamın muhafızları üzerime çullanırdı, ama eğer şarapta zehir varsa da bir yudum alır almaz ölebilirdim."

Nil Prensesi Kleopatra, ülkesi Mısır'ın zayıfladığı, Roma İmparatorluğu'nun dünyanın en güçlü devleti olduğu bir zamanda Roma'ya sürgüne gönderilip büyük devlet adamlarıyla, filozoflarla tanışıyor, hatta ülkesiyle ilgili pazarlıklar yapmak zorunda kalıyor. Genç prensesin gizemli ülkesindeki sarayı, yaşantısı ve aşk hakkındaki ilk duyguları günlüğünde.

Prenses Günlükleri Anastasya
Son Grandüşes - 6 Mart 1918

"Babam az önce çok korkunç haberler aldı. İki hafta önce Vladimir İlyiç Lenin'in önderliğindeki Bolşevik yönetimi Almanlarla barış antlaşması imzalamış. Buna göre Bolşevikler Polonya, Ukrayna, Kırım ve diğer Rus topraklarını düşmana teslim edeceklermiş. Babam kederinden ne yapacağını şaşırdı. Çok sevdiği ülkesinin yavaş yavaş ölmekte olduğunu düşünüyor. Onu teselli etmek için ne yapacağımı bilemiyorum."

Birinci Dünya Savaşı yılları ve bu savaşın tam ortasında, neler olup bittiğinden habersiz 12 yaşlarında bir kız çocuğu... Ama sıradan bir kız çocuğu değil çünkü o Rusya'nın son çarı II. Nikolay'ın en küçük kızı Grandüşes Anastasya Nikolayevna Romanov. Savaşın ülkesini sürüklediği karmaşanın arasında onu bekleyen heyecanlar ve umutlarla dolu yaşamı Anastasya'nın günlüğünde.

"Prenses Günlükleri" İş Bankası Yayınları

Altay Öktem 1964 yılında İstanbul'da doğdu. Bir askeri okul (Kuleli), bir de tıp fakültesi (Trakya Üniv.) bitirdi. 1988 Ali Rıza Ertan şiir ödülü, 1989 Akademi Kitabevi mansiyonu, ardından 1991 Yaşar Nabi Nayır, 1995 Orhon Murat Arıburnu ve 2000 Cemal Süreya şiir ödüllerini kazandı. Altı şiir kitabının yanında roman, öykü, deneme ve inceleme türlerinde de kitapları var. Son yıllarda altkültürlerin iletişim araçları, fanzinler, müzik demoları ve fotokopi afişler üzerine çalışmalar yaptı ve "Şeytan Aletleri"ni yazdı, 2002'de alternatif sergi mekânı Kargart'da Türkiye'nin ilk fanzin sergisini açtı. Aynı yıl fanzin şiir antolojisi Şehrin Kötü Çocukları'nı hazırladı. "Sokaklar Tekin Değil" son şiir kitabı. Şu anda İstanbul'da doktorluk yapıyor.

Altay Öktem

Hayata her zaman yakın duran şiirden yanayım

Edebiyat ortamına bir ödülle girdin değil mi?

İlk çıkışım ödülle değil aslında, yani önce 90'ların başında şiir yayınlamaya başlayacaktık. İmge'de... **Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü** vardı. Ama tabii daha üç-dört şiir yayınlamışken o ödülü almıştım. Ondan sonra bir anlamda ödülle çıktım da denebilir.

Varlık...

Ondan sonra Varlık ödülünü Varlık'ın birinci sayısında Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülünü kazandım. Ama tabii onu alana kadar yavaş yavaş şiirlerimi yayınlamaya başlamıştım. Özellikle Dönemeç ödülünü... İki yıl sonra aldım o ödülü. Yani o iki yıllık dönem şiir yayınlama açısından bayağı verimli geçti.

Kaç kitabın oldu?

Şiir olarak altıncı şiir kitabım. On iki kitabım var.

Kaç tane ödülün var?

Beş tane de ödül var. Akademi Kitabevi ödülü var. Yaşar Nabi, Cemal Süreya var. Orhon Murat Arıburnu ödülü var. Ali Rıza Ertan ödülü var.

Bu nisbette bir çıkış var mı?

Bu nisbette çıkış yok işin doğrusu. Ben belki son iki-üç yıldır yavaş yavaş şiirle ismi anılmaya başlayan biriyim. Onun dışında bir sürü ödül almışım, bir sürü kitabım çıkmışken bile çok fazla tanınmıyordum. Hatta benim mesela şöyle bir enteresan tarafım var; beni sık sık keşfettiler. Mesela Varlık'ta yazdığım dönemde **Kemal Özer** keşfetti. Birdenbire yazılar filan yazdı; çok iyi bir şair diye. İki-üç tane ödül ve birkaç tane kitabım çıktıktan sonra Mehmet Doğan bir yazı yazdı. Yeni bir şair keşfettim falan diye... Çok iyi bir şair, övüyor falan ama bir dergide şiirimi okumuş. O ana kadar fark edilmiyor. En son bu sene bile, İlhan Berk genç falan bir şair sanmış, **E Dergisi**'nde yayınlanan bir şiirimi okumuş ve kitaplarımı da falan da görünce ya dedi; niye haberim yok senden?.. O yeni biri, şiirlerini yayınlıyor diye... Yani sürekli keşfediliyorum.

Peki bunun açıklanabilecek bir tarafı var mı?

Yani şöyle bir tarafı var; ben şimdi uzun yıllar Anadolu'da kaldım. Onun biraz etkisi oldu. Doktorluk görevimde bir altı yıl, tam da şiirlerimi yayınladığım dönemdi o. Daha çok yazışarak dergilerle irtibat kuruyordum. İstanbul'a gelip gittiğim dönemlerde tanıdım ama dar bir çevreydi. Birkaç kişiyi ancak tanıyordum. Onlarla irtibatım vardı. Onun dışında uzakta olduğum zaman bir şekilde yürütüyorsun. Yani kitapların da yayınlanıyor, şiirlerin de basılıyor ama görünmüyorsun. Edebiyat ortamında da görünmeyince daha arka planda kalıyorsun. Onun şeyini ben yaşarak gördüm.

Özellikle şiir ortamında bir dağınıklık var. Eskiden böyle olmazdı. Ödül almak şart değil ama iyi bir çıkış yapan, beğenilen bir şair böyle düz bir yolda ilerlerdi. Onun desteği gelirdi yani.

O yoktu, biraz da benim ödüllere katılmış olmam, belki de bir nedeni oydu. Yani bir şekilde kendi şiirini göstermeye çalışmak, gündeme gelmeye çalışmak, onun dışında en azından bir ödül alınca bir yerden söyleşi yapabiliyorlardı. Yoksa bir şans yok. Beni gidip Anadolu'da bulup gel Altay,

seninle söyleşi yapalım veya senin kitabını tanıtalım diyen hiç kimse olmuyordu. Biraz da ödül ona vesile olsun diye ben belki de ödüllere katıldım.

Belirlediğin bir şiir çizgin var mı?

Şöyle söyleyeyim; hayata her zaman yakın duran şiirden yanayım. Kesin bir ayrım yapmam gerekirse masa başında yazılan şiire hiçbir zaman inanmadım. Şiir o yüzden de sokakta görerek, yaşayarak ve o pratiği şiire yansıtarak yazılmasını... İlk baştan beri onu savundum ve bir şekilde işte sokağın dilini iyi şiire oturtmaya çalıştım. Bu da tabii, ilk baştan beri gelen bir çizgi ama gittikçe yoğunlaşarak ve oturtarak böyle bir çizgi izlemeye çalışıyorum.

Konuşma diline yakın olsun...

Sadece konuşma diline değil, yaşamaya, sevişmeye, kavgaya sokakta ne yaşıyorsak, günlük hayatta ne yaşıyorsak şiir de ordan bakmalı. Başka bir yerden baktığı zaman genel anlamda edebiyat dilini de hayatın dilinden, sokağın dilinden ayırıp farklı bir yere koymaya karşıyım.

...

Bilinçli olarak böyle bir çizgiyi izleyeyim diye yapmadım, ama biraz insanın hem hayata, hem edebiyata ve şiire bakışı sonuçta belli bir yerde kesişme noktası yaratıyor. Mesela İkinci Yeni'cilerin hepsini çok severim ve çok keyif alarak okuduğum şairler. Bir de öyle bir şey var ki, şiiri öğrenmek için, takip etmek için mecburen, daha doğrusu zorunlu olarak işim bu olduğu için okuyorum. Ama çok şiir okumaktan sıkıldığımda şöyle bir programım vardır; rahatlamak için **Edip Cansever** veya **Cemal Süreya** okurdum. Yani ders çalışırken kitabın arasına Teksas, Tommiks koyan çocuk gibi bir sürü şiiri ders gibi okuyordum. Ama bunaldığımda arasından çıkarıp bir Edip Cansever okuyup rahatlıyordum. Tabii, bu kendi estetik beğenimi gösteren bir şey. Tabii, onun yansımaları da kendi şiirlerimde çıkıyor. Ama öbür yanıyla da sokakta insanların arasında olmayı, o hareketin arasında olmayı seven bir insanım. Mesela şiirimde şey de yoktu benim; bir kır imgesi de yoktur. Hiç köy hayatım olmadı. Çocukluğunda insanların böyle bir köy yaşamı vardır falan ve en çok da doğadan sıkılırım. Doğada böyle kırlar, bayırlar, yeşillikler içerisinde on beş dakika dursam bunalırım. Ama Taksim meydanında günlerce dolaşsam o hareket, o coşku her zaman...

Kentteki şiddet konusu var...

Hayatın içinde derken benim şiirimle -düz yazı da yazdığım için, öykülerde olsun, denemelerde- ortaya koymaya çalıştığım bir şey var. Onda da şiir ister istemez kesişiyor. Mesela bir dönem şiirde şiddet üzerine düz yazılar yazmıştım. Hayatın bize uyguladığı bir şiddet var. Doğumundan itibaren insan sürekli bir şiddet içinde, hem sosyolojik anlamda hem bir de -doktor olduğum için şöyle de ilişki kuruyorum- insanların uyguladığı bireysel, insanın insana veya doğanın insana, toplumun insana uyguladığı direk bireysel şiddet, o şiddete karşı şiirin bir karşı şiddet geliştirmesi gerektiğine, yani biraz daha sert olması ve bunu ben gerçekçi, hakiki şiir olması anlamında da kullanıyorum... Yani baktığımız zaman insanlar çok birbirlerine yumuşacık dokunarak kırmızı ışıklar altında sevişmiyorlar her zaman. Sevişmek de kendi içinde şiddet barındırıyor veya sokağa çıktığınız zaman birbirimizle diyaloğumuzda bile belli bir şiddet var. Veya işte anne babanın çocuğa uyguladığı zaten eğitim adına, iyi yetiştirmek adına uyguladıkları, belki bir disiplin olarak... o disiplinin altında yatan gene temelde belli bir şiddet var. Bu illa dövme, sövme anlamında da değil. Dövmeye bilirsin ama o baskıyı her zaman hissettiriyorsun. Yıllarca acil serviste çalıştım. Orada zaten çok yoğun olarak görüyorsun. Parçalanmış insanlar, kazalar, bıçaklanmalar olaya böyle baktığın an; hem estetik açıdan hem de hayat pratiğinde sokaklarda olmak ve yaptığın işte de bu tür vakalarla sürekli karşılaşmak sonunda bir şeyi getirdi. Yani hakikat bu, yaşadığımız gerçek bu. Ama ben burada el ele tutuşup kırlarda koşalım diye bir şiir yazdığım zaman, o şiir bence amacına ulaşmayan bir şiir oluyor. Bize uygulanan bir şiddete karşı biz şiirle biz karşı şiddet ortaya koyduğumuz zaman ancak bir yere varabiliriz. Ama o şiddete uğrayıp ondan sonra da sadece sevgi ama körü körüne bir sevgi. Hiçbir felsefi alt yapısı olmayan sevelim, sarılalım, öpüşelim, kırda koşalım dediğiniz zaman ancak bize şiddet uygulayanlara hizmet ederiz gibi geliyor bana. Bu yüzden de şiirde biraz daha tabii, bakış olarak o sertlik biraz daha ama o sertlik hakiki şeyi yaşamak anlamında.

Peki bu kentli şiir 90'dan sonra kendini göstermeye başlayan kuşaktasın. İstanbul diye bir gerçek var. Peki bu şiir kendini ortaya koyabildi mi?

Bu şiir bence tam olarak kendini ortaya koyamadı ama bundan sonra bence şiirdeki çizgi oraya doğrù gidiyor gibi geliyor bana. Artık daha fazla, eskiye oranla hatta üç-dört yıl öncesine oranla bile daha fazla bu kentli şiir

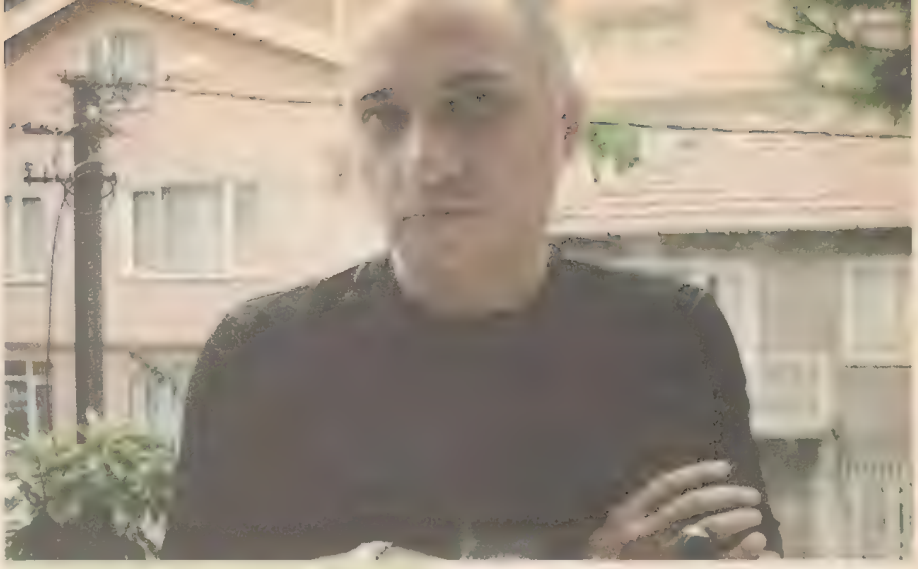

yazılıyor. Genelde şiirle uğraşan okur - varsa şiiri takip eden gençler- daha çok bu şiirin üzerine gidiyorlar. Çünkü teknolojinin gelişmesi, çağın, farklı bir yere doğru gidiyor dünya. O farklı gidişte şiir, yani kır şiiri yerine şu an için bence oturmayan bir şiir. Yani pastoral şiire genç kitle çok fazla hitap etmiyor. Bu sadece İstanbul'da olan gençlere değil... Çünkü globalleşme belki her tarafa bir şekilde yansıyor. Yani Anadolu'nun bir ücra köyünde bile farklı bir bakış açısı geliştiriyor insanlar. Televizyonla, internetle insanların haşır neşir olmaları, insan belki kır yaşamı içinde ama bakışı çok farklılaşmaya başladı.

İçinde isyan ögeleri barındıran bir Anadolu romancısına herhalde karşı çıkmazsın.

Tabii ki karşı çıkmam. Yani hakiki anlamda ve gerçeği yansıttığı zaman hiçbir zaman karşı çıkılmaz. Çünkü Türkiye'de tabii bunları söylerken çok kesin, net sınırlarla ayırmak çok zor. Çünkü bir yandan işte ileri kapitalist ülkelerin yaşadığı ultra modern şeyleri de yaşıyoruz. Bir yandan da feodal yaşam tarzımız var. O karmaşa ister istemez kültürel ögelerde de kendini gösteriyor. Ayırıp, şu vardır bu olamaz diyemeyiz çünkü yaşamda böyle bir şey yok. Yani bizim Türkiye sınırları içinde hem çok geri kalmış, çok ilkel bir yaşam da var hem de fazlasıyla süper lüks belki Avrupa ülkelerinin çoğunda çok zor bulunabilecek yaşamda hepsi aynı kazanın içinde kaynıyor.

Şiirde bugün anokronik, tarih dışı kalmış gibi olmuş bir durum var. Sen nasıl görüyorsun?

Şiir aslında bence her zaman öyleydi. Şiir çok özel bir alan ve okuru da çok az. Şiirin yarattığı kendi özel bir dili var. O dili yakalayabilen, şiirle ilgilenen okur her zaman bence azdı. Ve önemli olan etkisi çok daha büyük şiirin. Yazılmasından, okunmasından, baskından öte beğenilmesi de bireyde etkisi çok fazla. Zaten üzerine gitmek gereken bu. Ama belli zamanlarda şiirin çok popülerleştiği veya yayıldığı da görülebilir ama genelde hep şeydir; şiirin dışındaki yan anlamlardan dolayı bu oluyor. Politik yoğunluğun yaşandığı bir dönemde politik şiir yazan veya belli bir fraksiyona bağlı insanların birdenbire çok kitlelerce okunduğu görülebiliyor. Ama şiir okuru anlamında değil. O sadece politik mesaj anlamında veya farklı buna benzer birçok şey aslında tanımlanabilir. Ama onlar zaten birebir şiir

Türkiye'de şiir akımı yaratılmamıştır. Belli eğilimler vardır

olarak olaya bakmadıkları için günümüzde de o olabiliyor. Yani kalkıp mesela Yılmaz Erdoğan'ın kitabı da birdenbire çok satılıyor ama kaç tanesi şiir okuru olarak buna bakıyor. Onun yanında popülerliğinden bilmem neden insanlar alıp okuyabiliyor. O çok şiiri bağlayan bir şey değil. Olumlu değil, olumsuz değil bana göre. Tamamen şiirin dışında gelişen bir şey çünkü. Şiir kitabının şiir dışı bir etkisinin olması.

Şiir bazında yeni projelerin neler?

Yeni kitabım çıkalı 5-6 ay oldu. Yazdığım yeni şiirler var, onları toparlama aşamasındayım. Bir de beni bu kitap son 4-5 yıldır şiir kitabı yayınlamamıştım. Onların bir toplamı oldu. Herhangi bir konuya yönelik yani tematik bir konu üzerinde çalışmıyorum. Yazdığım şiirleri sadece toparlıyorum. Biraz diğer alanlara, romandı şuydu buydu ona biraz son dönemde ağırlık verdim. Roman çıktıktan sonra herhalde biraz daha rahatlayıp önümü daha rahat göreceğim.

Etkilendiğin kimse var mı?

Birçok tabii şair var etkilendiğim. Özellikle **İkinci Yeni**'cileri... İsmini de verdim zaten. Onların içinde de Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya bir yanıyla Ece Ayhan benim için çok önemli. Onun dışında yabancı şiirden de özellikle Neruda'dan Lorca'ya kadar... Onun dışında Mayakovski'yi de çok severim. Ama Edip Cansever, Cemal Süreya benim için daha belirgindir. **İkinci Yeni** dedik ama bu akımlar da tartışılabilir. Türkiye'de aslında birtakım şiir çıkışları bunlar. Mesela **İkinci Yeni** hangi dünya şairini etkilemiş? Bunlar her ülkenin içinde belirli eğilimler, dönem dönem inişler çıkışlar, farklı arayışlar... daha geniş perspektifte baktığımızda Türkiye'de şiir akımı yaratılmamıştır. Belli eğilimler vardır, belli dönemler onlar öne çıkmıştır. Ama dünya şiiri açısından baktığımızda bir iç güdü bir akım değil. Dünya şiiri açısından baktığımızda bir şey ifade etmiyor bence. Sadece bizi ilgilendiren bir şey bu.

Gelecekte şiiri nasıl görüyorsun?

Demin konuştuğumuz kentli şiir anlamında bence bayağa iyi bir çıkış var gibi geliyor ve şiirin biraz daha sertlik, biraz daha sokaklara ayağını daha sert basması hatta dediğim gibi insanın kendine uygulanan şiddeti daha iyi yansıtabilmesi anlamında bayağı önümüzdeki yıllarda iyi şeylerin çıkacağına inanıyorum. Ve gençlerle direk irtibatım var. Böyle gördüğünüzde ismini hiç duymadığınız ama şiirle uğraşan bir sürü kişi artık daha çok bu tip şiire kayabiliyor. Mesela benim çok beğendiğim elimde şiirleri olan 17 yaşında birisi var. Sürekli yazışıyoruz. Şiirlerini gönderiyor. Mesela korkunç sert. 17 yaşında bir kıza hiç uygun gelmeyecek düzeyde çok sert imgelerle ve direk babasının ölümü üzerine gidiyor. Babası öldüğünde ne kadar zevk aldığını, mezarın başında neler yaptığını anlatan ve şiirde baba nefretini o kadar güzel verebilmiş ki ama bizde sanki bunlar yasak gibidir. Babandan nefret ediyorsun ayıptır. Bunlar artık aşılıyor gibi. Nefret ediyorsa sonuna kadar ediyor ve bunu da şiirine yansıtıyor. Son birkaç yıldır bu tip örnekleri görmeye başladım. Büyük bir olasılıkla şiir artık oraya doğru gidiyor gibi geliyor bana.

>Güray Süngü

Hiçbir Şey Anlatmayan Hikâyelerin Birincisi

Bodrum kattaki daireye girince çarptı burnuna rutubet kokusu. Aklına tahtakurusu geldi. Tahtakurusu denen yaratığın neye benzediğini düşünmedi. Arkadaşının peşinden yürüdü, bir odaya girdiler. Etraf dağınıktı, bu yüzden etrafına bakınır gibi hareketler yaparak arkadaşını mahcup etmek istemiyordu, oraya birinci kez geliyormuş gibi davrandı; oturdu, yaslandı arkasına. Duvarda kocaman bir çivi vardı. Kocaman. Bir açıklaması yoktu. Arkadaşı hiçbir şeyin farkında değildi, zaten önemsemezdi de. Kendisi için en tabii hal de buydu. Birkaç dakika sessiz geçti. Arkadaşı kasetlerini karıştırdı, yerdeki bir yastığı alıp çek yatın üzerine attı, müzik başladı, beğenmedi yahut fikir değiştirdi, kaseti çıkarttı, mutfağa gidip geldi.

- ne zaman açılıyor okul?

- bilmem bakmadım.

Geç yattılar. Zaman hiç geçmiyordu ama birdenbire fazlasıyla geçmiş olduğu anlaşılıyordu. Yarınlar yüzyıl, dünler bir saniye... sabah dokuz buçuk civarı uyandı, giyindi evden çıktı. Arkadaşı salyası yastığa bulaşmış vaziyette uyuyordu. Hava kapalıydı.

Kitapçıları dolaştı biraz. Gökyüzüne baktı bir ara, -umarsız göz kısmalar- yağmur yağacak gibiydi ama yağamıyordu sanki, sıkıntılıydı hava. Gün boyu hiç birşey yapmadı, hiçbir şey yapmadığını düşünmedi de. Telefon etmek aklına geldi bir kere ama telefon kartına para harcayacak lüksü olmadığından düşüncesini gerçekleştirmedi. Zaten sigarasını arkadaşının evinde unuttuğu için yeni bir paket sigara almıştı. Gazete de alıp iş ilanlarına bakmak geçti aklından, bunu yapması gerekiyordu ama yapmadı. Lakin... olabilir. Bugün çalışmak istemiyordu, iş aramak da işti, kaytardı. Akşam aynı arkadaşının evine gitmek içinden gelmedi. Başka bir arkadaşının evine gitti. Arkadaşı kız arkadaşıyla kavga ediyordu kapıyı çaldığında. Kapı açıldı, içeriye girdi, kızın sesi geldi, arkadaşıyla tokalaşıp öpüştü, yine kızın sesi geldi, bağırıyordu, odaya girdiler. Kızla tanıştı, memnun oldular. Aslında memnun olunmazdı genelde, âdet üzere memnun oldum denirdi, hâlâ uygulanan nadir âdetlerdendi memnun olmak. Kız susmuştu, arkadaşı sordu;

- aç mısın?

- aç sayılırım, ne var?

- bir şey yok, ayarlarız birazdan.

Banyoya gitti, elini yüzünü yıkadı, içeriden sesler geliyordu. Kavga yeniden başlamıştı, banyoda vakit geçirdi biraz. Sonra sıkıldı, odaya döndü. Kız koltukta sinmiş somurtuyordu. Arkadaşı pencerenin önünde, odaya sırtı dönük ayakta duruyordu. Oturup arkadaşına seslendi:

- ne yeriz?

Arkadaşı çevirdi odaya yüzünü, kıza baktı. Kız dudağının ucundan söylendi;

- makarna yaparız, yoğurt da var.

Arkadaşı hareketlendi, odadan çıkıyordu. Kız sordu:

- ekmek mi alacaksın? Sigara da al.

- tuvalete gidiyorum.

Kavga yine başlayınca kalktı dışarıya çıktı, iki tane ekmek ve sigara aldı, eve döndü. Kız mutfakta, ocaktaki su dolu tencerenin başında duruyordu, arkadaşı salonda kitap okuyordu. Oturdu.

- ne okuyorsun?

- bu yavşak yazarlar onun bunun hayatını anlatıyorlar süslü püslü, yok adam otuz yedi yaşında kendisini pencereden sokağa atmış bağırarak, yok adam yetmiş yaşında kafasına av tüfeği dayamış, ama kendileri yaşıyorlar ha yaşıyorlar.

- kitabın ismi ne kadar uzunmuş.

Arkadaşı kahkahalara gömüldü. Sonra toparlandı, baktı sırıtarak;

- kitabın ismi 'gümbet' dört mandal verdim bunu verdiler. Okuduktan sonra nereden baksan bir milyona satarım.

- bazı şeyler parayla satılmaz.

- mesela?

- manalar mesela.

- kitabın manasını sana verir, kendisini satarım ben de. Kitap manasız gider ama ne yapalım.

Bu sefer kendisi de kahkahalara gömüldü arkadaşıyla birlikte. Kız odaya girdi, baktı.

- ne gülüyorsunuz?

Arkadaşı gülümseyerek kıza döndü.

- bazı şeyler parayla satın alınamaz diyor bu herif.

- doğru diyor.

- mesela?

- mesela sevgi.

Arkadaşı sevgiyle kız arkadaşına bakarken söze girişti kendisi;

- sevgi, sevgilisi zengin bir dulla evlenince on yedi numaranın kraliçesi oldu biliyor musunuz? Gerçi sevgi satılamayacak ve satın alınamayacak şeylerin başında geldiğinden adını rüya olarak değiştirmişti.

Bu sefer kahkahalara kız da katıldı. Yemeklerini yerken haberleri seyrettiler, üçüncü kilometresinde devrilen otobüsten... arkadaşı kız arkadaşıyla yatak odasında kavga ederken yattı salondaki kanepeye. Sabah olmak üzereydi, yorgundu ve uykusu vardı.

Sabah kalktığında başı ağrıyordu. Evin içinde şiş ve boş gözlerle dolaştı bir süre. Diğerlerinin hâlâ uyuduğunu düşündü, yatak odasının kapısında. Usulca kapıyı açıp baktı. Uyuyorlardı. Odanın ağır kokusundan midesi bulandı, kapıyı örtüp salona geçti. Giyindi, yüzünü yıkadı, lavabo pisti, kız temiz bir kıza benziyordu oysa, belki o da misafirdi, belki kendi evi burası değildi, en azından sürekli kalmıyordu belki, evden çıktı.

Hava soğuktu ama yağmur yağmıyordu. Bir süre yürüdü. İş aramalıydı, bunun için gazete almalıydı. Dün gereksiz bir sorumluluk gösterip arkadaşlarına ekmek ve sigara alarak son parasını da tüketmişti. Cebini karıştırdı. Gazete alabilirdi ama sigara parası kalmamıştı. Sigara paketine baktı. Bir kaç saat idare ederdi, sonrası yok... bir gün önce diğer arkadaşının evinde unuttuğu sigara paketini düşündü. Bir açıklaması yoktu. Öğleden sonra bir fabrikanın deposundaydı, bekliyordu. Kolunun altında ucuz ama ... denen gazetelerden birisinin seri ilanlar sayfası vardı. Gazetenin geri kalanını atmıştı. Bekliyordu, adamın biri bekle demişti. Eski, metal aksamı paslı bir sandalyeye eğreti oturmuş beklerken adamın birisi yanına yaklaştı.

- ilan için mi?

- evet, ilan için.

- daha önce gece bekçiliği yaptın mı?

- sayılır.

- yaşın kaç?

- yirmi altı.

- biz aslında yaşlı başlı, emekli filan birisini alacaktık, ücret düşük, tatmin eder mi?

- eder.

- öğrenci falan mısın?

- tıptayım, yedinci sınıf.

- neyse işte nerede oturuyorsun?

- yakın sayılır.

- iyi, yakın olması iyi, bak söyleyeyim karı kız getirmek yok, arkadaşım falan desem de yemem, ona göre, içki de içmeyeceksin, iş iştir...

- tamam.

- ne zaman başlarsın?

- hemen.

- iyi, akşam dokuzda gel, nüfus suretini getir, iki bekçi daha var, onlarla konuşursun.

Depodan çıktı, biraz dolaştı. Paketteki son sigarasını içti. Yalnız yaşayan arkadaşının bodrum kattaki dairesine kadar yürüdü. Yol uzundu, yoruldu. Apartmandan içeriye girip merdivenleri indi. Daire kapısı aralıktı, kapının önüne çöp bidonu koyulmuştu. Demek arkadaşı çöpü, kokmasın diye kapının önüne çıkarmıştı. Demek temiz bir adamdı. Temiz bir adam değildi, olması da gerekmiyordu. Daireden içeriye girdi, kapıyı yine aralık bıraktı. Arkadaşı salondaydı. Duvardaki kocaman çiviye kendisini asmış, gözleri pörtlemiş, ağzı açık, hareketsiz... Mutfağa gidip yiyecek bir şeyler var mı diye baktı. Yoktu. Salona döndü. Sehpanın üzerinden geçen sabah unutmuş olduğu sigarasını aldı, cebine koydu. Kapıyı yine aralık bırakıp dışarıya çıktı. Hava soğuk, kapalı ve sıkıntılıydı. Yağmur yağmıyordu. Yürümeye başladığında annesini özlediğini düşündü. Bir açıklaması

TALAŞLI ZEMİNDE DİKKATLİ YÜRÜMEK YA DA SEKS FİLMLERİNİ SİNEMA SALONLARINDA İZLEME ÜSTÜNE YAPIŞKAN BİR FÜG

"İnsanoğlu su birikintisine düşen bir çakıl taşıdır sadece.
Ve eğer insan çakıldan daha fazla bir şey değilse,
o zaman eserlerinin tamamı da ondan daha fazlası olamaz."

Bir Zensünni Deyişi

Okuyacağınız bu "şey", önce video-kaset salgınıyla indirilen ölümcül darbenin ardından ayakta kalmayı başaran birkaç inatçı salonu da zaman içinde aynı hızla yaygınlaşan VCD kültürünün kapatmasıyla birlikte artık tarih öncesi bir deneyim haline gelen "sinema salonlarında seks filmi izleme" üstüne ve kişisel deneyimlerden yola çıkılarak yazılmış bir metindir sadece.

İlk gençlik günlerinden itibaren zamanının büyük bölümünü Kalamış / Kadıköy / Moda çemberinde geçirmiş biri olarak –İstanbul'un diğer bölgelerinde, hatta başka şehirlerde rastladığım salonlara girmeyi de mümkün olduğunca ihmal etmememe rağmen– kişisel seks filmi seyretme salonu sistemimi Kafkas / Ercan / Hakan üçgeni üzerine kurduğumu belirtmeliyim. Ki bu bahsettiğim üç salon da isim değiştirmiş bir şekilde hâlâ açıktır ve artık sanat sineması ya da kültür merkezi kimliğine bürünmüş durumdadır, tıpkı diğer birçok seks filmi gösteren salonun zaman içindeki yazgısı gibi. Salonlar parçalanıp çoğaltıldığında, talaşlar süpürülüp koltuklar değiştirildiğinde, yenilenmiş bir badana ve ses sistemlerine sahip değiştiğine mi inanılmaktadır? Bu sanat sinemalarının cilalanmış parkeleri çıkarıldığında oraların hâlâ bir zamanlar sadece erkeklerin girebildiği, berbat dış dünyanın ve gerçek zamanın baskılarından kurtulup hayalin ya da cinselliğin pompalandığı mekânlar olduğu söylenebilir mi? Böylesi sinema salonlarının eski hallerini bilip oralarda "Kıvrıl Fakat Kırılma" gibi isimleri olan filmleri izlediğini hatırlayan erkek kardeşlerim şu anki hallerine bakarak aralarda sigara içerlerken ne düşünüyorlar.

Tatlı su sosyologlarımızın bir türlü içine girmeye cesaret edemedikleri bu "oto-seks tapınakları"nın ya da başka bir deyişle "erkek kulüpleri"nin kendine ait bir hareket sistemi, davranış biçimleri ve alışkanlıkları vardı. Hepsinin kapısında "on sekiz yaşından küçükler giremez" ibaresinin inatla asılı olduğu –belki de bir tür rüşvet vererek dalga geçmeydi bu– ama asla uygulanmadığı bu mekânlarda on iki yaşından altmışına dek genişleyen bir erkek yelpazesinin katıldığı sigara dumanına batmış ve ilk kez katılanlar için ürkütücü gelecek bir tür erginlenme seansları yaratılmaktaydı. Tıraşsız lümpen takımından liseli ergenlere kadar sayısız erkek orada hiçbir kültürel birikim –ya da son günlerin sevilen deyimiyle kodlama– aramaksızın bir araya gelerek "Allah vergisi olarak fallus ve kullanım alanları" derslerini ya da daha hüzünlü bir ifadeyle "yalnız kalplerin falluslarından ağlama" törenlerini toplu olarak ve kendi başlarına gerçekleştirirlerdi. Artık o salonları, da-

ha fazla aşağılamaya kaçmadan anmanın vakti gelmedi mi sizce?

Seks filmleri oynatan sinema salonlarına girmenin bir "adabı" olduğunu ya da oralarda dikkat edilmesi gereken birtakım davranış biçimleri olduğunu söylemeliyim. Zaman içinde "erginlenmemiş" araştırmacılar birtakım ipuçları üretebilir diye bunları basit maddeler halinde sıralıyorum. Bu bilgilerin teorik değil, uygulama sonucu elde edilmiş bilgiler olduğunu, fark edilmeyen veya unutulan birtakım noktaların da eklenebileceğini elbette ki kabul etmekteyim. Her şey en sonunda "büyük bilgiye" ulaşmak için derlenilen küçük yaşam kırıntıları değil midir.

Önce genel betimlemeler:

a) Salonlar genellikle ölgün bir aydınlatma, boktan bir ses düzeni, numaralı koltuklara numarasızmışçasına yaklaşarak en basite indirgenmiş bir oturma düzenine hizmet eden ve kesinlikle yırtık ya da bozuk koltuklardan oluşan bir sisteme sahiptir. Boğucu bir tütün dumanı mekânın sanki hiç havalandırılmadığını düşündürür. Fuayedeki büfeyse tam bir muammadır ve sadece buraya normal bir sinema salonu görüntüsüveren bir kamuflaj unsurudur. Çünkü bu filmleri izleyenler fuayeye çıkınca patlamış mısır, meşrubat veya frigo buz gibi maddeleri yiyecek bir ruh haline asla sahip olmazlar, bir sigara tüttürmekten gayri.

b) İsimleri ne kadar ilginç olsa da (ör: **Azgın Rahibe'nin Sonu**) oynatılan filmlerin isimlerinin ya da seansın zamanının hiçbir önemi yoktur. Burada tek bir zaman akar: Döngüsel bir "devamlı matine". İzleyici

biletini aldığı andan itibaren istediği zaman salona girerek filme herhangi bir yerinden başlayabilir. Şu anki seçkin salonların film başladıktan birkaç dakika sonra içeri izleyici almaması, kabuklu yemiş gibi şeyleri yasaklaması ya da içerdekilerin bu eylemi yapan kişileri ayıplayıcı tepkiler göstermesi gibi saçmalıklar asla yoktur. İzleyici perdede anlatılan öyküyü herhangi bir yerinden seyretmeye başlarken öykünün başlangıcını yaratıcı gücünü veya sosyal yaşamdan edindiği alışkanlıkların getirdiği bilgileri kullanarak kendine göre yeniden yazabilir; alt ve yan okumalar gibi çeşitli kültürel kodlamaları –burada açık yapıt gibi bir tanımlama dahi kullanabilir– rahatlıkla yapabilirdi. Karanlığın içinde otururken kafasındaki filmi tamamladığında ya da perdeye yansıtılan görüntüleri seyretmekten sıkılıp dışarıya çıkmaya karar verdiği bir anda –aslında genellikle "parçayı izleyip olası "çalışmasını" tamamladıktan bir süre sonra sigara isteği ağır basınca– sinema salonu terk edebilirdi. Cinselliği tek başına öğrenip yaşamanın ya da başına buyrukluğun değerini bilen bir kuşağın alışkanlıkları.

c) "Parça": Türk erkeklerinin hepsinin bildiğini düşündüğüm bu sözcük, yazılmamış yasalara uygun bir şekilde ülkenin her yerinde aynı kavramı tanımlamak için kullanılır: Genellikle filmin ikinci yarısının başladığı veya makiniste kolaylık olsun diye yeni bobinin önüne takılan ve biraz önce perdede gösterilen filmle hiçbir bağlantısı olmaksızın ecnebi kökenli bir "hard porno"dan kesilip alınmış yaklaşık 10 ila 15 dakika arasında süren, temel olarak sürekli bir cinsel ilişkiyi en üst noktasında gösteren eklektik görüntüler yığını. Bir başka deyişle salonda gerçekleşmeye hazırlanan toplu ayinin doruk noktasını oluşturan kısım. Hiçbir estetik kaygı ya da anlatıcı kurgu izleri güdülmeden birden başlayıp aniden kesilen cinsel eylem görüntüleri. Biraz basitleştirilip şiirselleştirilmiş açıklamasıyla hayatın kendisi gibi aniden başlayıp kendine özgü iç kurgu sistemiyle olaydan olaya pozisyondan pozisyona geçerek büyük bir hızla kendini yiyip bitiren bir zirve, o an için yakalayamazsan asla içine giremeyeceğin bir tür girdap. Ama deneyimli izleyiciler için gerekli "çalışma" vaktini verecek uzunluktadırlar, ne daha kısa ne daha uzun, ustaca bir şekilde zamanlama, hayat gibi, değerlendiremeyip geç kalanlarsa bir saat daha beklemek zorundadır, yeteri kadar vakitleri varsa elbette.

Bu arada "parça"ların ve hemen sonrasında yükselen ilk

video dalgasının ana yükünü Alman kökenli filmlerin çektiğini söylemek gerekir. Bir başka deyişle kalabalık bir Türk erkek kuşak "Alman" tedrisatından geçmiştir ve "schnell (hızlı), tiefe (derine)" gibi birtakım Almanca sözcüklere bunca yılın ardından hâlâ özel bir duyarlılık –bir tür Pavlov şartlanması– göstermektedir.

Şimdi konuyla ilgili bir anı: Aradan uzun yıllar geçtikten sonra orta yaş sınırına ulaşan arkadaşlarımdan biri, bir şekilde Güneyde bir Alman kadınla geceyi geçirmek fırsatı bulduğunu, sevişmenin bir noktasından sonra kadının Almanca konuşmaya başlamasıyla kopup geçmişine gittiğini ve bunun kendisi için acayip bir deneyim olduğunu anlatırken sesi titriyor ve gözleri heyecanla parlıyordu. "Alman" eğitiminden geçmiş birinin yıllar sonra ulaştığı bir tür küçük bonus gibiymiş.

d) Koltuk numarası gibi kavram olmadığı için yerleşim sistemi tamamen salonun doluluğuna ya da yer göstericinin insafına kalmış durumdadır. Bu yüzden salona girerken elinizde bir miktar bozuk parayı hazırlamanız sizi gereksiz konuşmalardan uzak tutacaktır. Salonun aşırı dolu olduğu günlerde –yağmurlu ya da soğuk havalarda– rastlanılan durumsa şudur: izleyiciler genellikle dışarı çıkmaya pek gönüllü olmadıkları için yer gösterici yeni gelenleri oturtacağı bir yer bulamadığında gözüne kestirdiği ve çoğunlukla en genç kesimi oluşturan 12 / 15 yaş arası yeniyetmeleri "siz yeteri kadar seyrettiniz, haydi bakalım" şeklindeki standart bir yaklaşımla dışarı çıkarır.

e) İzleyicilerin en önemli ortak noktaları yüzlerine yerleşmiş tepkisiz ifade, birbirine bakmayan ve aşağı eğilmiş gözler, ara verildiğinde fuayenin uzak ya da sakin köşelerinden birine geçerek sigara içmek şeklinde tanımlanabilir. Oralarda sigara içmeyen bir insana rastladığımı hatırlamıyorum, belki vardı, ama salonu dolduran dumanın genelliği içinde rahatça yok sayılacak bir orandaydılar.

f) Tuvaletler paralıdır ya da son dönemlere doğru işler kontrolden çıktığı için kapatılmıştır. Bir arkadaşım daha sonra bu durumun inatçı izleyicileri en azından tuvaletleri geldiği için salonu terk etmeye zorlamak amacıyla yapıldığı şeklinde bir yorumda bulunmuştu, belki de öyledir.

g) Kişisel olarak bir örneğini yaşamamama rağmen, o dönemlerde bu salonların eşcinseller tarafından bir tür av alanı olarak kullanıldığı konusunda duyumlar da yaygındı, ama dediğim gibi, mantıklı görünmesine rağmen böyle bir olaya bizzat şahit olmadım.

h) Seks filmleri izlemek konusundaki genel yaklaşım, okul kırarak ya da mahalleden arkadaşlarla –bir tür destek alma ya da suçu paylaşma eğilimi olarak yorumlanabilecek bir şekilde– toplu olarak gitmek olduğu halde, tek başına gitmenin de ayrı bir lezzeti olduğunu belirtmek isterim, ki bu durum için şöyle bir gereksiz sosyolojik saptama yapıyorum: zaman içinde kişisel olarak yapılan sohbet temelli araştırmama göre "seks filmleri gösteren sinema salonları"na tek başına giden erkek çocuklarının daha sonraki yaşamlarını da tek başına geçirmek ya da barlara dahi tek gidip tek çıkmaktan pek korkmadığı gibi bir sonuca ulaşılabilir. Yaşamın anlatılmayan kısmının tek başına keşfedilmesi.

Grup halinde gidilmenin en önemli avantajı, salonun küçük de olsa bir bölümünün dostlar tarafından ele geçirilişi yüzünden daha rahat hareket edip –otoseks ya da masturbasyon adıyla tanımlanan– gerekli "çalış-

ma"nın daha rahat şartlarda yapılmasına olanak sağlamasıdır.

Bu arada o salonlarda film izlerken ya da izlemeye kalkışıldığında dikkat edilmesi gereken şeyleri de şöyle bir sıralayalım.

ı) Eğer tek başına ve saptanmış bir amaçla gidilmişse genellikle salonun karanlık dip köşelerin seçilmesi ve en önemlisi otururken sağında solunda en az birkaç koltuğun boş tutulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Salonun ön kısımlarının veya kapıya yakın bölümlerin genellikle –asıl amaçları filmi izlemek ve gençlik geyiklerine ekleyebilecekleri yeni bir şeyler kapmak olan– yaşça daha küçük, acemi ya da ürkek izleyiciler tarafından kullanıldığını da belirtmeliyim.

j) Sinema salonunun zemini çoğunlukla –gereksiz sıvıları emmesi için– talaş kaplıdır, hatta bazı yoksul salonlarda işin gazete kâğıdı sermeye kadar gittiği de duyulmuş, salonda bizzat peçete satıldığına tanık olanlar bile varmış, ama tarafımdan böyle bir salon görülmemiştir. Bu yer yer kayganlaşmış talaş zemininde dikkatli yürümek için yere yavaş ve sağlam adımlarla basmak çabuk edinilmesi gereken en önemli bilgiler arasında yer alır.

k) Asıl hızlı olunması gereken konu, gözlerin karanlığa çabuk alışması için bir süre kenarda bekledikten sonra yer göstericinin yanına gitmektir, ki o küçük fenerin anlık ışığı altında oturmanız gereken koltuğun üstünde gereksiz sürprizlerle karşılaşılmasın. Zaten deneyimli bir yer gösterici sergilediğiniz tavrı anında okuyup değerlendirerek sizi uygun bir yere yerleştirecektir.

l) Çevrenizi kollamak adına yapacağınız kısa ve hızlı araştırmanın ardından dizler asla öndeki koltuğa dayanmamalıdır, zira istenmeyen birtakım sıvılarla temasa geçme olasılığınız çok yüksektir. Sonuç olarak gözünüzün görmediği bölgelere mümkün olan en az yere temasla yetinilerek filmi izlemek yapılacak en mantıklı şeyler arasındadır.

m) Yer gösterici olarak adlandırılan şahısların genellikle iki aksesuarları vardır. Bir el feneri, ki bahşişleri de aynı elleriyle alıp ceplerine atarlardı. Ve diğer ellerinde tuttukları kısa, kalınca bir sopa, ki bu sopayı yavaşça yürürlerken geçtikleri koltukların yanlarına hafif hafif vururlardı. Bu asla bir tehdit hareketi değildir, sadece gıcırdayan koltuklardaki izleyicilere ışığın onlara doğru

yaklaştığını ve uygunsuz bir durumla karşılaşılmaması için hafiften toparlanmalarını söyleyen uygar bir iletişim yöntemidir.

Şu anda otuzlarının ortalarına gelmiş ya da geçmiş Türk erkeklerinin neredeyse tümünün, yeniyetmelik yıllarında eğitim aldıkları alternatif "eğitim" kurumları vardır. Bir anlamda "mektep" görevi gören bu salonlarda gösterilen filmlerin kendi iç ahlakları ve hayal dünyaları vardır. Tecavüz gibi şiddet ve zarar verme unsurları içeren bir eylem bile sadece "hafif" bir zorlamayla başlayıp ardından kadının kendini kaptırıp keyif almasıyla devam eden "zararsız" bir fantazi halinde yansıtılırdı. Elbette ki salondaki herkes yapılan eylemin gerçek dünyadaki yansımasının çok farklı olduğunu bilirdi, ama birazcık hayal kurmanın ya da olayı karşında canlandırılmış olarak seyretmenin neyi kötü olabilir ki. Şiddet yok, zorlama hiç yok, kadınlar için kullanılan ve "kasma" diye adlandırılan o garip ve gereksiz tepkinin izi bile yok. Olay neredeyse en uç ve temel haline indirgenmiştir. Kapıyı çalarsın, bir kadın açar, girip biraz konuşursun ve yatak faslı başlayıverir. Garip evlerdir, içinde sürekli kadınlar, komşular girip çıkar, cinsellik eylemi her an olup biten sıradan bir olay gibidir.

Kürt Hikayeleri'nde Öpmek yok!

Kürtler'i Kürt yapan hikâyeler

Dante, Latin şair **Vergilius'**un rehberliğinde Cennet'te aşkı Beatrice'i aramaya gittiğinde, Cehennem'in ikinci halkasında çıkan şiddetli fırtınada Paolo ve Francesca ile karşılaşır. Gençlerin çok acı çektiğini gören Dante, onların hikâyesini dinlemek ister. Ravenna hükümdarının kızı Francesca, Rimini lordunun oğluyla evlendirilir; ancak Francesca, lordun evli olan diğer oğlu Paolo'ya âşık olur. İşledikleri 'günahı' Dante'ye şöyle anlatır: "Bir gün ikimiz, zevk için Lancolot'un nasıl sevgiye tutsak olduğunu okuyorduk. O güzel gülümsemenin böylesi bir sevgili tarafından nasıl öpüldüğünü okuyunca, titreyen dudaklarımı öptü. O gün daha fazla okuyamadık," der Francesca. Dünya şiirinin başyapıtının yaratıcısı Dante'nin bu şiirsel hikâyesi, Tanrı sevgisinin her sevgiden üstün olduğunun kısa bir açıklamasıdır. Paolo ve Francesca'nın bu hikâyesi onlarca filme konu oldu, bir çok ressama ve heykeltıraşa hem şöhret, hem de para kazandırdı. Ünlü heykeltıraş **Rodin**, "Öpüşme" adlı heykelini yaparken, Dante'nin İlahi Komedyası'ndaki Paolo ve Francesca hikâyesini sürekli okur, heykelin karakterini bu hikâye üzerine kurar. Heykel bittiğinde ise, bu tür konularda son derece hassas olan, bu yüzden insanları ahlaksızlıkla suçlayıp aforoz eden Kilise, Rodin'e tek bir eleştiri bile yapmaz çünkü, Dante'nin İlahi Komedyası'ndan yararlanmıştır. Kilise, Dante'nin Tanrı'ya ve Hıristiyanlığa bağlılığından asla şüphe etmemektedir.

Buna benzer dramatik ve ilham kaynağı olan aşk destanlarına ve hikâyelere hemen hemen her kültürde rastlamak mümkün. Örneğin; Paolo ve Francesca'nın hikâyesinin tıpatıp aynısı olmazsa bile Kürtlerin en büyük aşk destanı Memê Alan Destanı'ndaki Mem'in başından geçen aşk hikâyesinin konusu da pek farklı değil. Ancak aşkı yaşama şekli çok farklı. Mem, Zîn'e rüyasında aşık olur, arayıp aşkını bulduğunda ise, değil onu öpmek, onu bulduğu için yer yüzünün en acımasız cezasına maruz kalır. Aşkının elini bile tutamadan ölümle tanışır. Yine **Ehmedê Xanî**'nin, Memê Alan Destanı'ndan uyarladığı Mem û Zîn eseri, **William Shakespeare**'in Romeo ile Juliet eserinden neredeyse bir yüzyıl öncesinde kaleme alındığı halde, her iki eserin kahramanlarının kaderi neredeyse aynı. Mem, aşkı Zîn'i bulur, ona dokunmadan ölümle tanışır, Romeo, Juliet'i bulur sonuca ulaşamazsa bile yine de onu öper.

Halkların destan ve aşk hikâyelerinin konuları birbirine benzerlik göstermesine karşın, birçok alanda birbirlerinden farklılıkları da mutlaka var. William Shakespeare'in kaleme aldığı **Romeo ile Juliet, Dante'nin, Paolo ve Francesca aşk hikâyelerinde, âşıklar birbirlerini öperken, ne Memê Alan'da ne Mem û Zîn'de ne Siyamend û Xecê'de, (Xecê'nin Türkçe okunuşu Hace ya da Türkçe tam karşılığı Hatice) ne de Cembeliyê Mîrê Hekkarî û Binevşa Narîn aşk hikâyesinde öpüşme kelimesine rastlanmaz.**

Kurt hikâyeleri, aşk, nefret, ihanet ve ceza ekseninde yürür. Aşk 'gerçektir' kişisel zevkler aşıkların hayal dünyasında bile baskı altındadır. Önce gerçek aşka ulaşmak gerekir, sonra da o aşkı kutsallaştırmak. Çünkü, namus kavramı ya da günah kavramı Kürtlerde kişisel zevkleri geri plana atmakta. Öte yandan intikam ve nefret de günah kavramı içine girdiği halde aynı oto kontrol, bu iki kavram için geçerli değil. Örneğin, Siyamend û Xece aşk destanında Siyamend, Xece'yi kaçırır, ancak günah işlememek için nikâh kıyması gerekmektedir, nikâhı kıymak için birini bulmaya giderken, saldırıya uğrar ve saldırganları öldürür. Ama Xece ile birlikte olmaz. Sonuçta her iki âşık bir kayanın dibinde birlikte ölüm suyunu içerler. Hakeza Memê Alan Destanı'nda Mem, Zîne ulaşıncaya dek yoluna çıkan bir çok insan öldürmesine karşın, Zîn'i kaçırmak yerine kendi nikâhına almak istemektedir. Dolayısıyla Kürtlerde namus kavramı her şeyin önüne geçmekte ve bu toplumsal bir ahlakı ifade ettiğinden hiçbir şekilde değişmemektedir, hikâyelerde bile. Bu olgu yerel halk hikâyelerinde de ön plana çıkmakta. Dengbêjlerin şarkılarında da kendisini çok net bir şekilde göstermektedir. Kürt hikâyelerinin diğer bir özelli-

ği de: Kahramanlar birbirleriyle konuşurken ya da birbirlerine dertlerini anlatırken şiirsel bir anlatımı tercih etmekteler. Bu anlatım tarzı bazen şarkıya da dönüşmekte. Kürt hikâyelerinin birçoğunda aşk değil, özgürlük ve ülke özlemi ön plandadır. Bunun temel nedeni ise hikâye anlatıcıları kahramanlarını yaratırken, bu kahramanları gelecek nesle örnek olarak gösterme kaygısıdır. Bu alanda yazılı edebiyata hâlâ geçmeyen Mîrze Mihemed hikâyeleri en iyi örneği teşkil etmektedir. Yüzlerce versiyonu olan Mîrze Mihemed hikâyelerinin en büyük özelliği, M. Mihemed'in yenilmez bir kahraman oluşudur. Mîrze Mihemed, padişahın oğlu olmasına karşın her zaman, her yerde bir halk kahramanıdır. Halkı yedi başlı canavarlardan kurtaran, en güçlü orduları zekâsıyla yenen bir kahraman olan Mîrze Mihemed, bu hikâyelerde âşık da olur ancak hiçbir zaman âşık olduğu kızla öpüşmez.

Kürt hikâyelerinin diğer bir çeşidi de, Kürtlerin eğlence dünyasını açığa çıkarmakta. Bu hikâyelere en iyi örnek, Söylemez Hanım'dır. Söylemez Hanım bir padişahın tek çocuğudur ve konuşmamaktadır. Padişah bir gün ferman çıkartarak: Söylemez Hanım'ı kim üç kez konuşturmayı başarırsa, kızını onunla evlendireceğini, tahtını ona bırakacağını açıklar. Yüzlerce kişi şansını dener ancak hiç kimse onu konuşturamaz, konuşturamadıkları için de kelleleri vurulur. Uzak diyarlardan gelen zeki bir genç Söylemez Hanım'ı konuşturmak için şansını dener. Genç, padişahın meclisine girip, Söylemez Hanım'ın dillere destan güzelliğini de görünce kendisiyle evlenmek için bütün gücünü ortaya koyar. Hikâyeler anlatmaya başlar: Bir gün der, bir terzi, bir marangoz ve bir imam birlikte yolculuk ederler, gece bastığında bir ormanda kamp kurup dinlenmeye çekilirler. Vahşi hayvanlara yem olmamak için sırayla nöbet tutmaları gerekmektedir. İlk önce marangoz nöbet tutar. Marangoz, nöbeti sırasında bir kadın maketi yapar. İkinci nöbet sırası ise terzidedir. Terzi de marangozun yaptığı makete elbise diker, üçüncü nöbet sırası da imamda. İmam sabah namazında gördüğü elbise giyinmiş cansız kadın için dua eder ve tanrı ona can verir. Marangoz maketi yaptığı için kadının kendisine ait olduğunu, terzi elbise diktiği için kadının kendisine verilmesi gerektiğini, imam ise dua edip Tanrı'nın ona can verdiğine vesile olduğu için kadının kendisinin olduğunu söyler. Genç sorar: Peki kadın kimin olmalı? Herkes bir fikir ortaya atar, Söylemez Hanım dayanamaz konuşur: Kadın hiç kimsenindir, der. Böylece Söylemez Hanım'ı bir kez konuşturan genç ikinci kez konuşturmak için şansını dener. Yine bir hikâye anlatır: İki kardeş birlikte yolculuğa çıkarlar, düşmanları onları tuzağa düşürüp kafalarını keser. Duruma şahit olan bir kuş hallerine çok acır, orada bulunan sihirli bir otu kullanarak kafalarını tekrar bedenlerine yapıştırır. Ancak hata yapar. Büyük kardeşin kafasını küçük kardeşin bedenine, küçük kardeşin kafasını büyük kardeşin bedenine yapıştırır. Her iki kardeş de evli oldukları için şimdi kadınlar kafaya mı verilmeli, bedene mi verilmeli? diye sorar. Yine her bir kafadan bir ses çıkar ve Söylemez Hanim yine dayanamayıp ikinci kez konuşur: Eşlerini boşayıp başka kadınlarla evlenmelidirler, aksi durumda günah işlerler, der. Genç, yine bir hikâye anlatarak üçüncü kez de Söylemez Hanım'ı konuşturma başarısını gösterir. Ve mutlu sona ulaşır. Ama tüm Kürt hikâyelerinde mutlu sona ulaşılmaz. Hikâyelerin yüzde doksanının sonu hicranla biter.

Çocuk hikâyelerinde de sonuç değişmez. Kürt çocuk hikâyelerinde "Kurbağa Prens" ya da "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler" hikâyelerinde olduğu gibi, prenses gidip kurbağayı öpüp prense çevirmez ya da prens gidip Pamuk Prensesi sonsuz uykusundan uyandırmak için öpmez. "Kartal ve Tavşan", "Kurt ve Çiftçi", "Tilki ve Aslan" hikâyeleri anlatılır. Kartalın pençesinin gücü, kurdun vahşiliği, aslanın parçalayıcılığı, tilkinin kurnazlığı, hikâyelerin ana temasını oluşturur.

İşte Kürtlerin karakteristik özelliklerinden bir bölümünü ortaya koyan bu hikâyeler, aslında Kürtleri Kürt yapan hikâyelerdir.

Söyleşi>Zerrin Yılmaz

Tanja Dückers

Almanya'da yaşayan insanlarda fazlaca iyi görünme, çok çekici olma, başarılı bir iş sahibi olma ve başarılı bir seks hayatına sahip olma konularında büyük bir toplumsal baskı olduğuna inanıyorum.

Eylül ayında İstanbul'dayım demişti. Tanja sözünü tuttu. Almanya'da önce ilk iki kitabı Spielzone-Oyun Parkı ve Cafe Brazil ile "Bayan Harika" ve "Pop edebiyatçısı" lakaplarını alan Tanja Dückers'den söz ediyoruz. Son romanı Himmelskörper-Gök Cismi ile Nazi Almanyası hatıralarını ve suç olgusunu yeniden yorumlayan yazar, Nobel Ödüllü Günter Grass ile rekabete girmiş durumda. Henüz 34 yaşındaki bu genç yazarla Asos'ta tatilini geçirmeye giderken iki günlüğüne uğradığı İstanbul'da buluşuyoruz. Türkçe'de yayımlanan ilk kitabı Cafe Brazil'i daha yeni bitirmiştim, tüm hikâyeler kafamda capcanlı... Cafe Brazil'deki kadın kahramanın aklında bu sefer kimi tavlamak var merak ediyorum...

Sevgili Tanja öncelikle yazarlık macerasının senin için nasıl başladığını sormak istiyorum. Nerelerde, hangi zamanlarda ve nasıl yazı yazmayı seviyorsun?

Ben Berlin'de büyüdüm ve çok seyahat ettim. Berlin'de yaşamayı sevdiğim için bu seyahatlerden hep geri döndüm. Sonsuza dek yurtdışında yaşamayı istemedim ve geri geldim. Farklı ülkelerde okudum, kısa bir süre, doğruyu söylemek gerekirse çok sıkıcı bulduğum bir TV şirketi için çalıştım, sonra bıraktım. İki yayınevinde çalıştım ama çok küçük bir rolüm olduğu ve hiçbir şeye karar veremediğim için bu işten de sıkıldım. Sonra yazmaya karar verdim, hikâyeler icat etmeye başladım. Ve güzel bir keşif yaptım; fanteziler dünyasında pragmatik dünyadan daha iyiydim. Aslında çok küçük yaşlardan beri bir şeyler yazıyordum. İlk kitabımı on beş yaşındayken, bir öğrenci değiş tokuş programı ile gittiğim Amerika'da yazmıştı. Bu, kısa hikâyelerden oluşan bir kitaptı ama onu sadece yılbaşında annem ve babama göndermekle yetindim. Bu kitabım hiç yayınlanmadı ama nerdeyse on beş yıl sonra yayınlanan Cafe Brazil ile bir çok benzer yönü var, her iki kitap da temelde yabancı insanları konu alıyor. On altı yaşında başka bir roman yazdım, bu bir aşk hikâyesiydi, çok farklı geçmişleri ve farklı hedefleri olan iki genç insan arasındaki yabancılaşmayı konu alıyordu. Bu kitabım da yayınlanmadı. İlk kitaplarımın yayınlanmamış olmalarından dolayı çok mutluyum. Evde, tatilde, trende -uçak yolculukları hariç- birbirinden çok farklı yerlerde yazabiliyorum, esnek bir kişiyim. Şanslı olduğum konulardan birisi de Almanya'da çok fazla yazarlık bursu bulma şansımın olmasıydı, böylece farklı yerlere gidebiliyor, adapte olamazsanız değiştirebiliyorsunuz, pek problem olmuyor. Berlin'deki yaşamım ise son derece yoğun, bir çok okuma, röportaj ve benzeri işlerle uğraşmak zorundayım. Aslında yazmak için gereken zamanı ayıramıyorum, her gün yazamıyorum çünkü yapacak bir sürü bürokratik işim oluyor, bir yazar olarak hayatımı organize etmem, okumalarımı, yayınlarımı ve herşeyi düzenlemem gerekiyor. Başka projeler de var: Antoloji çalışmaları, müzisyen arkadaşımla üzerinde çalıştığımız CD, bütün bu projelerde yer alıyorum. Tabii, yayınmlanmayan hikâyeler de yazıyorum. Bu da işimin parçası. Hepsi yayımlanmıyor, fakat kişinin kendi hatalarını bir yana bırakırsak bu da bütünün bir parçası.

Yayımlanan ilk olarak romanım "Spielzone-Oyun Parkı", Berlin'de duvar yıkıldıktan sonra yaşananları belgesel ve kurgusal bir tarzda yazmaya çalıştığım bir eserdi. Bu kitabım için yaptığım araştırma çok hoşuma gitti, Berlin'deki bir çok farklı yeri, gecekonduları, yıkıntıları, yabancı barları, görebildim, araştırma çalışması çok eğlenceliydi. Tasvir ettiğim bir çok yerin atmosferini bozmadığıma

inanıyorum. İlk romanımda çok esprili, neşeli anlar var, zaten ben de çok ciddi ve ağır tarzda yazılan kitapları beğenmiyorum, ciddi konuları alaylı, esprili duygulara taşımayı tercih ediyorum.

"Cafe Brazil" birbirinden çok farklı mekânları, sıradışı kahramanları, cinayet, ölüm, hastalık, cinsellik... pek çok değişik temasıyla dikkati çekiyor.

"Cafe Brazil", çoğunlukla Berlin'de geçen hikâyelerden oluşuyor, yine de diğer ülkeler ve şehirler de var. Hikâyelerin birbiriyle bağlantı noktası, yabancı insanların hayatın zorlu anlarıyla karşılaşmaları. Yabancılaşma ve ironi. Öyküler küçük çocuklardan yaşlı insanlara kadar herkesi içeriyor, bu insanların hepsi şu ya da bu şekilde yabancılar. İlk kitabımdaki belgesel tarzdan bu kitapta vazgeçtim ve burada daha çok psikolojik çözümlemelere önem verdim. Okurun açıkça görebileceği gibi dönüm noktasına şehveti ve ebeveyn ilişkilerini yerleştirdim, ayrıca hikâyelerin ilgi çekici ve dramatik olmalarına özen gösterdim. Birkaç hikâye cinayet üzerine. Öykülerde bir çok insan ölüyor. Fakat öyle basit bir cinayet öyküsü yazmaktan çok psikolojik yönleri olan hikâyeler yazmaya çalıştım ve o "kötü" şey olmadan önceki uzun süreçte insanların içinde bulundukları psikolojik durumları anlattım. Hikâyeler vahşetin kendisine değil, insanların bu noktaya gelene kadarki psikolojik durumlarına ve değişimine odaklanıyor. Ölüm her zaman büyük bir trajedi değildir. Hikayelerimin de trajedi ve komedi arasında bir yerde olduğuna inanıyorum, kendim de böyle öyküler okumayı seviyorum, sadece komik ya da sadece trajik öyküler okumaktan hoşlanmıyorum. Kitapta tamamen eğlence, komedi yok, ama komik ayrıntılar var, özellikle kitabın sonunda komiklikler ortaya çıkıyor. Belki de bu söylenenler doğru çünkü ben kayıp ve zor insanları tasvir ettim; bu tür insanlara sempati duyuyorum ve bu sempatimi de yansıttığıma inanıyorum. Hoşuma giden çılgın insanları anlattım, bunlar ölüyor, nevroz geçiriyor ya da hastalanıyorlar. Ölüm, hikâyelerde işlenen bir konu olmasına rağmen görünürdeki esas öğretmen bu kişilerdeki akıl rahatsızlıkları. Bu insanlara büyük bir sempati duyarak yazdığımı düşünüyorum, kötü sonlar onları bulsa da komikler, fakat ben asla onlarla alay etmiyorum. Sevilebilecek olduklarını düşünüyorum.

Hikâyelerinizde seks ögesi neden bu kadar sık ve doğrudan işlenmiş?

Almanya'da yaşayan insanlarda fazlaca iyi görünme, çok çekici olma, başarılı bir iş sahibi olma ve başarılı bir seks hayatına sahip olma konularında büyük bir toplumsal baskı olduğuna inanıyorum. Ben bu konularda zorluklarla karşılaşan insanları yazmaya çabaladım, kahramanların çoğu pek de başarılı olamayan insanlar. Bu insanların problemlerini esprili ve alaycı bir dille yazmaya çalıştım; kısacası, güzel erkekler ve güzel kadınlar arasındaki o aptal ve muhteşem aşk hikâyeleri burada yok, konular daha çok şüphe ve kendini sorgulama ile ilgili. Örneğin "Kırmızı Tüyler" adlı hikâyeyi alalım, hikâyedeki adam kız arkadaşı tarafından terk edilmiş ama hâlâ kızın evine gidiyor; kıza seksüel bir saplantısı var. Daha önce de söyledim: Ben seksüel açıdan başarılı olmayan insanlar hakkında değil, zorluklar yaşayan insanlar hakkında yazdım. Bu da madalyonun öteki yüzü.

Cafe Brazil'deki hikâyelerinizin bazılarında genç karakterler var,

acaba bu karakterlerin daha sonraki hikâyelerde karşımıza büyük insanlar olarak çıktıklarını söyleyebilir miyiz? Hikâyeler arasında benzer bir ilişki var mı?

Üzgünüm ama hayır. Gerçek anlamda bir bağlantı yok. İlk romanım "Spielzone" da böyle bir bağlantı vardı ama Cafe Brazil'de bu yok. Sadece iki hikâyenin geçtiği "Yaşlılar Evi" ve ihtiyar kadın karakter aynı. Bu iki hikâye de (Maremagnum ve Lux Aeterna) aynı mekanda geçiyor. İlk romanımda gerçek bir bağlantı söz konusuydu. Yirmi bölümün hepsi de birbirine bağlıydı. Cafe Brazil'de aynı üslubu tekrarlamadım, ama bir açıdan da haklısınız dikkatli okuyan insanların dikkatini çekecek küçük bağıntılar var.

Nasıl bir aşk fikrine sahipsiniz, hikâyelerinizde bu fikri nasıl işliyorsunuz?

Aslında hikâyelerimde kendi yaşadığım aşkları yazmıyorum. Ne yazık ki, hikâyelerdeki karakterlerden birisi de değilim. Seksin içinde eğlenceli bölümleri olduğunu ve seks yapan karakterlerin de her zaman kahranmanlar değil, komik yönleri olan insanlar olabildiğini düşünüyorum. Bazen bu kişi önce kendisine çok güvenen, kendisinden emin bir kişi gibi görünürken, özel ve gizli bir durumda aslında hiç de öyle olmadığını gösterebiliyor. Genellikle erotik olayları bu insanların yüzlerindeki maskeyi düşürmede bir araç olarak kullanıyorum, bu yolla bu insanların da farklı yönleri olduğunu göstermek istiyorum, aslında göründükleri kadar güçlü olmadıklarını, zayıf yönlerinin de olduğunu ortaya koyuyorum. Bazı insanlar kitabımda erotizmle ilgili çok fazla şey olduğunu söylüyorlar, ama benim neslim bu tip şeyleri rahatça konuşabilen bir nesil ve bence de bunları konuşmak önemli. Erotik ilişkileri tıpkı çay içmek ya da alışverişe gitmek gibi normal gördüm ve yazdım. Tıpkı politik görüş gibi, büyütülmemesi gereken bir şey bence, bu da hayatın bir parçası, ama her zaman dramatize etmemiz ve saklamamız gerekiyor, aslında hayatın bir parçası gibi görünse de hayatın ta kendisi bu. Ben her zaman bir sembol olarak kullanmıyorum, sadece hayatın normal bir parçası.

Bazı hikâyelerde arka planda sevgi olduğunu söyleyebilir miyiz? Örneğin bir hikâyede eşi tarafından bahçede öldürülen bir adam var, bu ilişki aslında bir aşk ilişkisi miydi?

Ben daha çok kompleks hikâyeler düşünüyorum. Bu hikâyedeki ana fikir adamın karısıyla telepatik bir ilişkisi olduğuna inanması, ama okuyucunun onların birbirlerine uzak bir çift olduğunu ve birbirleriyle ilgilenmediklerini düşünmesi: Örneğin kadın kahve, kek, arkadaşlarıyla buluşmayla uğraşırken adam futbolla ilgilenmektedir. Fakat sonuçta kadının da adamın aklından geçenleri okuyabildiği, aralarında gerçekten telepatik bir ilişki bulunduğu ve bu yüzden de kadının adamı öldürdüğü, çünkü patolojik anlamda depresyonda olan kadının öldürülmek isteyen kocasını anladığı, yani ölüm fikrinde birleşmeleri ortaya çıkar. Erkek eş tek başına ölmek istemektedir ve karısı onun aklından geçenleri okuyabilmektedir. Adam ise bunun gerçekliğinden şüphe etmektedir, karısı kendisini öldürebilecek mi bilmemektedir ve sonunda karısı onu öldürür. Aralarında farklı türde bir sevgi var ama gerçek hayatta bu sevgiyi yaşayamıyorlar, ancak adam ölürken birbirlerine ait olduklarını hissediyorlar. Birbirlerini sevdikleri sadece sonunda ortaya çıkıyor.

Politik konulardaki düşünceleriniz nelerdir, Nasyonal Sosyalizm ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Fikirlerinizin yaşamınıza yansıması nedir?

Irkçılık sorununun çok önemli olduğunu düşünüyorum, bu olay maalesef Avrupa'yı değiştirdi. Bugün uğraştığımız bir çok politik sorunun kaynağı bu, örneğin İsrail Filistin savaşı.. Bizim neslimizin rahatına bakıp, biz bir şey yapamayız diyemeyeceğini düşünüyorum. Bu doğru olmaz. Bence her şey oldukça canlı, örneğin Berlin'de hâlâ bombalanmış bir çok ev göreblirsiniz, Berlin'in mimarisinin çok değiştiğini de görebilirsiniz. Berlin'de büyümüş birisi

olarak bunu gözlemlemek çok kolay, Almanya'nın daha az zarar görmüş başka bir şehrindeki bir evde yaşayan birisinden daha çok fark edersiniz. Ben bunun hâlâ devam ettiğine ve bugünün politik sorunlarından birisi olduğunu görebiliyorum. Örneğin transatlantiklere çıkarılan zorluklar, bunların Amerika'ya bağımlı olmamak isteği ile ilgili olduğunu düşünüyorum; tüm bunlar korkunç ve genç yazarların halen var olan bu konuda neler hissettiklerini yazmaları gerekiyor. Gelecek yıl, Almanya'daki genç yazarlardan farklı olarak, bu konuları ele aldığım kitabım yayınlanacak. Bu kitabı çıkarmamdaki asıl nedenlerden birisi de, bizlerin sadece Pop Edebiyatı yapmadığımızı, politikayla da ilgilendiğimizi göstermek, biz apolitize edilmiş değiliz ve bu konuların sadece Günter Grass gibi bu konuda monopol olmuş, yaşlı, ak saçlı adamların işi olmadığını göstermek istiyorum. Bu konularda yazan başka genç yazarlar da var. Son kitabım "Himmelskörper", biraz benim politik bakışımı ele veren bir kitap zaten.

Öyküleriniz ya da şiirleriniz nerede ve nasıl başlıyor?

Şiirler farklı. Şiir yazarken fazlaca ilginç deneyimim olmuyor, gördüklerimi, güncel yaşantımdaki deneyimlerimi kullanıyorum. Başka bir deyişle, şimdiki tecrübelerimi, aktüel yaşamımda olup bitenleri yazıyorum. Romanda ise konuyu daha geniş bir tarzda ele alıyorum. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki üçüncü nesil nasıl yaşıyor, bu savaş Alman ailelerinde nasıl bir etki yarattı gibi, konu şimdi, burada yaşadığım değil uzunca bir zaman üzerinde çalışmam gereken bir süreçte gelişiyor. Gençken daha farklı yazıyordum, on ya da on beş yıl önce daha süratli ve sürekli yazıyordum, bir günde on yedi sayfa yazabiliyordum, ama şimdi yazma stilim değişti, şimdiki yazılarım daha sanatsal ve karmaşık, yazdıklarim üzerinde daha çok düşünmek zorundayım. Önceki yazı tarzım daha özgürceydi, şimdi ise daha fazla düşünerek, tasarlayarak yazıyorum, daha çok araştırma yapıyorum. Dünyayı, canlıları araştırmak gerekiyor, bir şey kaybederken bir başka şey kazanıyorsunuz. Zaten, bir sayfa roman yazarken bu kadar hızlı gitmeniz mümkün değil.

Bir CD hazırlamak nereden aklınıza geldi.

Sık sık böyle bir çalışma yapmam gerektiğini düşündüm. Şiirin melodileri olduğunu hissediyordum ve siyah-beyaz dışında farklı bir şey yapmanın hoş olabileceğine karar verdim. Edebiyatın geleneksel sunuluş şeklinden yorulduğumu gördüm, Berlin'de, şiirlerini şiir toplantılarında sunan birçok yazarla tanıştım, ben de bu toplantıların bir parçasıydım. Bu toplantılarda yazarlar şiirlerini okuyor ve yüksek bir performans ortaya koyuyorlardı. Peki ben şiirimle ne yapabilirim diye düşündüm. Yakın bir müzisyen arkadaşım, bana bazı CD'lerini getireceğini söyledi, ben bunu hiç düşünmemiştim, sana hepsini göndereyim, dedi. Bu arkadaşım film müzikleri besteliyor, ayrıca müzisyen, Fransızca adı olan bir grubu var ve elektronik müzik yapıyorlar. Fakat öyle gürültülü patırtılı bir müzik değil, daha sanatsal ve ince bir müzik, benim çok hoşuma gidiyor, egemenlik kurmuyor, örneğin tekno ile şiiri nasıl birleştirirsiniz? Kabul etmeliyim ki o, işin daha zor kısmıyla ilgileniyor, çünkü benim şiirlerime müzik uydurması gereken o, ben şiirlerimi onun müziğine uydurmuyorum. Özgün şiirlere müzik bestelemek zorunda. Gelecek baharda CD çıkacak. Çıkmasını sabırsızlıkla bekliyorum.

Tanja Dückers'den bir öykü.

Gece

Sarah çayını tazeledi, sandalyesine oturdu ve bacak bacak üzerine attı. Karşısında Georg oturuyordu.

"Yüksek Lisans tezini hangi konuda yazıyorsun?"

Georg ona biraz daha yaklaştı, Sarah gülümsedi. "Matbaacılığın gelişimi üzerine, kitap süslemeleri çok ilgimi çekiyor..."

"Ah, bu oldukça ilginç bir konuya benziyor..."

İki saat daha sohbet ettiler. Georg tuvalete gitmek ya da çayını tazelemek veya dışarda hayranlarının çığlıkları arasında şarkı söyleyen Proll grubundan rahatsız olup pencereyi kapatmak için ayağa kalktığında, Sarah Georg'un bacaklarına ve poposuna bakıyordu. Elbette ki kısa bir süre sonra bakışlarını başka tarafa çeviriyordu. Saat bire on kala Sarah: "Sanırım artık yatmak zorundayım..." dedi.

Georg'a onunla kalması için nasıl bir teklif yapması gerektiğini bilmiyordu ve kalmasını ima etmenin çok cüretkâr bir davranış olacağını düşünüyordu. Georg hemen başını sallayarak "peki" dedi.

"Peki, o zaman ben de artık kalkayım... Son metroyu yakalamam gerek..."

Ama kalkmadı, annesinin, bahçesinde nasıl sebze yetiştirdiğini anlatmaya başladı; annesi Batı yakasında oturuyordu, bahçedeki erikler sayesinde (Georg) hemen hemen her gün erikli pasta pişirebiliyordu. Sarah'a, isterse ona da birkaç dilim pasta getirebileceğini söyledi. Sonunda saat biri yirmi geçe kapıdan girerken çıkardığı ve Sarah'ın ayakkabılığına koyduğu kahverengi pabuçlarını giydi.

Sarah kapıda nabız atışlarının hızlandığını ve ellerinin terlediğini hissetti.

"Peki... eve dikkatli git... ve kendine iyi bak, e mi?"

"Evet, yarın için bol şans... iyi çalışmalar," dedi Georg.

Sarah kapıyı kapattı. Georg gittiği için biraz mutluydu, çünkü buluşmaları her zaman onu geriyordu. Sarf ettiği her kelimeye dikkat ediyor, durmadan rimelinin ya da rujunun yayılmasından korkuyordu. Georg gittiğine göre huzurla küveti doldurup, günlüğünü yazabilirdi. .

Georg'un kız kardeşinin zayıflama takıntısı olabileceğini hiç düşünmemişti. Gerçi bundan ailesi ile ilgili neticeler çıkarılamazdı. Georg kız kardeşiyle gerçekten çok yakın bir ilişki kurmuş gibi görünüyordu.

Birdenbire kapı çaldı. Sarah toparlandı. Kim gelmiş olabilirdi ki? Hızla bluzunu giydi.

"Kim... kim var orda?" diye tereddüt ederek sordu.

"Özür dilerim... yine benim."

Bu Georg'un sesi. Sarah sevinsin mi, telaşlansın mı bilemiyordu. Çoktan makyajını silmişti, gri çorabında da bir kaçık vardı.

Kapıyı açtığında biraz güvensiz Georg'u gördü.

"Son metro gitmiş, gece otobüsü bir saat sonra gelecek, ben... acaba o gelene kadar burada kalabilir miyim diye sormak istedim... Eğer sence sakıncası yoksa..."

Georg derin bir nefes aldı, "Belki senin yanında...geceyi geçirebilirim, sabah da erkenden giderim diye düşündüm, seni çalışırken rahatsız etmek istemem... burada divanın üzerinde yatabilirim..."

Hiç susmuyordu.

Sarah, "Tamam... Benim için sakıncası yok," dedi.

Aslında o da seviniyordu.

Bugün öğleden sonra kendini iki kez tatmin etmiş, bu esnada da Knockin on Heaven's Door'un ev versiyonunu dinlemişti. Zevk alırken yastığı sırılsıklam olmuş, elleri de ıslanmıştı. O anda da Georg'un vücuduna sarıldığını hayal etmiş, sırtının, parmaklarının altında titrediğini hissetmişti.

Georg dört saat önceki tavrıyla, hızlı, biraz sinirli ve kolunun birisini duvara yaslayarak, ayakkabılarını çıkardı.

Yine küçük, kare, cam masaya oturdular.

Sarah: "Bir şey içmek ister misin?" diye sordu.

"A, evet, belki... eğer sen de içersen..."

Sarah bir şişe Orvieto açtı. Ne söyleyeceğini bilmiyordu, bilhassa, aradan geçen süre boyunca kendisini içsel olarak geri çekmiş olduğu için, böyle beklenmedik bir değişime kendini adapte edemiyordu. Aklına Georg'un zayıflama takıntısı olan kız kardeşi geldi, ama birdenbire bu konuyu açmanın biraz komik olacağını düşündü.

"Şey... Bu yıl için tatil planı yaptın mı?.. Ah, affedersin, yüksek lisans tezi yazarken konuşulacak bir konu değil bu." Georg önce sesini alçaltti, sonra sustu.

Sarah sadece: "Evet, gelecek aylarda bir tatil yapmam söz konusu olamaz..." dedi.

Georg: "Lovis-Corinth Sergisi'ni gördün mü?" diye sordu. Bu çok kötü bir başlangıç olmuştu; bir süre sergi hakkında konuştular, sonra Baselitz Sergisi ve August Caddesi'ndeki son gezintilerinden bahsettiler. Sarah her zaman Georg'la aynı fikirde olmuyordu, ama cevap verirken son derece çekingen davranıyordu, çünkü Georg bir şey söylemeden önce uzun süre düşünüyor ve konuşurken çok ciddi davranıyor, bu tavrı da Sarah'ı korkutuyordu; bu uzun düşünüp taşınmaları hemen sorgulamaya başlarsa onu kıracağını düşünüyordu. Sonunda Sarah yatağına tek başına gitti. Yüksek lisans tez konusu belli olmadan önce temizlediği eski komodinden Georg için yastık, çarşaf ve kuş tüyü bir örtü çıkardı. Georg yüz kere teşekkür edip, bir kez daha, kapısını açmakta zorlandığı tuvalete gitti. Sarah tuvalet seslerini duymamak için hemen radyoyu açtı. Georg oturma odasına dönmeden, arkasında kapalı duran tuvalet kapısına sırtı dönük, Sarah'a doğru dürüst bakmadan, ona iki kez iyi geceler ve iyi uykular diledi.

Sarah soyundu; büyük, siyah yatağına yattı. Kendisini okşamaya başladı, sanki içindeki gizli şeyleri bulmak istermişçesine parmaklarını vajinasının içine kuvvetlice soktu. Kısa bir süre sonra boşaldı; kısa, sıradan, neredeyse acı verici bir deneyimdi bu; yorgun ve biraz da sıkılmış halde gözlerini karanlığa dikti.

Bir süre daha uyanık kaldı, bir şeyler düşünmek için çok yorgun, uyumak için de çok huzursuzdu. Sonunda uykuya dalar gibi oluyordu ki bir ses duydu: Sanki birisi konuşuyordu. Kalkıp kalkmamak arasında bocaladı. Sonunda ani bir hareketle kalkıp sessizce oturma odasına gitti: Georg divanın üzerinde yatıyordu, kolunun tekini de divanın arkasına yaslamıştı. Gövdesi çıplaktı, Sarah böyle bir manzarayla karşılaşmayı beklemiyordu. Merakla yanına yaklaştı.

"Sevişmek, sonunda sevişmek... hmmm... seni duvara yapıştırayım... bacaklarını iyice aç... güzelce, genişçe..."

Sarah kulaklarına inanamıyordu. Büyülenmiş gibi divanın önünde diz çöktü. Georg bir taraftan da horluyordu. Sarah'ın elleri titriyordu. Örtüyü yukarı doğru kaldırdı. Georg çıplaktı. Kalın damarlarla kaplı uzvuna baktı, neredeyse sertleşmişti... Parmak uçlarıyla Georg'un penisine dokundu. Bu sırada bacaklarından yukarı doğru küçük bir heyecanın yükseldiğini hissetti. Boynundaki damar tıp tıp atıyordu. Birdenbire elini geceliğine uzattı ve kendisine dokundu. Parmaklarının arasına süzülen sıvı şapır şupur sesler çıkarıyordu. Georg olanlardan habersiz öylece yatıyordu, ölü gibiydi. Sarah ıslak eliyle Georg'a dikkatlice ve yumuşakça dokundu. İşaret parmağındaki bir damlayı penise, bir başka damlayı ise hayalarına akıttı. Damlalar uzuyor, yavaş yavaş organın her yanına dağılıyorlardı.

Uzunca bir süre Georg'u izledi, sonra kalktı ve yavaşça kapıya doğru ilerledi.

Bir an onun yanına uzanma düşüncesiyle boğuştu. Ama sayıkladığı kişinin kim olduğunu nereden bilebilirdi ki, belki de rüyasında çok farklı bir kişiyle konuşuyordu, sevиştiği kişi tiksinti verici, seks düşkünü gudubetin biri olabilirdi. Ayrıca, öylece gidip yanına uzanmak son derece kaba bir davranış olurdu, sonra uyanıp da onu geri çevirse ne olacaktı...

Georg yaklaşık yarım saat daha, güzel güzel uyudu, Sarah ise parmak uçlarına basarak yatağına geri döndü. Saat çoktan sabahın dört buçuğu olmuştu, ama o hâlâ uyuyamıyordu, en sonunda başındaki yastığı yuvarlayıp bacaklarının arasına koydu. Georg'un penisine sürdüğü parmaklarını ağzına sokarken, yastığıyla zevkin doruklarına ulaştı.

Ve hiç zorlanmadan derin bir uykuya daldı.

Saat beş olmadan George uyandı. Çok yorgundu, ama uyumadan önce divanı temizlemesi gerektiğini gördü. Silindiği mendili yastığın altına koydu, sabah mendili orada unutmamayı diledi, tuvalete giderek yorgun ve muhtemelen de uyumuş olan Sarah'ı uyandırmak istemiyordu.

Sarah'ın odasından bir fısıltı, hatta bir inleme duydu. Ayağa kalktı ve dikkatlice kapıya doğru yürüdü. Sarah oradaydı, tişörtü yukarı doğru sıyrılmış, sol göğsü açıkta kalmıştı. Sessizce yanına yaklaştı. Göğsü ne çok büyük ne de çok küçüktü; pürüzsüz, buğday rengi bir teni vardı. Ya şimdi uyansa ne olurdu. Aynı sesi tekrar duydu. Sarah dişlerini birbirine kenetlemiş iç çekiyor, bu sırada bir eliyle göğsüne dokunuyordu. Georg hayretle Sarah'ın bacaklarının arasındaki yastığa baktı. Uyurken çok güzel görünüyordu ve durmadan dönüyordu. Bacaklarına baktı, Sarah dönünce kalçasının üzerindeki iç çamaşırı sıyrılmıştı. Bacaklarının arasından ter damlacıkları akıyordu. Georg bir dakika için yanağını onun poposuna yasladı.

Sarah tekrar sırt üstü uzandı, ağır ağır nefes alıyordu. Kollarını oynattı, diliyle üst dudağına dokundu, sonra içeri çekti.

Georg çıldırmıştı. Penisi çamaşırını zorluyordu, onu yakaladı ve ileri geri hareket ettirmeye başladı, hızlı, daha hızlı, Sarah'ın göğsüne bakıyordu, aslında onun üzerine atlamak istiyordu, bacaklarını ayırmak, onunla sevişmek...

Georg yavaşça inledi, dudaklarını ısırdı, spermlerini çarşafa ve Sarah'ın göğsüne boşalttı. O Tanrım, ya şimdi uyanırsa... Sarah'ın düzenli nefes alıp vermesini dinledi, ince, keskin hatlı yüzüne, geniş alnına baktı; acaba rüyasında ne görüyordu, belki de her perşembe aldığı çamur maskelerini.

Hiçbir şeyi fark etmemiş gibi görünüyordu. George bu bir anlık gerginlikten yorgun düşerek diz çöktü, alnını yatağın yanındaki lambanın pirinç ayağına dayayıp soğuttu.

Bir yalnızlık duygusu çöktü üzerine. Sonra güvensiz adımlarla divanına geri döndü. Sarah tüm bunları bilseydi... Üzüntü duygusu birdenbire öfke ve başkasına verdiği zarara sevinme duygularına dönüştü.

Saat durmaksızın çalıyordu. Saat sabahın dokuzu olmuştu, Sarah vakit kaybetmeden yüksek lisans tezini yazmaya başlamak istiyordu. Georg gözlerini ovuşturdu. Dün gece olanlar, üzerine karanlık gibi, yavaş yavaş çöküyordu. Sarah'ın göğsündeki spermlerin kurumuş olmasını diledi. O yapışık maddeyi fark etse bile, gece olanlar hakkında fikir yürütmesi zordu...

Kahvaltı masasında Georg: "Ee yeni bölüm ne hakkında?" diye sordu.

Sarah, "İkinci mi üçüncü mü?" diye yanıtladı.

Georg "Üçüncü..." dedi. Aslında bu hiç umurunda değildi. Sonunda evden ayrılırken hâlâ bu tuhaf, cazibeli, içine dönük ruh halindeydi; buna dayanamazdı, bütün günü randevularla doluydu, üstüne üstlük dün bilgisayarını yere düşürmüştü.

Sarah: "Eve dikkatli git... şeyy... kendine... kendine iyi bak, tamam mı?" dedi.

Halka yakalı bluzundan içeri, göğsüne bakmaya cesaret edemediği için, anlamlı biçimde Sarah'ın gözlerine baktı. Kendi gözlerine dalıp giden bu benzersiz mavi gözler... Buluştukları zaman Sarah bundan hiç mutluluk duymuyor, hep strese giriyor gibi görünüyordu. Belki de sadece kibardı ve her şey bundan ibaretti.

Georg arkasını döndü ve hızla merdivenlerden aşağı indi.

Sarah kapıyı yavaşça kapadı. Georg'un ayak seslerini olabildiğince uzun bir süre dinlemek, o yumuşak adımları sonsuza dek hafızasında saklamak istiyordu. Bir an Georg'un dün geceki gibi geri gelebileceği ümidine kapıldı, ama sonra bu saatlerde metroların her üç dakikada bir kalktığını ve Georg'un renkli bir plastik banka oturup, bir kitap açtığını, artık kendisini düşünmeyeceğini hatırladı.

Salih Bolat>

Ağaç

İspanyol filozof **Jose Ortega Y Gasset**, "Üniversitenin Misyonu" adıyla Türkçeye çevrilmiş olan yapıtında, bir mistik olan arkadaşı Rubin de Cendoya ile yaptığı konuşmalardan, doğa ile ilgili şu diyalogu aktarır: Eğitimin insanda oluşturması gereken iki büyük erdem, içtenlik ve dinginliktir. Bakın doğa, onların ikisini de dünyanın tüm eğitmenlerinden daha iyi öğretir. İnsanın dışındaki her şey insandan daha içtendir. O yüzden, bir doğal görünümün ortasında tek başımıza kalır kalmaz, minicik, görünmez parmaklar, çevremizde hayvanları, bitkileri, taşları aynı duvar halısında birleştiren o içtenlik gizemini dokumaya koyulurlar. Çok geçmeden, kendimizi kırların ortak yaşamına dalmış buluruz; insansız manzara, yüreğimize imbiğinden damla damla dinginlik, uyum, iyilik süzer. "Acaba doğanın bağrında niçin o denli rahat ederiz?" diye kendi kendine sorar **Nietzsche**. Yanıtı da şu olur: Doğanın bizim hakkımızda bir yargısı yoktur da ondan. Ah, ne kadar doğru! İnsan hep hemcinsinin yargıcıdır -tabii eğer düşmanı değilse-. Bize en çok değer veren kişinin karşısında bile, hep tetikte, hep tedirginizdir, aman hakkımızdaki iyi düşüncelerini bozacak yeni bir yanımızı keşfetmesin diye.

Turgut Uyar

Demokrasi, insan hakları, özgürlük, yurttaşlık gibi kavramların kentleşmeyle birlikte ortaya çıktığı bir gerçektir. Elbette bu kavramlar, uğurlarında kavgaları, ağır bedel ödemeyi, toplumsal çatışmaları gerektiriyor. Demek, insanların kent yaşamına geçmeden önce, böyle sorunları yoktu. Son yıllarda, kentleşmeyle birlikte gelişen kent kültürü, bir yanılsamayı da beraberinde getirmeye başlıyor. O da şu: Özellikle edebiyat sanatlarında, doğadan uzaklaşılıyor, yazarlar doğayı küçümsüyorlar. "Otlar, böcekler..." diye küçümsenen doğa, sanat yapıtlarından kovuldukça, kuru, mekanik, aklın ve mantığın ölçüleri içerisine hapsedilmiş bir gerçekliği yansıtan ve "sanat" diye adlandırılan yapıtlarla karşılaşıyoruz. **Yves Bonnefoy**'nun yaptığı şiir ayrımı da bence bu temele dayanıyor: "Şiirle umudu neredeyse birleştirmek, bir tutmak istiyorum ama bunu uzun yoldan yapmak istiyorum, çünkü

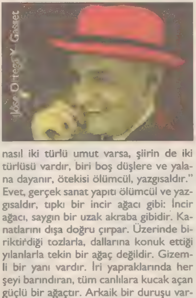

Jose Ortega Y Gasset

nasıl iki türlü umut varsa, şiirin de iki türlüsü vardır, biri boş düşlere ve yalana dayanır, ötekisi ölümcül, yazgısaldır." Evet, gerçek sanat yapıtı ölümcül ve yazgısaldır, tıpkı bir incir ağacı gibi: İncir ağacı, saygın bir uzak akraba gibidir. Kanatlarını dışa doğru çırpar. Üzerinde biriktirdiği tozlarla, dallarına konuk ettiği yılanlarla tekin bir ağaç değildir. Gizemli bir yanı vardır. İri yapraklarında her şeyi barındıran, tüm canlılara kucak açan güçlü bir ağaçtır. Arkaik bir duruşu vardır. Öyledir zaten. Bilgeliğin simgesidir. Çok görmüş, geçirmiş, deneyimlerle yoğrulmuştur çünkü. Halk arasında, "incir ağacının altında uyunmaz, cinleri toplar," derler. Gizemli görüntüsünden dolayıdır belki. Anlayamadığımız, algılayamadığımız her şeyde doğa üstü güçlerin varlığına inanırız çünkü. Bir de incir ağacının kökleri çok güçlüdür. **Turgut Uyar**'ın bir kitabının adı, "Kayayı Delen İncir"dir. "Ocağına incir dikmek" deyimi de, güçlü kökleriyle her şeyi saran, sıkıp boğazlayan, yok eden özelliğinden kaynaklanır. Yaşama sıkı sıkıya bağlıdır. Çünkü yaşamak için her şeyi yok edebilir. Yağmur ormanlarında, güneşe ulaşmak için başka bir ağacın gövdesine sarınarak yukarı tırmanan ve sonunda sarındığı ağacı yok eden incir ağaçlarını görmüştüm. İncir ağacı, yaşama tutkusunun ta kendisidir. "Hastane önünde incir ağacı" türküsü boşuna değildir. Soğuk olmayan, hafif gizemli bir düşünsellik içerir. İddialı olmayan bir bilgeliğin ürünüdür. Tatlı meyvesine karşın, yabanıl bir görüntüsü vardır incir ağacının. Yapraklarıyla, eğri büğrü dallarıyla, duruşuyla, görkemli bir yabanıllığı yansıtır. Kesinlikle evcil değildir.

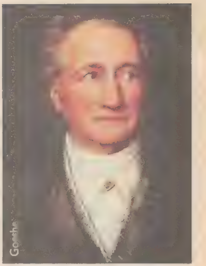

Goethe

Gasset'yi dinlemeye devam edelim: Ağaçlar büyük birer eğitmendirler. Platon, Atina yakınlarında bir çınar ağacını ara sıra ziyarete giderdi, **Taine**'in en iyi dostu da yine bir çınar ağacıydı. Büyük adamların, tüm bilimleri okuyup bitirdikten, sanatları, öğretileri tanıdıktan sonra, kalkıp kendilerini bitkibilime adadıkları sık görülmüştür; hiç kuşku yok, bitkibilimde hoş gizemler, tatlı avunmalar bulmuşlardır: **Rousseau**'da da, **Goethe**'de de görürüz bunu. Ağaç varlıkların belki de en güzelidir: Göv-

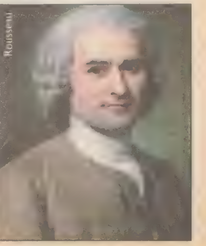

Rousseau

desinde kuvvet gizlidir, dallarında kaprisli bir kararsızlık, kıpır kıpır yaprakcağızlarında sevecenlik vardır, bunlardan da öte, ağaçta bilmem neden, huzur vardır, belirsiz, dilsiz, nabız gibi bir hayat yapraklarının arasında hışır hışır dolaşır. Eski Mısırlılar, ölülerin ruhlarının ağaçların dallarını mesken tutacaklarına inanırlardı. Arjantin yerlileri de tanrı Walechn'e sunaklarını bir ağacın dibine bırakırlardı, bana kalırsa çok yerinde bir şey. Renan der ki, insan için dinsel içgüdü, kuş için yuva yapma içgüdüsüyle eşittir: Kuşlar yuvalarını ağaçlara yaptıklarına göre, insanların da ağaçları mihrap edinmesinde şaşılacak yan yok yani...

Gasset'nin aktardığı bu diyalog, çocukluğumda yaşadığım bir olayı anımsattı bana: Adana'da tipik bir Akdeniz bağ evinde oturuyorduk. Evimizin çevresi, badem, erik, kaktüs, incir ve melengiç (çitlembik) ağaçlarıyla kaplıydı. Evimizin biraz ötesinde, dev bir melengiç ağacı vardı. Ağacın güçlü kökleri yer yer toprağın üstüne, minik köprüler gibi çıkıyordu. Özellikle Arap (fellah) kökenli insanlar, "sakız ağacı" da dedikleri melengiç ağacına kutsal bir anlam yüklüyorlardı. Örneğin, ağacın köprü gibi, yüzeydeki köklerinin altından hasta çocuklarını geçirdiklerinde, iyileşeceklerine inanıyorlardı. Bu inanç yaygındı. Bir yaz günü, annem ve komşu kadınlar, ağacın altında oturmuş sohbet ediyorlardı. Ben de oralarda oynuyordum. Birden bir köpek, beni kovalamaya başladı. Çığlık atarak kaçıyordum. Bir ara arkama baktığımda, köpeğin beni ısırmak üzere olduğunu gördüm. Ama o sırada önümdeki ağaç kökünü görmemiştim. Köke takıldım ve yere kapaklandım. Düşerken, ayağım köpeğin çenesine çarpmıştı ve bu sefer de köpek çığlık atarak kaçmaya başladı. Tehlikeyi atlatmıştım. Bu olay, annem başta olmak üzere, mahallenin en dedikoducu kadınlarının gözlerinin önünde gerçekleşmişti. O günden sonra, bizim melengiç ağacının kutsallığı, beni kurtardığı için daha da pekişmişti. Ağacın ünü bütün Adana'ya yayılmış, her gün insanlar hasta çocuklarını buraya taşımaya başlamıştı.

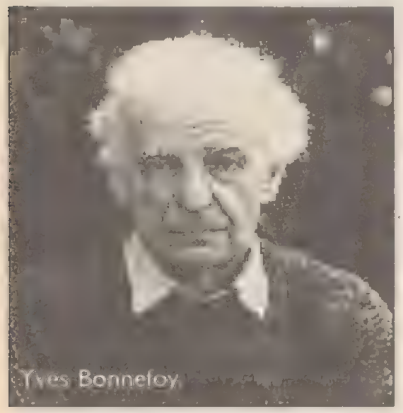
Yves Bonnefoy

İki ay kadar önce, Ankara'da, Bilim ve Sanat Kitabevi'nin önündeki masada, birkaç edebiyat erbabı oturuyorduk. **Nihat Genç** bana dönerek, önümüzdeki minik bahçedeki bitkilerin bazılarını gösterdi ve "Bunların adını söylersen, alnından öpeceğim seni!" dedi. Bitkiler konusundaki bilgime, bir botanikçi kadar değilse de, epey güveniyordum. Ama bir gün böyle bir sınavla karşılaşacağım aklıma gelmemişti. Kısa bir gerilim yaşadıktan sonra, "şimşir" dedim. Nihat Genç'in gözüne girmeyi başarmıştım.

Şaka bir yana, doğa düşmanlığı ülkemizde devlet politikası yapılmak isteniyor. Her şeyi ticari bir meta olarak gören esnaf hükümet, işsizliğin, yoksulluğun ve cehaletin ateşlediği kör yürekleri arkasına almış, ağzının suyunu akıtarak, ülkemizin ormanlarına gözünü dikmiş durumda.

Adana'ya, çocukluğumun geçtiği yere son gittiğimde, bırakınız melengiç ağacını, hiçbir bitkinin kalmadığını gördüm. Son portakal bahçesinin de yerle bir edildiğini, oradaki oduncunun ardiyesinde, insan kemikleri gibi yığılmış zarif, hüzünlü ağaç dallarından anladım. Bir müteahhit olan Belediye Başkanı, gelişme adına, sürekli, doğanın katledilmesine ve betonlaşmış bir yaşama ruhsat veriyordu. Melengiç ağacını tanıyan insan sayısı oldukça azalmış, kutsal sayan insan ise hiç kalmamıştı.

Kaçak>Tozlu Raflar

>Faruk Kaya

- Ayıp olmasın şimdi; ben raflara tozlu demek istememiştim aslında.
- Daha ne diycen, dikten söylemişsin işte. Her gün siliyo çalışanlar onları.
- Kitaplar böyle eski ya, hani kimileri çok yıpranmış falan, o anlamda ben...
- Öyle olacak tabi, kaç yıllık kitap onlar!
- Ben de onu diyorum çok güzel bir şey yapmışsınız Kabalcı Kitabevi(Beşiktaş) olarak. Bu yıllanmış kitaplar arasında kendimi kaybediyorum. 250bin, 500bin, 1 milyonluk diye gruplara ayırmışsınız, çok hoş olmuş...
- Tozlu diyosun ama raflara! Hem, kitap aldın mı bakayım sen?
- Hepsini almak istiyoruuum!! Heeepsiinniiii!!!
- Olmaz öyle hepsi falan. Bağırma kulağımın dibinde, deli midir nedir???

ALDATACAĞIM - Esat Mahmut Karakurt

"-Bir gecenizi bana hasretmenizi istiyorum!..

-Ne dediniz! Bir gecemi size hasretmemi mi istiyorsunuz?..

-Evet kocamı aldatacağım da onun için...

-Fakat anlayamadım efendim! Ne demek istiyorsunuz? Konuşmanız bana çok garip geliyor!..

-Garip gelecek bir şey yok... Hâdise sadece şu: Kocam beni bu gece arkadaşlarından birisinin karısı ile aldatıyor... Ben de onu yarın gece sizinle aldatmak istiyorum!.."

Ahmet Altan'ın Aldatmak romanından daha cesur, daha açık sözlü bir roman. Nasıl bir tiksinti yaşıyorsa artık kocasına karşı; hikayenin başından itibaren aldatma fikrini okuyucuların kafalarına kazıyan bir kadın. Aşk, nefret, kıskançlık derken cinayetle gittikçe karmaşık bir hal alan sürükleyici olayların anlatıldığı 112 sayfalık bu eser sadece 500bin lira. Kitap zamanında da büyük ilgi uyandırmış olacak ki; İnkılap ve Aka Basımevleri 1983'te onuncu baskıyı yapmış. Konu aldatma olunca akan sular duruyor belli ki. Aynı yazarın; Kadın Severse, Kadın isterse,Ömrümün Tek Gecesi,Vahşi Bir Kız Sevdim,Çölde bir İstanbul kızı...gibi eserleri de mevcuttu raflarda. Anlaşılan yazarımız daha o dönemlerde çözmüş hedef kitleyi..

REJİM - Dr. Erwin Maxwell Stillman

Çabuk kilo ver, ince kal... sloganıyla her daim hedefi on ikiden vurabilecek bir konu.Onu yiyelim, bunu yiyelim ama kilo almayalım, aksine zayıflayalım filinta gibi olalım, su içince yaramasın artık diyenlerin baş ucu kitabı. Yazarın adının önündeki doktor ibaresini görür görmez ilk dakikada golü yiyorsunuz zaten. Kalori miktarları, şeker oranları, bazı hastalıklar hakkında bilgiler ve türlü grafikler inandırıcılığı arttırıyor, inandıkça da zayıflıyorsunuz. Yarın öbür gün aynı kitabı cin fikirli gazetelerimizden biri kupon karşılığı vermeye kalkarsa şaşırır kalırsınız. Akıllı olun, Suna Develioğlu'nun çevirdiği, Nil Yayınevi'nin 1984 yılında bastığı 205 sayfalık bu eseri 250bin lira iken gidip alın tükenmeden...

BAMBİ - KARACA

Felix Salten'ın yarattığı kahraman Bambi, J.Fikri tarafından dilimize çevrilmiş. İnkılap ve Aka Basımevi de güzel bir iş yaparak 1979 yılında basmış bu kitabı, 159 sayfa. Benim gibi raflardaki eskileri inceleyenlerden iki arkadaş; "ooolum bu bambi şey diil mi, kaşarlı yemiştik hani, yemek kitabı mı çıkarmışlar" diye geyik çevirdiler. Harbiden Bambi Büfe'den söylenecek kaşarlı dürümle daha da zevkle okunabilecek bir eser. Büyükler çocuklarına bu sevimli kahramanın maceralarını satın alarak kendi anılarını da yad edebilirler. Bütçeyi yormaz; bugünkü fiyatı 500bin, paranın para zamanı ise 20 liraymış...

İzmir İmbatı

ANADOLU İNSANI SANATA SANATÇIYA SUSAMIŞ, ÜLKEMİZDE KIYI KENTLERİ DIŞINDA DA YERLER VAR...

Padişahın "Önce şu bilim İstanbulcağızı gez!" uyarısıyla yollara düşen **Evliya Çelebi** soyundanım sanırım. Sivas-Şarkışla'ya gidecektik. Sivas'a gelmişken kim tutar beni. Erzincan, Erzurum, Ağrı, Van, Tatvan ve yollardaym. Doğu'nun doğası ve gizemi bir başkadır. Bir aya yakın süre kaldım oralarda. Bir tutam imbatı özlediğim anlar oldu. Yaz mevsiminde özlemlerin Kızılırmak gibi uzun, Ağrı Dağı gibi yüksek, Van Gölü gibi uçsuz bucaksız olsa da güzellikleri yaşadım. Sevdiklerime kuşlarla selam yolladım.

Gittiğim yerlerde sanata, sanatçıya susamış dostlarla birlikte olduk. Kendi olanaklarıyla gazete ve dergi çıkarmaya soyunmuş özverili insanlarla tanıştım. Bir çay içimi sürede sıcacık dostluklar kurduk.

Geceleyin yaptığım tren yolculuklarında yıldızlarla söyleştim. Kimi zaman yıldızların eridiğine tanık oldum. Yaşamın acımasızlığı karşısında gözyaşlarım engel tanımadı. Kamp çadırlarının kurulduğu günlerde, Bingöl'ün bir çadır kent oluşuna şaştım. Bingöl depreminin üzerinden ne kadar süre geçmişti? Yeri gelince bunlara değineceğim...

[illegible] KAÇAK YAYIN SÖYLEŞİSİ

72. Uluslararası İzmir Fuarı açıldı ve kapandı. Bizleri ilgilendiren sanat olaylarıydı. Sanat ve Nota Sokağında bir günde 8-10 söyleşinin yapıldığı da oldu. Dinlemeyi seven insanımız(!) soru sormayı pek sevmiyordu. Soru sorun diyenlere gözlerinde soru işaretleriyle bakıp kaldılar. Üç beş yıla kalmaz soru sormayı da öğreneceklerine şüphem yok...

Leman Dergisi'nin kendine ait alanı

bir başkaydı. Konukları da oldukça fazlaydı. Palmiyelerin arasına kurulan hamaklar ve yer minderleri, bir masal dünyası havası katmıştı ortama.

Kaçak Yayın söyleşileri ilgi gördü. Adnan Özer ve Aslan Özdemir üç gün boyunca okuyucularla birlikte oldular. Söyleşilere pırıl pırıl liseliler, üniversiteliler ve olgun insanlar katıldı. Dolu dolu söyleşilerden mutlu olduk. Konu Kaçak Yayın'a da geldi. Çoğu katılımcının birleştiği bazı noktalar vardı: Kaçak Yayın'ı tesadüfen aldım. Her yönüyle doyurucu bir dergi. Derginin tanıtımı ve reklamı niçin yapılmıyor? Biz gençlere de sayfa açın.

Kaçak Yayın söyleşilerine Nebil Özgentürk, Muhittin Bilgin, Ünal Ersözlü, Yusuf Alper gibi şair ve yazarlar da katıldı. Bizleri yalnız bırakmadılar.

KÖYDE KÜLTÜR VE SANAT ŞENLİĞİ

2. Emlek Kültür ve Sanat Şenliği Şarkışla'nın Ortaköy'ünde 16-17 Ağustos tarihlerinde gerçekleşti. Ortaköy, Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Kızılırmak'ın kıyısında bir köy. İnsanları konuksever, daha önemlisi duyarlı ve aydın. Köy halkının çoğu Ankara'da oturuyor. Yaz aylarında köylerine dönüyorlar. Köyün eski adı EMLEK. Osmanlıcadaki karşılığı sağlıklı, şifalı bitkilerin, ürünlerin yetiştiği yer anlamına geliyor. Domatesi çok lezzetli. Vakfın çıkarttığı derginin adı domatesten geliyor, ama halkın söylediği gibi: TAMATES.

Köyün bir vakfı var. Kültür, eğitim, sağlıkla ilgili çalışmaları az değil. Vakfın başkanı Avukat Hüseyin Özcan. İkincisi bu yıl gerçekleştirilen şenliğin fikir babası sevgili Hüseyin Özcan. "Küçük bir Anadolu köyünde de sanat ve kültür şenliği yapılabileceğini göstermek istedik," diyor.

Tüm sanatçı ve aydınlara kapılarının açık olduğunu belirtiyor. Köyde kültür ve sanat adına paneller düzenleniyor. **Hidayet Karakuş**, Osman Bolulu, **İbram**

Erdem, Fikret Özkaplan, **Muhittin Bilgin**, **Savaş Ünlü**, Muzaffer Dizman, **Harun Ünlü**, Hami Karslı, Hasan Hüseyin Yalvaç bu amaçla köye davet ediliyor.

Köyde otel ve restorant yok. Her ev otel gibi. Köy halkı konukları ağırlamakta yarışıyor. Muzaffer Dizman'la ben sevgili Dursun ve Yeter Gündüzer'in evinde konuk olduk. Bin yıldızlı bir evdi. Teşekkürler sevgili Gündüzerler...

Her su kenarı da birer restorant. Mangallar yakılıyor. Suyu dereden, kaynaktan alıyoruz. Halkın "tere" dediği bitkiyi suyun içinden topluyoruz. Tere, rokayı anımsatıyor. İşte o an 'İmbatla doluyor kalbim'. Merhaba Tarık Dursun K.. Binlerce yıldız altında gece keyfini yaşadınız mı hiç? Öneririm...

Kaplanderesi-Kızılırmak arası doğa yürüyüşü ikinci gün gerçekleşti. Altı saat yürüdük. Temiz havayı içimize çektik.

Gözlerimiz yeşile doydu. Karamuk denen meyveye doyamadık. Yaban üzümlerin tadı damağımızda kaldı. Kızılırmak kıyısında çalındı oynandı...

Akşama doğru Ataşlı Dağı'na çıkıldı. Doktor Kamber Oğuzer ile dağı çıkıyoruz. Kamber Bey, dağın ağaçlandırıldığından söz ediyor. Herkes gözü gibi bakıyor ağaçlara. Dağda uçurtma şenliği var. Uçurtmasını alan gelmiş.

Başkan Hüseyin Özcan "Köyümüzde gelecek yıllarda yapacağımız şenliğimizde tüm sanatçılar davetlidir. Sanatçı dostlarımızı köyümüzde ağırlamaktan mutluluk duyacağız," Diyor. Bu ara bana da ağır bir görev veriyor. Şenliklere yardımcı olmamı istiyor. Seve seve yapacağım elbette...

EŞEK ÜZERİNDE KAÇAK YAYIN İLETİ

Bir İngiliz atasözü, "Eşek ve atın akıllısı üzerine bineni düşürür," der. Şenliğe Ankara'dan gelen Janset Kınış eşek üzerinde Kaçak Yayın'a okudu. Yazar İbram Erdem eşeğe binmek istemedi. "Bu köyün eşekleri de akıllıdır. Janset çocuk olduğu için ses çıkartmıyor. Çok isterdim eşek üzerinde dergi okumayı. Neme lazım! Atalarımız boşa demememiş: Attan düşen ölmemiş, eşekten düşen sizlere ömür, diye. Korktum doğrusu," diyordu Sevgili İbram Erdem.

Alkolik kurdun tercihli yaşamı...

"Vahşetin Çağrısı" ve **"Demir Ökçe"** gibi romanları milyonlar satan, 20. yüzyıl başının en önemli yazarlarından **Jack London**, sadece maceracı ruhlara değil, varoluş sorunu yaşayanlara da kapılar açıyor...

Jack London

"Bütün bunların bir adı var: Macera. Ben de bunu tadacağım."

"Yol" adlı romanında böyle diyordu Jack London. Kendi iradesi dışında yaşadığı -artık hayat mı dersiniz, kader mi bilmem- maceralarla yetinmeyip sürekli yenilerini arayan Jack London, yani "Vahşetin Çağrısı," "Demir Ökçe" gibi romanların yazarı, bu sıradan dünyada yeniden ele almamız gereken yazarlardan biri. Yanlış anlamayın, sıradışının çekiciliği değil onu öne çıkaran. Ya da ne bileyim, 40 yıllık ömrüne çiftçilik, fabrika işçiliği, kaçakçılık, denizcilik, avarelik, muhabirlik, öğrencilik, yazarlık gibi pek çok yaşamı sığdırması, bu yaşamların her birini sımsıkı sarılarak, büyük bir tutkuyla yaşaması da değil. Sadece ve sadece çok sıra dışı bir hayatı sıradan bir şekilde yaşamış olması dikkat çekici.

Lenin'e ölüm döşeğinde kitaplarını okutacak, Troçki ve Che Guevara'yı hayranı yapacak, Hemingway'e yazınsal anlamda da çok şey verecek "saf" sosyalizm duygusunu da bu tevazuya borçlu belki London. Deniz tutkusuna ve hatta içkiye borçlu olduğunu söyleyenler olsa da, Jack London sosyalizmin ona, San Francisco Körfezi'ndeki fabrikalarda çalışırken geldiğini belirtiyor. Zaten onun için 50 kitabına da yansıttığı macera ve sosyalizm eş anlamlı.

Bütün bunlar içinse öncelikle, doğmak gerekiyor.

İstenmeyen çocuk

John (Jack) Griffith London, bu işi 12 Ocak 1876'da, kapıları Pasifik'e açılan San Francisco'da yaptı. Flora Wellman ve Profesör W. H. Chaney'in gayrimeşru çocuğu olarak! Sorun o doğmadan başladı; astroloji meraklısı babası çocuğu istemediği için Flora'yı hamileyken terketti, Flora da intihara teşebbüs etti.

Jack'in bundan sonraki hayatında annesinin izleri yoğun. Bu nedenle biraz Flora'dan bahsetmek lazım. Çocukken ateşli bir hastalık yüzünden yüzünün güzelliğini, saçlarını, bir gözünü kaybeden, boyu uzamayan ve ayakları küçük kalan Flora, Jack'i doğurmadan önce de sürekli depresyondadır ve yavaş yavaş aklını oynatıyordur.

25 yaşında evden ayrılır, önce Seattle, sonra San Francisco'ya taşınır. Burada zengin altın arayıcıları bulunmakta, on binlerce göçmen barınmaktadır. Flora geçinmek için piyano dersleri verir. 1874'te William Chaney'le yaşamaya başlar. Bir astrolog olan Chaney, onu spiritüalizme yönlendirir, "astroloji evi" işletirler. Flora burada müşterilerin ölmüş sevdikleriyle bağlantı kurup onlarla haberleşmelerini sağlar. Ancak kazandıkları para, kirayı bile ödemeye yetmez.

İşte Flora tam bu dönemde Jack'e hamile kalır; bu hamilelik zengin olma hayallerini tamamen yıkar. Doğum ise neredeyse Flora'yı ölümün eşiğine getirir. Çok zayıf düşer. Jack doğduğunda Jennie adlı zenci bir sütannenin yanına verilir. Kadın ona sekiz ay kendi çocuğu gibi bakar. Oysa Flora ırklara takıntılı bir kadındır. Jack'i büyütürken de, siyah derililere asla güvenmemesi gerektiğini öğretir, kendi ırkının üstünlüğünü savunur. Jack London da tüm hayatı boyunca Anglosakson ırkının üstünlüğüne inanmıştır zaten.

Başa dönersek, William, "gayrimeşru" çocuğun doğumu

üzerine Flora'yı terk eder. Buna karşın Jack sekiz aylıkken Flora, John London adında müşfik ama ticarette başarısız, iki kız babası bir dulla evlenmeye muvaffak olur. Bizim Mustafa Kemal ve matematik öğretmeni hikâyesi gibi; babadan ayırmak için çocuğa Jack denmeye başlanır.

Küçük alkolik

Ama artık annesi onunla ilgilenmemektedir. Bu görevi üvey kızkardeş Eliza üstlenir. Jack'in herşeyiyle o uğraşmaktadır artık; dolayısıyla yazar adayının hayatta en çok sevdiği ve güvendiği kadın o olur. Üvey babası John London da Jack'i kendi oğlu gibi sever. Jack'in en büyük eğlencesi, yeni babasıyla yaptığı gemi yolculuklarıdır. Yaptığı ilk tasarruflarla da "Razzle-Dazzle" adlı küçük bir yelkenli alır Jack. Bu arada Flora histeri krizleri geçirmekte, huzursuzluğu ve değişken ruh halleriyle tüm aileyi kötü etkilemektedir. Flora'nın ruh çağırma seanslarına Jack kulak misafiri olur, arkadaşlarıyla birlikte bu bağırtılarla dalga geçer. Tevekkeli değil, Jack London daha sonra hayatı boyunca öteki dünyayı reddedip mutlak materyalizme sarılmıştır.

London Ailesi bir süre sonra Oakland'a taşınır. Burası daha düzenli, daha düzgün insanların olduğu, çalışarak kazananların memleketidir. Baba John bir çiftlik satın alır ve Jack beş yaşından itibaren çiftlikte çalışmaya başlar. Bir gün birkaç yudum bira içirirler ona, fena şekilde hastalanmasına neden olurlar. İki yıl sonra bir düğünde şarap ikram ederler ve içtiğinde çıldırır, can çekişir. Daha sonra hayatı boyunca başına bela olacak içkiyle bu dönemde tanışır London.

Jack sekiz yaşındayken üvey ablası Eliza'nın evlenip evden uzaklaşmasıyla büyük bir üzüntüye kapılır. Birkaç ay sonra tavukları hastalanıp ölen baba John London çiftçilik hayalinden vazgeçer ve Oakland'ın başka bir bölgesine taşınırlar. Jack burada hem Eliza hem de "Mammie Jennie"yi göreceği için mutludur. Yeni mahallelerinde kendisine sataşan çocuklarla kavga etmeyi öğrenir. Güçlü bir çocuk değildir ama ağız dalaşı

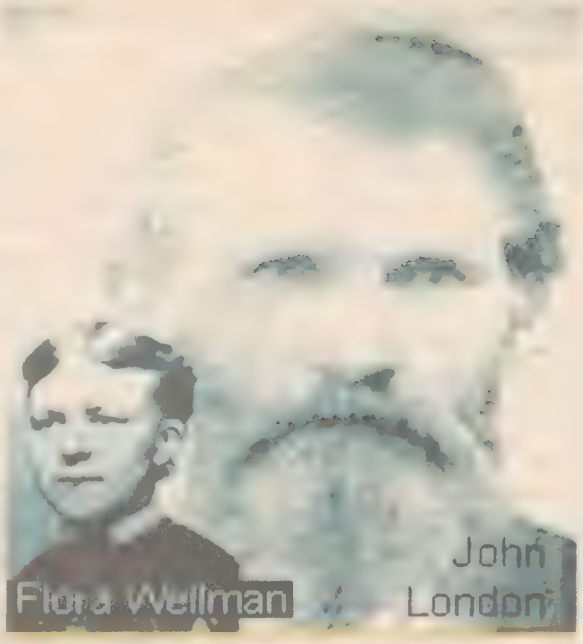

konusundaki yeteneği ile çocuklar arasında ün kazanır. 1890'da, 14 yaşındayken ilkokuldan mezun olur. Ailenin imkânları kısıtlı olduğu için eğitimini sürdüremez ve bir konserve kutusu fabrikasında çalışmaya başlar. Neyse ki zorlu çocukluğu, yapılı biri olmasını sağlamıştır.

Yalnızdır, onu kasaba kütüphanesindeki kitaplar besler. Ona yol gösteren kütüphane memuru, hayatına giren ilk kültürlü kişidir. Kitaplar Oakland sınırlarını aşan çok daha büyük bir dünyanın kapılarını açar ona. Fabrikada kutu yaptıkça kaçmayı daha çok düşler. Kendini içkiye verir. Sık sık sarhoş olur. Oakland Limanı'ndaki içki içtiği birahanelerde denizcilerle, fok ve balina avcılarıyla tanışır.

Nihayet bir gün karşısına istiridye korsanı olma fırsatı çıkar. Özgürlük adına teklifi hemen kabul eden London üç aylık yolculuktan bambaşka biri olarak döner. San Francisco'da balık pazarında çalışır ama ilk fırsatta Amerika'nın çevresini dolaşmak üzere bir yıllığına denizlere açılır. Artık bir denizcidir o. California'ya döndüğünde uzak ve kaçak halinden kurtulmuştur. Annesi, ekmek getiren adam olduğu için onunla gurur duyuyordur. Ancak ona göre, o yaşlarda -kendi kelimeleriyle söylersek- "ayyaş bir serseri"dir artık. Oakland Limanı'ndaki Johnny Heinold'un barının müdavimleri de böyle düşünür zaten. Yine de London, Oakland'ın aşağı mahallelerinde avunmak için içki içtiği günleri, daha sonra başarıyla birlikte gelen "yüksek sosyete alkolizmine," denizcilerin gürültülü sarhoşluklarını zenginlerin iki yüzlü sarhoşluklarına tercih edecektir.

Sosyalizm yolunda

1893'te ailesinin de ısrarıyla, Japonya açıklarında balina avlayanlara katılmak için Sophie Sutherland adlı gemiye biner. Buradan kitapları için malzeme çıkarır. 19 yaşında (1895) liseye dönmeye karar verir. Politik teori ve özellikle sosyalizm ile ilgilenir bu dönemde. Ama aynı zamanda, fabrikalarda, demiryolunda zor koşullarda çalışmaktadır. Lise bitince işsizlerin Washington yürüyüşü-

ne katılır, serserilikten tutuklanıp cezaevine konur. Nietzsche, Darwin, Spencer okurken bir yandan da yazmaktadır ama hiçbir şey yayımlamaz.

Artık irade sahibidir London, güçlükleri aşmayı öğrenmiştir. Tek başına çalışarak Berkley'deki California Üniversitesi'ni kazanır. Ancak dört ay geçmeden okulu bırakmak zorunda kalır. Bunda, kısmen annesine yardım etmek arzusu, kısmen de üniversite hayatından nefret etmesi rol oynar. Aslına bakılırsa Sosyalist İşçi Partisi ile bağlantılı olduğundan okuldan atılmıştır.

1890'ların Amerika'sı büyük bir ekonomik krizle karşı karşıyadır. İşten çıkarmalar, grevler ve gösteriler gırla gitmektedir. "Altına Hücum" adını verdiğimiz dönemdir bu. Seattle belediye başkanı bile istifa edip yola koyulmuş; Seattle Post gazetesi şu manşeti atmıştır: "Refah orada!" Ama dağları aşmak, gemiler ya da gölden göle atlayan sallar inşa etmek, bunu da çabuk yapmak gerekmektedir. 25 Temmuz 1897'de, Jack de Eliza'nın kocası ile birlikte Alaska'nın kuzeyindeki Klondike'e gider. London'un söylediğine bakılırsa sadece bir yıl sonra, herhangi bir turist vapurla ya da trenle, hiç ayakkabılarını kirletmeden Klondike'e gidebilirdi.

Bu yolculuktaki tecrübe ve gözlemleri sonraki tüm eserlerinde etkili olur. Bir damla altın bulamadan 1898 baharında Oakland'a dönerler; üstelik Jack iskorbüt hastalığına yakalanmıştır. Ancak altın değerinde başka meziyetlere sahiptir artık, "entelektüel" olmuştur. Marx, Darwin, Spencer ve Nietzsche'yi okumuş, onların eserlerinden kendi felsefesini çıkarmıştır. Altın arayıcılarında, kürk avcılarında ve Kızılderililer'de gerçek bir ilham kaynağı bulmuştur Jack, insan davranışları ve doğanın vahşi güzelliği üzerine derin tecrübeler edinmiştir.

Ancak hâlâ yazar olup olmamak arasında gidip gelmektedir. Oakland'da postacılık eğitimi alır ve Posta Müdürlüğü'nde işe girmek için beklemeye koyulur. Umutsuz bir halde yazdığı ilk öykü kitabı bu kez okurlara ulaşmayı başarır. Tam bu sırada Posta Müdürlüğü ona iş bulur. London karar vermek zorundadır: Ya postacı olacaktır ya da yazar! Allahtan, genel müdürün kaba saba tavrı London'un karar vermesini hızlandırır...

Nitekim yazmaya koyulur ve derhal tutulur. 1899'da Alaska hikâyeleri bir edebi dergide, "Kara Kedi" adlı kitabı da bugün de yayımlanan The Atlantic Monthly adlı dergide yayımlanır. Canlı ve kesin anlatımıyla dikkat çeken London çok olumlu eleştiriler alır. Büyük patlamayı ise 1900'de yayımlanan, hikâyelerini biraraya getirdiği "Kurdun Oğlu" kitabıyla yapar. Aynı yıl, 20 yaşlarındaki İrlandalı Bessie Maddern ile tanışıp evlenir. Ard arda gelen kitap teklifleriyle para akmaya başlar. Jack London sonunda burjuva sınıfına dahil olmuştur.

Sörfü tanıtan adam

Bessie'den bir kızı olur; Joan adını verdiği kızını çok sever Jack. Ancak annesinin yarattığı hayal kırıklığı onu hep izler. Zamanının çoğunu en yakın arkadaşları Anna Strunsky ve George Sterling ile geçirmektedir. Ona "Jack the wolf" (Kurt Jack) adını takanlar da onlardır. Anna yazılarında da yardımcı olur ona. Bessie ise bunu yapmayı sevmez. Ama Anna New York'a taşınınca Jack'le bağlantıları kopar.

Jack, 25 yaşında fazla yerinde kalmışlığın verdiği bir huzursuzluğa kapılır. Kendini tükenmiş hisseder. Çünkü ona göre insan ve hayvan arasındaki temel fark şudur: "Hayvan yalnızca yaşar, vardır, ama insan yaşamak için büyük bir istek duyar..."

Bu duygularla 1902'de çıktığı İngiltere seyahati onu biraz kendine getirir. Londra'da fakir işçilerle, işsizlerle üç ay geçirir. "Altta Kalanlar" adlı etkileyici romanını yazar.

1902'de ikinci kızı dünyaya geldiğinde "Karın Kızı" yayımlanmış, "Vahşetin Çağrısı"nı yazmaya başlamıştır. Hayalindeki en büyük mutluluğun oradan oraya umarsızca koşan 40 atın bulunduğu bir sürünün ortasında yaşamak olduğunu söyleyen London bu meşhur romanında "Buck" adlı köpeğin yeniden bir kurda dönüşmesini anlatır. 1903'te yayımlanan bu roman kendi kendine hayat bulur, 6 milyon satarak rekor kırar.

Aynı yıl, Bessie'nin evlilikte mutluluk hayalleri de kırılmıştır. Lüks yaşamına gerekli parayı temin için durmaksızın yazan Jack, çok yolculuk etmekte, bu yolculuklarında da evlilik dışı ilişkiler yaşamaktadır. Bessie boşanma davası açar. Jack de neşeli ve deli dolu bir kadın olan Charmian Kittredge'le

ilgilenmektedir zaten. "Deniz Kurdu" yayımlandıktan bir yıl sonra (Kasım 1905) evlenirler. Jack, hayatının aşkını ve ruh ikizini bulduğunu düşünmektedir. Charmian, bundan böyle Jack'ın romanlarındaki sayısız kadın kahramanın esin perisi olacaktır.

Ama alkoliklik ve özellikle yazarken ortaya çıkan ruh çalkantıları onu çok etkiler. London özünde mutsuz, çok mutsuzdur. Ulaşılmış her hayalin sonradan, bir boşluk duygusundan öte bir şey vermediğini görmek, onu ağır bir depresyona iter. Bu arada mesleki krizler de onu üzmektedir. Her zaman basının bir mensubu olan Jack, Kore'de savaş muhabirliği yaparken Japonlar tarafından kovulur. 1905'te Rus devrimcilere destek verip "Sınıf Savaşları"nı yayımlar. Yeni kitabı "Beyaz Diş" de büyük ilgi görür.

1906'da deniz tutkusu bir kez daha depreşir ve yelkenli bir gemi inşa etmeye koyulur London: "Snark" (Snake & shark; Alice harikalar diyarındaki yılan-köpekbalığı). Herman Melville ("Moby Dick"in yazarı) ve Robert Louis Stevenson'un ("Define Adası"nın yazarı) hayranı olan London dünya seyahati yapmak istemektedir. Ancak seyahati, yakalandığı tropikal hastalıklar nedeniyle Avustralya'da biter. Bu seyahat ona, kendi öyküsüne çok benzeyen bir denizcinin öyküsü olan "Martin Eden"i yazdırır. Yoksul yaşam koşullarından

Küçük Jack, ruh çağırma uzmanı annesiyle dalga geçse de, ilerde yazacağı romanlarda fantastik bir damara rastlanır. "Demir Okçe"de siyasal öngörüsü ona faşizme mahkûm olan ve sonra özgürleşen bir dünya düşletir. "Ademden Önce"de tarih öncesine döner London. Onun fantastik hikâyeleri de mükemmeldir: "Kırmızı Olan"da bir kâşifin ilkel bir kabilenin totemi olan tanrı-müzik aletiyle karşılaşmasını anlatır.

sıyrılarak, tanınmış bir yazar olmayı başaran kahramanın hikâyesidir bu.

Aynı yıl, ABD'nin büyük üniversitelerini kapsayan bir konferans turnesine çıkarak, kapitalizmin olabilecek sistemlerin en kötüsü olduğunu anlatır. 1907'de yayımlanan, en önemli romanlarından "Demir Ökçe"de faşizmin ortaya çıkışını önceden görmüştür zaten London. Bir halk ayaklanması, faşist bir baskı ve ardından işçilerin zaferini öngören bu roman, onu tanıyanlar için hiç şaşırtıcı değildir. Zira London, bütün mektuplarını "Devrim için..." diye bitirmektedir.

Hastalıklara aldırmayan London bir süre sonra tekrar seyahate çıkar. Bu kez istikamet, Hawai'deki Cap Horn çevresidir. İddiaya göre "tanrıların sporu" sörfü yerlilerden burada görüp Amerika'ya tanıtan da odur.

Olüm denen bir soru...

1909'da Jack, sosyalizm üzerine sansasyonlar yaratacak konferanslar vermeye başlar. Bir yandan da her gün içmektedir. "Kurdun Evi" adını verdiği muhteşem bir evin inşasına koyulur. Büyük bir talihsizlik eseri, açılış gününden hemen önce ev yanar.

1913'te uzun bir Cap Horn - San Francisco seyahatinin ertesinde en önemli eserlerinden birini yazar London. Bir alkoliği anlatan "John Barleycorn" aslında kendi otobiyografisidir. Roman, o dönem alkolün yasaklanmasını savunanların İncil'i haline gelir.

O günlerde doktorlar defalarca Jack'e çalışma saatlerini kısaltmasını, 1910'dan beri ölçüsünü hepten kaçırdığı içkiyi azaltmasını ve sağlık rejimini uygulamasını öğütlüyorlardır. Ama o, alışkanlıklarını değiştirmeye yanaşmaz. Düzensiz hayatındaki tek değişiklik çok "uyuşuk" bulduğu Sosyalist İşçi Partisi'nden ayrılmaktır. Şunu da eklemek lazım: Döneminin en çok okunan yazarı olmasına karşın, özellikle yaşamının son 20 yılında hesapsızca para harcadığı için, hemen hemen hiçbir zaman borçlanmaktan kurtulamadı.

Şimdi şaibeli bir konuya geldik: London'un ölümü. Çünkü bazı hayranları ona "intihar"ı yakıştırıyor.

Bazı somut bilgilere göre Jack London, 22 Kasım 1916'da, California Ort Glenn Ellen'daki "Beauty Ranch"de (bugün orada muhteşem bir müze ve "Jack London State Historic Park" bulunuyor), akşam yemeğinden sonra hazımsızlık ağrılarından yakındı, çok kısa süre sonra bilincini yitirerek 40 yaşında öldü. Yanan "Kurdun Evi"nin yıkıntılarının da görülebildiği Glenn Ellen'da macera âşığı yazarın "sözde" mezarı var. Ancak şundan eminiz ki London'un cesedi kendi isteği üzerine yakılmış ve külleri rastgele savrulmuştur.

Hayatı boyunca insanın özgür iradesiyle kendi ölümünü seçme düşüncesiyle flört ettiği bilinen London'a ise bazı hayranları yukarıda değindiğimiz gibi intiharı yakıştırıyor.

Buna göre 22 Kasım 1916'da Jack London koma halinde, yanında bir şırıngayla bulunur. Birkaç yıldır çektiği amansız bir üremi krizi onu vurmuş, o da her zaman yaptığı gibi acıyı dindirmek için kendine morfin şırınga etmiştir. Ancak bu kez "bilerek" dozu biraz fazla kaçırmıştır. Ölüm yatağının yanı başında "Morphiumsülfat" ve "Atropinsülfat" etiketli iki adet şişe bulunmasına rağmen, herhangi bir şırıngaya rastlanmaması, iki yıldır içki içmeyen London'un ertesi gün kızını eve davet etmiş olması bu iddiayı çürütse de, samimi arkadaşı George Sterling'e göre bu bir intihardır.

"Jack London'un asil bir savaşçı ruhu vardı. Ölümü asla kendi seçimi olamaz," diye düşünüyor bazıları. Ama otobiyografisi "Martin Eden"in son satırlarında kahramanı, okyanusun kalbinde sükûneti bularak hayata veda eder. Bunu da unutmayalım.

LONDON'UN TÜRKÇE'DEKİ KİTAPLARI

AÇLAR ORDUSU (Yalçın), **ADEMDEN ÖNCE (Oda, Can)**, ALASKA KİD (Oda), **ALIN TERİ (Oda)**, ALTTA KALANLAR (Yalçın), **ATALARININ TANRISI (Engin)**, ATEŞ YAKMAK (Adam, Oda), **AY VADİSİ (Oda)**, BAY ALKOLİK: JOHN BARLEYCORN (Beyaz Balina, Engin), **BEYAZ DİŞ (Engin, Oda, Şule, Epsilon, İthaki)**, BEYAZ SESSİZLİK (Şule), **BÜYÜK SERÜVEN (Oda)**, CAN YOLDAŞI (Oda), **CİNAYET ŞİRKETİ (Oda)**, DEHŞET ÜLKESİ (Oda), **DEMİR ÖKÇE (Oda, Yalçın)**, DENİZ KURDU (Oda), **DİRENİŞ (Oda)**, DOĞU YAKASI (Oda), **DÖNEK (Yaba)**, DÜŞ ÜLKELERİNE YOLCULUK (Oda), **GÜNEŞ ÇOCUĞU (Oda)**, HALK AVCISI (Oda), **İNTİHAR (Oda)**, İSTİRİDYE KORSANLARI (Engin), **KIZ, KAR VE KAN (Oda)**, KIZIL VEBA (Yalçın), **KURT DÖLÜ (Engin)**, MARTIN EDEN (Cem, Engin, Oda, Sosyal), **MEKSİKALI DEVRİMCİ (Berfin)**, MİDAS'IN MÜRİTLERİ: Babil Kitaplığı 5 (Dost), **ORMANDAN GELEN SES (Altın)**, ÖYKÜLER: LONDON (Epsilon), **SEVGİNİN KATIKSIZI (Oda)**, ŞAMPİYON (Oda), **TANRILAR VE KÖPEKLER (Oda)**, VAHŞETİN ÇAĞRISI (Engin, Oda, Şule, Timaş, İthaki), **YANAN GÜN (Engin, Oda)**, **YOL (Oda)**

kursadoguz@yahoo.com

Kaçak>Ayaküstü<Aslan Özdemir

Sabah çıplak, akşam namaz...

Bahadır Boysal 90'lı yılların başında çizerliğe bilek oynattığında Onyedi yaşındaydı. Efsane **Limon**, Leman, olmuş, Leman'ın söylemi, mizahı hem sosyal hem politik alanda ülkede sağlam bir yer edinmeye başlamıştı bile. Böyle bir ortama geldiğinde; başlarda ister istemez gerilmiş, daha sonra kendine ait bir dil, mizah yaratmayı başarmıştır.

Son dönem yetişen genç çizerlerin içinde en sağlam desene ve çizgiye sahip parlak mizahçılarımızdandır Boysal. Mizahçılığı gözleminden geliyor, çevresinde yaşadıklarını kendi üslubuyla mizaha döküyor. Daha çok, komikliği klasik espri boyutunda değil de, herkesin gülebileceği komik ayrıntıları anlatarak karikatür, vinyet tarzında şovunu yapıyor.

Kaçak Yayın, zaman zaman günümüz Türk mizahından, karikatüründen sanatçıları sayfalarına konuk etmeye devam edecek. Bu sayıda konuştuğumuz Bahadır Boysal röportaj sırasında biraz konuşma güçlüğü çektiyse de, o başarılı bir çizerdir.

Ayrıca, resim yapmaya pek vakit ayıramasa da, görülmesi gereken önemli resimleri yakında sanat galerilerinin duvarlarını süsleyeceği müjdesini buradan verelim.

Bahadır kolay gelsin bugün Leman sabahlaması var... Bize anlatabilirmisin bu gergin ve neşeli geceyi?.. Çünkü bir yanda mizah yapılırken, bir yandan da iş yetiştirme telaşı, espri bulma stresi yaşanıyor değil mi?

Evet, doğru. Biz şimdi Leman'a sabahlıyoruz.

Bu hafta Leman'a ne çiziyorsun?

Desenli, anlatılı... Karanlık bir sayfa

Kaç saat sürüyor bu işi bitirmen?

Daha bunun şeyi var; bitecek de ondan sonra grafikerin başında durmamız var. Rengi var, dizgisi var, tashihi var.

Çizmek için kaç gün ayırıyorsun?

Aslında sen de biliyorsun bizim haftada altı gün tatilimiz var. Altı gün kafada kurguyla geçiyor. Birgün yani çizme işi. Haftada altı gün malzeme toplamak... Aslında çizerlik, ressamlık gibi bir şey değil. Ressam gibi mesela altı ay kapanıp çizersin de bunda maalesef hayatın içinde olmak gerekiyor. Okuyucuya yeri geldiğinde kıçını açmalısın.

Babacan açıl artık, kır zincirlerini, ağzından kerpetenle laf almaya döndü iş... Mesela nasıl oldu çizerliğe bulaşman, nasıl geldin buralara. Leman'la tanışmanı anlatsana.. Limon, Leman oldu, bir iki yıl sonra da sen aramıza katılmıştın sanırım değil mi?

17 yaşımda geldim Adana'dan. Zaten efsane Limon yani. Hastasıydık hepimiz. Ergenliğe kadar pısırık yetiştim. Misafir gelir, arka odaya saklanırdım. Leman Dergisindeki sosyal ortam adam etmiştir beni.. Aslında çok da Leman'a gelmek istemiyordum o zamanlar, çünkü Limon çok daha underground, çok daha böyle, şeydi. Leman artık böyle bayağı Gırgır gibi olmuştu. Çekiniyordum. Deli'ye gittim.

Kendini LeMan'da gösteremeyeceğinden mi korktun?

Evet. Deli de editör tatildeymiş. Dur bakayım Leman'a gideyim falan dedim. Dosyayı çok beğendi Tuncay (Akgün) ağbi. Bir yandan Fethullah yurdunda kalmalar... O da acayip bir hikâye. Annemler küçüksün diye Fethullah Gülen'in Arnavutköy'de 15 kişilik lüks bir yurdu vardı orada kalıyorduk. Orayı tercih ettik tanıdık vasıtasıyla. Bir de şimdi kalabalık

Bahadır Boysal

da değil, devlet yurdunda bizimkiler de pısırık çocuk yapamaz diye... Gündüz okula gidiyordum. Yağlı, yaşlı, çıplak zenci bir kadın var model. Onu çiz. Akşam yurda geliyorsun namaz kılıyorlar. Sabah çıplak akşam namaz, sabah çıplak akşam namaz... Aklım çıkmıştı!..

Leman'daki insanları nasıl bulmuştun?

Yurttan kaçıyordum; yorganın altına yastıkları koyup pencereden atlıyordum. Bir gün kıpkırmızı bir kâbus gördüm yurta uyurken. Bir uyandım karşıdaki konak yanıyormuş. Onun şeyi... Bu benim için bir işarettir dedim, tamamen kaçtım yurtan.

Leman'a kaçtın, sabahlayanlar kervanına katıldın öyle mi?

Bokun içinde sabahla. İyi mi ettik kötü mü ettik...

Neler hissettin oradaki insanları görünce?

Hepsi böyle gözümde efsane insanlar. O zamanlar gideyim de ellerini öpeyim dediğim insanlar.

Ellerini de öptün mü geldiğinde?

Olmadı, pısırıklıktan da olmadı. Zaten beklediğinden çok fazla soğuk çıktılar. Yani bu panellerde manellerde okuyucunun dediği şey o; daha soğuk gözüküyorlar. Ama millet kendini kâğıda vakfettiği için o dakka... Mizahçı vıdı vıdı yapacak, gevezelik yapacak, stand-up yapacak bir adam değil.

Emin misin Tam da öyle değil be...

Ya orada insan hakikaten sabahlama gecesi gerçekten de efsanevi bir şey. Burada hakikaten adam oluyorsun. Bu on yılda ben orada okul içinde yetiştim orada. Orada insan olmayı, adam olmayı, sanatçı olmayı öğreniyorsun. Zaten yaptığı iş o kadar acayip bir iş ki içinde resim var, yazarlık var, grafikerlik var, sinemacılık var, iç mimarlık bile var. Bir yandan da okul gidiyorsun, ama Leman'da çizmeye başladığın zaman maddi manevi karşılığını çok pratik olarak tak tuk alabiliyorsun. Resim öyle değil. Bir yandan Akademi devam ediyor ama. Yani böyle devlet kontrolü altında tapu kadastro gibi bir okul, git gel, tamam yeri çok güzel, herkesi serbest bırakıyor ama Leman çok daha hayattı..

Akademide okurken zor oluyor muydu? Bir yandan karikatür, bir yandan resim..

Akademide mesela karikatürcüleri sevmiyorlar. Karikatürü meslekten, sanattan görmüyorlar. Devrim Erbil Atölyesi. Mastıra girdim ona devam edemedim. O biraz patladı. Çok iyi dereceyle girip çok iyi dereceyle çıktık ama evde oturup resim yapmak da bir saatten sonra anlamsız gelmeye başladı. Çünkü millet dışarıda birbirini yerken burası Paris olsa neyse de evde oturup resim yapmak bi tuhaf geldi. Ama resim yapmak eroin gibi bir şey. Bir defa boyayı çözdün müydü bir daha vazgeçemiyorsun. Yani sadece desen yapmak da yetmiyor. Boya hakikaten bir bilim, ben boyayı çözene kadar anam ağladı.

Resim yapmak istiyorsun ama, vakit bulamıyormuş gibi davranıyorsun...

Uzun zamandır yapmıyordum, şimdi başladım. Karika-

tür yüzünden akrilik çok daha işime geldi. Çok daha çabuk yapılıyor. Hemen kuruduğu için, yağlı boya gibi çok ağır bir kağnı değil yani.

Resimde belirlediğin bir tarz var mı?

Figüratif aslında ve onlar da bir süre sonra ekspresif oluyor. Bir süre sonra bozuluyor. Bu da hep çizerliğin yüzünden ama illüstrasyon olmuyor tabi resimlerim... Yaptığım resimleri hocalar falan gayet beğendi. Ama resimi de ellisinden sonra bile yapsan sanki bir şey kaybetmemişsin gibi. O da tehlikeli bir durum. Aslında karikatür daha zor. Halka iniyorsun, hem sanat kaygın var. Her hafta kendini yenilemek zorundasın. Sanatta kendi tekrar tehlikesine çok rahat düşersin.

Resim karnın tok sırtın pek oldu mu biraz var olan bir sanat dalı, biraz lüks bir yaşam gerektiriyor galiba, öyle mi?

Evet öyle bir şey var. Uzun vadede verim alabileceğin bir şey.

Sergi açmayı düşünüyor musun?

Evet. Resimlerin fotoğraflarını çektirdim. Bir iki yerle görüşmelerim var.

Çok resmin var mı?

Var, var. Ben çok kafaya takmıştım böyle mezuniyette kamyonetle gittim, resimleri götürdüm.

Etkilendiğin bir ressam var mı? Klasiklerden, oryantalislerden falan..

Francis Bacon var, en çok sevdiğim. Devlet eğitimi o kadar acayip bir şey ki kafamıza çakılmış yani klasik resim. Yıllarca böyle akademide Picasso'ya kadar kafana çakılmış. Gerçi Picasso çok klasik değil ama... Yurtdışına çıktığım zaman müzeleri dolaştım. Rambrand'ları falan görünce hiç heyecan gelmedi. Bir de o kadar sindirmişsin ki yani sayfalarda onları görünce zerre kadar heyecanlanmadım. Klasik insanın içini kemiriyor.. Omuzlarından bastırıp aşağı çekiyor seni... Ayakların hep yerde..

Klasik resimden hazzetmediğini çıkarıyorum bundan..

Hiç!.. Nefret ediyorum. Aralarında bir tek Velazkez'i yiğit ve kalenderce sevdim. Resim yapıyorsun; halkla buluşmuyor bir, yaptığın en güzel, en bomba, şahaser de olsa Sakıp Sabancı'nın koleksiyonunda çürümek. Kaderi bu yani. Ve aslında bizim insanımız ressamı sever, içten içe de acır ona... En sinir olduğum paradokslardan biride bu...

Bak hiç olmazsa yazı öyle değil, çoğaltıp okuyucuya ulaştırıyorsun, senin elinde kalıyor, eşe dosta imzalıyorsun..

Çok doğru... Resmin kaderi ne diyelim... Ne varsa muhaliflerde var. Mehmet Güleryüz'le bir görüşme vaziyeti var. Leman'ı çok tutuyor, muhalif olduğu için. Muhalif tatta gençlerle workshop çalışması var. Ona dahil olacağım.

Türkiye'de takip ettiğin, heyecan duyduğun bir ressam var mı?

Mustafa Ata var. Özdemir Altan var... Çok da fazla yok hoşuma giden. Özdemir Altan müthiş bir insan, bilmeyen de bilsin... Modern bir umman...

Yazıyla, okumakla ilişkin nasıl?

Henry Miller'ı ben çok seviyorum. Böyle ilişkilerini çok ateşli, hastalıklı anlatıyor. Murathan Mungan'ın kitapları... Son romanını sevmedim, çok feminen geldi. Kullandığı dil çok duru ama...

Başucu kitabın var mı?

Şu an "Parfümün Dansı"nı okuyorum, Tim Robbins... "Bir erdem olarak Sapkınlık", Halil Turhanlı... J. Baudillard... "Siyah An'lar"...

Anladım, peki cano kültürden payına düşeni alıyor musun? Bu hızlı dünyanın çocuğuyum bende yapabilirim diyor musun?

Beyin durmadığı için sinema salonlarında rahat oturamıyorum. Kötü filme gidince kötü oluyorum. En son Dönüş Yok filmine gittik... Beraber gittik hatta... Hardcore, tecavüzlü bir filmdi ama... Olayların sondan başa bir çizgi roman estetiğinde akması müthiştii. Özellikle filmin başındaki Sado-Mazo gay kulübündeki kol sokmalı canhıraş atmosferi sanki cehennemden bir platoymuş gibi şahane

vermişler.. Şimdi Tarantino'nun son filmini bekliyorum. Bir de Ömer Şerif'in Paris'te gişe rekorları kıran filmini... Musevilik, Mevlâna, Mesnevi, ve Şeb-i Aruz'a dair müthiş filmmiş... Son kale Mevlâna'da onlara gitti, insan ona da yanıyor tabi.. Bizde Mercan Dede yaptı mistik bir kurnazlıkla bunu... Hepimizin aklında olanı, Mevlâna'yı tekno müziğe uyarlamak... Ama şimdi bunu kozmik bir tüccarlığa dönüştürdü... Sosyetik partilere meze yaptı... Tiksiniyorum böyle olunca...

E, kardeşim Mevlâna'dan ne anladığına bakıyor bu iş. Onlar da onu alabilmişler yüceler yücesinden... Sen geceleri eğlenmeyi seven tiplerdensin ya, neler oluyor şimdi gece âlemlerinde, insanlar nasıl eğleniyor, gözlem yapıyorsundur...

Herkes Mersin'e ben giderim tersine modeli yapıyorum; mesela gıcığına diskoteklere giriyorum. Eskiden ciksler marjinaldi... Şimdi herkes extasy yutup dans ediyor... Eskiden bir de rock dönemi vardı. Uzun saçlı, pasaklı, bitli, deri ceketli çocuklar vardı. Aileleriyle de sorunlu. Ama bunların bir anlamı vardı hayatta. Şimdi o deri ceketliler gitti; traş oldular, banyo yaptılar, renkli jelibon şeyler giyiyorlar, aileleriyle de sorunları yok. Hayatla da bir açmazları yok. Ama bir anlam vardı bu çocuklarda... Doluya koysan almıyor, boşa koysan dolmuyor bu seferde. Garip bir şey yani, tezat oldu. Şekil değişti içerik gitti. Eskiden şekil kötüydü, içerik güzeldi. Gençlik en kötü döneme denk geldi. En acayip, en anlamsız, mesaj kaygısı yok zaten... Mesaj almak istemiyor hadi ondan vazgeçtim de bir şey de almak istemediğini anlıyorsun çocuğun. Çok nötr bir kişilik buzlanması. Hadise bu yani.

Sen eğleniyor musun onu sormuştum, eğlenmek isteyen, gece gezmelerine çıkan gençlere ne gibi önerilerin olacak?

Benim eğlencem gözlemden. Zaten aslında dışarıya çıktığın zaman ekürin sağlamsa gerçekten muhabbet koyduğun üç beş kişi varsa çevrende bu yetiyor. Yoksa hikâye, bir anlamı yok. Mevlâna'yla Şems gibi piştiğin bir kaç kişi varsa yanında, bokun içine de gitsen iyidir... Arkadaşlarla Park ormanda pişersin... En zirvede olsan, böyle pişersen artık düşerken ordan kopmaz, kırılmaz, erimezsin...>

Boysal bugünlerde yeni çıkan kitabının heyecanını yaşıyor..

>Nena Çalidis

Belki de adı bende saklı

Ölümünden ancak 5 gün sonra girebilmiştim odasına. Evimizin en güzel, en ışık alan odasında kalıyordu. Elimi kapının tokmağına dokundurduğumda tuhaf bir pişmanlık hissetmiştim. O artık yoktu ve ben onun en mahrem yeri olan odasına giriyordum. Annem bile girmeye cesaret edememişti. Oysa ben... Kimbilir belki de ondan daha mı yürekli yoksa daha mı meraklıydım... Deli bir merakım vardı o odanın içindeki sırları çözmek için. Odaya girdiğimde eski oyma şifonyeri, çeyizinden kalma beyaz işlemeli çarşafı yatağı adeta bir gelin gibi süslüyordu. Duvarda renklendirilmiş bir siyah beyaz düğün fotoğrafı asılı. Gözlerimi fotoğrafa çiviledim, birden ürktüm.... Sanki fotoğraf bana **senin ne işin var burada** der gibi bakıyordu. Kapıyı usulca kapattım sırtımı duvara dayadım.

Odanın her yerini en ufak detayına kadar inceliyordum. Şifonyerin üstünde duran bordo kaplı deftere uzandı elim. Defterin sararan yapraklarını teker teker çevirmeye başladım. Kimi **sevgili arkadaşım**, kimi ise **en güzel kız** başlığını atmıştı... Sonra da başlıyor mutlu yaşam dilekleri.

Pekte kalın olmayan hatıra defterinin sayfalarını çevirdikçe sanki bir meltem rüzgarı esiyordu içime. En çok kırmızı kalemle çizilmiş buket gülleri sevdim. Zamanın yorgunluğu, geçmiş ve mutlu günler sanki defterin içine daha doğrusu kalbine işlenmiş. `**Kalbine İşlenmiş'** kelimesini çok severim... Bu kadar içten bu kadar gerçek ve bu kadar sevgiyi yalın anlatan her halde çok az kelime var.

Kim bilir belki de var da ben bilmiyorum. Hatıra defterinden okuduğum her sayfayı onun anlattıklarıyla örtüştürmeye başladım. Okulunu, çocukluk yıllarını, kaybettiği kardeşini, mahallede beş taş oynayan o ufak kızı, genç kız oluşunu, evliliğini ve nihayet nine oluşunu. Hepsi de akıp gidiyordu gözümün önünde. Defterini istemeden de olsa göğsüme dayadım, içime çeker gibi öptüm ve kendimi rüyadan uyanmış gibi hissettim.

Burası benim için gizli bir sığınak olmaya başlamıştı, anneme sezdirmeden hergün ninemin odasına girip onun gizem dolu dünyasını keşfetmeye başlıyordum. Annem sakın o odaya girme ninenin ruhu rahatsız oluyor dese de girmeye devam ediyordum.

Nitekin bir gün sandığını kurcaladığımda onun o çok gizli dünyasıyla yüzleşmiştim. Suçluluk ve keşfetmenin verdiği gurur arasında birşeyler hissediyordum. Yıllarca bizden ve annemden dahi sakladığı sandığının yanına geldiğimde yere çömeldim. Odanın içine pamuk gibi kokan kokusunun yayıldığını duyumsadım ve bu kez onsuz olan odada o varmış gibi sordum `**bunun içinde neler var?'** bu kez cevap alışık olmadığım türdendi, sessezlik.

Ölümünden önce ki bir deri bir kemik olan son hali geldi aklıma. Hafızasının gidip gelişleri, kimi zamanda bir çocuk gibi ağlayışı... İçim burkuldu, hala onun ölümüne alışamadım... Benim için her şartta nefes alıp veriyor olması çok önemliydi.... Annem ne kadar bencilsin diyordu çünkü o şartlarda onun nefes alması beni mutlu ediyordu. Biliyordum yaşıyordu ama evde ama hastanede... Beni belki tanımıyordu ama ben onu tanıyordum ya yetmez mi.

Ufak bir mimiği bile umutlanmama yetiyordu. Annem ona karşı hissetiklerimi dinledikçe, ama! acı çekiyor, onun acılarının dinmesi lazım daha doğrusu tanrının onu dinlendirmesi için onun yanına almalı diyordu. Onu anlamaya çalışıyordum çünkü biliyorumdum ki o da gizli gizli ağlıyordu her gece yatağında. Oysa benim isteklerim bencillikten değil sevgidendi. İnsan sevdiğini yanında görmek, hissetmek ve kokusunu ta içine kadar çekmek ister. Öyle değil mi?, işte benim de istediğim buydu. Cenazesini, ağlayışları ve herşeye rağmen sürüp giden yaşam....

Yılların yaşanmışlıkları, sırları, acıları, heyecanları sanki bu çeyiz sandığında saklı.

Safran sarısı işlemeli çarşaflarına bir oya gibi sinmişti beyaz sabunun kokusu. Elim sandığın soluna doğru gittiğinde birden sert birşeye dokundum. Beyaz bir bezin içinde sarılmış bir defter buldum. Defterin girişinde dantel misali yazısıyla şöyle bir not düşmüştü; `**sırdaşım bir tek sen beni anladın'**. Belli belirsiz tarihler ve altlarını düşülen kısa ve öz cümleler. Sanki gizli kalmış bir ömrün kapılarını aralıyor.

12 Ocak 1960

Meleğim bir bilsen nasıl isterdim doğmuş olmanı. Ama imkansızdı bunu sende biliyorsun. Beni affet. Senin yaşam hakkını elinde aldım biliyorum ama mecburdum. Biliyor musun seni ne yaşatmaya ne de yok etmeye hazırdım... Her gece saat 21.Ä 00'de

calidis@yahoo.com

Desen: Onur Güçel

pencereden gökyüzüne bakıp seni seyredeceğim meleğim. Mürekkebin rengi solmuş, yılların yorgunluğu sayfalara sinmiş sanki...

Ninemin o soğuk kış günlerinde neden saat 21.00'de pencerenin dışına baktığını şimdi daha iyi anlıyordum. Uzaklara dalışını ve birkaç dakikalığına da olsa dünyadan nasıl da kendini soyutladığını düşünüyorum da. Kim bilir ne acılar yaşamıştı....

7 Ağustos 1960

Bu sabah uzun bir deniz yolculuğuna çıktın. Seninle uzun bir zaman görüşemeyeceğim gene. Ah bu zaman yok mu... Kimi zaman insanın yaralarını iyileştirmeye deva olurken kimi zamanda en büyük yaraları depreştiriyor insan ruhunda. Annem söylerdi hep kızım ah! bu denizcilere hiç güven olmaz. Her limanda bir sevgilileri olur onlar için yaşam sabun köpüğü gibidir derdi. Sana her gelişinde sormak istiyordum ama soramıyorum acaba başka bir limanda seni benim gibi umutla bekleyen başka bir kadının var mı diye. Kahretsin ki soramıyorum soramadığım için de içim içimi kemiriyor. Üzülüyorum dalıyorum uzaklara

Ninem bir denizi severdi bir de gemileri. Sağlıklı olduğu dönemler de her zaman adada ki evimizden sabahın erken saatlerinde çıkar önce denize girer sonra da kahvaltı için eve gelirdi. Bir de deniz kazalarına çok üzülürdü. Ne zaman buna benzer bir haber duysa gözleri dolar ve **denizci olmak dünyanın en zor işi derdi**. Babamla ninemin çok iyi bir iletişimi vardı ondan olsa gerek babam böyle durumlarda özellikle de keyfi yerinde olduğu zamanlarda ona anne hayrola gene daldınız çok uzaklara derdi. O da aman be oğlum bizden geçti onlar der konuyu geçiştirmeye çalışırdı.

13 Eylül 1960

Hâlâ mektup yok senden. Her gece dua ediyorum... Saatlerce denize bakıyorum ve seni düşünüyorum. Yaşamım tek düze geçiyor evde. Ev işleri, radyo, annemle babamla sohbet derken zaman su gibi akıyor. Günler geçiyor geçmesine ama senden en ufak bir iz, bir haber çıkmıyor, Sanki yok oldun. Aklımı yitirmek üzereyim... Hiç kimseye seni soramıyorum.

Ne kadar da çok sevmişti ninem bu adamı. Peki ya dedem onunla nasıl tanışmıştı, o meçhul denizciye neler olmuştu, ya annem, annemin o hiç bilmediği ablası ve ya abisi... Biz görücü usulüyle evlenmiştik dedenle derdi ninem.

Birbirimizi gördük ailelerimiz zaten kararı çoktan vermişlerdi biz ne diyebilirdik. Acı tatlı 40 yıl geçirdik rahmetliyle. İyi bir adamdı, bizden hiç birşey esirgemezdi...

Beni çok kişi istemişti kızım ama ben dedene vardım. Kısmet işi bunlar... Nine ablan neden sizin büyük kuzeninizle konuşmuyor, dediğimde gözleri çok uzaklara bakadı. Biraz daha büyü o zaman sana anlatırım derdi. Onu hastaneye yatırmadan bir ay önce bir sohbetimiz esnasında e! nine artık büyüdüm bu sırrı artık anlatsan ne olur. Peki bir kahve yapta içelim. Bir kaç dakika sonra yanına gittiğimde başladı anlatmaya. Bak kızım ben başkasını seviyordum ama olmadı. O zamanlar kızlar biliyorsun ki evlenecekleri erkeğe drahoma vermek zorundaydılar o zaman da bizden onun ailesi 5 bin lira istemişti. Tabii bizde nerede o para. Bir tanıdığımız evde bir davet vermişti bana da teyzem o akşam için mavi uzun bir elbise dikmişti. O günde öyle saatlerinde büyük kuzenim bize gelmişti elinde bir beyaz işlemeli mendil vardı. Bak bunu sana Yorgo'nun annesi Meropi yolladı dedi. Bende saf nerden bileyim mendilin ayrılık olduğunu. Meğersem bizim büyük kuzen benim beğendiğim çocuktan hoşlanıyormuş, akşamına da annem rahatsızlanınca tabii gidemedim. Benim gitmeyişim en çok büyük kuzenime yaramıştı, çünkü o oraya benim beğendiğim çocukla gitmişti. Derken bir daha onunla hiç karşılaşmadık. Beni beğenen adam benden kaçar oldu. Çok sonraları duydum ki Selanik'e yerleşmiş. Sonra hayatımda belki de ikinci kez âşık olduğum o denizciyle evlendim. Evlendim ama çok uzun sürmedi bu evlilik daha doğrusu kocam kayboldu. Yaşıyor mu? öldü mü bilmiyorum kim bilir belki de bir başka limanda bıraktığı kadınına geri dönmüştür. O beni çok etkiledi... Uzun süre toparlanamadım. Derken ailem dedizle evlenmemi uygun gördü. Ona hiç bir zaman âşık olmadım olamadım... çünkü kalbimin bir yarısı başkasına diğer yarısı ise başka bir erkeğe aitti.

Beğendiğin o adamla hiç karşılaşmadın mı? Yıllar sonra onunla annen doğup tatile Selanik'teki büyük teyzeme gittiğim zaman karşılaştım.

Annen o zaman 1 yaşında ya var ya yok. Teyzemle birlikte alışverişe gitmiştik. Elimizde torbalar vardı. Marketten tam çıktık ki ne göreyim o. Gözleri hâlâ değişmemişti sadece biraz yeşili solmuştu o kadar. Sadece ben yaşlanmayacaktım ya. O zamanlar pantolonlar daha yeni çıkmıştı; üstümde siyah bol bir pantolan ve kırmızı bir bluz vardı. Ah ne güzeldim bir bilsen... Birbirimizin yüzümüze baktık... Ama konuşmadık.... Zaten konuşacak birşey de yok. Onca yıldan sonra ne diyecektik ki birbirimize.

Yüzümü dönüp gittim. Sonra teyzemden öğrendim ki yıllarca Selanik'te annesiyle yaşamış. O da ölünce tek başına geçinmeye çalışmış. Ah kızım kader var ya o kader. İnsana neler yaptırır hiç kimse bilmez....

Ne kadar özlemişim onu.... Nasıl da yokluğu oya gibi işlenmiş yüreğime... Sayfaları çeviriyorum çevirdikçe de yıllarca gizli kalan bir sırrı daha çıkıyor ortaya. Ölen, daha doğrusu aşk yüzünden intihar eden küçük kardeşi ilgili ufak ipuçları buluyorum defterde. Önceleri saklardı bizden kardeşinin intiharını zamanla korka korka itiraf etmeye başladı. Avcı olan kardeşini annem tanımıştı. Hayal meyal hatırlıyorum ama bana getirdiği çukulataların tadı hâlâ damağımda der. Nine olayın üstünü kapatmaya çalışır. Ah ne talihsiz çocuktu... Bir ateşten bir de kadından korkmak lazım der atalarımız. Ah! kızım fidan gibi çocuk gitti. O acıya ne annem ne de babam katlanabilmişti.

Evlat bu evlat... Daha 30 yaşındaydı her şeyin sorumlusu para. Bak! onun için sana ne söyleyeceğim, ne yaparsan yap beş kuruş sakla kızım kenarında olsun..... Bende tabii tabii der geçiştirirdim. Belki de haklı.

Mezarlık günlerimizde kolivosunu yapıp mezarlığa giderdi. Önce dedemi, ailesini ve en son kardeşine çiçek koyardı. Mezarlık dönüşünde de gene kardeşimin mezarında bir buket gül buldum derdi. Hayrola nine demek ki unutulmadı hâlâ bir kalpte yaşıyor derdim. O ise sinirlenip bu acıdan sonra istediği kalpte yaşasın... Giden gitmiş...

Dün, bugün arasında gidip geliyordum. Onun yaşamını artık biliyordum ve benden saklayacak hiçbir şey kalmadı diye düşünüyordum. Usulca odadan çıkıp annemin yanına gittim. Anne... dememe kalmadan annem başladı anlatmaya. Biliyorum daha doğrusu her şeyin farkındayım. Nine'nin günlüğünü buldun değil mi. Ürkek bir sesle evet dedim... Orada okuduklarının tümü doğru ama bunları hiç kimseye söyleme onun ruhu rahatsız olur. Yaşananlara saygı duy ve bildiklerimi seninle paylaşmaya hazırım ama ölene kadar da aramızda kalacağına dair söz verirsen.

Birden başladım saymaya o denizci kim, peki ya dedem, ölen kardeşi, mezarı başına konulan güller hepsi ne ifade ediyor.

Ölen ve ya kaybolan denizci ninenin bir zamanlar âşık olduğu bir adamdı. Onunla kısa bir evlilik yapmıştı fakat çıktığı o son deniz seferinden sonra hiç bir zaman eve tekrar dönmedi. Yıllarca onu bekledi. Bir dönem de tedavi gördü ninen. Ama o sır hiçbir zaman ortaya çıkmadı. O da onu çok merak ediyordu. Bütün çocukluğum deniz kenarında geçerdi. Daha küçük bir kızken beni giyidirip deniz kenarına götürürdü. O da saatlerce denize bakar gözleri dolardı. Denize baktığı zaman dünyadan ve benden kopardı annem. Annem buna bu sırrını yıllar sonra açıkladığında o adamın çocukluğumu çaldığını düşünmüştüm nedense... Hiç bir zaman sevemedim tanımadığım o adamı hatta nefret ettim diyebilirim. Ama ninen onu hiç unutmadı. Sonra da deden girmiş bir şekilde hayatına ve uzun yıllar kimi mutlu kimi hüzünlü akşamlar yaşanırdı evimizde. Ninen kar kıyamet demeden her akşam dokuzda pencereden gökyüzüne bakardı... Dedende ona kızardı. Derken 40 yıl devirdiler. Ama deden öldüğünde ninen çok üzülmüştü. Kim bilir belki de aşık olmuştu fark etmeden. Zaten aşk böyle bir şey. İçini acıtmalı aşk o zaman aşk.

Tüm bunlar beni çok etkilemeşti. Peki ya çiçekler dediğimde onu sana zamanı geldiğinde anlatacam dedi ve sözlerini kesti. Günler günleri kovaladı, annem o konuyla ilgili tek bir laf bile etmedi. Hiç unutmam paskalya yaklaşıyordu annem kutsal cuma mezarlığa gideceğiz dedi. O gün siyahları giyip mezarlığa gittik.

Mezarlığın dik yokuşunu çıktık, büyük dayının mezarı sol taraftaydık kısa bir yürüyüşten sonra mezarına doğru yaklaştık. Annem burada dur dedi. Eliyle mezarı işaret etti. Mezarın başında siyahlar giymiş, elinde bakır tütsülüğü olan bir kadın vardı. Mezarın başındaki mermer vazonun içinde ise bir buket kırmızı gül konulmuştu. Kadını siyah giyisileri, güllerin kırmızı mezarın soğuk beyazı. Nasıl da kendi içlerinde bir uyum sergiliyorlardı. Kadın eğilip mermer haçı sonrada o hiç tanımadığım annemin dayısının fotoğrafını öptü. Sanki hissetmiş gibi toparlanıp mezarın başından ayrıldı. Daracık yolda gözgöze geldik. Bakışlarımız birleşti. Hiçbir şey konuşmadık ama gözler çok şey anlattı.

Anneme dönüp niye konuşmuyorsunuz dedim

Yıllarca biz mezarlıkta onunla hep böyle karşılaştık kızım, konuşmadan çok şeyler söyledik birbirimizi. Ninen kardeşinin ölümü için hep onu suçladı. Hiçbir zaman kadının söylemek istedikleri dinlemedim. Her mezarlık ziyaretinde kadın yanına gelmeye çalışırdı ama ninen yüzünü çevirir kaçardı ondan hatta... Hiç konuşmadan gözleriyle kalbini kanatırdı... Peki neden intihar etti dayın... Onu çok sevmişti... fakat kızın ailesi kızlarını ona vermek istemedi ve kızı kalkıp bir başkasıyla evlendirdiler. Dayım da düğünün yapılacağı kilisenin yanındaki evin damına çıkıp kendini attı. Kız beyaz gelinliğiyle kilisenin merdivenlerini inerken olanlar oldu. Kız soke olmuştu, düşünsene evlendiğin gün sevdiği adam intihar etti. Ne acı. O da belki mutsuzdu ama ne yapıbilirdi ki! Yeni gelin cenazeye gelmemişti. Kırka kadar mezarlığa çıkmak günah ya biz mezar işleriyle o dönem deden ilgilenmişti. Mezarlıktaki adam babama şöyle demişti; abi siz cenaze günü mezarlıktan ayrıldıktan kısa bir süre sonra siyahlara bürünmüş elinde çok büyük bir buket kırmızı güllerle bir kadın geldi. Gözleri kan çanağıydı, elleri ayakları titriyordu üzüntüden. Hiç konuşmadı.... Dedem akşam eve gelip bunları nine anlattı... Annem sinirlendi. Utanmıyor değil mi gencecik bir adamın ölümüne neden oluyor sonra da vicdanını rahatlatmak için mezarına geliyor.

Ben söylenenlerden birşey anlamazdım. Ama annemin, teyzemin ve anneannemin ağlayışları hâlâ kulağımda.... Babam, yani deden daha sakin bir adamdı. Hiç kimseyi olandan sorumlu tutmazdı. Kader der geçerdi.

Annem anlatırdı, dayım onunla ne zaman buluşmaya gitse hep kırmızı bir buket gül götürürdü... Aşklarının sembolleri sayılırdı o kırmızı güller, ondan olsa gerek mezarına hep bir buket kırmızı buket gül bırakıyor...

Büyük dayımın aşkını hiç bir zaman öğrenmedim, daha doğrusu anneme sormadım o da hiç söylemedi bana. Ninemin ölümü, günlüğünü karıştırmam, çocukça heyecanlarım geçti. Artık evlendim, annemle ayrı evlerde yaşıyoruz yeni bir düzenin var. Ninemin günlüğü yatağımın altında saklı, annemle konuştuklarımız, bir ben, bir o, bir de ninemin ruhu biliyor. Her mezarlık gününde hiç tanımadığım dayımın mezarını ziyaret ediyorum. 5 yıldır da mezarının başına ona âşık olan kadın gelip bir buket kırmızı gül bırakmıyor artık. Gizliden gizleye nöbeti ben aldım. Onu hiç tanımıyorum ama onu her ziyaret ettiğimde kırmızı gülleri mezarının başına koymayı ihmal etmiyorum. Biliyorum ki ruhu o kırmızı gülleri istiyor... Bazı geceler de penceremi açık gökyüzünü seyerdiyorum... Ninemi, dedemi, tanımadığım dayımı ve annemin dahi tanımadığı abisini ve ya ablasını görüyorum. Onlarla benim oynadığım karşılıklı bir oyun sanki. İsmi konmayan bir şey. Belki de adı bende saklı....

>Yahya Kebir

Tersten Okuma

HAREKET, BEREKET

Sonbahar mevsimlerin en güzelidir edebiyat meraklıları için. Havaların serinlemesi ile birlikte edebiyat ortamı hareketlenir. Şairler, yazarlar yaz tatillerinden çantalarında yeni kitap projeleri ve anlatacak bir çok öykü ile dönerler İstanbul'a. İşte bu projeler yazı İstanbul'da ter dökerek geçiren bizim gibileri heyecanlandırır. Yeni kurulan yayınevleri, dergi hazırlıkları birbirini kovalar. Bir de bunlara kitap fuarlarının yarattığı hareketli ortam eklenince keyfine doyum olmaz. Ben de ne kadar evinden dışarı çıkmayan, edebiyat ortamlarında dolaşmayan biri olsam da bu hareketten etkilenirim.

Eylül ayı her gün yeni bir haberle geçti. O kadar çok yayınevi ve dergi projesi duydum ki yazmaya kalksam bazılarını unutacağım için bir liste yapmaktan vazgeçtim. Bir yandan da bu projeleri yazmak yerine biraz durup beklemeyi, hangilerinin hayata geçeceğini görmeyi tercih ettim. Bizim yeğen Memet bile bilgisayar alıp, internete bağlanmamızdan cesaret alıp "Amca, var mısın bir edebiyat sitesi kurmaya! Sen yönetirsin ben webmaster'lığını yaparım" diye teklif getirince bu fikrim iyice güçlendi. Yine de Enver Ercan yönetimindeki iki aylık şiir dergisi **Yasak Meyve**'nin yayınevi haline gelip ilk kitaplarının önümüzdeki aylarda çıkabileceğini, Korkut Tankuter'in editörlüğünü yaptığı **Alkım Yayınları**'nın ilanlarındaki "Geliyoruz" sloganının gerçekleşmek üzere olduğu, Everest'ten ayrılan editör Osman Akınhay'ın Agora Kitaplığı'nın ilk kitaplarının matbaada takıldığını, Zeki Coşkun ve Ahmet Erözenci'nin her an yayınevi projesini hayata geçirip ilk kitaplarını yayınlayabileceklerini, Feridun Andaç'ın üç aylık bir edebiyat dergisi çıkartmak üzere olduğunu, Altın Kitaplar ve **Bilgi Yayınevi**'nin yeni ataklara hazırlandığını, Sistem Yayınları'nın "Galata", Dharma'nın "Ne Kitaplar" adı altında kültür yayıncılığına başladığını, Literatür'ün edebiyat atağının çevirmen Abdullah Yılmaz'ın editörlüğünde tarihi romanlarla başlayacağını yazmadan edemeyeceğim.

Zeki Coşkun

STRAZBURG'DA POESIUM

Son on - on beş yıldır Türk şiir çevrelerinin durup durup tartıştıkları konulardan biri de Poesium'dur. Nurettin Sözen'in İstanbul Belediye Başkanlığı yaptığı sırada Hilmi Yavuz'la Özdemir İnce'nin belediyenin desteği ile düzenledikleri şiir festivaline bir çok genç şairin yanında Ece Ayhan ve İsmet Özel'i çağırmamaları olay olmuştu. Tartışmalar hiç dinmemiş, **Poesium**'a çağrılmayan bir grup şair durumu protesto etmek için kendi şiir festivallerini bile düzenlemişti. "Şairler dövüşür" sözünü doğrulayan ve Hilmi Yavuz'a "belediye şairi" payesini kazandıran bu festival çıkardığı gümbürtüden dolayı olsa gerek bir daha yapılamamıştı.

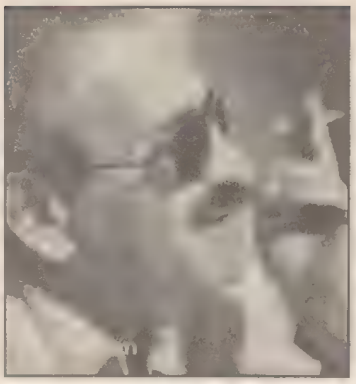

Geçenlerde Zaman Gazetesi'nde (11.09.2003) "Strasbourg'da Türkçe şiir şöleni" başlıklı haberi görenler yine Poesium tartışmalarını hatırlamadan edememişler. Türk şiirini Avrupa'ya tanıtmak amacındaki toplantıya dünyanın dört bir yanından yüz Türk şairi davet edilecekmiş. Ama asıl tartışmayı tabii ki Türkiye'den çağırılacak şairlerin kimler olacağı çıkartacakmış. Haberde, "16 Ekim'de başlayacak Şiir Şöleni'ne Türkiye'den **Sezai Karakoç**, İsmet Özel, **Lale Müldür**, Hilmi Yavuz, **Talat Halman**, Gülseli İnal gibi Türk şiirinin önemli isimleri davet edildi" deniyormuş. Poesium tartışmasının iki tarafını oluşturan İsmet Özel'le Hilmi Yavuz'un isimlerini birarada görmek polemik meraklılarını iyice heyecanlandırmış. Bu iki şairin Strazburg'da birbirlerine nasıl davranacaklarını, neler diyeceklerini düşünmek bile nasıl bir eğlenceli ortam doğacağını düşünmeye yeterliymiş. Hele bunlara bir de hemen hiçbir yerde görünmeyen, röportaj vermeyen, fotoğrafını görmek bile mümkün olmayan Sezai Karakoç'un belki de hayatında ilk kez bir toplantıya katılacak olması **Türkiye Yazarlar Birliği** (TYB)'nin gerçekleştirdiği 4. Şiir Şöleni'nini Poesium'dan bile önemli hale getiriyormuş. Şimdiden Fransız Konsolosluğunda vize kuyruğuna girip bavulunu hazırlamaya başlayan şiir meraklıları bile varmış.

UMBERTO ECO İSTANBUL'DA (MIYDI?)

Ekim ayı yayın piyasasının canlandığı aydır. Yaz boyunca biriktirilen enerji bu ayda ortaya çıkar. Fuar şirketleri bu durumu bildiklerinden olsa gerek Kitap fuarlarını illa Ekim'de yapmak isterler. Bu yıl Ekim ayında arka arkaya üç kitap fuarı olacakmış. Beşiktaş'ta, Yeşilköy'de ve Beylikdüzü'nde. Yeşilköy'deki fuarı düzenleyen CNR ve Yayıncılar Birliği **Umberto Eco**'nun onur konuğu olacağını açıklamışlar. Kitapseverler için önemli bir olay. Hele yazarın son romanı Baudolino'nun mekanlarından birinin İstanbul olduğunu düşünürsek bu dünyanın en önemli yazarlarından birinin

"ilk" kez Türkiye'ye gelecek olması ayrıca önem taşıyormuş. Bazı arkadaşlar bu "ilk" kez lafına takılmışlar. Zira, Radikal gazetesinin değerli yazarı **Kemal Yılmaz** bey geçen ayki bir yazısında (25.08.2003) Umberto Eco'nun İstanbul'a geldiğini yazmış. Eco İstanbul'da gelmekle kalmamış ayrıca ünlü yazarımız **Orhan Pamuk**'u da adada ziyaret etmiş. Bir sahil lokantasında balık yeyip rakı içerken görülmüşler. Tabii bu bilgiyi Kemal Yılmaz'ın çok dikkatli okuyucularının dışında okuyan olmamış. Zira, Kemal Yılmaz'ın bir yazısının sonunda tek bir cümle halinde yer alıyormuş. Anlayacağınız başta Radikal'in Kültür Sanat servisi olmak üzere tüm Türk medyası bu önemli olayı atlamışlar. Haber yapmamışlar. Bu yüzden bazıları bunun bir söylentiden ibaret olduğunu düşünmüş. Ama, bu tür haberler konusunda titizliği ile tanınan Orhan Pamuk'un, Kemal Yılmaz'ı tekzip etmemiş olması ve Kemal Yılmaz'ın da bugüne dek "uydurma" bir bilgi vermemiş olması Eco'nun İstanbul'da bir haftasonu tatili yaptığı iddiasını güçlendiriyormuş. Eco, İstanbul Kitap Fuarı'na geldiğinde sorulacak sorulardan biri de bu hafta sonu kaçamağında neler yaptığı olacakmış.

ENTELEKTÜEL TERÖRİSTLER

Bu ay en çok tartışılacak konu Milliyet'in yayın yönetmeni Mehmet Yakup Yılmaz'ın bir yazısında ortaya attığı "entelektüel teröristler" konusu herhalde. Mehmet Yakup bey, bu teröristlerin Cihangir ve Ortaköy gibi yerlerde yaşadıklarını, bunların onayını almadan hiçbir eserin önemsenmeyeceğini, bunun da bir terör ortamı yarattığını iddia ediyormuş. **Aktüel** ve **Haftalık** dergileri hemen bu konunun izine düşmüşler ve de yazarlarımıza, yayıncılarımıza neler düşündüklerini sormuşlar. Ama edebiyat çevrelerinde nelerin söylendiğinden çok nelerin söylenmediği, satır aralarında kaldığı konuşuluyormuş. Bir kere, Mehmet Yakup beyin çok ağır sözlerle eleştirdiği bu kişilerin bu övme ve yerme işini hangi medya kuruluşlarında icra ettiklerinin üzerinde kimsenin (özellikle Mehmet Y. Yılmaz'ın) durmaması ilginç geliyormuş. Bazı artniyetliler, "Bu terör örgütlerine yataklık eden medya kuruluşları Mehmet Yakup beyin yönetimi altında olabilir mi? Mehmet Yakup bey kendi yayın grubunda bir operasyon yapacağının sinyallerini mi veriyor?" diye ilginç sorular geliştirmişler. Milliyet'in başına geçtiğinde yaptığı ilk işin Kültür - Sanat sayfasını iptal etmek, kültür-sanatı haftalık paralı ek haline getirip elitleştirmek, sonra da tamamen kapatmak ve de Milliyet Sanat'ı "pop bir dergi" haline getirmek olan Mehmet Y. Yılmaz'ın bu tür bir eleştiriye hiç hakkı olmadığını söyleyenler bile çıkmış. Bu tartışmalar yapılırken **Milliyet**'in **Can Dündar** yönetiminde bir popüler kültür eki vermesi, yani Milliyet Sanat'tan sonra Milliyet'te de kültürün esasının değil popülerinin tercih edilmesi anlamlı bulunmuş. Tam bu art niyetli vatandaşlar "Amma da abarttınız!" diye bertaraf edilecekmiş ki, Perihan Mağden'in konuyla ilgili yazısını (Radikal, 13.09.2003) görünce herkes suspus olmuş. Bu tarihi yazı nedense bir "itiraf" olarak değerlendirilmiş.

Perihan Mağden

Perihan Mağden'in aslında Haftalık dergisinde Cezmi Ersöz'ün "Edebiyatımız Gay Lobisinin Elinde" başlıklı söyleşisinde yaptığı suçlamalara değil de patronu Mehmet Yakup beye cevap verdiği kanısı hakim olmuş. Bazı "araştırmacı" okurlar da edebiyatımızı kaç lobinin yönlendirdiğini bulup, bir liste hazırlamaya girişmişler. Bir kere birden fazla "gay lobisi" olduğu iddiası ortaya atılmış. Bu lobilerin zaman zaman birbirleriyle çatışmaya girdikleri de tespit edilmiş. "Pop edebiyat lobisi", "Anti pararoman lobisi", "solcular lobisi", "hem köylü hem solcular lobisi", "eski mizahçı yeni edebiyatçılar lobisi", "ödül jürisi lobisi"... Liste uzayıp gidiyormuş. Ama üstünde fikir birliğine varılan iki nokta varmış; edebiyatımızı lobilerin iktidar mücadelelerinin belirlediği ve **Cezmi Ersöz** örneğindeki gibi gibi isterse her kitabınız yüz bin satsın bu lobilerin onayını almadan büyük gazetelerde ve televizyonlarda kitabınızı tanıtıp kitlelere mal olamayacağınız...

"KENDİNE YAPILMASINI İSTEMEDİĞİNİ BAŞKASINA YAPMA!"

Edebiyat çevrelerinden bazıları ise bu olayla ilgilenmekten çok iki editörün beyanatlarına takılmışlar. Bunlardan ilki **Semih Gümüş**'müş. Semih bey, medya yoluyla yazar parlatma olgusunun gelip geçici olduğunu belirttikten sonra "Daha önemlisi ve tehlikelisi, bazı banka ve büyük sermaye yayınevlerinin edebiyatın kendilerinden sorulmalarını beklemeleri ve bu düşlerini gerçekleştirmek için akla gelmedik edepsizliklere başvurmaları!" diyormuş (Aktüel, 10.9.2003) "Bu beyan iktidardaki bir kişinin, bir lobi üyesinin itirafı olarak algılanabilir mi?" diye tartışılıyormuş yayın çevrelerinde. Zira Semih Gümüş, Türk edebiyatını belirlemek amacıyla kurulmuş, Türkiye'de yazarların da transfer edilebileceğini daha 80'li yıllarda kanıtlamış, yazar parlatmanın, medyayı kullanmanın ne olduğunun ilk örneklerini vermiş bir yayınevinin, Adam Yayınları'nın ve öykünün bugünkü durumunu belirleyen Adam Öykü dergisinin editörü imiş. Ayrıca Semih beyin banka ve büyük sermaye grubu yayınevleriyle oldukça içli dışlı olduğu, kitaplarını kendi yayınevi yerine bu yayınevlerinde yayınlattığı gerçeğine dikkat çekiliyormuş. Merak

edilen, bu acı ve ağır eleştirileri Semih beyin neden yaptığıymış. Münafıklar, "Adam Yayınları son yıllarda bir çok yazarını banka yayınevlerine kaptırdı, güçten düştü. Adam Yayınları dolayısıyla da Semih Gümüş edebiyat ortamını belirleyemez oldu. İpler ellerinden kaçtı" diyorlarmış. Onlara karşı çıkanlar ise Semih beyin bu beyanatıyla son derece samimi davrandığını, belki de eski ilişkilerine son verip kendine yeni bir rota çizeceğini iddia ediyormuş.

İpleri elinden kaçırdığı iddia edilen bir başka kişi de Can Yayınları'nın sahibi ve editörü **Erdal Öz**'müş. Erdal bey, 16 Ağustos tarihli Dünya gazetesinde, yani Mehmet Y. Yılmaz'dan önce, büyük sermayenin "açgözlülüğü" ve "etiksizliği"ne dikkati çekmiş. "'Ben herşeyi satın alırım' kabadayılığı yayın dünyasında bütün iğrençliğiyle sürüyor. Futbolcu transferi gibi yazar transferleri, temeli paraya dayanan bir yazar hırsızlığına neden oluyor" demiş. Bir çok yayıncı bu sözlerin altına gönül rahatlığıyla imza atabileceklerini söylemişler ama bir itirazları varmış; "Zamanında yazar transferlerinin en hızlılarını Erdal Öz gerçekleştirmedi mi? Can Yayınları büyük sermaye değil mi? Gözünü kırpmadan yaptığı şeyleri şimdi başka yayınevleri yapınca niye kızıyor?" diye soruyorlarmış. Erdal Öz'ün edebiyat ortamında "tek başına bir lobi" olduğunu, bir çok edebiyat ödülünde ödülün kime verileceğini bizzat kendisinin tespit ettiği iddia ediliyormuş. Onların kanısına göre Erdal Öz bu beyanatlarıyla dikkatlerin kendi üzerinde toplanmasını önlemek, hedefi şaşirtmak niyetindeymiş. Bu iddialara karşı çıkanlar ise son yıllarda gelişen olaylara dikkati çekiyormuş. Tıpkı Adam Yayınları gibi Can Yayınları'nın da bir çok önemli yazarını banka ve sermaye grubu yayınevlerine kaptırdığını, büyük kan kaybına uğradığını söylüyormuş. Erdal Öz'ün artık edebiyat ortamını belirleyemediğini bu yüzden de Can Yayınları'nın büyük bir pazar kaybına uğradığını, yayınladığı kitapların eskisi gibi çok satmadığını söylüyorlarmış.

Barbaros Altuğ

O onu diyormuş, bu bunu diyormuş, ama tüm bu söylenenlerden ortaya çıkan gerçek şu ki, kimse edebiyat ortamımızda bir takım lobiler olduğu gerçeğini inkar edemiyormuş. Lobilerin başındakiler bile lobilerden yakınıyormuş. Ama bir gerçek daha varmış ki, paranın, sermayenin söz konusu olduğu her yerde iktidarlar oluşması kaçınılmazmış. Bir ülkenin edebiyat ortamını bu denli paraya boğarsanız sonunda onu yönlendirmek, ondan yararlanmak, aslan payını kapmak isteyenlerin çıkması kaçınılmazmış. Bu kavgada yenenler bir gün yenilen durumuna düşermiş. Bunun için hayatın diyalektiğini bilmeye bile gerek yokmuş.

yahyakebir@hotmail.com

Yürekten Akan Bir Damla Yaş

Kadın kapıyı hızla vurup çıktı. Adam ağzında kalan son sigarasını yaktı. Derin bir nefes aldı. Ciğerlerini yırtan duman umurunda değildi ki adamın. Kafasındaki raylardan hüzün trenleri geçiyordu. Gece ağırdı,gece hoyrat, gece hırçın. Gecenin zeytin gözleri adamın ciğerini paralıyordu. Kapının sesi adamın ruhunda yankılanıyordu. Göz kapakları iyice ağırlaşıyordu. Kadının pes edip terk edişi miydi ruhunu acıtan yoksa yalnızlık korkusu yeniden devreye mi giriyordu? Onu asıl korkutan onsuzluğa alışmak zorunda olmaktı aslında. Dönmeyeceğini biliyordu çünkü. Varlığına bu kadar alışmışken yokluğuyla nasıl başa çıkacaktı? Pencereye doğru yaklaştı. Kafasını kaldırıp gözlerini yıldızlara dikti. Gözleri acıyıncaya dek baktı onlara. Sevdiği kadını aradığı her halinden belliydi adamın. Ona acı verse de seviyordu ve daha da sevecekti kadını. Eğer izin verseydi. Ayıpsız, günahsız ve sınırsız yaşadığını zannettiği aşkın sınırına gelinmişti. Bir an beyninde kadını çarmıha gerdi ve tüm kainata karşı suçlu ilan etti onu. Kadının da tahammülü yoktu adamın yüreğinden sızan zehre. Adam kadının gözlerindeki ışığı söndürmüş, kadın da adamın başındaki alaimisemayı çalmıştı. Artık ne adamın aşkından çıldıran bir kadın ne de bu aşka cevap verecek güçte bir adam vardı. Adamın inandığı her şey tepe taklak olmuştu. Sevgileri, umutları, mutlulukları, hüzünleri; hepsi yüreğindeki uçurumdan aşağı yuvarlanmıştı. Yaşamına ayak uydurmakta zorlanıyordu. Yaşam artık ona çok uzaktı. Uzak ve soğuk. Gardıroba doğru uzandı.İ çinden kocaman siyah bir valiz çıkardı. İçine umutlarını, sevdalarını, aşklarını ve nefretlerini doldurdu. Sonra... Sonra kapıyı hızla vurup çıktı. Tıpkı kadının yaptığı gibi...

GÜNDÜZ

SIFIR ESTETİK

Birbirine yakın boylamdaki dergilerde şamdanist dergi 'Picus'un değişik boyutlarıyla irdelendiğini gördüm. Kaçak Yayın'da Yahya Kebir Akşam-lık'ta sayın Komiser bu konuya şöyle bir değindi. Benim önerim bu eleştirel yazıların 'sıcak, çok sıcak olacak' şarkısı eşliğinde ve şampanya yudumlanarak yazılması. Böylelikle estetik ve felsefi kaygılar hafifleyebilir.

MM'nin saçlarını kızıla boyatmasını anımsayacaksınız. Kitaplarını kokteyllerle tanıtmasını da. Tıpkı Picus'un tanıtımı gibi: Magazin, kokteyl edebiyatı ve MM (sarışın olan değil). Bu bir alışkanlık ve müthiş bir uyum. Ersin Kalkan'ın deyimiyle, felsefe kongresine ilgi göstermeyen 'alemin sırrını çözmüş' yazarlarımız/şairlerimiz Mars'ın da etkisiyle olsa gerek başka boyutlara ışınlamışlar kendilerini. Milliyet Sanat'ın 'popüler olanla olmayan arasında ayrım yapmamasıyla' başlayan, insandan ve toplum sorunlarından kopuk,sistemle çok uyumlu,sorgulamayan ve yargılamayan bir kokteyl edebiyatı. Fazlasıyla ışıltılı ama çok sönük. Popüler zamanlarda, popüler yaşamlar, popüler yaklaşımlar, yazar transferleri,ödüller: Bir 'star yazarlar'komedisi.

Yapay yaşamların yapay renklerinde sıfır (0) estetik. Düzeysizlik, aristokrasi, tekel ve hiçlik. Anna Lindh'i düşündüm. Sevenlerini ve ülkesinin kültür düzeyini. İsrail tankları altında, başka insanlar için ölen genç kızı. Ülkemizin değişik yörelerindeki yerel yazın dergilerinin çabalarını. Bunları düşündüm. Birde bizim kokteyl edebiyatını. Asla... Asla uzaklaşmamalı şiir, yazı ve aşk düşlerimizden. Bunu anladım ve anlamalı herkes. Muhteşem bir tınıda ve en radikal tavrımızla çıkılmalı yapaylığın karşısına. Her mevsimde, belki en çok sonbaharda, her kokuda, deniz esintisinde ve buruk şarap tadında. Esin perisinin bize fısıldadığı o çok doğal şarkıyla ve tüm tutkularımızla.

Şimdilik her kavşakta geçersiz yazarlar çıksa da karşımıza.

Şimdilik nokta...

Sabri Özdemir

kacak@leman.com.tr **Adres:** Defterdar Yokuşu No: 47 Beyoğlu/İstanbul

Serkan Güreş,
Manisa Otogarı bayii...

Kaçak Yayın dergisiyle nasıl tanıştın? Bir bayii olarak merak edip baktın mı?

Merak edip baktım ama diğer kültür dergilerinden çok farklı olduğu için ve fazla tanınmadığı için rağbet görmüyor. Reklam amacıyla biraz bir şeyler yapılsa belki tutabilir.

Okudun mu peki?

İlk seferinde adından dolayı bir tepki uyandırıyor; Kaçak Yayın!.. İçini biraz inceledim, güzel şeyler var, ama bizim insanlarımız fazla kültür dergilerini okumadığı için genelde magazin dergileri satılıyor.

Kaç tane geliyor?

15 tane geliyor ve hepsi de iade oluyor. Ayda bir tane çıkıyor. Bilemedin iki tane.

Peki bu tür dergiler için mesajın var mı? Kültür, edebiyat, sanat, dergileri neler yapmalı, satışlarını yükseltmek için nasıl davranmalı?

Bu dergiler bizim kültürümüzü arttırıyor. Magazin dergilerinin değil de, bu tür dergilerin daha çok okunması gerekir. Bence bunun için bir şeyler yapılması lazım.

Ne olabilir, bayii olarak fikrin var mı?

Ya, satması zor...

Kaçak Yayın'a önerin olacak mı?

Kaçak Yayın'ın fiyatı iki milyon. Fiyatı biraz düşürülebilir...

Peki, teşekkürler, kolay gelsin..

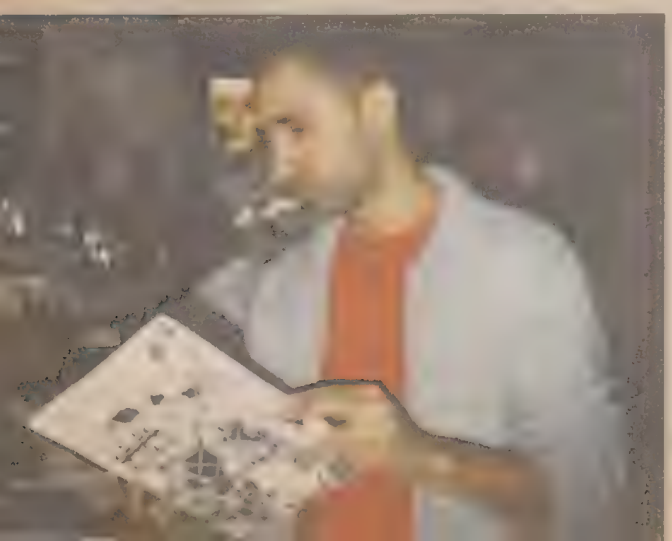

Yalup Özdemir,
Balıkesir Otogarı bayii...

Kaçak Yayın isimli bir dergi satıyorsunuz, meraktan da olsa hiç bakma fırsatınız oldu mu?

Oldu, oldu. Ben gelen her yeni şeyi takip ediyorum. Kaçak Yayın da yeni çıktı, ona da baktım. Leman'ın çıkardığı dergilerden...

Peki nasıl buldunuz?

Güzel...

Beğenerek okuduğunuz bir bölümü var mı, aklınızda kalan bir şey?..

Okudum. Ben bunların hepsini mutlaka okuyorum. Ama hatırlamıyorum şimdi. Daha çok yazı var.

Bu edebiyat ve kültür ağırlıklı bir dergi, sizce bunların şansı ne? Mesela şu poşetteki dergilerin yanında veya şuradaki kaliteli kâğıda basılmış magazin dergilerin yanında şansı var mı?

Ya, mesela bunun ismini ortaya yazmışsınız. Böyle hepsini görünsün diye sıraya koyunca ismi gözükmüyor. Araya koyuyorum, kayboluyor. İsmini üst tarafa yazın.

Kaçak Yayın'ın Balıkesir Otogar'ında kaç okuyucusu var?

Değişiyor. Bu yeni bir dergi olduğu için daha tam rakam oturamadı.

Şimdiye kadar kaç tane sattı, söyleyebilir misin?

Söylerim. Bir dakika öbür arkadaşı arayacam... Telefonu meşgul... Ama Leman çok satıyor. Bana altmış tane geliyor. Ben dağıtıyorum Balıkesir'e...

Otogar içerisinde alıcısı olabilir mi böyle bir derginin. Bu değil, mesela diğer edebiyat dergileri için de soralım...

(Gülüyor) Valla, bilmiyorum... Yani öbür dergiler daha çok gidiyor. Magazin dergilerine daha çok bakılıyor...

Çok teşekkürler abi, sana kolay gelsin..

>İbrahim Baştuğ

gibi yaşamak

Anlam Avı

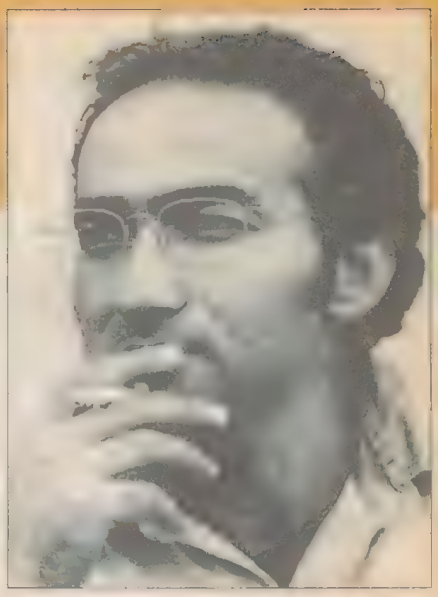

Dünya sahnesi her gün yeniden kuruluyor

Gibiistan üstüne bu kadar kafa yoruyorsun madem, dedi bir arkadaşım, söyle bakalım bir cümleyle nasıl özetlersin bu ülkenin sorunlarının sorununu... Hani bir zamanların moda kavramıyla "sorunsal"ını. Hani slogan ya da şiar olabilecek kadar veciz; "Tek yol devrim" vardı ya öyle işte...

Rölantisi bozuk abi, dedim rakı bardağımdaki son yudumu içmek üzereyken. Öyle ki, iki sözcüklük cümlemin yarısı bardağa düştü.

Gerçeği itiraf etmek gerekirse, ağzımdan gayri ihtiyari dökülen ve üzerine felsefe kurduğumuz bu "rölanti" meselesinin, arkadaşımın sorusuyla hiçbir ilgisi yoktu. Sohbet arasında bir an, kafam gün boyu beni çıldırtan külüstür arabama gitmişti. Servisten alalı birkaç gün olduğu halde bu rölanti meselesi canıma okuyordu. Vitesteyken hiçbir sorunu olmayan arabam, trafik lambalarında kırmızıya yakalanıp da boşa aldığımda duruveriyordu. Kenar mahalle zıpırları gibi, duran arabada gaza basmak zorunda kalıyordum motor susmasın diye!

Evet, Gibiistan'ın ana sorununu bulduk; rölantisi bozuk! Günlük yaşam sürekli afişe olmaya, sinir uçlarıyla oynanmaya öyle alışmış ki artık bağımlı hale gelmiş. Şiddet ve tabii ki stres ve bunlara bağlı heyecan (adrenalin mi demeli) üst sınırlarda geziniyor. Her an her şey olabilir. Her an çantanız hızla uçabilir kolunuzdan, cep telefonunuzla konuşurken eliniz boş kalabilir her an... Akşam sofrasında gözucuyla TV'de haberleri izleyen yakınlarınız başınıza gelen kötü şeylere tanık olabilir. "Hayatım Roman" benzeri bir adla yayımlanan "reality show"a katılan komşunuz, kocasının bütün kirli çamaşırlarını ortaya döker... Sonra zil çalar; "Gördün mü komşu, Matah TV'deydim demin!"

Gerilirsiniz, gerilirsiniz, gerilirsiniz... Dur durak bilmez gerginliğiniz. Duraklama, es verme, kafanızı dinleme şansınız yoktur; çünkü rölantiniz bozuk! Arası yok, ya son gaz gideceksiniz herkes gibi ya da kontağı kapatacaksınız. Önceleri arkanızdan söyledikleri "Arıza yapmış, arızaya geçmiş" benzeri sözleri çok geçmeden yüzünüze haykıracaklar: "Hadi ulan ordan, arıza herif sen de!"

Birkaç gün önce arızaya geçen köy imamı gibi... Ölüleri gömecek yer kalmayınca dik gömmeyi öneren imamdan bahsediyorum. Abartmıyorum, gazetedeki haberi okuyunca işyerindekilerden biri (sabahları gazeteyi gaz odasında okuyoruz sigara arızalıları) "İmam arızaya geçmiş" dedi ve ekledi; "ulan kıble denen bir şey var, kıbleye doğru yan yatırmak falan, imam olacak bir de..."

Dik gömmek buna engel değil ama dedim gayri ihtiyari!

Fesüphanallah dedi gayri ihtiyari, sigarasını sinirli bir hareketle bastırıp küllüğe çıktı. Yarım yamalak sönen sigarasının üstüne bardağımdan biraz çay döktüm. "Ulan herifin üstüne ne biçim boca ettin sıcak çayı," dedi odada kalanlardan biri. Önemsemedim, yanıtlamadım, duymamış gibi yaptım, filtreye yaklaşan sigaramı küllükteki su birikintisine bırakıp çıktım gaz odasından. Cossss bir muhabbete dalmış mıdır bilemem kalanlar...

"Biraz fazla komplo teorisi gibi durdu ama" dedi arkadaşım, devam etmeden önce rakısını tazeleyip, sakin, sanki ilk kez yapıyormuş gibi, yaptığı işin her adımına özel bir anlam yüklüyormuş gibi sakin, bardağına önce rakı, ardından su, en sonunda buz kabından özenle seçtiği iki parça buz koydu. Şişede kalanı da benim bardağıma ekleyip işaretlerle su, buz isteyip istemediğimi sordu. İstemedim. Bardağını kaldırdı, bardağıma değdirirken "Bu hesaba göre, bütün ipler rölanti ayarını yapan ustaların elinde!" dedi. Aklıma ilk geleni söylemedim, eminim onun da aklındaydı tekerleklere çekilen balans ayarları...

Dünya sahnesi her gün yeniden kuruluyor, dedim, Her gün yeniden kurulan bir oyunun kuralları da yeniden yazılır. Dünün iyisi, bugünün kötüsü olabilir pekâlâ, dedim. Komplo teorisi değil ki bu, seyircisi olan sahneler vardır, seyircisi olmayan sahneler vardır. Seyircisini önemseyen yönetmenler vardır, önemsemeyen yönetmenler vardır. Seyirciye oynayanlar vardır, kulise oynayanlar vardır... Sözümü kesti, tıkanmış gibi; "Gözünü seveyim rölantiye al biraz, yetişemiyorum..."

Susunca yan masadan gelen mırıltıya bastık kahkahayı; "Bu trafik kazasında ölen vali var ya, kesin bir iş var bu işin içinde... İleri geri konuşuyordu rahmetli..."

Ertesi gün telefonda gülmekten konuşamıyordu arkadaşım. Bulunduğu ortamda "arızalı" bir durum sergilemekle birlikte, bir türlü engel olamıyordu kendine. "Komplo teorisi" diyor, basıyordu kahkahayı... "Nasıl uyanamadık..." Ona, meyhane çıkışı önümü kesip para isteyen delikanlıdan (hiç "delikanlıca" davranmamıştı oysa) bahsetmiştim. Ayakta zor duran (ya da gibi yapan), bakışları bulutlu "tinerci", para isterken üzerime abanmıştı, devrildi devrilecek... Cebimdeki bozuklukları verip kurtulduktan sonra, bunları boş çevirmenin tehlikesinden bahsetmiştim arkadaşıma. Maazallah bıçak çekebilirlerdi! Boğaziçi Köprüsü'nün üstünde, dolmuşun içinde fark ettim cep telefonumun cebimde olmadığını. Nasıl da anlamamıştım, üzerime abanmasının "anlam"ını... Gibiistan'ın sokakları, çalıntı malların açıkta satıldığı tezgâhlardan geçilmiyordu oysa.

Ahmet Ümit'ten yepyeni bir roman

Sıradan hayatlardır, en büyük sırları taşıyan!

Ahmet Ümit bu kez üç arkadaşın hikâyesini anlatıyor. Ve roman boyunca onlara Beyoğlu eşlik ediyor adım adım. Sokaklarıyla, binalarıyla, insanlarıyla ve tabiî ki sırlarıyla. Beyoğlu sır dolu. Yaşam da öyle...

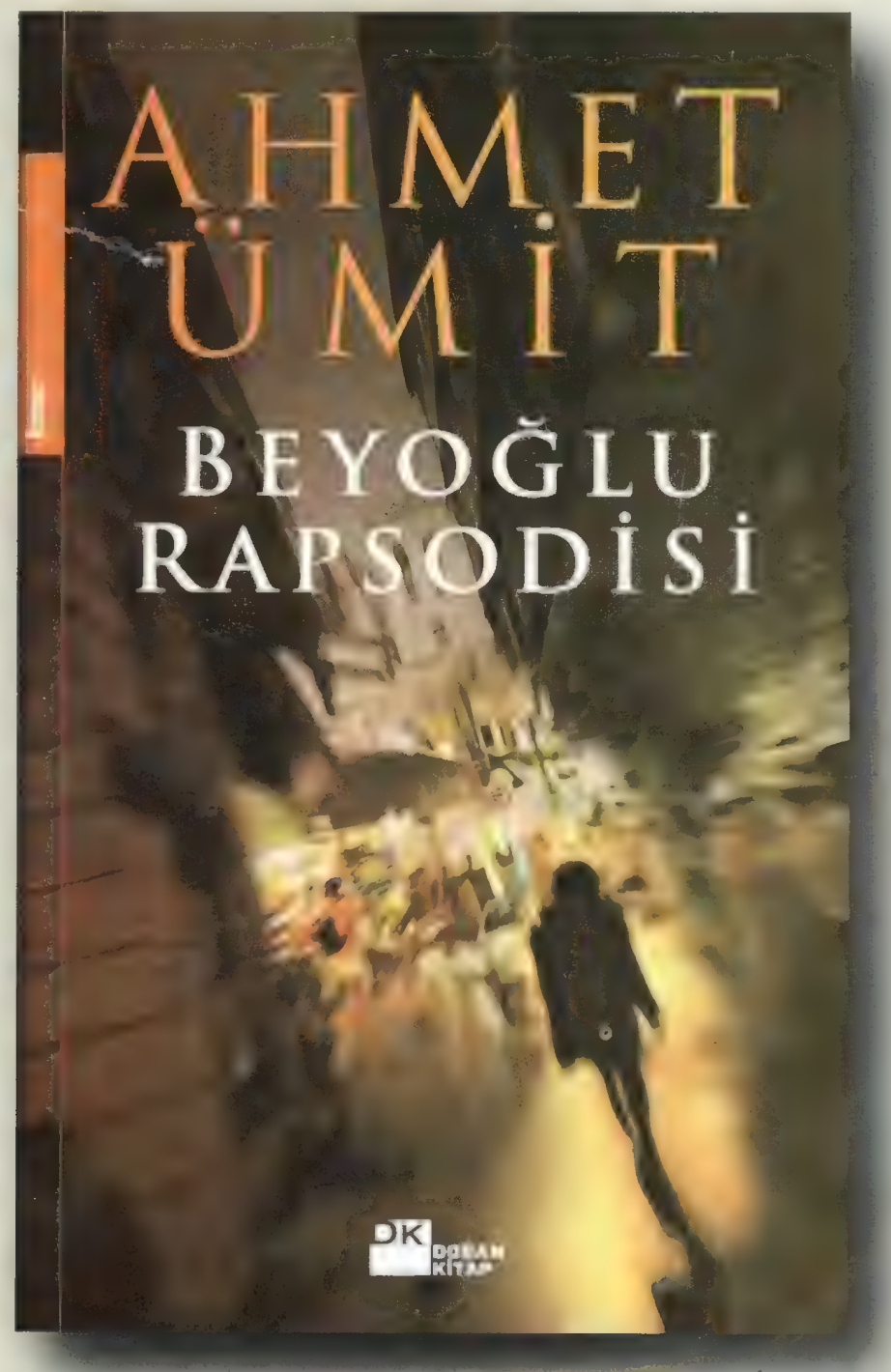

www.dogankitap.com

DK DOĞAN KİTAP

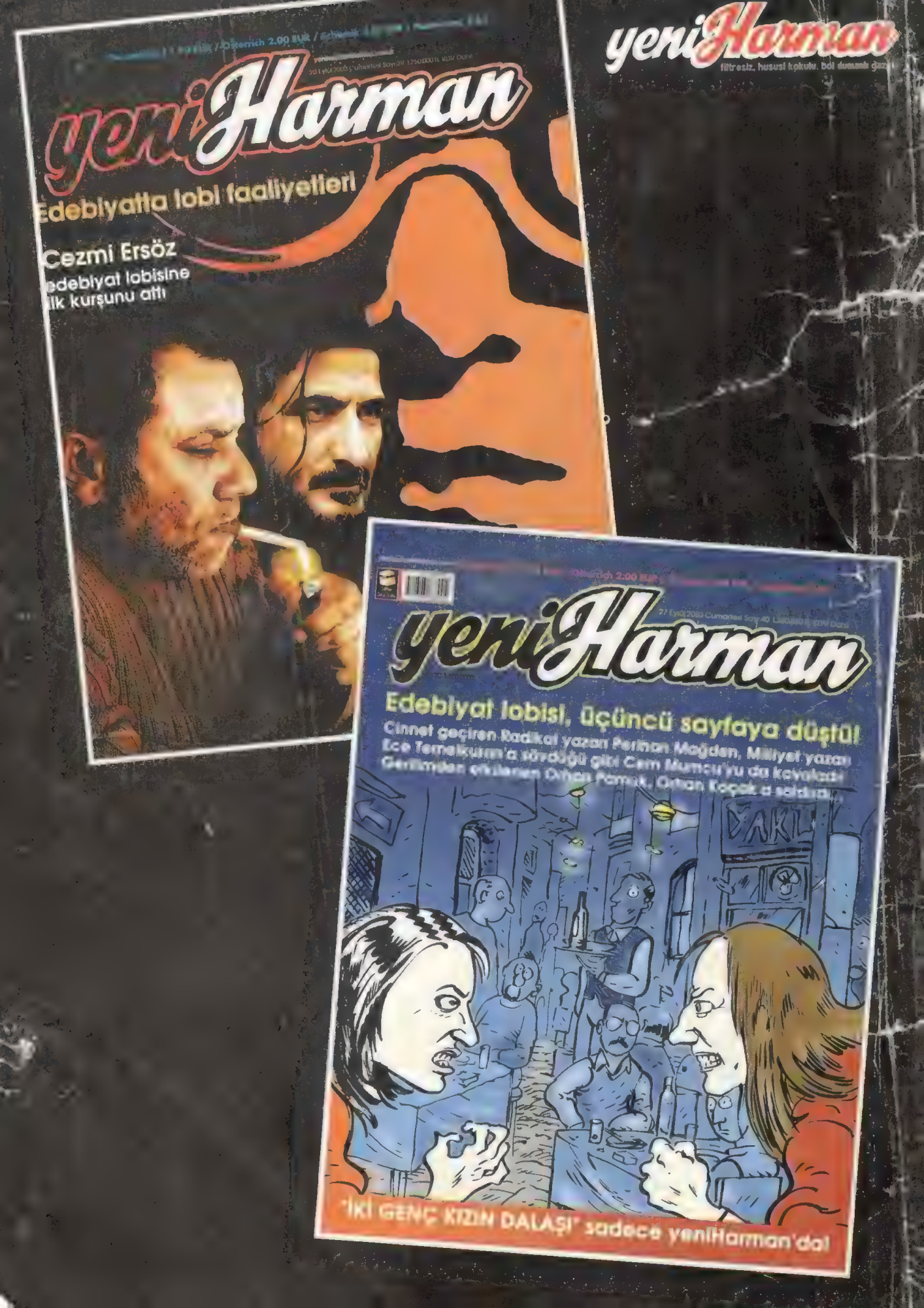
yeni Harman
filtresiz, hususi kokulu, bol dumanlı gazete
yeni Harman
Edebiyatta lobi faaliyetleri
Cezmi Ersöz
edebiyat lobisine
ilk kurşunu attı
yeni Harman
Edebiyat lobisi, üçüncü sayfaya düştü!
Cinnet geçiren Radikal yazarı Perihan Mağden, Milliyet yazarı
Ece Temelkuran'a saldığı gibi Cem Mumcu'yu da kovaladı!
Gerilimden çıkılanlar Orhan Pamuk, Orhan Koçak ve sonra...
"İKİ GENÇ KIZIN DALAŞI" sadece yeniHarman'da!

KAÇAK YAYIN

Sadece ahlakın tekniği yoktur

FANAT ALIŞTIRANLAR

Hayat ile Şiir

Bedirhan Toprak

Mavi, Beyaz, Kırmızı... Ya da Gökkuşağı

Kieslowski'ye, hem de ününün-sanatının doruğunda olduğu sıra sinemayı neden bıraktığı sorulduğunda, "Çünkü hayat sinemadan önemli," demişti; yürekten olduğu kesin ve öyle, çok sarsıcı bu cevapla bir daha hayran olmuştum ona... sonra sonra: peki ama: hayat, hayat'tan önemli olabilir mi?.. ya da sinema (ya da resim, müzik, şiir... tütün, alkol, yemek, seks, sevmek, hissetmek, düşünmek, yürümek, hatırlamak) bırakılabilir bir şey mi?

Her şey bir şey'in içinde ve o bir şey, bizatihi, başlı başına kendisi olduğu kadar, kapsadığı her şey de demek; hem, kopmaz bağlarla bağlı birbirine... hem, bir ve aynı!

Şiiri nasıl yazıyorsunuz?

Diyelim, geceyi bekliyorsunuz: içinizde, o başka kimselerin sahip olmadığı dil'le iletişim kurabilmeniz, o dil'i kendine yakışır bir kılıkla taşırabilmeniz, günyüzüne çıkarabilmeniz... ortalıktan elin ayağın çekilmesine, belli ölçülerde yalnızlaşmanıza, bu demek ki kendinize kalmanıza bağlı; neden olmasın, belki, yıldızlarla, ay'la, lacivertle bir akrabalığınız olduğuna da inandırmışsınız kendinizi. İlk iş, ya fincanınızı taşıdınız masaya ya kadehinizi; sigara, çakmak, küllük zaten yerli yerinde; önünüze bir kâğıt çekip ya da defterinizi açıp... o gün, dün, evvelki gün (ya da takıntılarınızdaki inadınızın ölçüsüne göre üç yıl önceki bir evvelki gün), içinize, bir söz, bir resim, duygu ya da düşünce olarak etki etmiş şey'i, diyelim yaşantı'yı, dil'e (ifade etme anlamında dil'e, lisan'a) getirmeye çalışırsınız; kimi üç saat, kimi üç gece, kimi otuz üç gece sürecek bir

Atilla Ayata'dan iki şiir

TOPLU MEZAR

Tutuşur sokak çocukları
Çimento artıklı el arabalarında
Bankamatikler toplu mezar
Sokak kedileri imam

Kuyrukta bir ölü
İşçi, memur veya köylü
Bankalar toplu mezar
Veznedarlar imam

Cayır cayır bir korku
Çil çil dirseklerim titriyor
Şahit işaret parmakları aleyhime tanık
Vicdanım parçalı kara bulutlu
Gözlerim sağanak
Sabah saydam ay batsın ki içime
Sizde olsa olsa bir yaz yağmuru

İYİ GÜN

Turuncu küpeli köpekler
Kutladılar dün doğum günümü
İskeledeki aç martılar da
Yelek almış bana
Simit susamlarından düğmeleri

Dost acı günde belli olurmuş güya
Kötü güne gerek yok insancıklar
İyi gününde de yalnız kalmak varmış
Sağına soluna çiş sıçramış
Klozet bozması hayatta

Son sözümü söyleyip giderim
Kalmam artık isteseniz de
Bir banktan öbürüne atlar
Ufuk çizgisinde koşarım
Isınamamıştım zaten çoğunuza

mesai sonunda da kendinizce, Nokta! der, bitirirsiniz şiiri. İyi-kötü, güzel-başarısız nitelemeleri konumuzun dışında; bir eylem olarak şiir yazma ânını-sürecini, tabii ki karikatürize ederek özetlemeye çalıştım; şiire bulaşmış, onu herhangi bir nedenle kendine dert etmiş kişinin yazma eylemi üç aşağı beş yukarı böyle... kimi, sabah sabah soyunur bu işe; kimi, sevgilisinin yanında, hatta koynundayken ne yapar eder kâğıt kalem bulur bir yerlerden; kimi, sigara pakedinin açık renkli alanlarına karalar içinden geçen dil'i, yürüyüşüne ara verip; iyi-kötü, şiir yazar işte sonunda, şiiri, böyle yazar.

Ama... Şiir'in, başka, (hatta, bu cepheden bakınca:) hakiki bir yazılma biçimi var ki...

"Foça'da bir cip gördüm. Marka Chevrolet, model Faulkner. İçim nasıl cız etti." diyor Süreyya Berfe, Milliyet Sanat'ın Eylül sayısındaki yazısının sonunda... Şimdi, şu, kendini topu topu on iki kelime ile ifade etmeye çalışan, taşırıp da ileten duygu-düşünce ânını (o, "cız etme" ânını) düşünmeye çalışalım: henüz ne kâğıt kalem var ortalıkta, ne fincan, ne kadeh (Süreyya Berfe için, suyu katıla katıla artan bi duble rakı), ne gece, ne sabah... ve ama şiir, (neredeyse kendi kendini) yazıp bitirmiş bile! Ve şimdi, söz konusu bu ânı, sizin, içinizi kanatan, içinizde güller açtıran, hayran olduğunuz, deliye döndüğünüz, ölümlerden ölüm beğendiğiniz, en korkunç cinayeti işlemek istediğiniz, birinin gözlerinde her şeyi ama en başta da kendinizi unutmak istediğiniz anlarla kıyaslayarak, içinizin, aslında kendini, kendi kendine kendini yazan şiirlerini düşünün: kişi, bu söz konusu mesaiden bir anlığına bile olsa alabilir mi kendini ya da hayat'ın, bu sürekli-sonsuz faaliyetten âzade olduğu bir an bile düşünülebilir mi?.. ve bu böyleyse, hayat'a dair, bu demek ki hayat'ın bizatihi kendisi demek olan herhangi bir faaliyetin bırakılması, terkedilmesi... o faaliyetten, artık vazgeçilmesi, söz konusu olabilir mi?

Şiir'in, kâğıt ya da defterlere yazılmadığı, dergilerde kitaplarda basılıp da yayılmadığı, hatta söz olarak söylenmediği günler de gelecek... insanoğlu, son zaafından da kurtulduğunda; ama Şiir, dünya, hatta kâinat durdukça, yani hayat devam ettikçe hep, varolacak, sonsuz'a kadar. Dolayısıyla, Kieslowski'nin sözlerini şöyle okumak daha doğru, sanırım: "Film çekmeyi bıraktım... bıraktım, çünkü sinema, film çekmekten daha önemli"!

Şair sıfatının pâye, eylem olarak şiir yazma'nın ayrıcalık olarak algılanmadığı günlere de böyle böyle gelinecek... yakında, pek yakın bi tarihte; yeter ki birileri inansın.

(Değerli şair ve eleştirmen Bedirhan Toprak, Kanat Alıştıranlara rehberlik edecek, yazılarını bu sütunlarda sürdürecektir.)

Kemal Vural Tarlan

CANBABA

Çekilin!
Çekilin!
Canbaba gidiyor
Yüzü bir koca günebakan
Yönelmiş güne

Çekilin!
Çekilin!
Canbaba gidiyor
Atlamış şiirin terkisine
Elini atıp apış arasına
Emeği ekmeğe muhtaç edene
Bir mısra savuruyor

Çekilin!
Çekilin!
Canbaba gidiyor
İndirmiş yaşamın şalterini
Sürekli genel grev diyor

Ağustos 1999

Öykü

BİSİKLET

Şükrü Alper Yurttaş

Annemle babam, o gece yatak odamızın mavi ışığının altında yarın bana ne hediye alacaklarını düşünüyorlardı. Babam:

- Yarın ne alalım oğlana?

Annem:

- Bisiklet istiyor ne zamandır, ama düşer, kafasını gözünü yarar diye korkuyorum.

Babam, umursamaz:

- Bir şey olmaz, koca çocuk oldu, madem istiyor ne zamandır, alalım yarın. Böylece, yıllardır hayallerimi süsleyen, fakat kimi zaman annemin endişeler, kimi zaman kötü gelen bir karne, kimi zaman da maddi durumumuzdaki çalkantılar nedeniyle sürekli ertelenen bisikletin alınmasına bir gecede karar verilmişti.

Yatak odamızda bunlar olup biterken, ben tüm bu konuşulanlardan habersiz, yarınki hediyemin ne olacağını düşünüyordum, çünkü her sene mutlaka hediye alırlardı, yarın doğum günümdü.

Mahallemizde bir çocuk vardı, adı Bahri'ydi, ayakkabı boyacılığı yapıyordu, sanırım çingeneydi. Bahri benden birkaç yaş büyüktü, fakat ufak tefek bir çocuk olduğu için benim kadar gösteriyordu. Ailesinin dört çocuğundan biriydi, bir ablası ve iki erkek kardeşi vardı. Ben yatağımda yarınki hediyemi düşünürken, Bahri üç kardeşiyle yer yatağında koyun koyuna yatarak, yarın eve yeteri kadar para getirip getiremeyeceğini düşünüyordu.

Sabah uyadığımda babam evde yoktu, annemse doğum günümü kutlamak için eve gelecek olan arkadaşlarım ve birkaç yakın akraba için börek yapıyordu. Evde oturmayı oldum olası sevmemişimdir, kahvaltıdan sonra hemen sokağa çıktım, annemin terlememem ve üstümü kirletmemem üzerine söylediği sözler ise her zamanki gibi bir kulağımdan girip ötekinden çıkmıştı. Bugün benim günümdü, istediğim gibi terleyip, üstümü başımı kirletebilirim.

Sokağa çıktığımda Bahri çoktan işinin başındaydı, pek sevmezdim onu, göz göze geldiğimizde gözlerini ilk kaçıran ben olurdum. Ama dürüst çocuktu Bahri, işinin hakkını verirdi, kaytarmazdı ve hakettiğinden fazlasını almazdı. Cumartesi günleri semtimizde Pazar kurulurdu, sokağımız pazar yolu üzerinde olduğu için çok insan gelip geçerdi bu günlerde. Bahri her gün çalışırdı ama en çok cumartesileri kazanırdı.

Bahri fırçasıyla tanımadığı insanların ayakkabılarındaki çamuru temizlerken ben arkadaşlarımla oyuna başlamıştım ben. Çoğu zaman top oynardık, bazen de gazoz kapaklarını pet şişelerin içine atıp, şişeleri tekmelerdik. Bu gürültülü oyunu biz bulmuştuk. Birkaç saat sonra terlemiş ve üstümü kirletmiş olarak eve geldiğimde annemin klasik azarlamaları ve beni babama şikayet etme tehdidi ile karşılaşırdım. Azarlamaları dinlemezdim, babama şikâyet edilmek ise beni beni korkutmazdı çünkü babam bu tip konularda annemden daha anlayışlıydı.

Bir saat sonra arkadaşlarım bize gelecekti. Bu arada annem beni tüm itirazlarıma rağmen yıkadı. Yarım saat sonra banyodan çıktığımda babam evdeydi ve yanında yepyeni bir bisiklet vardı. Hayatımın en mutlu anıydı fakat nasıl bir tepki vermem gerektiğini kestiremediğimden bir süre adeta donakaldım, zaten mutluluğumu hiçbir zaman tam olarak dışarıya yansıtamazdım. Bir an önce bisikletimi arkadaşlarıma göstermek ve daha da önemlisi ona binmek için yarım saat boyunca saniyeleri saydım.

Arkadaşlarımın geldiğinde tabii ki ilk işim onlara bisikletimi göstermek oldu. Hepsi en az benim kadar beğendi. Artık mahallenin en yeni ve en güzel bisikleti benimdi. Resim çekme, mum üfleme, pasta yeme ve tebrik fasıllarından sonra nihayet dışarıya çıktık. Daha önce arkadaşlarımın bisikletlerine bindiğimden, bisiklet kullanmayı biliyordum. Mahallede bisikletimle ilk turu attıktan sonra, sırayla arkadaşlarımı bindirdim bisikletime. Tabii ki, sadece daha önce beni bisikletlerine bindirmiş olan arkadaşlarımı ve en yakın arkadaşlarımı bindirdim. Onlar mahalleyi turlarken bisiklete zarar verecekler diye içim içimi yiyordu, oysa hepsi bisiklete binmeyi benden daha iyi biliyordu.

Arkadaşlarımın bisiklet turları bittikten sonra oynayacağımız yeni oyunun ne olacağını düşünür-

ken, hiç tahmin etmeyeceğim bir şey oldu. Bahri bugün yeteri kadar para kazandığını düşünmüş olmalı, yanıma gelip usulca:

- Ben de bir tur binebilir miyim?

Hayır cevabını bir çırpıda yapıştırdım. Bisiklete karşı duyduğum sahiplik duygusuna, on bir yaşımın verdiği çocuksu bencillik de eklenince bu kararı vermek zor olmadı. Hem daha önce Bahri'yi hiç bisiklet kullanırken görmemiştim, bisiklete zarar verebilirdi. Ayrıca kapkara çocuğun bisikletime binmesi başlı başına bisikleti kirletmeye yeterdi, o indikten sonra bisikleti iyi bir temizlikten geçirmem gerekecekti. Sözümü bitirmemle, bakışlarımı bakışlarından kaçırmam arasındaki bir saniyede hayal kırıklığını en açık biçimde gördüm.

Bahri'yi bir kenara bırakıp tekrar arkadaşlarımın yanına döndüğümde, ne oynayacağımıza karar verilmişti: Futbol.

Herzamanki gibi oyuna kendimizi kaptırmıştık, ben genellikle kaleci olurdum. Terlemek ve üstümü kirletmek üzerine bugünkü ikinci vukuatımdı. Auta çıkan bir topu almak için arkama döndüğümde topun bisikletimi bıraktığım yere doğru gittiğini gördüm fakat bir sorun vardı, bisikletim yerinde yoktu. Kafamı yukarı kaldırdığımda, bisikletimle birlikte hızla uzaklaşan Bahri'yi gördüm. Bakışlarımın o anki ifadesi, Bahri'yi reddettiğimde onun gözlerinde oluşan ifadeyle aynıydı...

Hülya Gürel

reaktör+reaktrist (kofaktör)---- reaksiyon

suç ortağım,düşüncem temsili
görüyorum karşıdan gelişini
akrep gözlerinden kıvılcımlar saçarak
başını arkaya atıp savurduğu küstah
kahkahasıyla yaklaşıyor...
(hay aksi) kılıcım yere düşüp
mavi bir güle dönüşüyor.
kollarımı arkaya büküp,
beni dahada çaresiz bir duruma sokuyor.
soluğunu hissediyorum tenimde
"hiç değişmemişsin"diyor
bakışlarını yüzümde gezdirerek,
"hiç değişmeyeceksin"
bir büyüyle nasıl savaşılır?

Üç yüz bine Can Simidi İntihara Meyilli Martı

Faruk Kaya

Sabaha karşı beş-altı gibi gelen çöp kamyonunun gürültüsünü saymazsak, saat dokuz, bilemedin onda uyanacaksın yine. Şayet şarkıdaki gibi; çöpçüler gelsin süpürsünler aşkları, ben de rahat uyurum diye beklemişsen, uyanma işi de rötarlı olacak tabi. Uyandığında ilk iş, içinde doğrulduğun yatakta deniz kenarındaymışçasına uzaklara dalıp bakmak olacak. İşte başlıyor "geride kalan ömrümün ilk günü" der gibi bir sigara yakmak gelecek içinden ama sigara kullanmıyorsun artık. Sigaranın gün be gün uygulanan intihar şekli olduğuna inanıyorsun çünkü.

Giyinip çıkıyorsun dışarıya. İstanbul sokaklarındasın. Oysa ailen seni İzmir'de biliyor. Bir iki sınav daha var, okul bitmedi henüz diye oyalıyorsun onları. "İş aramalıyım, yok yok en iyisi askere gitmek..." Kötü hissediyorsun kendini. Tarık Akan, Halit Akçatepe falan oynuyordu galiba; kardeşler okumak için İstanbul'a geliyorlar hesapta; ama aslında okula gitmeyip çeşitli işlerde çalışıyorlar, kartpostal satıyorlardı mesela. Babaları rolünde de Hulusi Kentmen; alabildiğine sert görünümlü, aksine pamuk şekeri gibi bir adam. Çocuklarının yalanı ortaya çıkınca, biraz kızsa da, kızmakta haklı tabi, en sonunda o babacan tavrıyla affediyordu onları. Sanmam ki sizinkiler de sana öyle davransın. İş yok, okul da bitmiş, üstüne üstlük biz seni İzmir'e göndermiştik, ne arıyosun İstanbul'da demezler mi, derler. Hulusi Kentmen'i bile bazen gözü yaşlı görmüşsündür. Sevmesine seviyorsunuz birbirinizi de; babanı ağlarken gördüğünü hiç hatırlamıyorsun mesela. Oysa sevdiğin birinin nasıl ağladığını da bilmen

gerekir diye düşünmüşsündür hep. Peki sen ağlayabilir misin, hayır. Erkek dediğin, hemi de Türk, böyle yapması şartmış gibi; "gidersin kendini fazla sevdirmeden", kimseler görmeden sote bir yerde ağlarsın. Bu yüzdendir ki; en güzel, anneler ağlar, en çok da, eski Türk filmlerine. Keşke çocukluk yıllarında; "anne yaa, bu ne yaa, buna mı ağlıyosun" diye dalga geçeceğine, kadıncağızın aslında o an seni ve kardeşlerini ne kadar çok sevdiğini anlamaya çalışsaydın.

Her zaman aynı yerde duran simitçiden en gevreğini seçmeye çalıştığın simidini alarak doğru sahile geliyorsun. Uyandığında, döşekte yaptığın gibi bakıyorsun denize. Sigarayı bırakmasaydın daha da gizemli görünebilirdin ama neyse. Çay içmek de lazım şimdi. İnsanın kıçını acıtan, sırtını ağrıtan, küçük, hasır taburelere oturma derim. Bak kocaman bir afiş: Beşiktaş'tan Kadıköy'e, Üsküdar'a saat 16:00'ya kadar akbille indirimli geçiş. Akbil denen şeyden edinemedin değil mi? Tam İstanbullu sayılmazsın henüz. Yine de karşıya geçsen güzel olur, çayı da vapurda içersin. Diğer herkes dıiıtt, bıiıt sesleri eşliğinde geçerken turnikelerden; göz göze geldiğin turistlere, jetonu nereye atacakları konusunda kibarca yardımcı olabilirsin, bunun için Türkçe teşekkür bile edebilirler sana. Kadıköy bölümü her zaman daha kalabalıktır, hem Üsküdar daha çok yakışır sana.

Haftalarca aç bırakılmış aslanlar gibi bekleyiş, birazdan kapılar açılacak ve koşturacaksınız arenaya. Vapuru iple bağlamasalar, bir dalga gelip biraz ayırsa onu iskeleden, patır patır denize dökülecekseniz. Herkes kafasındaki o en güzel yere oturma telaşında ve sonunda sağ salim vapurdasın.

Çayları dağıtan kişi gelene kadar martıları seyrediyorsun. Orhan Veli'nin dediği gibi; "hele martılar / her tüylerinde ayrı bir telaş", ya da Can Yücel'in benzetmesi; "denizin sokak çocukları martılar". Nasıl da eğlendiriyorlar kendilerine bir parça yiyecek atanları. Ters taklalar, düz taklalar... ama gözün hepsinden ayrı, intihara meyilli duran martıya takılıyor senin. Şimdi bir delilik yapacak diyorsun ve yapıyor da. O kadar yüksekten suya bırakıyor kendisini. Telaş içerisinde, onu kurtarmak için elindeki simidi bütün olarak atıyorsun denize. Yüzme bilirler mi, ya da daha önemlisi; isterlerse intihar edebilir mi martılar? Uzaklaştıkça vapur, attığın simidi seçemiyorsun ve bilmiyorsun kurtulup kurtulmadığını az önceki martının.

Çay geliyor. Bardağın yanındaki iki kesme şekeri denize atıyorsun, bu da senin intihar projen. Tuzlu suyun kaldırma kuvveti fazla ya, böyle şeker ata ata yok olacak o kuvvet ve gemiler batacak, sen de yüzme bilmediğinden boğulmuş olacaksın. Bir martı kadar bile cesur değilsin anlaşılan, akrep denilen hayvanın ise sıfırı tükettiği vakit çekip zehrini kendini vurmasından bahsetmeyelim hiç.

Aç karına içilen çayın ardından Üsküdar'dasın. Salacak'a doğru yapılacak 15-20 dakikalık bir yürüyüşle kız kulesini en yakın yerden seyredebilirsin. Yılan olup saklansam üzüm sepetine ve gidip öpsem kralın kızını o güzel boynundan desen; o hatun kişi buralardan göçeli yıllar olmuş, sepet sepet meyveler gitmiyor artık oraya. Özel kayıklar var ücrete tâbi ve dünya para istiyorlar senden, karşılığında ilk içecek bedava, vaktiyle prensesin narin ayaklarının gezindiği, şimdinin lüks restoranlarında. Sunay Akın'ın kızılderilisi gibi uzaktan uzaktan seveceğine kızkulesini, en yakın büfeden bir paket sigara ve ilk gördüğün simitçiden bu sefer iki adet simit alarak geri dönmek için acele ediyorsun.

Aynı vapurda, hemen hemen aynı yerde oturuyorsun. Çaylar geliyor bir kez daha. Tutup iki kesme şekeri denize fırlatıyorsun yine ve üstüne üstlük bir de sigara yakıyorsun. Eskisinden daha cesur görünüyorsun gerçekten ama yine de temkinli davrandığın her halinden belli. Üç yüz bine aldığın can simitlerinden biri martıları kurtaracak, diğeri seni.

Uzun uzun dalıp gidiyorsun denize, elinde şekersiz çay ve sigara. Sigaraya tekrar başladığım kötü oldu diyorsun; çünkü sigara gün be gün uygulanan intihar şekli...

faruk.kaya@mynet.com

Öykü

YENİLMİŞ AŞKLARIN KOMUTANLARI

Mehmet Fırat Pürselim

Bir zamanlar bir adam tanımıştım adı Fırtınalıdeniz'di, bir kıza âşıktı adı Toprağınsesi'ydi. Kız eski, o yeni başkentte yaşıyordu. Sürekli olarak birbirlerine sayfalar dolusu mektuplar yazıyorlardı, hep aynı şarkıyı dinliyorlardı ayrı şehirlerde...

Fırtınalıdeniz'e gelen mektupları okurken gözlerimde bir parç yaş da daima bana eşlik ederdi. Fırtınalıdeniz'in yazdığı mektupları hiçbir zaman tam olarak, başından sonuna kadar okuyamadım, mektubun bir yerinde öyle bir cümle –öyle bir cümle- yazardı ki o cümlede okumayı keser mektubu Fırtınalıdeniz'e geri uzatırdım, o bir tek cümle bence sayfalar dolusu aşk sözcüğüne bedeldi, mektubun gerisini okumaya yüreğim elvermezdi.

Onlar aşklarını yaşamıyorlardı, adeta yazıyorlardı. Onların aşkları mektuplarda, kâğıt üzerinde yaşıyordu. Satır aralarında öyle mükemmel, öyle yüce, öyle saf bir aşkla seviyorlardı ki birbirlerini, bunu anlatmaya aşina olduğumuz aşk sözcükleri yetersiz kalıyordu, aşkları her gün yeni aşk sözcüğü yaratacak kadar büyüktü. Mektuplarda doğup, büyüyüp, dünya üzerinde yaşanan en büyük aşk hline gelen aşklarını gördükçe, artık ikisinin aynı şehirde yaşamalarından, biraraya gelmelerinden korkar olmuştum. Gerçek hayatta mektuplarında yaşattıkları aşklarının yaşabilmesi imkânsızdı! Yazdıkları, hayallerinde yaşattıkları, insanüstü aşkın ete kemiğe bürününce sona ermesinden korkuyordum. Birbirlerini satırlarında bu derece büyük bir aşkla seven iki insanın gerçeklerle yüzleşmesinden, gerçeklerin hayalleri barındıramamasından çekiniyordum. Açıkça yan yana gelmelerinden bile çekiniyordum; onlar benim aşka inanmamı sağlayan son çiftlerdi! Onların aşkı bitecek olursa, aşka ve sevgiye karşı bütün umudumu da yitirecektim. Aşklarını yazıp da yaşayamadıklarını öğrenirlerse ilişkelir yara alacaktı ve kalbinden yara almış bir ilişkide en fazla kırk gün yaşardı.

Fırtınalıdeniz fırtınalı bir deniz gibiydi; deli dolu, tutkulu, içinde fırtınalar, anaforlar ve çukurlar bulunan, yaşamın güzelliğiyle birlikte ölümün çekiciliğini de barındıran fırtınalı bir deniz gibiydi. Kısacası, gece mavisiydi. Toprağınsesi toprağın sesi gibiydi; uysal, itaatkâr, hep verici, ana rahmi gibi koruyucu, yoktan var edici ve sıcak, içinde hayatı barındırdığı gibi ölümleri da saklayan toprağın sesi gibiydi. Kısaca tütün rengiydi.

Fırtınalıdeniz'e hep derdim ki; "Sizin ilişkinizde adlarınızın laneti var! Deniz ve toprak dünyanın ilk yaratıldığı günden bu yana birbirlerine âşık olsalar da, asla kavuşamazlar. Ya deniz yutar toprağı ya toprak yutar denizi ama bir arada yaşamaları her zaman için imkânsızdır, hele bir de deniz fırtınalı, toprak anlattığı öyküler gibi yumuşaksa..." Fırtınalıdeniz bunu asla kabul etmezdi; "Ben Toprağınsesi'ni evrenin ilk yaratıldığı andan beri seviyorum ve evrenin yok olup tekrar ilk halini alıncaya kadar da seveceğim. Bilir misin ki Tevrat'ta evrenin ilk durumu sular kaosu olarak adlandırılır, işte ilk yaratılan olan ben yani Fırtınalıdeniz yani sular kaosu, Toprağınsesi'ni daha yaratılmadan, varlığını dahi bilmeden seviyordum," derdi. Böyle zamanlarda iki sigara yakardım, biri benim için biri Fırtınalıdeniz için, ikisini de ben içerdim. "Dostum," derdim; "Sen onu Toprağınsesi diye seviyorsun o ise seni sadece sen olduğun için seviyor. Aradaki farkı anlayabilirsen belki de yazı gerçeğe dönüşür."

Fırtınalıdeniz kapıyı vurur giderdi, kapı kanardı, ben kendi kendime konuşmaya devam ederdim; "Deniz toprağı çk sever bilirim; o deniz ki bazen toprağın saçlarını okşarcasına, dudağına tüy gibi bir buse kondurucasına yavaş yavaş koynuna sokulur, o deniz ki bazen toprağa dövercesine, sövercesine, parçalarcasına saldırır, her halükarda ama her halükarda deniz topraktan bir parçayı da yanına alıp götürür. Toprak da denizi çok sever bilirim; o toprak ki bazen bir sevgiyi inşa edercesine kan damarları olan nehirlerin yardımıyla alüvyonları deniz kıyısına getirir, biriktirir, ta ki denizi örtene onu kucaklayana kadar yavaş yavaş ve sabırla; o toprak ki, bazen yıldırım aşkına tutulmuşçasına bir depremle bir yanardağ patlamasıyla birdenbire ada olup çıkar denizin bağrından, her halükarda ama her halükarda toprak bir parçasını denize bırakıp gider. Bence Toprağınsesi seni evrenin ilk yaratıldığı andan beri seviyor ve evrenin

yok olup tekrar ilk halini alıncaya kadar da sevecek. Sen bilir misin, Tevrat'ın bir başka bölümünde de evrenin ilk durumu bitkilerin bulunmadığı susuz boş topraklar olarak adlandırılır, işte ilk yaratılan olan o, yani Toprağınsesi yani susuz boş topraklar, Fırtınalıdeniz'i daha yaratılmadan, varlığını dahi bilmeden seviyordu." derdim.

Ben kendimle tartışmaktan yorgun bir mektup daha yazardım Toprağınsesi'ne, Fırtınalıdeniz'in ona olan aşkını anlatan. Cümleleri birbirine ekledikçe ellerimde bahar çiçek açar, gözlerimde güneş koşar ve kalbimde aşkın çağlayanları umudu ve aşkı çağıldardı. Mektubu gece mavisi zarfına yerleştirip, kapatıp, pulunu yapıştırdıktan sonra, hep aynı yere, Sakarya Caddesi'ndeki posta kutusuna atardım. Çünkü aşk aceleye gelmez, APS ile yaşanmaz, aşkı en güzel posta kutuları anlatır, bir de Fırtınalıdeniz'in satırları!

Böyle zamanlarda onu posta kutusunun karşısındaki meyhanede içerken ve hep aynı şarkıyı söylerken bulurdum. (Ama ayrı şehirlerde!) Fırtınalıdeniz'in yanına oturur tuzlu fıstıklarını yerken, bir arjantin de ben söylerdim, garsonlar gene küçük bardakta getirirlerdi birayı. Hiçbir şey söylemeden kocaman bir yudum alırdım soğuk biramdan. Fırtınalıdeniz bardağının içine bakarak bir şeyler anlatırdı, küstüğü zaman hep böyle yapardı, upuzun susardım, o kendisiyle konuşurcasına benimle konuşurdu, hep Toprağınsesi'ni anlatırdı; göz çukurundaki kırışıkları, kulağının arkasındaki beni, kolundaki çocukluktan kalma, belli bile olmayan kesik izini anlatırdı.

Bir resmi yoktu Toprağınsesi'nin, gözlerini kapattığın an bir insanı en canlı haliyle gözlerinin önüne getirebiliyorsan, zaten resme gerek bile yoktur ki! Toprağınsesi'ni ben hiç görmemiştim. Fırtınalıdeniz'in de gördüğünü zannetmiyorum, bana bu konuda bir şey söylemezdi sadece Toprağınsesi'ni anlatırdı. Ondan bu kadar çok bahsedip onu bu kadar yoğun yaşadığı günlerde, konuşurken konuşurken birden susup, koşmaya başladı, bende peşinden koşardım. Böyle zamanlarda mutlaka Kuğulu Park'a gider ve o büyük çınarın altında toprağa yatıp kulağını yere dayardı. Her seferinde sorardım; "Ne yapıyorsun?" diye. "Toprağınsesi'ni dinliyorum" derdi. Dinlemesini bilene, toprak ne çok şey anlatırdı!

Fırtınalıdeniz bazı günler eve sevinçle gelirdi, o zaman anlardım ki mutlaka Toprağınsesi'nden mektup gelmiştir. Evden içeri girer girmez hoyratça zarfı parçalayıp açar, bir sigara yakıp, bacalar geçtiği için kışın sıcak, yazın soğuk olan duvarın çıkıntısına sırtını dayayıp, çömelip, mektubu okumaya koyulurdu. Ben kapının önünde buruşturulup, parçalanıp atılmış zarfı alır, düzeltir bakardım. Toprağınsesi mektuplarını büyük depreme kadar hep İstiklal Caddesi'ndeki Eski Postane'den ataken, depremden sonra postanenin kapanıp kapısına destek olarak iki iğrenç demir kazık koyduklarından beri Sirkeci'deki Büyük Postane'den göndermeye başlamıştı. Zarfın rengi toprağın kıyafetine göre değişiklik gösterirdi; kışın üzerindeki kar gibi beyaz, ilkbaharda çimenler gibi yeşil, yazın kurumuş başaklar gibi sarı, sonbaharda ise dökülmüş yapraklar gibi kahverengi zarflarda mektuplar gönderirdi. Zarflardaki değişiklerden mevsimleri takip ederdim, ama bazen yazın ortasında kırmızı bir zarf gelirdi ya da hazan vakti kestane rengi, o zaman anlardım ki Toprağınsesi bir yerlere gitmiştir. (Akdeniz'in kırmızı humuslu Terra Rosaları, Karadeniz'in siyaha yakın kestane toprakları...) Zarflar değiştiği zaman buruşturulmuş zarfı iyice incelerdim, mutlaka gittiği yerden bir hediye gönderirdi, kimi zaman tek bir kum tanesi, kimi zaman da bir çimen parçası.

Ben daha zarfta anlatılanları bitiremeden Fırtınalıdeniz mektubu okumasını bitirir, masanın üzerine bırakıp odasına çekilirdi, böyle zamanlarda yatağına kapanıp ağlardı, ne dudaklarından hıçkırık sesi çıkardı ne de gözlerinde bir damla yaş akardı ama ağlardı işte! Toprağınsesi'nin mektubunu masanın üzerinden alır okurdum, mutlaka gözlerimde bir damla yaş da bana eşlik ederdi. Bir aşk bence bundan güzel yaşanamazdı. Mektubu bitirdiğim zaman nefes alamazdım, ev üstüme gelir, duvarlar beni boğardı. Fırtınalıdeniz'i odasındaki masada Toprağınsesi'ne olan aşkını yaz-ş-arken bırakır, kapıyı çekip çıkardım, bütün gece dolaşırdım, Tunalı Hilmi Caddesi, Atatürk Caddesi, Demetevler hatta bazen farkında olmadan Altındağ'a kadar uzandığım bile olurdu.

Sabaha doğru eve döndüğüm zaman Fırtınalıdeniz'in odasının ışığını açık bulurdum, saatlerce Toprağınsesi'ne olan aşkını anlattıktan sonra uyuyakalmış olurdu, küllükteki imzaritlerden kaç saat saat mektuplar âleminde yaşadığını anlardım. Fırtınalıdeniz'in kafasını hafifçe kaldırıp bembeyaz sayfaları alır, üzerine bir battaniye örtüp, salona

geçip Fırtınalıdeniz'in yaşadığı ve görünmez kalemle yazdığı aşkını kâğıda dökerdim. Kimi yerde bir cümle gelip de sayfanın ortasına öyle bir otururdu ki, sanki boğazımabir düğüm gelir otururdu. İşte o okumayı kesip artık sadece yazardım. Fırtınalıdeniz'in yazdığı hiçbir mektubu başından sonuna kadar okuyamadım. Kâğıtlar bitinceye, görünmez kalemin son noktayı koyduğu yere kadar yazardım. Sonra tekrar Fırtınalıdeniz'in odasına gidip kafasını hafifçe kaldırıp mektubu masanın üzerine bırakırdım. Yastığına kavuşmuş bir kedi gibi mutlu mutlu gülümser ve mırıldanırdı.

Beni bundan sonra uyku tutmazdı, Fırtınalıdeniz'in yatağına yatıp, gözlerimi tavana dikip, yavaş yavaş aydınlanmaya başlayan odadaki sesleri dinlerdim. Fırtınalıdeniz'in döndüğü bu saatlerde soğuk ve rutubetli odalar ne çok şey anlatırdı dinlemesini bilenlere! Ben sözcükleri dinlerken, Fırtınalıdeniz uyanır, sesler köşelerine çekilirlerdi. Fırtınalıdeniz "Sen daha yatmadın mı? Ben de çok geç yattım, sabaha kadar Toprağınsesi'ne mektup yazdım. Okundun mu?" diye sorardı. "*Ben seni denizdeki su, topraktaki toz, güneşteki ateş kadar seviyorum. Ben seni yeni doğmuş bebeğini ilk kez kucaklayan anne kadar saf, ağzı tipi tip ve çilekli ruj kokan bir kızın ilk öpüşmesindeki kadar masumca, ilk yattığı orospuya âşık olan daha bıyığı bile terlememiş delikanlı kadar yoğun, sinemanın karanlığında sevgilisinin elini ilk kez tutmaya çalışan bir ortaokul öğrencisi kadar tutkuyla seviyorum...* kısmına kadar okudum, sonrasını getiremedim" derdim. Fırtınalıdeniz'in hiçbir mektubunu başından sonuna kadar okuyamadım, hiçbir mektubunda bu satırlardan ileri gidemedim...

Onlar benim aşka inanmamı sağlayan son çiftlerdi, onların aşkı bitecek olursa aşka ve sevgiye karşı bütün umudumu yitirecektim. Fırtınalıdeniz ve Toprağınsesi o yaz belki de ilk kez biraraya geldiler ve birlikte geçirdikleri üç ayın sonunda kendilerini aşkları konusunda kandırılmış, aldatılmış hissedip, yenilmiş ve aşklarının bütün kaleleri yıkılmış olarak birbirlerinden ayrıldılar.

Değerlendirme

"Gibi gibi"

Sevgili Hasan Korkmaz, hikâyenizin sonunu, "Yalan söyledi mi hemen unutur, bir daha anlatamazdı." diye bağlıyorsunuz ya, bana öyle geliyor ki, siz de bu hikâyeyi bir daha "böyle" yazamazsınız! Öncelikle "imlâ"ya dikkat etmeniz - çalışmanız gerekiyor: "bulmuş da; onun da; ben de..." olacak; "...evreka der gibi bir yüz haliyle çığlık gibi böğürdü" cümlesi, şimdi okuyunca size de doğru ve güzel gelmiyordur sanırım; ve şu cümlenin (en azından) birkaç "virgül"e ihtiyacı var: "Fazla dayanamadım buna krize falan girdim dediler panik atak olmuşsun ne mümkün esrara bile başladım bu acıyı unutayım diye."

Hasan Korkmaz – Antalya

"Fırtınalıdeniz" ile "Toprağınsesi"

Sevgili Mehmet Fırat, hikâyeniz, sadece, "Sen onu Toprağınsesi diye seviyorsun, o ise seni sadece sen olduğun için seviyor; aradaki farkı anlayabilirsen, belki yazı da gerçeğe dönüşür." cümlesinin taşıdığı güzel dil-gönül için bile okunmayı hakediyor; ama final, çok çabuk, hatta "çırpıştırılmış"; bir de, "yaz-ş-arken" türünden "numara"lara hiç mi hiç ihtiyacınız yok... ısrar edin, kolay gelsin!

M. Fırat Pürselim – Üsküdar

Halbuki Çiğdem Ne Kadar da Beyazdır... Kar Gibi!

Öyle değil mi Sevgili Çiğdem Kardeş?.. Yani o kadar da kararmamak lazım!.. Ve yazmak, elbette ki hayatımızı-duygularımızı anlatmakla başlar ama bundan fazla-başka bir şeydir de; ki devam etmeliyiz: okumaya, yazmaya, sevmeye... hayatı sevmeye!

Çiğdem Taban – Sinop

Sert Müzik, Yumuşak Hikâye

Çiğdem, sizin gibi yaşama sevinci taşan bir arkadaşı-akrabası varken neden öyle kederler içinde?.. Bence hemen yanı başınızda edebiyat konuşacak birilerinin bulunması ikiniz için de büyük bir şans. Hikâyeye gelince: (nasılsa aramızda kalacak:) Hikâye kurmaktan çok, "metal müzik" üstüne bilgilerinizi paylaşmışsınız... Bir de: yaşlı-moruk-çirkin, tüm kahramanlarınızı sevin... çünkü tümünü siz doğurdunuz!

Banu Taban – Sinop

Merhaba,

Bu sayfada yer alan beş imza içinde dilini en iyi kullanabilen, böylece de derdini en iyi iletebilen imza, sizinki! Böyle bakınca, en büyük, en başta gelen yükün altından alnınızın akıyla çıkmış gibisiniz (ki bunun sonu yoktur); ama kurgu sorunu hâlâ dağ gibi duruyor karşınızda: hikâyeyi, tam da "reçete"de söylendiği gibi "giriş-gelişme-sonuç" bölümlemesiyle ve pek amatörce kurmuşsunuz... ayrıca, "giriş" bölümünü, tanık olduğunuz bir olayın diliyle anlatmışsınız ama az sonra öğreniyoruz ki değil; bir de elinizi vicdanınıza koyun: kabaca "zengin-yoksul" ekseninde gelişen konunuz, ve onu ele alış biçiminiz, yaklaşımınız, çok "demode" değil mi artık? Dilinizin kıymetini bilin; sımsıkı sarılın, ha bire parlatın onu! **Bir dilek:** İmkânsızlıkları bilmiyor değilim ama ne yapıp edin, yazılarınızı daktilo-bilgisayarda yazılmış nüshalar olarak göndermeye çalışın; ve yollamadan, n'olur üç kere okuyun!..**Ve bir ödev:** Yazılarınıza, oniki satırı geçmeyecek biyografilerinizi ekleyin bakalım; ve adresinizi, zarfa mutlaka, ama mektuba da yazmayı ihmal etmeyin.

Şükrü Alper Yurttaş – Beşiktaş